

SCI-CONF.COM.UA

INTERNATIONAL SCIENTIFIC INNOVATIONS IN HUMAN LIFE

**PROCEEDINGS OF XIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JULY 6-8, 2022**

**MANCHESTER
2022**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC INNOVATIONS IN HUMAN LIFE

Proceedings of XIII International Scientific and Practical Conference

Manchester, United Kingdom

6-8 July 2022

Manchester, United Kingdom

2022

UDC 001.1

The 13th International scientific and practical conference “International scientific innovations in human life” (July 6-8, 2022) Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. 501 p.

ISBN 978-92-9472-195-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // International scientific innovations in human life. Proceedings of the 13th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2022. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xiii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-6-8-iyulya-2022-goda-manchester-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: manchester@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2022 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2022 Cognum Publishing House ®

©2022 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. *Кмит Я. М., Огурко И. В., Бланк С. М.* 11
АУРОЛОГИЯ, КАК МЕТОД ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПОВЫШЕНИЯ УРОЖАЙНОСТИ
2. *Остиста О. С., Маренич М. М., Сахно Т. В., Омелян О. М.* 22
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОФІЗИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЯКОСТІ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ

VETERINARY SCIENCES

3. *Kibenko N. Yu., Busygina I. E.* 26
CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF FOOD BIOTECHNOLOGY

BIOLOGICAL SCIENCES

4. *Багацька Н. В.* 31
ОЦІНКА РІВНЯ ХРОМОСОМНИХ ПОРУШЕНЬ В ЛІМФОЦИТАХ КРОВІ IN VITRO У ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ З АНОМАЛЬНИМИ МАТКОВИМИ КРОВОТЕЧАМИ
5. *Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М.* 38
НОВЫЕ ДАННЫЕ ДЛЯ БИОЛОГИИ, ОТРАЖЁННЫЕ В НАУКЕ АУРОЛОГИЯ
6. *Усольцева О. Г.* 47
ІНТРОДУКЦІЯ RHINCHOSIA PHASEOLOIDES (SW.) DC. В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ “СОФІЇВКА” НАН УКРАЇНИ

MEDICAL SCIENCES

7. *Halahdina A. A., Gerasym L. M., Migalchan A. I., Migalchan T. I.* 52
RESTORATION OF THE CROWN PART OF TEETH USING COMPUTER SIMULATION
8. *Navchuk I. V., Navchuk H. V., Sobco D. I.* 55
TECHNOLOGIES OF PRIMARY PREVENTION OF ARTERIAL HYPERTENSION IN THE RURAL POPULATION
9. *Shamrai V. A., Misiurko O. I., Grebeniuk D. I.* 65
DYNAMICS OF CHANGES IN THE MAIN ULTRASOUND MARKERS OF OVARIAN RESERVE IN PATIENTS AFTER CHEMOTHERAPY FOR BREAST CANCER
10. *Дутка Д. А., Соловей В. М.* 70
СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ЛІКУВАННЯ ПЕРЕДМЕНСТРУАЛЬНОГО СИНДРОМУ
11. *Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М.* 77
АУРОЛОГИЯ, КАК МЕТОД В МЕДИЦИНЕ, И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ

12. *Мейбалиев Мамедали Талят оглы, Кореняко Л. Б.* 87
 СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МЕДИЦИНСКОЙ НАУКИ
13. *Мірза О. Ю., Слюсаренко О. Д., Крупнік І. О., Ємельянова О. Ю.* 90
 КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК СПІЛЬНОЇ АНОМАЛІЇ РОЗВИТКУ НИРОК ІЗ ВРОДЖЕНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ ЦНС І ХРЕБТА У ДИТИНИ
14. *Слабкий Г. О., Пішковці А.-М. М., Пішковці В. М.* 99
 СПРОМОЖНІСТЬ ІСНУЮЧОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДО НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДИТЯЧОМУ НАСЕЛЕННЮ ГІРСЬКОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ЗОНИ ПРОЖИВАННЯ
15. *Товажнянська О. Л., Різниченко О. К., Ібрагімова О. Л., Єскін О. Р., Хохлов М. О., Панасенко Ю. Ю.* 105
 CHARACTERISTICS OF THE AUTONOMIC DYSFUNCTION SYNDROM IN THE REMOTE PERIOD OF BRAIN CONCUSSION IN YOUNG PEOPLE

TECHNICAL SCIENCES

16. *Deryaev A. R.* 115
 REQUIREMENTS FOR THE DESIGNS OF GAS WELLS FOR THEIR DEVELOPMENT BY THE METHOD OF DUAL COMPLETION
17. *Dzhus A.* 121
 DEVELOPMENT OF AN ALGORITHM FOR THE DESIGN OF DRILLING EQUIPMENT FOR ROD DRILLING PUMP INSTALLATIONS WITH HIGH GAS CONTENT
18. *Kolomitsev O., Komarov V.* 125
 APPLICATION OF THE ANSYS SYSTEM TO THE SOLUTION OF PROBLEMS OF MODAL AND HARMONIC ANALYSIS OF CONSOLELY FIXED STRUCTURES OF THE AIRCRAFT
19. *Strelkovskaya I., Zolotukhin R., Strelkovskaya Ju.* 135
 GENERALIZED ARCHITECTURE OF AUTOMATED CONTROL SYSTEMS IN LOW-BANDWIDTH COMMUNICATION NETWORKS
20. *Vakulenko S., Shykalov D.* 143
 MODELING AND DYNAMIC ANALYSIS OF SPINDLE DRIVE OF TURRET LATHE IN AUTODESK INVENTOR
21. *Yudina T., Serenko A.* 148
 ENZYMATIC HYDROLYSIS OF LACTOSE IN BUTTERMILK
22. *Авдєєва Л. Ю., Турчина Т. Я., Макаренко А. А.* 152
 КІНЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОЦЕСУ ЗНЕВОДНЕННЯ КРАПЕЛЬ ВОДНИХ РОЗЧИНІВ ЛЕЦИТИНУ
23. *Галіновський О. М., Ленська О. О.* 159
 ПАРАМЕТРИ НАВАНТАЖЕННЯ ПЕРЕТВОРЮВАЧА ЧАСТОТИ БЕЗКОНТАКТНОГО АСИНХРОНІЗОВАНОГО ГЕНЕРАТОРА

	ДИЗЕЛЬЕНЕРГЕТИЧНОЇ УСТАНОВКИ	
24.	<i>Запорожець Ю. В., Бурлака Т. В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПАРАМЕТРІВ ЕЛЕКТРИЧНОГО РОЗРЯДУ НА ЕКСТРАКЦІЙНУ ЗДАТНІСТЬ ШИШОК ХМЕЛЮ	167
25.	<i>Шибицька Н. М., Гром'як О. А.</i> СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ВИГОТОВЛЕННЯ ДЕТАЛЕЙ	171
26.	<i>Шорнікова С. В.</i> СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	178
	PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES	
27.	<i>Акперли Рейхан Саяд кызы</i> О ДВИЖЕНИИ СНАРЯДА В ВОЗДУХЕ	181
28.	<i>Ахиев Алаббас Сейди оглы</i> ЗАДАЧА ТЕОРИИ УПРУГОСТИ ДЛЯ ОДНОРОДНОЙ СРЕДЫ В СЛУЧАЕ КЛИНОВИДНОЙ ТРЕЩИНЫ	184
	GEOGRAPHICAL SCIENCES	
29.	<i>Гурова Д. Д., Каптюх Т. В., Шморгуненко Є. О., Антонець Д. К.</i> ПРОГНОЗИ Й ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ В СВІТІ У 2022 РОЦІ	189
	GEOLOGICAL AND MINERALOGICAL SCIENCES	
30.	<i>Yakymchuk M. A., Korchagin I. M.</i> TECHNOLOGY OF SATELLITE AND PHOTO IMAGES FREQUENCY-RESONANCE PROCESSING: RESULTS OF DIFFERENT LOCAL AREAS OPERATIVE SURVEYING	194
31.	<i>Кмит Я. М., Огурко И. В., Бланк С. М.</i> АУРОГРАММЫ В ИССЛЕДОВАНИИ МИНЕРАЛОВ И КРИСТАЛЛОВ	206
	ASTRONOMY	
32.	<i>Vidmachenko A. P., Steklov A. F.</i> HUGE CATASTROPHES ON THE MIRANDA – SMALLEST OF URANUS' FIVE LARGEST MOONS	214
	PEDAGOGICAL SCIENCES	
33.	<i>Kvasnyk O. V.</i> THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE LENS OF DIGITAL TECHNOLOGIES	224
34.	<i>Trofymenko V. I., Kudzinovska I. P.</i> ACTIVATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS IN CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION DURING STUDY HIGHER MATHEMATICS	227

35.	Бондаренко Д. Р. ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ТА БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ	232
36.	Гудима Г. Б., Задерайко М. В. ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ВНЗ–СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	236
37.	Жигора І. В., Жигора В. С. СУЧАСНА МЕДІА- ТА МУЛЬТИМЕДІЙНА ОСВІТА	244
38.	Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М. АУРОЛОГИЯ – НЕДОСТАЮЩЕЕ ЗВЕНО В ОБРАЗОВАНИИ	252
39.	Ковальова О. В. МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	262
40.	Ковічинська К. А. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	266
41.	Пасічник Л. В., Шепель О. В. ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В СТАРШІЙ ШКОЛІ	270
42.	Пивоваров А. А., Цибровський А. І. ПРОБЛЕМИ ЗАНЯТЬ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ТА ВІЙНИ	274
43.	Поліщук С. В., Ямполь Ю. В. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ АКсіОЛОГІЧНИХ ОСНОВ НАУКОВО- МЕТОДИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	279
44.	Товканець Г. В. СПРИЯННЯ ОСВІТІ ШКОЛЯРА ЯК ПРОВІДНА ФУНКЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	285
45.	Трофимова М. Л. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ В СИСТЕМІ MOODLE В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	290
PSYCHOLOGICAL SCIENCES		
46.	Володарська Н. Д. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПРИЯННЯ ПСИХІЧНОМУ ЗДОРОВ'Ю ОСОБИСТОСТІ	295
47.	Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М. АУРОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПОМОЩИ В ПСИХОТЕРАПИИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ	306
48.	Кононенко Т. В., Калініна Т. С. ОСОБЛИВОСТІ ГІПЕРАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	316

49. *Мітенко Т. М.* 322
АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ
ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ КІННОЇ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

SOCIOLOGICAL SCIENCES

50. *Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М.* 328
АУРОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПОМОЩИ В СОЦИОЛОГИИ

JOURNALISM

51. *Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М.* 339
АУРОЛОГИЯ, КАК МЕТОД ОЗДОРОВЛЕНИЯ ОБЩЕСТВА В
ИНФОРМАЦИОННОМ АСПЕКТЕ: РАСШИРЕНИЕ
ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ОБ ИСТИННОСТИ МИРОЗДАНИЯ И
ЭНЕРГЕТИЧЕСКОМ ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ЛЮДЕЙ МЕЖДУ
СОБОЙ, РАСТЕНИЯМИ, ЖИВОТНЫМИ И МИНЕРАЛАМИ

ART

52. *Пінчук О. І., Отенко А. Є.* 348
УТІЛЕННЯ ХУДОЖНІХ ПРИЙОМІВ КОМПОЗИЦІЇ В
ХОРЕОГРАФІЧНИХ ПОСТАНОВКАХ ТАНЦЮВАЛЬНОГО
СТИЛЮ ХІП-ХОП
53. *Травкіна Н., Черній В., Одайник С.* 357
ШЛЯХ РОЗВИТКУ ЖАНРУ ФОРТЕПІАННОЇ МІНІАТЮРИ У
ЄВРОПЕЙСЬКІЙ МУЗИЦІ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ:
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ЗРІЗ
54. *Чжоу Сяо* 363
ТИПОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВУ «ЧУНЬШУЙ
ЦЮШАНЬ» У ХУДОЖНІЙ ОБРОБЦІ НЕФРИТІВ В ЕПОХУ
ДИНАСТІЙ ЛЯО І ЦЗИНЬ

POLITICAL SCIENCES

55. *Kipiani M., Alkhanashvili Sh.* 372
WOMEN'S RIGHTS DEFENDER FRENCH THINKERS
56. *Шаповалова А. М., Новащенко Я. В.* 377
ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ
УКРАЇНИ З ПОЧАТКУ ТА ПІД ЧАС АГРЕСІЇ РФ

PHILOLOGICAL SCIENCES

57. *Mishchenko O., Yakovenko M.* 385
ANALYSIS OF THE TRANSLATION OF ENGLISH-LANGUAGE
PRAGMONYMS OF AEROSPACE VOCABULARY INTO
UKRAINIAN, APPLICATION OF TRANSLATION
TRANSFORMATIONS

PHILOSOPHICAL SCIENCES

58. *Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М.* 391
АУРОЛОГИЯ В «ФИЛОСОФИИ РЕАЛИЗМА». ФИЛОСОФСКИЕ
АСПЕКТЫ ЕДИНСТВА МАТЕРИАЛИЗМА И ИДЕАЛИЗМА
59. *Мелякова Ю. В., Жданенко С. Б.* 400
ПЕРФОРМАТИВНИЙ АКЦІОНІЗМ: ПУБЛІЧНІСТЬ, ПРОТЕСТ,
АГЕНТНІСТЬ

ECONOMIC SCIENCES

60. *Mironchuk Z. P., Cicka N. E., Andrushko R. P.* 412
VALUE ADDED TAX IN CONDITIONS OF WARTIME
61. *Білоус С. В.* 416
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ
ДОВОЄННОГО ПЕРІОДУ
62. *Воронко Р. М., Кравець О. В.* 420
ОБЛІК ВИТРАТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА
63. *Карпінський Б. А., Карпінська О. Б., Пфістер Д. Г.* 426
SMART-УРБАНІСТИКА НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО
ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ: УПРАВЛІНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ
64. *Кохан С. А., Артюх О. В.* 436
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТУВАННЯ
У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
65. *Крайнюченко О. Ф., Сімкін Д. О.* 440
ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА
66. *Кулик О. М.* 445
АНАЛІЗ РОБОТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В ПЕРІОД
ПАНДЕМІЇ COVID-19
67. *Куцик В. І., Майборода В. М.* 451
ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ
ПОСЛУГ
68. *Михальчинець Г. Т.* 454
СУЧАСНИЙ МАТЕМАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ
МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ
69. *Непочатенко В. О.* 457
СУЧАСНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ
ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ
70. *Побідинська Ю. С., Гордієнко М. І.* 462
АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ: СУТНІСТЬ, СКЛАД ТА
ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ

LEGAL SCIENCES

71. *Kovalenko H.* 467
CORRELATIONS OF PHIL PHILOSOPHY OF LAW ASPECTS
CONCERNING EUTHANASIA AND ADJUDICATION AND THEIR
IMPACT ON THE LIFE OF SOCIETY
72. *Заболотна Л. В., Васильківська Ю. А.* 474
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДОГОВОРУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ В УКРАЇНІ
73. *Кмит Я. М., Сергеев В. М., Бланк С. М.* 478
АУРОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПОМОЩИ В
ЮРИСПРУДЕНЦИИ
74. *Рязанцева І. М., Тулунов В. В.* 488
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ПРО
ОСОБУ У КІБЕРПРОСТОРІ
75. *Сторожук І. О., Ведєрніков Ю. А.* 491
ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В ЗРАЗКОВИХ СПРАВАХ . ПРОБЛЕМИ
ЇХ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИЗНАННЯ ДОПУСТИМИМИ
76. *Ярова Д. В.* 496
ДЕЛЕГОВАНА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ: ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ
ШТАТІВ АМЕРИКИ

AGRICULTURAL SCIENCES

УДК 330

АУРОЛОГИЯ, КАК МЕТОД ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПОВЫШЕНИЯ УРОЖАЙНОСТИ

Кмит Ярослав Михайлович,
доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Огирко Игорь Васильевич,
доктор физико-математических наук,
заведующий кафедрой информационно
мультимедийных технологий УАК
Украинская академия книгопечатания,
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,
почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Исследования в области аурыологии позволили найти новые экологические методы повышения сельскохозяйственного производства овощей, фруктов и винограда. Повышение урожайности осуществляется за счёт присутствия на приусадебных участках, в теплицах, парниках, на ветвях деревьев и кустарников особых символов – Космических Знаков Добра, притягивающих позитивные энергии космоса. Позитивные результаты с присутствием КЗД, радиус действия которых 10–15 метров, подтверждены экспериментами на различных участках с 2019 по 2022 год. Позитивное воздействие оказывается на комнатные растения, растения на приусадебных

участках и в теплицах, а также на комнатные растения. Увеличивается производство молока и его жирность, если КЗД находится на окнах или стенах ферм. Благотворное воздействие на здоровье и ауру человека подтверждено исследованиями на кирлиановском, а также биорезонансном приборах.

Ключевые слова: ауриология, Космические Знаки Добра, КЗД, кирлиановский прибор, биорезонансный прибор.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе американской версии, производства фирмы Panteon Research, а затем этот прибор был усовершенствован инженером-конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаилю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблеи Мира; кандидату технических наук Любови Сергеевне Гординой, академику, доктору медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической антропоэкологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих

книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауурологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов. Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит содружеством интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены содружества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности: связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Новое исследование, показавшее эффективность использования Космических Знаков Добра для природопользования. Исследования в области ауриологии позволили найти новые экономичные методы повышения сельскохозяйственного производства овощей, фруктов и винограда. Повышение урожайности осуществляется за счёт присутствия на приусадебных участках, в теплицах, парниках, на ветвях деревьев, кустарников особых символов – Космических Знаков Добра (КЗД). Позитивные результаты с присутствием КЗД, радиус действия десять-пятнадцать метров, полученные при расположении их на окнах, на стенах ферм, при нахождении их рядом с комнатными цветами, в парниках, теплицах, а также в местах, где находятся домашние животные и на окнах ферм. Исследование с получением доказательств эффективности использования КЗД проведены на кирлиановском фотоприборе, на приборе регистрирующем изменения с помощью биорезонансной диагностики. В 2018 году София Бланк познакомилась с заслуженным педагогом Украины Натальей Ивановной Руденко, которую заинтересовало воздействие Космических Знаков на природу. У Натальи Ивановны была дача в Симферопольском районе, на которой она практически жила и имела возможность наблюдать воздействие Космических Знаков Добра. Эксперимент был начат в марте 2019 года. На ветках деревьев приусадебного участка Наталья Ивановна Руденко были развешаны два знака: знак «Поля гения безусловной любви ко всему живому на Земле и в Космосе», треугольный знак, состоящий из волнистой линии со спиралью внутри и другой знак КЗД – «Единение человека с силами природы». В апреле уже после цветения фруктовых деревьев в Симферополе, где находилась дача, были заморозки: в одну ночь – три градуса, в другую – пять градусов. Цветочки остекленели, оказались в задышке. Была прямая угроза того, что они не дадут завязи. Но цветочки оттаяли, деревья дали хорошую завязь, урожай был по сравнению с предыдущими годами намного выше. Главное, что было отмечено: в саду росла яблоня, которая 19 лет давала мелкие червивые плоды, осыпавшиеся ещё до созревания; после того, как в саду появились Космические Знаки, каким-то

образом в нем же весной оказалось большое количество божьих коровок. Божьи коровки справились с тлей, и дальше яблоки росли без того вреда, который наносила тля. Урожай был прекрасный, плоды были довольно крупными и очень приятными на вкус, они пролежали даже определённое время после заготовки на зиму. Наталья Ивановна отметила и то, что у нее в земле пять лет сидела веточка лозы, но она не развивалась. В 2019 году она пустила много паростков и расположилась на заборе, дав обильный урожай и Наталье Ивановной и её соседям. То же самое произошло и с фиговой деревом: находясь в земле более пяти лет, это дерево давало крошечные закрученные плоды; в этом году дерево дало значительный рост, и плоды впервые оказались крупными, сочными и очень вкусными. Наталья Ивановна, переезжая с Симферополя ближе к сыну под Киевом, недалеко будучи, покупает участок и строит на нем дом. Строителям, которые строили дом Натальи, было поручено начальством выкорчевать фруктовый сад с элитными деревьями, но уже взрослыми деревьями, которым было больше десяти лет. Рабочие выполнили задание руководства и повезли себе в сады выкорчеванные деревья и Наталье Ивановне. Наталья посадила два деревца с грубо обломанными корнями, причём эти деревья были вне земли на солнцепёке, это было время – уже вторая декада июня. Два больших дерева, но уже возрастных, более десяти лет каждому: две яблоньки попадают к Наталье. Она посадила эти деревья и тут же повесила на них Космические Знаки. Эти два деревца принялись и в этом году уже дали очень красивое цветение. Наталья выслала мне фотографии.

Интересные данные, полученные от женщины из Сибири. Галина Олейникова, у которой во дворе растёт кедр, что давал шишки с мелкими закрученными семенами после того, как на дереве оказался Космический Знак, урожай дал прекрасным. Опять же фотографию мне прислала Галина: шишки большие с крупными прямыми семенами.

Совсем недавно одна из учениц курсов Софии Бланк узнала об Космических Знаках и поместила его рядом с вазоном, который пять лет рос и давал только листья, цветов не было. Через несколько дней, после появления

рядом Космического Знака, появился первый замечательный и очень красивый цветок. Фотография тоже есть.

Очень интересные наблюдения проведены по животным. В одной семье на Львовщине собака такса забеременела и вокруг неё были Космические Знаки добра на той лежанке, где она лежала: это была коробка буквой «Г» и подстилка. Значит вот на стенках этой коробки располагались Космические Знаки. Такса родила четверых щенят благополучно, а пятый застрял у неё в родовых путях. Обессиленная собачка не могла родить пятого щенка и её отвезли к ветеринарному врачу. Ветеринарный врач сделал кесарево сечение и выбросил мёртвого щенка в био-отходы. Когда он пришёл на следующий день, то увидел, что щенок живой в этом ведре с био-отходами. Он вызвал хозяева, они забрали щенка, и щенок выжил и стал прекрасной собакой, которую назвали Аура. Об этом снят целый видеофильм.

Аналогичный результат получен и в другом случае в Майами. Собачка уже в возрасте (лет тринадцать-четырнадцать), уже старенькая по собачьим меркам, ей было диагностировано порок сердца и ей сделали операцию. Сделали операцию одну – неудачно, потом – вторую. Хозяйка выжила на подстилке Космические Знаки Добра – собачка выжила и жива до сих пор.

Женщина-фермер, у которой собственная ферма, молочное производство коров, поместила Космический Знак на окно и отметила повышение удоев и повышение жирности молока.

Результаты воздействия Космических Знаков Добра на растения можно найти на YouTube в фильме «Доказательства позитивного влияния Космических Знаков Добра». В первой части этого фильма отмечается позитивное воздействие этих знаков на сад Натальи Ивановны Руденко и теплицу Елены Зыряновой в Новгороде. Вторая часть этого фильма посвящена исследованиям на биорезонансном приборе, которые отразили состояние ауры и физиологии человека, работы различных органов и систем до и после воздействия Космического Знака. Аура-граммы прилагаются. Приведённые данные говорят в пользу использования Космических Знаков Добра и в

сельском хозяйстве, и в животноводстве. Космические Знаки Добра распечатаны и находятся в Украине у Марии Богонос, в России у Сергея Саенкова.

Рекомендация передать знания о новом направлении для экологической интенсификации растениеводства и животноводства в министерства сельского хозяйства, отделы растениеводства и животноводства, в руководство лесотехнической промышленности для использования в лесопитомниках, а также для использования в ботанических садах и в НИИ растениеводства.

О работе и воздействии Космических Знаков и их энергиях написаны Софией Бланк следующие книги: Космические Знаки Добра и свойства их энергий. Первая часть». Готовится к выпуску вторая часть этой книги. Воздействие Космических Знаков освящено в сборнике с участием Софии Бланк под названием: «Знания, изменяющие жизнь». Второй сборник: «Новые знания в жизнь. Ауриология в действии. Молитвы нового времени». Информацию о Космических Знаках Добра София Бланк даёт в книге для детей и родителей под названием: «Увидеть невидимое. Жить в дружбе с ангелами». Созданы композиции художницей Виталиной Кравченко Салынской на базе гармоничных по энергиям Космических Знаков, которые также выпущены в России и Украине. Космические Знаки Добра облагораживают пространство. Создана композиция «Купол Мира», которая распространяется по разным странам через единомышленников и соратников С. М. Бланк.

Моими партнерами разработаны уникальные органические удобрения и кормовые добавки для животных, которые дают высокую продуктивность в сельском хозяйстве. Эликсир плодородия – это высококонцентрированный биоорганический гуминовый концентрат, произведенный по уникальной технологии из торфа. Эликсир содержит весь комплекс БАВ (биологически активных веществ). В него входят: фульваты, гумусовые соединения, питательные вещества (магний, сера, железо, натрий, медь, калий, фосфор, молибден, кальций, цинк, кобальт, азот, бор) в легкоусвояемой форме, макро- и микроэлементы (в хелатной форме), стимуляторы роста растений. Эликсир

плодородия используется для обработки семян перед посадкой, подкормки растений в вегетативный период. Эликсир увеличивает интенсивность прорастания семян и урожайность агрокультур, снижает влияние гербицидных стрессов, укрепляет иммунитет растений. Его можно применять для всех видов сельскохозяйственных культур. Эликсир совместим с минеральными удобрениями, инсектицидами и гербицидами. При совместном применении с удобрениями эликсир усиливает эффект от их использования, интенсифицирует минеральное питание, стимулирует иммунитет к заболеваниям. Эликсир плодородия подходит для всех типов полива. При комплексном применении с минеральных удобрений и инсектицидами, и гербицидами, Эликсир плодородия уменьшает требуемую дозу на 30–70%. Преимущества в применении Эликсира плодородия:

- Нейтрализуют кислотные и щелочные почвы; регулируйте pH фактор почв.
- Улучшают и оптимизируют прохождение питательных веществ и воды в растения.
- Увеличение буферизирующие свойства почвы.
- Богат органическими и минеральными веществами, существенно увеличивает рост растений.
- Сохраняет водные и неорганические удобрения в зонах корня и уменьшают их выщелачивание.
- Обладают чрезвычайно высокими обменными катионом мощностями.
- Продвигают преобразование питательных элементов (N, P, K + Fe, Zn и другие элементы следа) в формы, доступные для растений.
- Увеличивают поступления азота в растения.
- Уменьшают реакцию фосфора с Fe, Mg и Al и освобождают это в форму, которая доступна и выгодна для растений
- Увеличивает доступ минеральных удобрений значительно.

- Освобождают углекислый газ от карбоната кальция почвы и позволяют его использование в фотосинтезе.
- Эффективно борются против эрозии почвы
- Связывает токсичные вещества в почвах.
- Стимулируют ферменты растений и увеличивают их производство.
- Органический катализатор во многих биологических процессах.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г. Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г. Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г. Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Споллом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г. Львов – г. Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г. Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.

13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.
16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2077г. – 208с.
18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.
21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г. Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.
23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.
25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.
30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.

34. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2010 г., переиздано 10 раз.

35. София Бланк. Увидеть невидимое. Жить вместе с ангелами. – Амрита-Русь – 2010г., переиздано 4 разы.

36. София Бланк. Благословение вселенной. Исцеление на тонких планах. – Феникс –2009г.

37. София Бланк. Смерти нет. Мы не уходим в никуда, а продолжаем жить в тонких мирах. – Нью-Йорк – 2002г.06:03

38. София Бланк. Аура деяния духа. – Феникс – 2006г.

УДК 633.11

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОФІЗИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЯКОСТІ НАСІННЯ КУКУРУДЗИ

Остиста Оксана Сергіївна,
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Маренич Микола Миколайович,
доктор сільськогосподарських наук, професор
Сахно Тамара Вікторівна,
доктор хімічних наук, професор
Полтавський державний аграрний університет
Омелян Олександр Миколайович,
кандидат фізико-математичних наук,
Полтавський фаховий кооперативний коледж,
м. Полтава, Україна

Анотація: Дана робота присвячена проблемі розробки методики дослідження схожості насіння зернових сільсько-господарських культур. Для дослідження якості проростання насіння застосовано метод визначення електропровідності ексудатів пророщуваних зерен. Встановлено, що високоякісне насіння кукурудзи має мінімальну електропровідність водяних розчинів, а у насіння, яке має збільшений вихід електролітів, що супроводжується підвищенням електропровідності ексудатів, спостерігається значно знижений рівень проростання.

Ключові слова: схожість насіння, метод електропровідності, зерно кукурудзи.

Якість насіння – важлива характеристика початкових етапів життєвого циклу рослин, і йому слід приділяти пильну увагу для збереження та відтворення сортів або гібридів від покоління до покоління. Насіння високої якості забезпечує також стартовий потенціал для оптимального формування продуктивності та стійкості рослин. Ключовим показником якості посівного матеріалу є схожість насіння. Все насіння за період зберігання частково втрачає

схожість, ймовірність цього особливо збільшується при зберіганні зерна в несприятливих умовах [1, с. 153]. Встановлено, що при несприятливих умовах зберігання, в зерні спостеріг-гаються негативні зміни на клітинному рівні, зокрема, пошкодження клітинних мембран, пошкодження на рівні ДНК та накопичення токсичних метаболітів, що веде до збільшення виходу розчинних сполук з тканин, у тому числі електролітів, при інкубації начіння у воді [2, с. 397], [3, с.857]. Збільшення вмісту ексудату у водному розчині, отриманому з насіння, можна визначити за допомогою електрофізичних та спектральних методів [4, с.24]. Розробка та розширення застосування електрофізичних методів, що корелюють зі схожістю, дозволяють швидко та в короткі терміни оцінювати фізіологічну якість насіння, що має важливе практичне значення [5, с. 625].

Зміна електропровідності [6, с. 1551] ексудату з насіння, обумовлене виходом клітинних метаболітів в розчин, є непрямим показником фізіологічної якості посівного матеріалу. Насіння, здатне зберігати і відновлювати цілісність мембран, не дає виходу електролітів у водяний розчин, і це вказує на його високу якість [4-6].

З результатів робіт [4-6] відомо, що високоякісне насіння кукурудзи характеризується мінімальною електропровідністю ексудату з насіння, а при зниженні схожості насіння у штучно створених несприятливих умовах (прискорене старіння) спостерігається збільшення виходу електролітів, що веде до значного підвищення електропровідності ексудатів. В своїх попередніх роботах [4, с. 24], [7, с. 44] ми вивчали зв'язок між схожістю зерна гречки і ріпаку та електропровідністю їх ексудатів.

Метою даної роботи було дослідження можливості використання електрофізичних методів, зокрема на основі визначення електропровідності ексудатів зерна кукурудзи для встановлення його якості.

В якості об'єкта дослідження нами було обране насіння кукурудзи врожаю 2021 року. Визначення схожості зерна кукурудзи проводилося за ДСТУ 4138-2002 «Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості» та міжнародного стандарту ISTA. Електропровідність насіння кукурудзи визначали за виходом електролітів в розчин протягом 2–24 год. гідратації насіння за температури 20 °С за допомогою мультиметра AD8000 ADWA [6,7].

Зіставленням даних щодо схожості насіння з виходом електролітів з насіння в розчин, нами було встановлено обернено пропорційну залежність: між показником схожості насіння кукурудзи та збільшенням електропровідності його ексудатів.

Перелік літератури

1. Ladonne F. Relationship between standard germination test, conductivity test and field emergence of pea seeds. *Acta Hort.* 1989. Vol. 253, № 2. P. 153–162.
2. Han Z., Bin W., Zhang J., Guo S., Zhang H., Xu L. and Chen Y. (2018) Mapping of QTLs Associated with Seed Vigor to Artificial Aging Using Two RIL Populations in Maize (*Zea mays* L.). *Agricultural Sciences*, 9, 397-415. doi: 10.4236/as.2018.94028.
3. TeKrony D M and Hunter J L (1995) Effect of seed maturation and genotype on seed vigour in maize *Crop Science* 35, 857-862.
4. Liashenko V. V., Sakhno T. V., Tryhub O. V., Semenov A. O. Physiological reaction of *fagopyrum esculentum moench* buckwheat plant plants under different hydropriming regimes in the early stages of ontogenesis *Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, 2022. № 2. С. 24–29.
5. Herter U and Burns J S (1989) Evaluating drying injury in corn seed with a conductivity test *Seed Science and Technology*. 17, 625-638.
6. Fessel S. A., Vieira R. D., Cruz M. C. P. D., Paula R. C. D., & Panobianco M. (2006). Electrical conductivity testing of corn seeds as influenced by

temperature and period of storage. *Pesquisa Agropecuária Brasileira*, 41 (10), 1551–1559. doi: 10.1590/S0100-204X2006001000013

7. Semenov A. O., Sakhno T. V., Semenova N. V., & Liashenko, V. V. (2021). Influence of UV radiation on biological properties and water absorption during pre-sowing irradiation of winter rapeseeds. *Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, 2021. № 4. C. 44–52. doi: 10.31210/visnyk2021.04.05.

VETERINARY SCIENCES

CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF FOOD BIOTECHNOLOGY

Kibenko Nataliia Yuriivna

Senior lecturer of the Department of
Biotechnology and Molecular Biology

Busygina Irina Eduardivna

Associate Professor of the Department of
Biotechnology and Molecular Biology

Until recently, biotechnology has been used in the food industry to improve established processes and better use of microorganisms, but the future here belongs to genetic research to create more productive strains for specific needs, introducing new methods in fermentation technology. In this way, we will be able to increase the yield and quality of our products and master the production of new varieties. Biotechnology is designed not only to improve the traditional methods widely used in the food industry in the production of lactic acid products, cheese, food acids, alcoholic beverages, but also to create modern technologies for the synthesis of polymers, artificial seasonings, raw materials (textile industry), for the production of methanol, ethanol, biogas and hydrogen, to extract some metals from ores.(1) Microorganisms are important for the food industry not only because of their ability to ferment Products, but also as sources of food and processing additives. It appears that developments in biotechnology will continue to further increase the importance of bacteria to the food industry.

Food additives are used to increase the nutritional value, extend the shelf life, change the texture and enhance the taste and aroma of foods. Food additives used by manufacturers are usually of plant or bacterial origin, such as xanthan gum and guar gum synthesized by bacteria. Many amino acid supplements, flavor enhancers, and vitamins added to foods are produced by bacterial fermentation. Over time,

biotechnology should enable food manufacturers to synthesize a large number of food additives that are currently too expensive or inaccessible due to the limited natural sources of these compounds.

Food manufacturers use vegetable starch as a thickener and fat substitute in low-calorie foods. Currently, starch is obtained from plant materials and modified using chemical reagents or energy-intensive mechanical processes. Biotechnology allows you to change the characteristics of vegetable starch and thus avoid the need for industrial processing. Enzymes obtained by microbial fermentation play an important role in the food industry as processing aids. The first commercial biotechnological product was the enzyme Chymosin, used in cheese making. Before the introduction of biotechnological techniques, this enzyme had to be extracted from the stomachs of calves, lambs or kids, but today it is synthesized by bacteria with the corresponding gene inserted into the genome.

Three enzymes are required to produce fructose-enriched corn syrup, which are also important in making baked goods and beer. Enzymes are also needed for the production of fruit juices, some varieties of candies and cheeses. To date, more than 55 different enzymes of microbial origin are used in the food industry. As the very impressive diversity of the bacterial world is explored, this figure will continue to increase. (2)

Tasks of food biotechnology:

1. Obtaining food and technological additives.
2. Using the biological potential of raw materials of animal origin in order to obtain new food components.
3. Obtaining new food products of protein origin.
4. Widespread use of lactic acid producers in the food bioindustry.
5. The use of genetically modified raw materials for the production of new enzyme preparations of food origin.
6. Use for food purposes of products of microbial synthesis.
7. Obtaining high quality products in fermentation and fermentation processes.

8. Creation of productive strains, microorganisms and introduction of new methods in food biotechnology.

Modern biotechnology attracts the attention of investors not only in our country, but throughout the world. Experts and analysts predict that biotechnology will become the most dynamically developing and most profitable business of the current, 21st century. Industries such as modern biological methods of crop protection, bioenergy and biodegradable polymers, as well as environmental biotechnologies are developing rapidly. Scientific work is underway to create new biopolymers, in the future they can replace the now popular plastics.

Biopolymers have a great advantage over plastics because they are non-toxic and can degrade after use without polluting the environment. The construction of the necessary genes will make it possible to control the vital activity of not only plants, but also animals, and create new organisms with different properties. (3) The central problem of biotechnology is the intensification of bioprocesses both by increasing the potential of biological agents and their systems, and by improving equipment, using biocatalysts (immobilized enzymes and cells) in industry, analytical chemistry, and medicine.

The industrial use of the achievements of biology is based on the technique of creating recombinant DNA molecules. The construction of the necessary genes allows you to control the heredity and vital activity of animals, plants and microorganisms and create organisms with new properties. In particular, it is possible to control the process of atmospheric nitrogen fixation and transfer the corresponding genes from microorganism cells into the plant cell genome. As sources of raw materials for biotechnology, renewable resources of non-food plant materials, agricultural waste, which serve as an additional source of both feed substances and secondary fuel (biogas), organic fertilizers, will become increasingly important.

One of the rapidly developing branches of biotechnology is the technology of microbial synthesis of substances valuable to humans. According to forecasts, the further development of this industry will entail a redistribution of the roles of crop production and animal husbandry, on the one hand, and microbial synthesis, on the

other, in the formation of the food base of mankind. An equally important aspect of modern microbiological technology is the study of the participation of microorganisms in biospheric processes and the directed regulation of their vital activity in order to solve the problem of protecting the environment from man-made, agricultural and domestic pollution. (4)

As sources of raw materials for biotechnology, renewable resources of non-food plant materials, agricultural waste, which serve as an additional source of both feed substances and secondary fuel (biogas), organic fertilizers, will become increasingly important. One of the rapidly developing branches of biotechnology is the technology of microbial synthesis of substances valuable to humans. According to forecasts, the further development of this industry will entail a redistribution of the roles of crop production and animal husbandry, on the one hand, and microbial synthesis, on the other, in the formation of the food base of mankind.

An equally important aspect of modern microbiological technology is the study of the participation of microorganisms in biospheric processes and the directed regulation of their vital activity in order to solve the problem of protecting the environment from technogenic, agricultural and domestic pollution. Research on identifying the role of microorganisms in soil fertility (humus formation and replenishment of biological nitrogen reserves), control of pests and diseases of agricultural crops, utilization of pesticides and other chemical compounds in the soil. The knowledge available in this area indicates that a change in the strategy of human economic activity from chemicalization to biologization of agriculture is justified both from an economic and environmental point of view. In this direction, biotechnology can be set the goal of regenerating landscapes. Work is underway to create biopolymers that will be able to replace modern plastics. These biopolymers have a significant advantage over traditional materials, as they are non-toxic and biodegradable, that is, they easily decompose after their use without polluting the environment. (5)

Biotechnologies based on the achievements of microbiology are the most cost-effective if they are applied in a complex manner and if waste-free production

facilities are created that do not disturb the ecological balance. Their development will make it possible to replace many huge chemical industry plants with environmentally friendly compact production facilities.

References

1. <https://chem21.info/info/1277365/>
2. <https://stroysad.com/pishhevaya-biotehnologiya-ee-sovremennoe-sostoyanie/>
3. <https://studfile.net/preview/16473643/page:13/>
4. www.biotechnolog.ru
5. <https://vikidalka.ru/2-184391.html>

BIOLOGICAL SCIENCES

УДК 618.175 - 053.6:575.1

ОЦІНКА РІВНЯ ХРОМОСОМНИХ ПОРУШЕНЬ В ЛІМФОЦИТАХ КРОВІ *IN VITRO* У ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ З АНОМАЛЬНИМИ МАТКОВИМИ КРОВОТЕЧАМИ

Багацька Наталія Василівна

Доктор біологічних наук, професор,
Завідувачка лабораторії медичної генетики,
ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей і підлітків
НАМН України», м. Харків, Україна;
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, професор
кафедри генетики і цитології, м. Харків, Україна

Анотація. Каріотип у дівчат з АМК відповідав нормальному жіночому – 46,XX. Загальний рівень хромосомних аберацій склав 5,67 %, що в 2,4 рази перевищувало рівень ХА у в лімфоцитах крові здорових дівчат (2,36 %, $p < 0,001$). Встановлено достовірне підвищення частоти аберацій хроматидного (одиначних ацентричних фрагментів) та геномного (поліплоїдних клітин) типів порівняно з їх частотою у здорових дівчат. Дослідження індивідуального рівня хромосомних аберацій в ЛПК хворих дівчат свідчив про значне коливання: від 1,0 % до 14,0 %, в той час як у здорових дівчат від 0,0 % до 11,0 %. Дівчата з високим рівнем хромосомних порушень потребують постійного контролю над станом хромосомного апарату, а також терапевтичної корекції нестабільності геному для запобігання подальших ускладнень у їх дорослому житті.

Ключові слова: дівчата, аномальні маткові кровотечі, каріотип, хромосомні аберації.

Вступ. На сьогодні питання розладів жіночої статеві системи, що обумовлені порушеннями менструальної функції, привертають увагу багатьох

фахівців, зокрема й генетиків. Особливу занепокоєність викликають аномальні маткові кровотечі, частота котрих невпинно зростає і коливається у межах 43,0 %– 55 % серед жінок репродуктивного віку та від 10,0 % до 37,3 % у дівчат підліткового віку. Аномальні маткові кровотечі, згідно класифікації МКХ-10, мають шифр 92.2, обумовлені відхиленням менструального циклу від норми, які включають зміну регулярності й частоти менструацій, тривалість кровотеч та кількість втраченої крові [1, 2]. Серед факторів ризику, які можуть спричиняти розвиток патологічних змін менструації, виявляють медико-біологічні, екологічні, соціально-гігієнічні тощо [3]. Також важливу роль в формуванні порушень статевої функції відіграють хромосомні аномалії, тому що пошкодження генетичного апарату жінки можуть бути підставою для порушень імунної системи, репродуктивної функції, розвитку канцерогенезу та зниження тривалості життя [5].

Мета роботи. Визначення каріотипу та стану хромосомного апарату у дівчат-підлітків з аномальними матковими кровотечами.

Матеріали і методи. Цитогенетичне дослідження проводилося у 25 дівчат із АМК 14-17 років та 25 здорових дівчат-однолітків. Діагноз АМК був встановлений у відділенні дитячої гінекології інституту на підставі Наказу МОЗ України від 13.04.2016 р. № 353 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при аномальних маткових кровотечах (Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Аномальні маткові кровотечі») [4]; групу здорових дівчат відбирали при проведенні профілактичних оглядів школярів м. Харкова; цитогенетичний аналіз у дівчат двох груп проведено в лабораторії медичної генетики інституту згідно міжнародних вимог [5]. Лімфоцити периферичної крові (ЛПК) культивували у суміші *PB-Max* (фірми *Gibco*, USA). Гомогенне та диференційне GTG-зabarвлення препаратів хромосом проводили із застосуванням барвника Гімзи. Враховували всі структурні аберації хроматидного (одиначні ацентричні фрагменти, обміни) та хромосомного типів

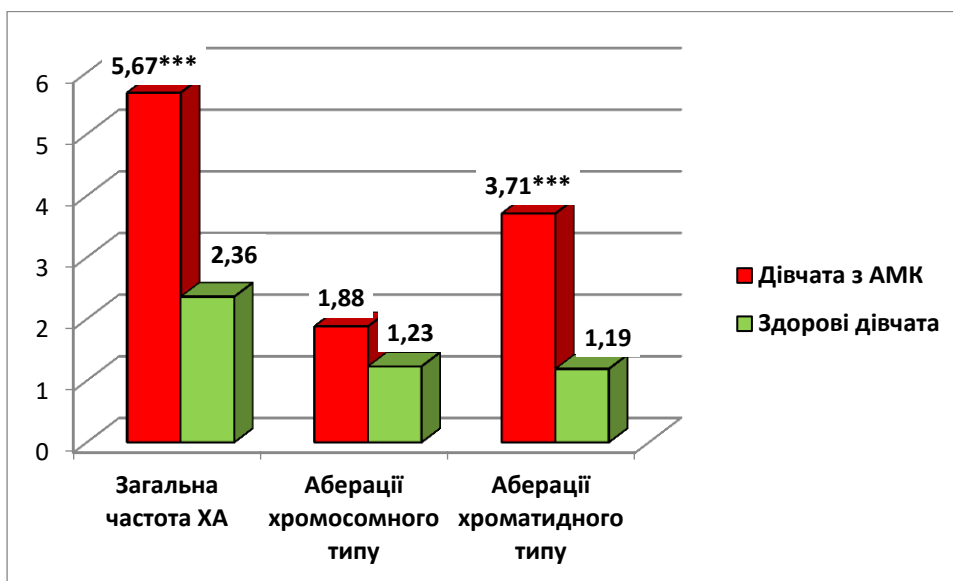
(парні ацентричні фрагменти, дицентричні та кільцеві хромосоми, дуплікації) та геномні порушення (поліплоїдні клітини та клітини з ендоредуплікацією). У хворих дівчат проаналізовано 2500 метафазних пластинок, у здорових дівчат-однолітків – 2760 метафаз за допомогою біокулярного мікроскопу *Leica CME* (Австрія), окуляри 10x18, об'єктиви 100x, біокулярні насадки 1,25x.

Статистичну обробку результатів дослідження проводили за критерієм Стьюдента із застосуванням програм *Excel* [6].

При проведенні цитогенетичного обстеження дівчат-підлітків з АМК та здорових дівчат-однолітків дотримувалися принципів Гельсінської декларації прав людини, Конвенції Ради Європи про захист прав і гідності людини щодо застосування в біології та медицині та відповідних законів України.

Результати та обговорення. Хромосомні порушення реєструвалися у 100 % дівчат із АМК і у 84,0 % дівчат контрольної групи. Незважаючи на те, що каріотип дівчат з АМК відповідав нормальному жіночому – 46,XX, визначалися порушення структури хромосом, загальний рівень яких склав 5,67 %, що в 2,4 рази перевищувало рівень ХА в лімфоцитах крові здорових дівчат (2,36 %, $p < 0,001$). Хромосомні аномалії в обох групах були представлені абераціями хроматидного і хромосомного типів та геномними порушеннями, що обумовлено тим, в який момент клітинного циклу ці порушення формуються: до або після реплікації хромосом. Аберації хромосомного типу виникають на стадії G_1 , коли хромосома є одонитковою. Аберації хромосомного типу дещо переважали у дівчат із АМК (1,88 % проти 1,23 % у здорових дівчат) за рахунок парних ацентричних фрагментів (1,88 % проти 1,09 % відповідно, $p < 0,001$). Розриви в хромосомах відрізняються від обмінних конфігурацій за їх фізичним видом у метафазі і є справжнім ушкодженням безперервності хромосоми з чітким зсувом фрагментів, включаючи також фрагменти, хромосомне ушкодження яких іноді неможливо визначити [7]. Аберації хроматидного типу, серед яких превалювали одиночні ацентричні фрагменти (3,71 % проти 1,16 %, $p < 0,001$), формуються при ушкодженні хромосоми на стадіях S і G_2 [6], і вони

достовірно частіше визначалася у дівчат із АМК (3,71 % проти 1,19 %, $p < 0,001$) (рис. 1).

Примітка: достовірність розбіжностей *** – $p < 0,001$

Рис. 1 Частота аберацій хромосом в ЛПК дівчат-підлітків з АМК та здорових однолітків, %

В основній групі дівчат співвідношення між абераціями хроматидного (3,71 на 100 клітин) та хромосомного (1,88 на 100 клітин) типів у середньому складало 2,0 : 1,0, тобто домінували аберації хроматидного типу, а саме одиночні ацентричні фрагменти, що відповідає загальноприйнятим нормам.

Щоб отримати повну інформацію про рівень хромосомних пошкоджень в лімфоцитах крові дівчат з АМК, ми проаналізували частоту поліплоїдних клітин і порушень сегрегації хромосом (клітин з ендоредуплікацією). Недостатність процесів метилування ДНК може призводити до порушення сегрегації хромосом і, внаслідок цього, до анеу- або поліплоїдій, які є основою формування нестабільності геному (наприклад, включення процесу реплікативного старіння клітини або індукції будь-якого патологічного процесу на різних стадіях онкогенезу організму) [8, 9]. Геномні порушення переважали в ЛПК дівчат-підлітків із АМК (0,58 % проти 0,14 % у здорових дівчат-однолітків, $p < 0,01$). За нашими даними, кількість поліплоїдних клітин у

дівчат-підлітків із АМК перевищувала майже вчетверо таку у здорових дівчат (0,42 % у хворих дівчат проти 0,11 % відповідно, $p < 0,05$). Крім того, виникнення поліплоїдних клітин в організмі або культурі клітин може бути наслідком змін в ахроматиновому апараті клітини (пошкодження скорочувальної функції ниток веретена; втрата полярності в клітині, що ділиться; стану центромери та центріолей), що пов'язано зі змінами загального фізіологічного стану клітини, або внаслідок впливу мутагенних речовин на веретено поділу.

При аналізі індивідуальної частоти хромосомних аберацій в групах хворих та здорових дівчат, виявили, що 68,0 % дівчат із АМК мали підвищений рівень хромосомних аберацій порівняно з 24,0 % здорових дівчат, $p < 0,01$. Індивідуальні значення спонтанного рівня хромосомних порушень коливались у межах від 1,0 % до 14,0 % у дівчат з АМК (рис. 2).

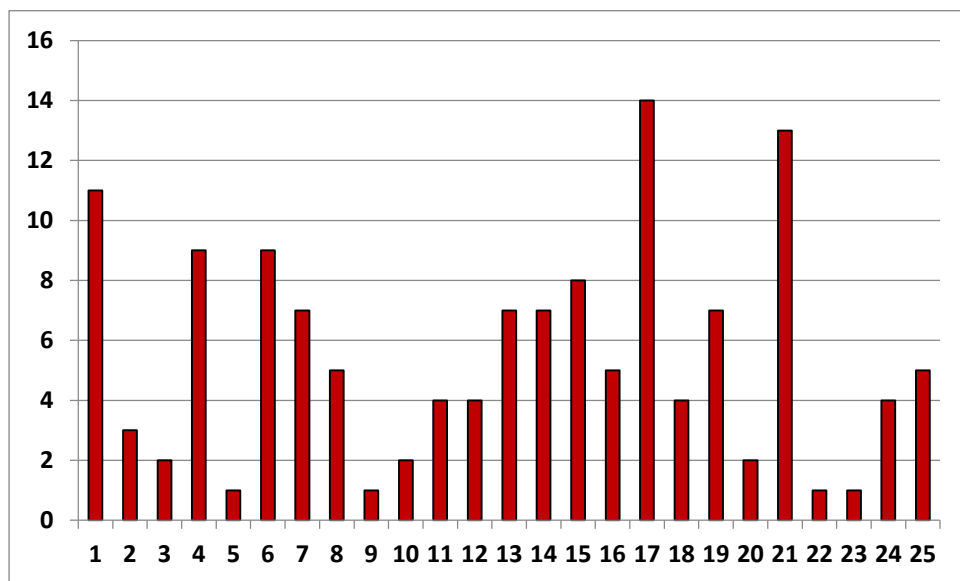

Рис.2 Індивідуальний рівень хромосомних аберацій у лімфоцитах крові дівчат із АМК, %

У 32 % хворих дівчат рівень хромосомних порушень знаходився в межах популяційної норми від 0,0 до 3,0 на 100 клітин. У 28 % дівчат з АМК індивідуальні значення спонтанного рівня хромосомних порушень коливались від 4,0 до 6,0 на 100 проаналізованих клітин, а у 40 % визначено високий рівень хромосомних порушень – від 7,0 до 14,0 на 100 клітин.

У 76,0 % здорових дівчат рівень ХА коливався у межах від 0 до 3,0 %, що відповідало нормальному популяційному рівню (рис. 3).

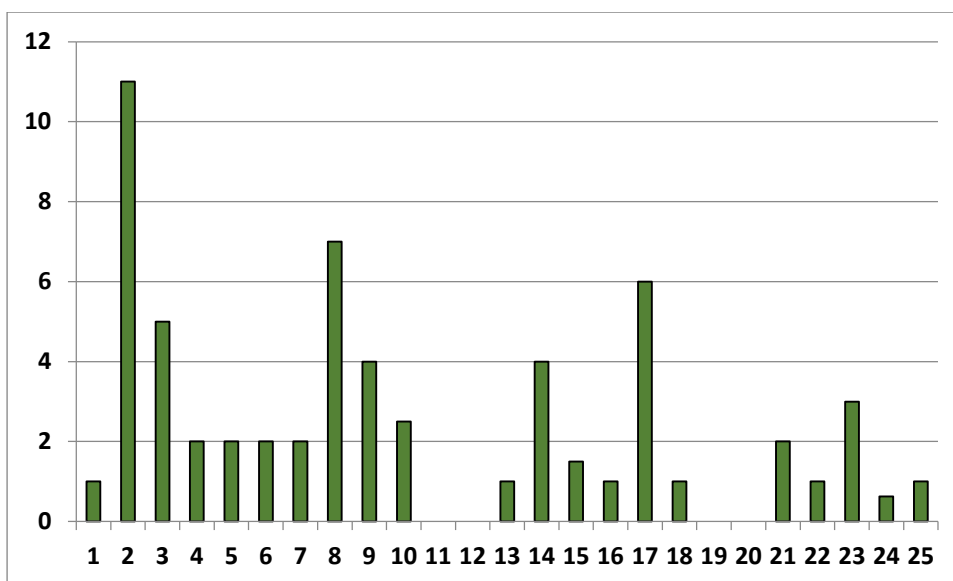

Рис.3 Індивідуальний рівень хромосомних аберацій у лімфоцитах крові здорових дівчат, %

У 16,0 % дівчат взагалі не визначалися будь-які аберації і лише у 8,0 % здорових дівчат реєструвався високий рівень ХА, який більше ніж вдвічі перевищував нормальний рівень ХА (7,0 % та 11,0 %).

ВИСНОВКИ

Таким чином, у дівчат – підлітків із АМК встановлено значне підвищення рівня всіх типів хромосомних порушень порівняно зі здоровими дівчатами-однолітками, що свідчить про виражену нестабільність їх генетичного апарату. Також визначено переважання індивідуального рівня хромосомних порушень в ЛПК дівчат із АМК порівняно з їх частотою в лімфоцитах крові здорових дівчат-підлітків. Ці дівчата потребують постійного контролю над станом хромосомного апарату і терапевтичної корекції нестабільності геному для запобігання подальших ускладнень у їх дорослому житті.

Список літератури

1. Антипкін Ю. Г., Вдовиченко Ю. П., Грациоттін А., Камінський В. В., Татарчук Т. Ф. Маткові кровотечі та якість життя жінки // Репродуктивна ендокринологія. 2019. – №3(47). – 8-12. www.reproduct-endo.com / www.reproduct-endo.com.ua.

2. Sun Yu, Wang Yuzhu, Mao Lele, Wen Jiaying, Bai. Prevalence of abnormal uterine bleeding according to new International Federation of Gynecology and Obstetrics classification in Chinese women of reproductive age. Research article: observational study. 2018. 97(31): 11457. [https://doi: 10.1097/MD.00000000000011457](https://doi.org/10.1097/MD.00000000000011457).
3. Багацкая Н. В., Дынник В. А., Гавенко А. А., Верхошанова О. Г. Аномальные маточные кровотечения у девочек-подростков: наследственные и средовые факторы риска // Georgian Medical News. 2021. – № 10 (319). – Р.36-41.
4. Наказ № 353 МОЗ України від 13.04.2016 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при аномальних маткових кровотечениях». – 2016. – С. 24-34.
5. ISCN (2013): An International System for Human Cytogenetic Nomenclature Recommendations of the International Standing Committee on Human Cytogenetic Nomenclature: Published in collaboration with ‘Cytogenetic and Genome Research’ Plus fold-out: ‘The Normal Human Karyotype G- and R-bands’ /eds. LG. Shaffer, J. McGowan-Jordan, M. Schmid. — Switzerland, Basel: Karger Publishers, 2013.
6. Атраментова Л. А., Утевская О. М. Статистические методы в биологии– Горловка: Ліхтар, 2008. – 248 с.
7. Радиационная цитогенетика. Русско-английский словарь-справочник / под ред. Н. А. Дружины. – К.: Здоров’я, 2009. – 368 с.
8. Педан Л. Р., Гончарова Р. Й., Качко Г. О., Омельченко Е. М., Тимченко О. І., Поканевич Т. М., Попович Л. В. Спадкова патологія людини і геномна нестабільність // Environment & Health. – 2018. – №2. – С. 4-9.
9. Elbakrawy E. M., Hill M. A., Kadhim M. A. Radiation-induced Chromosome Instability: The role of dose and dose rate [Електронний ресурс] // Genome Integr [serial online]. – 2019. – № 10. – Р. 1-7. Режим доступу до журн.: <https://www.genome-integrity.org/text.asp?2019/10/1/1/269969>

УДК 330

НОВЫЕ ДАННЫЕ ДЛЯ БИОЛОГИИ, ОТРАЖЁННЫЕ В НАУКЕ
АУРОЛОГИЯ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Цель данного доклада и выступление на этом форуме – довести до широких кругов специалистов предлагаемые новые знания. Исследования, проведенные с помощью кирлиановской фотосистемы, показали реальность и разнообразие излучений – ауры различных видов растений. Изданы альбомы кирлианографий на русском, английском, немецком, французском и болгарском языках. Кирлиановские снимки дают возможность убедиться в реальности излучения цветов, плодов, семян, различных видов орехов, а также воды, взятой из разных источников, пчелиного мёда и пыльцы,

воска, различных видов деревьев. Получены снимки кирлианографии масел, а также аурограммы животных.

Ключевые слова: ауриология, аурограммы, кирлианография, прибор для биорезонансной диагностики, кирлиановский прибор, кирлианографии, кирлианограммы, эффект Кирлиана.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе (рис. 1) американской версии, производства фирмы Panteon Research, а затем этот прибор был усовершенствован инженером-конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность

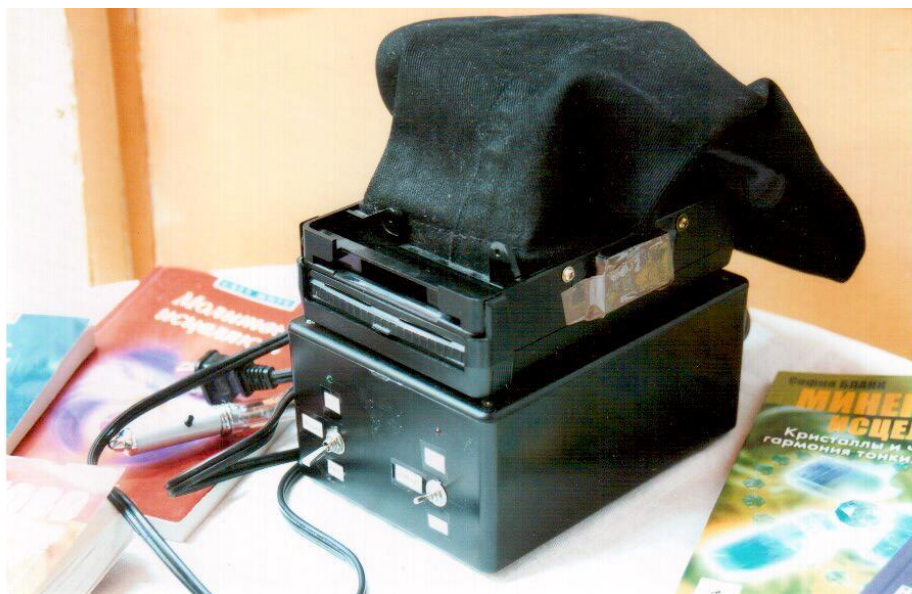

Рис. 1. Кирлиановский аппарат

регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаилю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору

Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблеи Мира; кандидату технических наук Любови Сергеевне Гординой, академику, доктору медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической антропозологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауурологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов. Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит содружеством интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти

человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены содружества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности: связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Исследования, проведённые с помощью кирлиановской фотосистемы, отразили реальность и разнообразие излучений – ауры – различных видов растений, а также излучения ауры вокруг лапок животных. Изданы альбомы с кирлианографиями, содержащие эти фотодокументы на русском, английском, немецком, французском и болгарском языках. Кирлиановские снимки (рис. 2) дают возможность убедиться в специфическом излучении различных цветов, ягод, семян, орехов, а также различных видов воды, взятых из разных источников. Интересные излучения пчелиного мёда и пчелиной пыльцы, пчелиного воска, а также различных видов срезов деревьев. Полученные снимки кирлианографий различных ароматических масел.

Рис. 2. Кирлиановские снимки

Человек существо многомерное. То же самое можно сказать и о животных. До сих пор анатомия и физиология изучали функционирование органов, всего тела человека и животных. Кирлиановские снимки дали возможность увидеть, насколько изменчивым и специфическим является излучение ауры людей в различных состояниях: в норме, а также при различных патологиях и взаимодействиях, как с объектами природы, так и между людьми и животными. Кирлианографии дают возможность увидеть, насколько ранимо энергетическое поле, аура человека. Проведённые исследования показали, как меняется энергетическое поле человека при испуге, при воздействии негативных факторов в виде: ругани, грубого поведения, негативных мыслях. Исследования, которые отразили поле человека в состоянии молитвы, посылов мыслей добра, энергии любви и милосердия, отразили удивительные изменения поля к лучшему, которые имеют чётко выраженные параметры в ширине аурической оболочки, в её насыщенности цветом, в длине и качестве лучей ауры стримеров. Пожалуй, впервые на фотографиях запечатлено взаимодействие энергетических потоков разных религий. Установлено: молитвы разных религии не только не находятся в противодействии, а наоборот взаимно гармонично усиливают поле человека и отражают появление в этом поле и рядом с ним существ ангелического плана, имеющих сильный позитивный заряд.

Биология растений до сих пор предусматривала изучение самого физического: плода, листочка, ягоды, ореха. Объектом изучения их излучения не являлось, так как не было подобных снимков. Кирлиановский аппарат конструкции инженера Виктора Рубеновича Микиртумова (США) и результаты многочисленных исследований различных объектов природы дают возможность внести новую струю в изучение самых разных биологических видов. Знания, полученные в ходе исследований, дают возможность значительно расширить представление людей о том, чем являются растительные объекты и насколько близким по энергетическому свечению являются поля человека, животных, растений и камней.

Знакомство с кирлианограммами живых природных объектов изменяет отношение к ним людей, ранее не знавших о том, какая сила и красота сопровождает природные объекты. Кирлиановские снимки дадут возможность диагностировать растительный материал, увидеть, насколько он жизнеспособен или наоборот – поражён болезнями. Кирлиановская съёмка может быть дополнительным методом, который поможет убедиться в том, правильно ли произведена подготовка посевного и посадочного материала. Огромное значение и большой раздел в ауриологии занимает исследование воздействия Космических Знаков Добра на человека, растения, животных, камней и окружающее пространство. Космические Знаки Добра, полученные более тридцати лет назад через книгу Дмитрия Павловича Максина. Эта книга с частью Знаков Добра стала объектом тридцатилетнего изучения Софии Михайловны Бланк и были получены удивительные выводы. Оказывается, что эти знаки притягивают к себе позитивные благостные энергии разумной беспредельности. Энергии, которые направляются к знаку, затем излучаются в пространство и позитивно воздействует на человека, растения и животных. Это подтверждается исследованиями, проведёнными как на приусадебном участке Натальи Ивановны Руденко, так и в ее теплице (г. Симферополь, г. Киев, г. Буча), а также исследования в теплице Елены Зыряновой (г. Новгород).

Интересные данные полученные при применении Космических Знаков Добра для улучшения состояния здоровья человека. На биорезонансом приборе для Галины Ярославны Деревницкой (г. Ивано-Франковск, Украина, а теперь г. Майями, США), были проведены замеры состояние ауры и функции органов до появления Космического Знака в руках человека и после того через три-пять минут. Результаты исследований представлены в видеофильме под названием: «Доказательства позитивной деятельности Космических Знаков Добра». Материалы, при необходимости, могут быть представлены и фото-документально.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г. Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г.Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г.Львов – г.Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г.Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.
13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.
16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2077г. – 208с.

18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.
21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г.
Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.
23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.
25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.
30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.
34. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2010 г., переиздано 10 раз.
35. София Бланк. Увидеть невидимое. Жить вместе с ангелами. – Амрита-Русь – 2010г., переиздано 4 разы.

36. София Бланк. Благословение вселенной. Исцеление на тонких планах. – Феникс –2009г.
37. София Бланк. Смерти нет. Мы не уходим в никуда, а продолжаем жить в тонких мирах. – Нью-Йорк – 2002г.
38. София Бланк. Аура деяния духа. – Феникс – 2006г.
39. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева:
https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
40. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева:
<https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
41. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University
42. <https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>
43. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх:
<https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>
44. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod:
<https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

УДК 582.736:635.91

**ІНТРОДУКЦІЯ *RHYNCHOSIA PHASEOLOIDES* (SW.) DC. В УМОВАХ
ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО
ПАРКУ “СОФІЇВКА” НАН УКРАЇНИ**

Усольцева Ольга Геннадіївна
к.б.н., старший науковий співробітник
Національний дендрологічний парк
“Софіївка” НАН України
м. Умань, Україна

Анотація: досліджено особливості росту та розвитку *Rhynchosia phaseoloides* (Sw.) DC. (Leguminosae) в умовах захищеного ґрунту Національного дендрологічного парку “Софіївка” НАН України, дана комплексна інтегральна оцінка успішності інтродукції дослідженого виду.

Ключові слова: *Rhynchosia phaseoloides* (Sw.) DC., захищений ґрунт, успішність інтродукції.

У сучасному фітодизайні тропічні та субтропічні рослини користуються великим попитом. Особливо це стосується красивоквітучих ліаноподібних видів, які мають тривалий період цвітіння та є невибагливими до умов вирощування. Останнім часом надається перевага вертикальному озелененню, що дозволяє на обмеженому просторі розміщувати значну кількість різноманітних рослин. Але на сьогодні асортимент ліаноподібних рослин, які використовуються в фітодизайні, дуже обмежений, що пов'язано з недостатньою вивченістю морфологічних та репродуктивних особливостей більшості з цих видів.

Одним з перспективних видів ліаноподібних рослин є *Rhynchosia phaseoloides* (Sw.) DC. (Leguminosae). Природньо зростає в Південній та Центральній Америці у вторинних лісах, чагарниках, на лісових галявинах та занедбаних плантаціях [1-3]. Це швидкоростуча чагарникова ліана зі

здерев'янілими біля основи пагонами, листки чергові, дрібно опушені, трійчастоскладні, багаточисельні суцвіття, які розташовані в пазухах листків. Плід – біб, який містить по дві овальні чорні насінини, з яскравою червоною плямою [4, 5]. Особливо декоративна ця ліана під час цвітіння, а також в період розтріскування зрілих плодів крізь щілини яких видно яскраве насіння [6].

R. phaseoloides рідко використовують для озеленення. Тому мета наших досліджень – дослідити особливості росту та розвитку цього виду в умовах захищеного ґрунту Національного дендрологічного парку “Софіївка” НАН України (НДП “Софіївка” НАНУ) для подальшого його використання в фітодизайні.

В колекції дендропарку «Софіївка» *R. phaseoloides* з 2016 року. Насіння було отримано з ботанічного саду Львівського Національного університету ім. Івана Франка. Насіння пророщували в лабораторних умовах [7]. Ґрунтова схожість склала 10 %. Сходи з'явилися через 7 діб, справжні листки – через 12 діб (рис. 1). Довжина верхівкового листка $6,2 \pm 1,17$ см, ширина – $5,10 \pm 0,46$ см; довжина бічного листка – $5,00 \pm 2,01$ см, ширина – $3,21 \pm 1,44$ см.

Рис. 1. Сіянци *Rhynchosia phaseoloides* (Sw.) DC.

В умовах захищеного ґрунту НДП “Софіївка” НАНУ рослини *R. phaseoloides* утримуються в ґрунтовій культурі. Ріст та розвиток характеризується цілорічним зростанням, інтенсивним у весняно-літній період та помірним у осінньо-зимовий період. У квітні 2022 році вперше спостерігали квітування цього виду (рис. 2).

Рис. 2. Квітування *Rhynchosia phaseoloides* (Sw.) DC. в умовах захищеного ґрунту НДП “Софіївка” НАНУ

В червні 2022 року вперше в умовах захищеного ґрунту НДП “Софіївка” НАНУ були зібрані плоди та насіння *R. phaseoloides* (рис. 3). Плоди були $2,21 \pm 1,12$ см завдовжки та $0,73 \pm 0,27$ см завширшки, насіння – $0,71 \pm 0,14$ см завдовжки та $0,31 \pm 0,12$ см завширшки.

Проведено комплексну інтегральну оцінку успішності інтродукції *R. phaseoloides*. При цьому ми використовували оригінальні шкали, які були розроблені І.П. Горницькою [8, 9]. Спостереження показали що показник репродуктивного розвитку (Рр) склав 8 балів, холодостійкості (Х) – 7 балів,

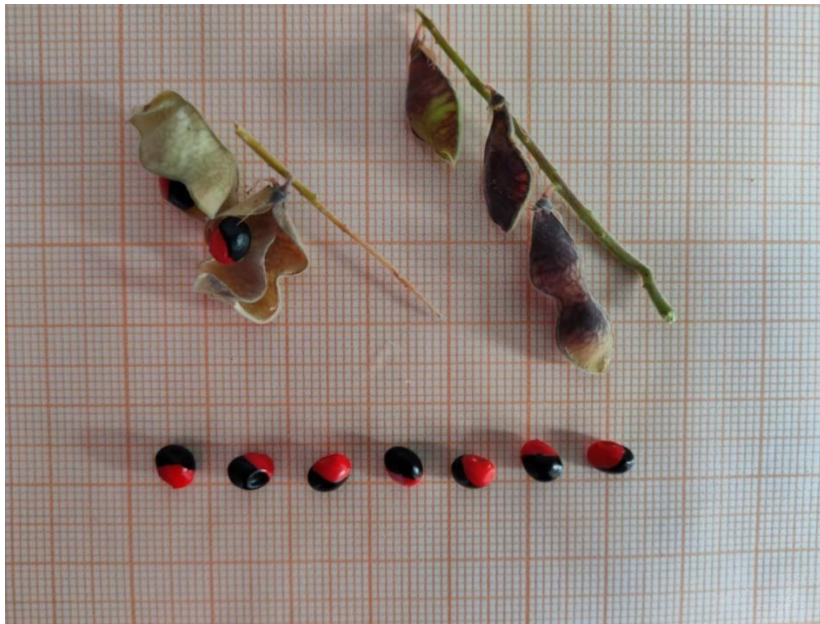

Рис. 3. Плоди та насіння *Rhynchosia phaseoloides* (Sw.) DC., які були зібрані в умовах захищеного ґрунту НДП “Софіївка” НАНУ

адаптивні стратегії (Ст) – 60 балів, декоративність (Д) – 5 балів, показник успішності інтродукції (Іу) – 68 балів.

Отже, попередні дослідження показали, що *R. phaseoloides* має високий показник успішності інтродукції та є перспективним видом для введення в культуру з подальшим використанням для вертикального озеленення при створенні інтер'єрних композицій різних типів призначення.

Список літератури

1. <http://www.iucnredlist.org/details/19891199/0>
2. Woods, M. & J. Key. *Rhynchosia* (Fabaceae) // *Phytologia*. – 2009. – N 91. – P.13.
3. <http://www.biosci.utexas.edu/prc/pdfs/Turner-Lundellia14.pdf>
4. http://inpn.mnhn.fr/espace/cd_nom/455709/tab/taxo
5. <http://plants.usda.gov>
6. Ткачук Л.П. Ринхозия фасолевидная (*Rhynchosia phaseoloides* DC.) – перспективная лиана для внутреннего озеленения / Л.П. Ткачук, И.В. Ольховская, О.В. Колясникова // *Промислова ботаніка: стан та перспективи*

розвитку: Матеріали VI Міжнар. наук. конф. (Донецьк, 4-7 жовтня, 2010 р.). – Донецьк, 2010. – С. 467.

7. Усольцева О.Г. *Rhynchosia phaseoloides* (Sw.) DC. в колекції Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України // Проблеми збереження та збагачення рослинного різноманіття в ботанічних садах та дендропарках: Матер. наук. конф. – Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2018. – С.125-127.

8. Горницкая И.П. Интродукция тропических и субтропических растений. Ее теоретические и практические аспекты. – Донецк: Донеччина, 1995 – 304 с.

9. Горницкая И.П. Прогноз и изучение адаптивных стратегий тропических и субтропических растений при интродукции // Интродукція рослин. – 2004. – № 3. – С. 7-14.

MEDICAL SCIENCES

RESTORATION OF THE CROWN PART OF TEETH USING COMPUTER SIMULATION

Halahdina A. A.

associate professor

Gerasym L. M.

assistant

Bukovynian State Medical University

Chernivtsi, Ukraine

Migalchan A. I.

Migalchan T. I.

students

Fedkovych Chernivtsi National University

Chernivtsi, Ukraine

The 21st century brings new thoughts, advanced ideas, modern technologies, and interesting innovations in dentistry. Despite the available fundamental baggage of knowledge accumulated over the history of the development of dentistry, there is a need for the development of new technologies. The main task of dentistry is to create perfect aesthetic characteristics of the dentition. Achieving a high-quality result when performing any type of dental care is possible only if a harmonious combination of shape, color and functional characteristics of restorations is ensured.

Modeling teeth with the aim of restoring their shape and function has its own specific features and requires the performer not only high manual skills and knowledge of dental anatomy, but also requires knowledge in the field of shaping of the maxillofacial apparatus, which greatly facilitates the performance of restorative work in clinical dentistry.

However, priority is given, today, to the implementation of automated computer systems for differential diagnosis and treatment of dental diseases, which allows to automatically make a differential diagnosis and recommend optimal treatment methods to the doctor and the patient depending on the available material and technical capabilities (materials, equipment, etc.) medical institutions.

Informatization of society and the development of innovative technologies have led to significant positive progressive changes in the field of education and medicine. XXI century - the time of work with the help of computer technologies. One of the main advantages of computer technologies is the possibility of objective assessment of the maxillofacial apparatus, review and demonstration of research results, drawing up a treatment plan right at the doctor's workplace. Computer modeling can be considered the best method of planning the result, since several rehabilitation options can be tried in the presence of the patient. The use of computer technologies in dental practice facilitates documentation and makes treatment more effective,

The main task of aesthetic dentistry today is to create perfect aesthetic characteristics of the dentition. The restoration of the missing tooth tissues should be carried out as close as possible to the natural anatomical features of the patient's maxillofacial apparatus. The correctness of restoration of forms is the main thing in restorative therapy. Due to the fact that there are no ideal analogues in therapeutic dentistry that could improve the work of dentists, there is an urgent need to create modern computer programs taking into account innovative methods and principles of tooth modeling and their introduction into the educational and treatment process . The use of new computer programs at the reception will allow an objective assessment of the patient's dental status, correctly and adequately choose an individual complex of reconstructive measures, the competent implementation of which will contribute to the restoration of the maxillofacial apparatus. According to many authors, the need to train dentists in the qualified study of morphological parameters of teeth and dental

rows, to improve manual skills in the field of spatial modeling of the crown part of teeth, to restore the individual harmony of the maxillofacial apparatus, which was previously used only for the manufacture of orthopedic structures, has come. In view of the above, it becomes obvious that the in-depth study and solution of the above-mentioned issues is an urgent problem of dentistry, and this allows us to conclude that there is an urgent need to create computer programs to reproduce the integrity of teeth as close as possible to anatomically correct forms.

**TECHNOLOGIES OF PRIMARY PREVENTION OF ARTERIAL
HYPERTENSION IN THE RURAL POPULATION**

Navchuk Ihor Vasylyovych

candidate of Medical Sciences, associate Professor

Navchuk Halyna Vasylivna

candidate of philological sciences, associate Professor

Sobco Diana Ihorivna

postgraduate

Bukovinian State Medical University

Chernivtsi, Ukrainian

Annotation. It is common knowledge that arterial hypertension is ranked first in the distribution of circulatory system diseases and an important place among the causes that lead to disability in the population. In addition, arterial hypertension and its complications cause the society not only severe medical consequences, but also significant material damage. Therefore, today it is recognized that the most promising direction of reducing the incidence of arterial hypertension and other diseases of the circulatory system, disability and mortality from them is, first of all, primary prevention, based on the elimination of risk factors or reduction of their impact on a person, the formation of a healthy lifestyle as the most important means primary prevention of arterial hypertension and its consequences - diseases of the circulatory system.

Key words: arterial hypertension, prophylaxis, rural population, circulatory system diseases, healthy lifestyle.

Given that primary prophylaxis should prevent the onset of diseases and is aimed at a conditionally healthy organism, its technologies include measures of influence on factors that are significant for the human body. Important are measures aimed at the formation of a healthy lifestyle, that is, the awareness of the need for

active activity of the individual (society) in order to preserve and improve their own health.

The main purpose of promoting healthy lifestyles among the population is the correction of behavior in the direction that ensures the preservation and strengthening of the population and individual potential of physical health and reduction of psychoemotional stress on the basis of their determination in connection with the conditions of material and social well-being, the presence and degree of reflection internal, external and behavioral risk factors [1, p. 26].

In our opinion, the formation of a reasonable attitude towards the health of citizens should be based on recognized psychology, the algorithm of the process of education - "knowledge - belief - certain actions". Only one information provided by physicians to patients, without convincing them of the vital need for changes in habits, lifestyle and regulatory motivation to do so, will not provide appropriate targeted action. This conclusion is made during the analysis of the results of our study.

The process of forming a belief is subject to the laws of formation and change of conditioned reflexes and in its development has three stages. At the first stage of such a process, the convictions are not stable, they are situational in nature, in the second stage they are more stable, but due to lack of formation, the volitional component is realized only in some cases. At the third stage, beliefs are transformed into principles that govern human behavior in all situations. This should be taken into account when planning and conducting general sanitary-educational work and on the prevention of arterial hypertension and other diseases of the circulatory system. Absolute education beyond concrete connection with the life and behavior of specific patients does not contribute to the formation of belief. Do not be limited to the haste with advice given. It is necessary to persuasively explain the vital necessity of systematic control of arterial pressure, body mass, measures for their normalization, as well as the utility of increasing to a reasonable limit of motor activity.

On the basis of our research, we have developed the means of influence that medical practitioners should usually use in practice, carrying out sanitary and educational propaganda:

- on an individual level - conversations and short-term interventions on healthy lifestyle during admission, dispensary examinations, prophylactic visits, visits to patients at home, as well as delivery of sanitary and educational materials (sights, leaflets, booklets, etc.); answers by phone trust;

- on a group level - practical classes in schools, universities, health lectures at outpatient departments, veterans' homes, health and educational institutions, at work, rest or residence, listening and answering sessions, and visual propaganda;

- on the population level - informing the population through mass media.

Here's an algorithm we developed and recommended for use in methodological guidelines issued in 2003.

In any case, it is necessary to follow the general methodological principles related to the psychological peculiarities of the perception of information - it should have a positive character, a certain degree of novelty, be correlated at least with the knowledge of the audience on this issue, emotionally painted. The tips and recommendations we propose are constructive, not prohibitive, they include gender, age, education, occupation and health, as well as social and labor characteristics.

Promotion on the individual and group levels will promote the implementation of the proposed one: groups of practically healthy persons without factors or risk factors, persons with initial manifestations of diseases. The main accents should be placed:

- in the first group - on behavioral correction in order to increase the physical health potential close to the safe level, preventing the occurrence of internal, external and behavioral risk factors (primary prefactor prophylaxis);

- in the second group - on the correction of behavior in order to completely eliminate or significantly mitigate the effects of the identified risk factors for circulatory system diseases (primary "factor prevention"). It is advisable to form groups for conducting classes, consultations in the presence of a specific risk factor;

- in groups for patients, emphasis should be placed on adherence to the general principles of a healthy lifestyle in order to prolong the period of stable remission of existing pathology and prevention of relapse, the definition of medical treatment, the frequency of communication with the doctor, the possibilities of self-regulation of behavior, depending on the state of health, as well as on signs, with the appearance who need urgent medical treatment for secondary prevention technologies.

Heads of power structures, enterprises, institutions and institutions of all forms of ownership and public organizations know that medicine is not able to compensate for the negative impact on a person of adverse external, internal, behavioral and socio-economic factors of the risk of blood circulation diseases that can successfully be prevented by them. to be achieved with a comprehensive approach to solving problems with the creation of preconditions and the formation of a healthy lifestyle among the general population. They realize that without their active participation, it is impossible to achieve positive changes in the level, quality, style and way of life of both the population as a whole and regions, territories, its separate groups at the place of work, study, and residence.

Communicating doctors with patients at the time of admission, during their visits to the last at home, creates conditions for the implementation of sanitary and educational measures aimed at preserving and strengthening their health at the individual level. No doctor should leave the patient without recommendations for lifestyle correction. It should be guided by the attitude of people to their own health, therefore, first of all, should pay attention to patients who are passive to their own health. During the meeting, you must carefully explain the main internal and behavioral factors of risk of arterial hypertension (excessive body weight, inadequate physical activity, smoking, psycho-emotional stress, alcohol and salt abuse); to teach patients the methods of self-monitoring the potential of physical health for O.Pyrogova and co-authors, the level of psychosocial stress for L.Rider, body weight and determine their own risk of the onset and development of coronary heart disease by body mass index (body mass index).

We provide an algorithm for the actions of family physicians and district therapists to detect and prevent arterial hypertension and its complications in the rural population taking into account risk factors.

Technology of propaganda of physical activity among the rural population.

It is known that under the influence of motor physical activity, the level of blood pressure decreases (3 mm of mercury column in normotronics, 10/8 mm of mercury column - in hypertonics), normalizes the content in the blood of cholesterol, increases the vital capacity of the lungs, reduces the susceptibility to emotional stress, increases metabolism, body weight normalization, skeletal muscle, strengthens mood, develops a sense of self-esteem and self-confidence.

It has been proved by science that the health-improving, training effect provides only motor physical activity in free time from work with an energy consumption of at least 2000 kcal per week (300 kcal per day). It is well-known, but little is said about the technologies of upbringing physical activity in the rural population suffering from arterial hypertension.

What should you start with physical training? What physical exercises can and should be recommended to rural patients? What intensity of load, regularity of training, their duration are the most optimal? The answers to these questions became the basis of our development.

So, first of all, it is necessary to determine the potential of physical health and to adhere to the following basic principles:

- the lower the individual potential of physical health, the greater should be the multiplicity of training per week, their lower intensity, but longer duration in time;
- physical activity should be increased gradually and only after the body is fully adapted to less intense loads;
- Individual physical training for persons with low physical training, it is advisable to start with a healing walk - 3 times a week for 15 - 30 minutes. and with a heart rate that is 60% of the maximum age.

We offer the training frequency of heart rate, considering the age, as follows:

a) For persons under the age of 49, we determine the maximum age-based heart rate by subtracting from 220 numerical markers for the age of the particular patient. The next step is to determine the maximum heart rate, which should be 75% of the calculated maximum heart rate and the minimum heart rate, which should be 60%, respectively;

b) for persons aged 50 and older, as well as those with cardiovascular pathology, the maximum age-based heart rate is calculated by subtracting from 180 numerical denotations of age or from 170 half the numerical denotation of the age of a particular person. The maximum heart rate is 75%, and the minimum is 60% of the maximum heart rate.

Consequently, the rational multiplicity of physical training for the elderly who have a low or lower than average level of physical health potential is at least 5 times a week with a duration of 40 - 60 minutes, for persons with an average level of physical health potential I - 3 - 4 times a week, lasting 20 - 30 minutes. To maintain high and higher than average levels of physical health potential, it is enough to 2-3 high intensity training sessions per week.

Feeling of mild fatigue combined with mood improvement (mild euphoria) after a workout indicates that the choice of intensity and duration of training is correct.

The above-mentioned algorithm is an aspect of education of physical activity in the population of rural regions and is presented by us in the methodological recommendations "Methods, means and content of propaganda of a healthy way of life for the purpose of prophylaxis of arterial hypertension".

Of the many physical means of physical training, the most dynamic are dynamic loads, in which large groups of skeletal muscles are involved in the work, with the intensity at which the heart rate reaches optimal training values. The best are walking, recreational jogging, cycling, rowing, swimming, rhythmic gymnastics, fast dancing, mobile sports games, etc. Moderate physical activity is recommended to all, regardless of age, only to the extent.

Propaganda of balanced nutrition. The purpose is to convince patients of the vital need for a balanced diet, to provide information about the basics of balanced nutrition, to teach them to analyze their dietary habits and peculiarities of alimentary behavior and to make corrections in the initial forms of excessive body acuity.

Tips for nutrition should be realistic, acceptable and understandable to a rural dweller. It is not advisable to advise expensive, inaccessible, unknown to patients food products, to abuse the special terms (trace elements, grams, calories, nutrients, etc.). Instead of the latter, you can use the following words: "portion", "plate", "unit", "piece", "glass", "spoon", as well as the names of food groups: meat, fish, dairy, vegetables, fruit .

The most expedient for realization in the countryside is a regime with 3 - 4-time meals. The last meal should be 2 to 3 hours before bedtime. It is important to eat slowly, to observe the ratio between the number of chewing and swallowing movements of 20: 1. In order to reduce the level of cholesterol in the daily diet it is necessary to advise to limit the consumption of foods rich in cholesterol, in particular chicken eggs - up to 1-3 per week, cream butter - up to 30 g per day, animal fats - to the amount that provides 20% of daily requirement in energy It is useful to consume 20 to 25 g of soy products daily containing all the necessary amino acids, as well as potassium, calcium, phosphorus, iron and vitamins (B, C, D, E), but soy has no cholesterol. Moreover, it binds blood cholesterol and promotes its excretion from the body.

The main mistake in nutrition is the abuse of high-calorie and refined carbohydrates, in particular bakery products, sugar, and jam; insufficient consumption of fresh vegetables, fruits, seafood and products of rough meal flour; as well as additional salting of food and drinking alcohol that occurs in the countryside.

Anti-nicotine propaganda. The goal is to completely abandon smokers, prevent smoking by those who do not yet smoke, and create an environment free from smoking. Doctors, other health care providers should support a personal example of non-smoking citizens. Awareness of health workers about the problem of smoking

and their awareness of their importance in combating this risk factor is a prerequisite for a successful intervention aimed at stopping smoking.

It is known that there is no more difficult implementation of the recommendation, especially for the rural population. However, there is something that can make this technology more effective. The fact is that among rural women, smoking is almost not widespread. Therefore, technologies for combating this factor of arterial hypertension are aimed primarily at men, but consider this fact as a vivid example (for comparison) and, as a consequence, are more effective and effective.

The professional duty of health workers is to explain to smokers why they should give up smoking; give tips, hand out memorabilia or smoking pamphlets to visitors, and assign them a time of control meeting. During a re-visit of a patient, the doctor should ask whether the refusal of smoking is given in force. Particular attention should be paid to: children and adolescents; pregnant women; women who want to have children; adults, whose families have newborns and young children; persons with elevated blood pressure, cholesterol in the blood, cardiovascular disease, excessive body weight and lack of motor physical activity, as well as members of families with newborns and small children. Do not leave out the attention of those who gave up smoking. You can also send patients (at their request and consent) to group sessions or to specialists in smoking problems.

For those who choose to quit smoking, it is advisable to recommend actions that will help them not to smoke, namely: to develop a habit of exercising, to drink more fruit juices and water, to reduce the consumption of alcoholic beverages, not to drink coffee, to do new hobbies. In addition, it is advisable to establish controls so that, in the event of failure, they will again encourage patients to attempt to abandon smoking later.

We borrowed a way to assess the degree of dependence of a smoker on nicotine and recommend it to use it among rural smokers who have arterial hypertension (Phagextreme test), asking the patient to answer three simple questions (uniquely "yes" or "no"): 1) whether he smokes per day more than 20 cigarettes; 2) whether it stretches for a cigarette for 30 minutes. after awakening and 3) did he

feel strong traction during the previous attempt to quit smoking. Positive answers to these questions indicate a high probability of dependence on nicotine. The degree of dependence on nicotine can also be determined by the smoker's index, which is equal to the number of smoked cigarettes per day, multiplied by 12. Index greater than 200 indicates a high dependence of the smoker on nicotine.

The algorithm of the doctor's actions regarding a patient who is not ready to give up smoking (5 international principles: urgency, risk, rewards, obstacles, repetition) in: a) explaining to the patient the reasons for stopping smoking (harmful habit) for him personally (family or social circumstances, medical indications, etc.); b) informing the smoker about the harmfulness of smoking for health in general and everyone in person; c) discussing the potential benefits of non-smoking (economic, physical factors, appearance, etc.); d) clarification of the obstacles preventing the patient from abandoning smoking (fear of refusal syndrome, loss of satisfaction from smoking, etc.). It should be noted that in many countries of Europe and Ukraine, legislation on the inadmissibility of smoking in the premises, where the problem of passive smoking arises or may arise, has been adopted. During the formation of our own algorithms and technology models, we borrowed the data obtained in the spectrum of evidence-based medicine. Stopping smoking is not only the prevention of the disease, but also one of the mandatory appointments of the doctor to the patient in the process of treatment and rehabilitation.

Prevention of alcohol abuse. Doctor, recommending not to abuse alcohol, should be guided by the WHO slogan: "The less it is, the better." In practice, this should not mean that absolutely everyone should be advised to completely stop drinking alcohol. The use of men up to 20, and women and elderly people up to 14 units of alcohol per week (1 unit equals 10 grams of absolute alcohol corresponding to 25 grams of vodka or 100 grams of wine or 250 grams of beer) is considered as the limit of the lowest risk. In such cases, the doctor may be limited to providing individual advice, guided by the physical condition of patients, body weight, metabolic characteristics, etc. So, in women with low body weight, even 10 g of alcohol per day can increase the risk of breast cancer. In order to minimize the risk of

developing alcohol addiction, it is necessary to focus on the fact that patients must be at least one day a week without using any alcohol at all. At the same time, individuals who lead a sober lifestyle or drink alcohol from time to time, do not recommend increasing the use of alcohol to safe doses.

Consequently, the methods of propaganda of physical activity, balanced nutrition, non-alcohol abuse, refusal of smoking and correction of behavior in patients with arterial hypertension are formed and implemented by us. They will help preserve and strengthen the potential of their health.

LITERATURE

1. Uvarenko AP, Pariah VD. Primary health care in the countryside. Zhytomyr: Polissya 2009: 206 p.

2. The current state and prospects of the development of evidence-based medicine in the domestic health care: materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference on May 28-29, 2009. - Ternopil: TDMU "UkrmedkNig", 2009: 116 p.

3. Sirenko YM. Prevention of stroke in patients with arterial hypertension. Cardiovascular and vascular diseases: current recommendations for prevention and treatment: selected lectures by the Ukrainian Cardiology School. M.D.Strazhesko - K. 2006: 180-197.

4. Navchuk IV, Customs officer, Uvarenko AP. Development and substantiation of the model of primary and secondary prevention of arterial hypertension in the rural population. Ed. Navchka IV. Chernivtsi: BDMU, 2013. - 184 p.

UDC 618.19+616-006.6

**DYNAMICS OF CHANGES IN THE MAIN ULTRASOUND MARKERS OF
OVARIAN RESERVE IN PATIENTS AFTER CHEMOTHERAPY FOR
BREAST CANCER**

Shamrai Volodymyr Anatoliiovich

Misiurko Oles Ivanovych

Grebeniuk Dmytro Ihorovych

National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya

Podillian Regional Oncology Center

Vinnytsia, Ukraine

Summary

Breast cancer is the second most common cancer in the world and the most common cancer among women. However, in addition to high morbidity and mortality, there is a problem of a slightly different plan – ovarian toxicity of chemotherapeutic agents and the associated chemo-induced premature ovarian failure. Results of the analysis of the dynamics of changes in the main ultrasound markers of ovarian reserve of women after chemotherapy for malignant neoplasms of the breast are presented in this article. It was shown that the dynamics of changes in the volume of the ovaries and the number of antral follicles indicates a significant violation of reproductive function in women after chemotherapy for malignant neoplasms of the breast.

Keywords: breast cancer; chemotherapy; ultrasound markers of ovarian reserve; ovarian volume; number of antral follicles.

Introduction

Breast cancer is the second most common cancer in the world and the most common cancer among women [1]. Even in developed countries, every eighth woman is at risk of developing this pathology [2]. Mortality rates range from 6 cases

per 100,000 people in East Asia to 20 cases per 100,000 people in West Africa [1]. For more developed regions, this figure is 14.9, for less developed – 11.5 [3, 4].

However, in addition to high morbidity and mortality, there is a problem of a slightly different plan – ovarian toxicity of chemotherapeutic agents and the associated chemo-induced premature ovarian failure [5, 6]. Ultimately, the toxic effects of chemotherapeutic agents on the ovaries lead to the loss of their function and the development of a number of related pathological conditions, including infertility [7, 8].

The aim of the study was to examine the dynamics of changes in the main ultrasound markers of ovarian reserve of women after chemotherapy for malignant neoplasms of the breast.

Materials and Methods

During 2015-2017, we analyzed the data of 2173 patients with malignant neoplasms of the breast.

According to the WHO classification, the reproductive age of women is 15-49 years.

In the study continent, the total number of women of reproductive age was 536 (24.7 %). Of these, 433 (19.9 % of the total) women received chemotherapy as a component of comprehensive treatment for breast cancer.

Age 40-45 years is a period of menopausal transition, when there is a natural decline in ovarian function. Given this fact, as well as the fact that in accordance with the purpose and objectives of the study, the planned observation was to last 3 years, for further study it was decided to create a sample of patients aged 15-36 years.

During the study period, 75 patients were selected (23 in 2015, 21 in 2016 and 31 in 2017), meeting the above criteria. However, women with both hormone-dependent and hormone-independent breast cancer were present in this sample.

In hormone-dependent breast cancer, hormone suppression is often used, which dramatically changes the hormonal background of patients. Therefore, we decided to study the target group of women with hormone-independent breast cancer. There

were 32 such women in the study contingent (13 in 2015, 12 in 2016 and 7 in 2017) and they were included in the main group.

According to the purpose and objectives of the study, the main ultrasound markers of ovarian reserve of patients before chemotherapy, as well as one, two and three years after completion of chemotherapy was studied. Ultrasound examination of the ovaries was performed for 2-3 days of the menstrual cycle on the device of Toshiba (Japan). The volume of the ovaries and the number of antral follicles were determined.

To determine the reference values of the studied indicators, similar studies were performed once on relatively healthy women of reproductive age, who formed a control group (n=32).

The obtained data were processed using the statistical software package SPSS 20.0 for Windows.

Results

Dynamics of changes in the main ultrasound markers of ovarian reserve is presented in Table 1.

Table 1

Dynamics of changes in the main ultrasound markers of ovarian reserve

Groups		Marker	
		Ovarian volume, cm ³	The number of antral follicles, pieces
Control group (C)		4.941 ± 1.194 ^{*1,2,3}	11.16 ± 1.74 ^{*1,2,3}
Main group	Before chemotherapy (BC)	4.875 ± 1.170 ^{*1,2,3}	11.50 ± 1.93 ^{*1,2,3}
	1 year (1)	3.719 ± 0.848 ^{*C,BC}	5.875 ± 1.809 ^{#2, *C,BC,3}
	2 year (2)	3.541 ± 1.084 ^{*C,BC}	4.969 ± 1.534 ^{#1,3 *C,BC}
	3 year (3)	3.459 ± 0.818 ^{*C,BC}	4.031 ± 1.787 ^{#2, *C,BC,1}

Notes: # – statistically significant difference (p<0.05) relative to these groups;

* – statistically significant difference (p<0.001) relative to these groups.

As can be seen from table 3, both ovarian volume and the number of antral follicles in the main group before chemotherapy did not differ significantly (p>0.05) from similar indicators in the control group, which indicated a satisfactory

reproductive health of women in the study samples. At the same time, it should be noted that the studied indicators of both the control group and the main group before chemotherapy were within normal values.

The values of ovarian volume in the main group at all terms of the study after chemotherapy were statistically significantly ($p < 0.001$) lower than in the control group, as well as in the main group before chemotherapy. Thus, the values of this indicator in the study after 1 year after chemotherapy were 31.19 %, after 2 years – by 37.85 %, after 3 years by 41.04 % less than the initial values. The decrease in ovarian volume in the 2nd year of the study compared to 1 year was 5.08 %, in the 3rd year compared to 2 years – 2.30 %. In this case, although there was a slight progressive decrease in the numerical values of the studied indicator throughout the study period, but statistically the differences were insignificant ($p > 0.05$).

The dynamics of changes in the number of antral follicles differed slightly from the dynamics of changes in ovarian volume.

The number of antral follicles in the main group at all stages of the study after chemotherapy was significantly ($p < 0.001$) less than the control group, as well as the indicators of the main group before chemotherapy. The study rate in the study 1 year after chemotherapy was 1.96 times lower than baseline. The studied indicator 2 years after chemotherapy was significantly ($p < 0.05$) lower (by 15.48 %) than the same indicator 1 year earlier. It should also be noted that at year 3 of the study, antral follicles levels were significantly ($p < 0.001$) lower than at 1 year (31.46 %) and 2 years ($p < 0.05$; 18.91 %) after chemotherapy. In general, the number of antral follicles decreased relative to baseline values by 1.96 times during 1 year, 2.31 times during the first two years and 2.85 times during the entire observation period.

Conclusions

The dynamics of changes in the main ultrasound markers of the ovarian reserve indicates a significant violation of reproductive function in women after chemotherapy for malignant neoplasms of the breast.

References

1. Momenimovahed, Z., & Salehiniya, H. (2019). Epidemiological characteristics of and risk factors for breast cancer in the world. *Breast cancer (Dove Medical Press)*, *11*, 151–164. <https://doi.org/10.2147/BCTT.S176070>
2. DeSantis, C. E., Ma, J., Goding Sauer, A., Newman, L. A., & Jemal, A. (2017). Breast cancer statistics, 2017, racial disparity in mortality by state. *CA: a cancer journal for clinicians*, *67*(6), 439–448. <https://doi.org/10.3322/caac.21412>
3. Kim, Y., Yoo, K. Y., & Goodman, M. T. (2015). Differences in incidence, mortality and survival of breast cancer by regions and countries in Asia and contributing factors. *Asian Pacific journal of cancer prevention : APJCP*, *16*(7), 2857–2870. <https://doi.org/10.7314/apjcp.2015.16.7.2857>
4. Torre, L. A., Bray, F., Siegel, R. L., Ferlay, J., Lortet-Tieulent, J., & Jemal, A. (2015). Global cancer statistics, 2012. *CA: a cancer journal for clinicians*, *65*(2), 87–108. <https://doi.org/10.3322/caac.21262>
5. Overbeek, A., van den Berg, M. H., van Leeuwen, F. E., Kaspers, G. J., Lambalk, C. B., & van Dulmen-den Broeder, E. (2017). Chemotherapy-related late adverse effects on ovarian function in female survivors of childhood and young adult cancer: A systematic review. *Cancer treatment reviews*, *53*, 10–24. <https://doi.org/10.1016/j.ctrv.2016.11.006>
6. Torino, F., Barnabei, A., De Vecchis, L., Sini, V., Schittulli, F., Marchetti, P., & Corsello, S. M. (2014). Chemotherapy-induced ovarian toxicity in patients affected by endocrine-responsive early breast cancer. *Critical reviews in oncology/hematology*, *89*(1), 27–42. <https://doi.org/10.1016/j.critrevonc.2013.07.007>
7. Busnelli, A., Vitagliano, A., Mensi, L., Acerboni, S., Bulfoni, A., Filippi, F., & Somigliana, E. (2020). Fertility in female cancer survivors: a systematic review and meta-analysis. *Reproductive biomedicine online*, *41*(1), 96–112. <https://doi.org/10.1016/j.rbmo.2020.02.008>
8. Waimey, K. E., Smith, B. M., Confino, R., Jeruss, J. S., & Pavone, M. E. (2015). Understanding Fertility in Young Female Cancer Patients. *Journal of women's health (2002)*, *24*(10), 812–818. <https://doi.org/10.1089/jwh.2015.5194>

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ЛІКУВАННЯ ПЕРЕДМЕНСТРУАЛЬНОГО СИНДРОМУ

Дутка Дмитро Анатолійович

Студент

Соловей Валентина Маноліївна

Асистент

Буковинського державного медичного університету
м. Чернівці, Україна

Анотація: Передменструальний синдром (ПМС) – це симптомокомплекс, який проявляється різноманітними психопатологічними, вегетосудинними та ендокринними порушеннями, які проявляються у лютеїнову фазу менструального циклу (МЦ). Передменструальні розлади – одні з найпоширеніших нейроендокринних синдромів, частота становить 20-80%. Більш ніж 40% з них для зменшення болю вимушені застосовувати медичні препарати або звертатися по допомогу до гінеколога. Біля 6-7% жінок страждають від тяжких проявів ПМС, які призводять до тимчасової втрати працездатності. Також, варто звернути увагу на те, що поширеність ПМС має певну вікову градацію. Так, у віці 18-28 років їх частота становить 22%, у 29-38 років – 50%, а після 39 років – до 60%. Враховуючи мультифакторність етіологічних та патологічних аспектів ПМС та багатогранність його клінічної картини, можна, відповідно, і зрозуміти наявність значної кількості схем лікування даної патології. Безумовно, єдиного вирішення даної проблеми в терапії всіх хворих синдромом досягнути неможливо. Тому, найбільш ефективним вважається індивідуальний диференційований підхід до медикаментозної корекції жінок з ПМС, що надасть можливість пом'якшити або усунути симптоми захворювання та, таким чином, покращити їх соціальну та повсякденну діяльність жінки. Немає жодного достатньо ефективного дослідження, яке би показало перевагу одного метода терапії над іншим. При

обговоренні лікування передменструальних розладів потрібно звертати увагу на патогенетичну неоднорідність, клінічний поліморфізм, що потребує комплексного та індивідуального підходу.

Ключові слова: ПМС, комплексний підхід, модифікація життя, інгібітори зворотнього захоплення серотоніну (антидепресанти), діуретики, НПЗП, гормональні контрацептиви.

Передменструальний синдром (ПМС) – узагальнений термін, що означає комплекс фізичних і емоційних змін, які спостерігаються майже у 80% в період репродуктивного віку жінки[2, с.1].

Виділяють IV клінічних форми: нервово-психічну, набрякову, цефалгічну і кризову форми.[2, с. 1].

- *Нервово-психічна форма* – характерна для жінок активного репродуктивного віку. Проявляється такими симптомами, як злість, депресія, плаксивість та ін[2, с.1];

- *Набрякова форма* відрізняється від інших форм: набряком ніг, пальців рук, болісністю молочних залоз, здуттям живота, гіперсомією [2, с. 2];

- *Цефалгічна форма* – проявляється так: головний біль(пульсуючого характеру), роздратованість, нудота, блювання, біль в області серця, запаморочення[2, с.2];

- *Кризова форма* – характерна для жінок пізнього репродуктивного віку, коли переважають симпатико-адреналові або вагоінсулярні кризи [2,с. 2].

Основними складовими лікування ПМС є медикаментозна та немедикаментозна терапія. До немедикаментозного лікування відносимо: нормалізація харчування, дозоване фізичне навантаження, та встановлення нормального співвідношення між роботою та відпочинком[4, с.3].

Принципи лікувально-профілактичного харчування при ПМС:[4,с. 4]

- дробне харчування – їсти шість разів на день «міні-приймів їжі» замість трьох основних;[4,с. 4]

- включення в харчовий раціон більшу кількість свіжих фруктів та овочів;[4,с. 4]

- багато рідини для того, щоб зменшити вздуття живота; [4, с. 4]

- виключення або зменшення із раціону наступних продуктів: солі, гострих сортів сиру, копчень, солінь, алкоголю, кави, чаю, какао[4, с. 5].

Доцільно включати до раціону:

- вітаміни В, С, Е;[3]

- макроелементи MgCa, які беруть участь у регуляції функціонального стану нервової системи, підтримці водно-електролітного балансу та в процесах міореалксації;[3]

- кальцій: може допомогти зменшити деякі симптоми ПМС, такі як втома, тяга до їжі та депресія;[3,с.12]

- вітамін В6:може допомогти при симптомах ПМС, включаючи примхливість, дратівливість, забудькуватість, здуття живота і тривогу;[3, с.12]

- магній: полегшити симптоми ПМС, включаючи мігрень;[3,с.12]

- поліненасичені жирні кислоти(омега-3):допомагає зменшити судоми та інші неприємні симптоми ПМС.[3,с.12]

Поведінкова терапія включає в себе:

- регулярні фізичні вправи (по 20-30 хвилин 3-4 рази на тиждень), заняття йогою. Спорт не тільки допоможе полегшити здуття живота і судоми, але і полегшити симптоми тривоги і депресії[4,с. 7].

- встановлення нормального співвідношення між роботою та відпочинком[4,с. 7].

Медикаментозне лікування ПМС залежить від клінічного перебігу та ступеня тяжкості. До медикаментозного лікування відносимо: негормональну терапію та гормональну[1,с. 43].

До негормональної терапії відносимо:

- Діуретики - обґрунтоване вживання при набряковій та цефалгічній формах. Можуть викликати такі побічні дії, такі як нудота і головні болі. [7,с. 8]

Застосовують препарат спіронолактон (Верошпирон) в дозі 25 мг за 3-4 дні до початку появи очікуваних симптомів.[8, с. 6]

- Селективні інгібітори зворотного захоплення серотоніну (антидепресанти)—обґрунтовані за наявності нервово-психічної симптоматики. При підвищеному рівні пролактину ці препарати не рекомендовані. Антидепресанти є терапією першої лінії при тяжкому ПМС, препарати зазвичай приймаються щоденно, але перед тим як вони почнуть діяти має пройти не менше 3 місяців. Побічні дії: нудота, порушення сну, і знижене лібідо.[6, с. 1-2]

Стандартні схеми лікування антидепресантами: сертралін всередину 0,50 г одноразово на добу; тіанептін перорально 0,125 г; флуоксетін перорально 20-40 мг в ранкові години; циталопрам перорально 10-20 мг в ранкові години.[8, с. 6]

- Нестероїдні протизапальні засоби (НПЗП) рекомендуються при цефалгічній формі ПМС, відчутті дискомфорту в нижніх відділах живота рекомендований прийом нестероїдних протизапальних засобів, які гальмують біосинтез простагландинів. НПЗП можуть ефективно пом'якшити менструальну біль. [7, с. 8] Застосовують: ібупрофен всередину 0,2-0,4 г; індометацин 25-50 мг; напроксен всередину 250 мг [8, с. 6].

- Антигістамінні препарати (лоратадин, діазолін, димедрол, фенкарол, та ін.) також варто включити в комплексне лікування ПМС при його цефалгічній та нейропсихічній формах, за яких має місце значне підвищення рівня гістаміну [1, с. 44].

Гормональна терапія включає використання таких препаратів, як:

- Комбіновані оральні контрацептиви (КОК)

Найперспективніший напрямок лікування переважно монофазних, які призначаються з метою тимчасового виключення яєчникової функції, відновлення балансу статевих гормонів. КОК регулюють менструальний цикл, забезпечують процеси регенерації та помірної проліферації. Підхід до призначення КОК повинен бути індивідуально підібраний з пацієнтом.

Комбіновані оральні контрацептиви ефективні в пацієток з нервово-психічними розладами або дерматологічними проявами[5, с. 1-2].

- Агоністи гонадотропін-релізинг гормон (ГнРГ)

ГнРГ- це гормон, який регулює вивільнення гонадотропіну. Гонадотропін – це статевий гормон дія, якого призводить до дозрівання і росту і викликають овуляцію. Використовують при тяжкому перебігу ПМС, які призводять до антипроліферативного ефекту шляхом пригнічення активності гіпоталамо-гіпофізарно-яєчникової системи та інгібуючи вплив рецепторів на епідермальний фактор росту. Ці ліки порушують баланс гормонів в організмі, сильно понижуючи утворення гормонів в яєчниках. Аналоги ГнРГ не слід приймати більше 6 місяців[1, с.52].

Схеми лікування можуть бути наступними: бусерелін 150 мг у вигляді назального спрею з другого дня циклу, тривалість лікування 6 місяців; гозерелін в розчині підшкірно 0,36 г одноразово в 28 днів, тривалість терапії 6 місяців; лейпрорелін в розчині 0,375 г одноразово в 28 днів 6 місяців; трипторелін внутрішньом'язово 0,375 г одноразово в 28 днів[8, с. 3].

Оскільки виникнення ПМС безпосередньо пов'язано з порушенням циклічної активності яєчників, патогенетично обґрунтованим є призначення гестагенів, зменшення яких реєструється в другій фазі МЦ. Доцільно більшу увагу звернути на похідні прогестерону, яким не притаманна андро-, естрогенна та кортикостероїдна дія, та, навпаки, з вираженими антиандро- та антиестрогенними властивостями, що сприяє їхній добрій переносимості та необхідні дії. Рекомендують приймати курсом 90-180 днів[1, с.53].

Схеми ж лікування гестагенами наступні: дідрогестерон по 20 мг з 16го дня щомісячного циклу протягом 10 днів; – медроксіпрогестеронаацетат по 150 мг внутрішньом'язово раз в 9 днів; левоноргестрел, внутрішньоматкова система, вводиться в порожнину матки на 4-6-й день щомісячного циклу одноразово. Внутрішньоматкова система – цестрижень Т-подібної форми з спеціальним накопичувачем, в якому міститься 52 мг левоноргестрелу. Накопичувач з гормоном покритий спеціальною мембраною, яка контролює

надходження левоноргестрела в порожнину матки і підтримує його на рівні 20 мкг[8, с. 4].

Після 90-180 днів лікування, необхідно зробити 30-60 днів паузи для ознайомлення з клінічними ефектами. Жінки з ПМС повинні бути під контролем лікаря, через те що симптоми ПМС можуть повернутися, що в свою чергу вимагатиме негайного повторення лікування[2, с.5].

Отже, передменструальний синдром – це часта проблема у жінок фертильного періоду, тому потрібно приділяти велику увагу вивченню способів полегшити симптоми та попередити їх прогресування. Важливу роль у лікуванні при ПМС відіграє режим дня, харчування, заняття спортом, а наявність поганих звичок може ускладнити терапію. Основними методами лікування є медикаментозна терапія, серед якої є як гормональні препарати, так і вітаміни, діуретики, антидепресанти, НПЗП та антигістамінні препарати.

Список літератури

1. Вдовиченко Ю.Р. Передменструальний синдром етіологія патогенез та лікування. «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»: 2017. С.43-53

2. Григоренко А.П., Шатковська А.С., Горбатюк О.Г., А.М. Бінковська А.М., Онишко В.Ю., Аврамишин Д.А. Корекція передменструального синдрому у жінок перименопаузального віку 2018 С. 1-5.

3. Premenstrual syndrome (PMS). Веб-сайт. 2021 С 1-15.
URL: www.womenshealth.gov/menstrual-cycle/premenstrual-syndrome

4. Valencia Higuera and Crystal Raypole PMS: Premenstrual Syndrome Symptoms, Treatments, and More. Веб-сайт. 2022 С.1-23
URL: <https://www.healthline.com/health/premenstrual-syndrome>

5. de Wit AE, de Vries YA, de Boer MK, Scheper C, Fokkema A, Janssen CAH, Giltay EJ, Schoevers RA. Efficacy of combined oral contraceptives for depressive symptoms and overall symptomatology in premenstrual syndrome: pair wise and network meta-analysis of randomized trials. UpToDate 2021 С.1-2

6. Brown J, O'Brien PM, Wyatt K Selective serotonin re up take inhibitors for premenstrual syndrome. UpToDate 2021 C.1-2.

7. Melissa Conrad Stöppler William C. Shiel Jr. Premenstrual Syndrome (PMS) Веб-сайт. 2022 С. 1-19
URL:https://www.medicinenet.com/premenstrual_syndrome/article.htm

8. Таблетки від ПМС: ліки, препарати, вітаміни для лікування передменструального синдрому. Веб-сайт. (1-9) URL:

<https://vabos.com.ua/tabletki-vid-pms-liko-preparati-vitamini-dlya-likuvannya-peredmenstrualnogo-sindromu>

АУРОЛОГИЯ, КАК МЕТОД В МЕДИЦИНЕ, И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Человек – существо, которое помимо физического тела имеет энергетический каркас: ауру, биополе, плазменное тело. Кирлианограммы показывают многообразие контуров энергетических полей людей при различных заболеваниях души, тела и психики – показывают норму и патологию. Исследования показали, каким образом можно позитивно воздействовать на аурические поля людей. Исследованиями зарегистрирована особая уязвимость детских биополей и пути их коррекции. Новые данные, полученные в исследованиях энергетических полей человека, указывают на необходимости ознакомления с аурологией медиков любого уровня и ранга. Соприкасаясь с больными людьми, которые имеют подселение негативных

сущностей, медики подвергаются опасности перехода негативных сущностей из ауры больных в аурические поля медиков. В большинстве медицинские работники не знают о полевых методах защиты себя и помощи пациентам. То есть, не знают о правилах техники безопасности, которые позволят им дольше и качественнее жить. Об этом идёт речь в множестве книг и видеофильмах, снятых по результатам работы Софии Бланк.

Ключевые слова: ауриология, кирлианограммы, кирлиановский прибор, кирлианография, Космические Знаки Добра, эффект Кирлиана.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе американской версии, производства фирмы Panteon Research, а затем этот прибор был усовершенствован инженером-конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаилю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблея Мира; кандидату технических наук Любови Сергеевне Гординой, академику, доктору медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической антропоэкологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауриологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов. Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит содружеством интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены содружества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности: связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Человек – существо многомерное. Аура, биополе, плазменное тело состоят из семи ближайших к физическому телу энергетических тел. Это отражено кирлианограммами. Исследования аурических полей на кирлиановских приборах (чёрно-белым, цветном) София Бланк ведёт с 1995 года.

В медицине до сих пор большинство медиков, зная о том, что человек – это тело и поле, имеют слабое представление о том, каковы функции биополя ауры человека, как она выглядит, насколько и почему она ранима. Кирлианография, благодаря проведённым в течении двадцати семи лет исследованиям, показала, как выглядит аура в норме, какие виды деформации, патологий, разрывов имеют место в биополях, как взрослых так и детей, как воздействуют на человека благотворные энергии добра, молитв, посылов любви, Космических Знаков Добра и как деформируется аура от ругани, особенно нецензурной, как меняется поле в результате агрессии, насколько сильные деформации имеют место в поле наркоманов, алкоголиков, а также людей, испытавших или испытывающих страх. Стала понятным одна из важнейших причин депрессии: отсутствие связи с высшим миром.

Исследования показали, насколько реальная является связь с Невидимым высшим Миром, с миром создателя, с миром святых и ангелов. Исследования показали и то, каким образом благотворно изменяется поле в результате связи с высшим миром через молитвы, и отразила реальность появления и присутствия рядом с полем человека и внутри его позитивных ангелических структур. Благодаря следованиям стало понятно, что молитва – это ни нечто принадлежащие только религиям. Молитва – это реальный мост связи с высшим миром. Электромагнитные излучения мыслей человека и текстов молитв излучаются из поля человека, который проговаривая или промысливая их, становится антенной, излучающий электромагнитные волны. Эти излучения, электро-волновые колебания ауры, становятся видны. Эмиссаром высших сил, который присутствует в пространстве Земли практически везде и воспринимает молитвенные излучение человека, как просьбу, как сигнал о необходимости оказать человеку помощь. Эта помощь оказывается в виде

ответных потоков энергий, которые на кирлианографиях проявляется, как в виде потоков, так и в виде значительного улучшения усиления аурических полей буквально за одну-две-три минуты. Эксперимент идёт на кирлиановском снимке следующим образом. Первый кадр – это съёмка исходного состояния человека, затем идёт съёмка ауры после двух-трёх-пяти-семьи и так далее молитв или соответственно посылов любви и добра.

Большое позитивное влияние на человека оказывают Космические Знаки Добра, которые являются объектом притяжения для различного вида позитивных энергий, направляемых высшими существами в помощь людям (смотри книгу Софии Бланк «Космические Знаки Добра и свойства их энергий»). Проведённым в течение многих лет исследованиям Космических Знаков Добра посвящены следующие фильмы на Ютуб-каналах: «Важные знания о Космических Знаках Добра», «Доказательства позитивной действенности КЗД» и многие другие, в названии которых есть ключевые слова Космические Знаки Добра. Эти свойства Космических Знаков Добра и позитивность их воздействия в приложении к медицине описано в книгах Софии Бланк: «Знание, изменяющие жизнь», «Земная и небесная медицина. Начала синтеза», «Невидимый щит. Пути обретения», что написаны совместно Софией и Вячеславом Михайловичем Сергеевым. Данные книги и видеопрограммы раскрывают и медикам, и пациентам важнейшие данные, которые помогут людям обрести и здоровье, и плотную оболочку, и защитят их от негативных энергий.

Рассмотрим простой контакт: больной приходит на приём к врачу. Врач, не знающий о свойствах ауры, как и больной, чаще всего имеют в своих энергетических полях и в телах поселение: включение негативных существ энергии. Не зная о том, как защищаться, врач (и другого рода медицинские работники) в течение одного дня или одного часа, имея разрывы в полях, становится беспрестанной добычей для негативных существ. Не зная о том, как сохранять ауру, как избежать её разрывов человек становится и является постоянно уязвимым для негативных существ. При встрече врача и пациента

чаще всего имеет место контакт и одного и другого с пробитыми аурами. Что происходит в результате: дело в том, что негативные сущности обладают способностью перемещаться. Доказательством тому служат снимки аури – кирлианограммы. Врач становится объектом многочисленных поселений негативных существ, которые постоянно требуют подпитки энергией врача, медика или любого другого человека. Поэтому знания о том, как сохранять целостную ауру, являются важнейшими. Важнейшим знанием является и то, что врач, средний медработник, санитарка являются постоянным источником дополнительной энергии для больных, у которых не хватает энергии или поля и тела которых заполнены негативной энергией и энергией болезни. Что в этом случае делать: оказывается, что ни одна из энергий не может помочь человеку так, как ему помогают энергии, направленные в его адрес по молитвам. Медикам всех рангов нужно знать, что значит помогать больному из своей энергии: во-первых – этой энергии мало, во-вторых – эта энергия, уходя от них, делает их уязвимыми, лишает сил, необходимых для жизни и работы. В ходе исследований выяснилось, что если врач, любого ранга медработник читает молитвы о своих пациентах, то наполняется его энергетическое поле и поле того пациента или тех процентов, о которых он возносит молитвы. И тогда ему не приходится работать на своих энергиях, а каркас, создаваемый из божественных энергетических потоков вокруг тела врача и пациента, позволяет им улучшиться в значительной степени, увеличить свои энергетические запасы и эти запасы будут использованы для пополнения недостающих сил и больному, и врачу и станут основой их нормальной жизнедеятельности. Обо всем этом врачам не известно, поэтому данная информация нужна врачам всего мира.

Книга доктора, кандидата медицинских наук Вячеслава Михайловича Сергеева, о влиянии невидимых энергией на человека и о необходимости совмещения методов ортодоксальной медицины с методами народной медицины является важнейшим доказательством и прецедентом. Она переведена на английский язык. Эта книга необходима для врачей во всех

странах. От полученных знаний выиграют и пациенты, и медики. Значительно увеличится КПД в процессе лечения человека. Необходимое понимание и применение молитв как пациентам, так и врачам.

Очень важно разъяснить и передать людям знания об интенсивных энергиях, которые человек получает, если рядом с ним или на нем находятся Космические Знаки Добра в виде вышивки, аппликации или дизайна ткани. Важнейшее значение имеют Космические Знаки Добра и молитвы в хирургии: любой надрез кожи с выделением крови вызывает мощное скопление демонический, несущих отрицательную энергию существ вокруг человека и рядом с хирургом, и медперсоналом, участвующим в операции. Дело в том, что кровь является самым желанным лакомством для демонических существ и мало того, что хирургическая операция несёт огромную нагрузку на здоровье и состояние человека, он ещё становится и добычей этих существ, которые поглощают его энергию, а также энергию и хирурга, и медперсонала, если их поля открыты. Что же делать? Очень важно, чтобы сотрудники, хирурги всех рангов и направлений обрели знания по защите себя и пациентов, которых они лечат. Защиты заключаются в том, что хирург должен молиться и о себе, и о своём пациенте желательно перед иконами. Святой Лука Ясинецкий, выдающийся хирург и учёный, не начинал операцию, если в операционной не было иконы. Огромную защитную роль в хирургии сыграют и Космические Знаки Добра. Будучи нанесёнными на инструментарий (мечта Софии Бланк при отливки медицинских инструментов делать на них тиснение в виде Космических Знаков). Если Космические Знаки будут находиться на халатах, на простынях, на перевязочный материал, на шпателях, на лотках, а также на бутылочках и коробочках с медикаментами, они будут заряжать их прекрасной позитивной энергией и выполнять свою защитную роль. Их энергии, вошедшие в поля медиков и больных, будут защитой от внедрения негативной сущности и, следовательно, от совершенно ненужных потерь энергии. Важно, чтобы все это делалось с людьми, осведомлёнными о свойствах молитв и Космических Знаков.

София Бланк написала ряд книг, которые дают возможность, в этом убедиться. Это книги: «Молитвы исцеляют», «Невидимый щит. Пути обретения», «Энергия свечи. Молитвы минералов», «Небесный код. Исцеления молитвами», «Благословение небес», «Слово исцеляет биополе», «Ангелы с нами и среди нас», «Обречённые любовью на исцеление. Тайны целительства», «Благословение Вселенной. Исцеление на тонких планах», «Смерти нет. Мы не уходим никуда, а продолжаем жить в тонких мирах», «Исцеление ауры и здоровье человека», «Зов равнодушным познать, убедиться и передать факел», «Знание, изменяющие жизнь», «Кирлианография – наука о Невидимом Мире», «Кирлианография в новой науке».

Усвоения знания, которые медицинские работники обретут, осваивая ауриологию, помогут в технике безопасности их работы, которая заключается в том, что, работая с пациентами, осознавшие и принявшие данные передовой науки, медики будут молиться и молиться не только себе, но и о пациентах.

Эксперименты показали, что когда человек возносит молитвы не только о себе, но и о других, его аура растёт в значительно большей степени, чем тогда, когда он молится о себе. То есть молясь о пациентах, медицинские работники будут обретать гораздо больший уровень энергетических потоков и квантов энергии, которые будут входить в их тело и поле, и не будут истощать себя, работая по старинке. Что касается хирургов, то работая с молитвой, они получают возможность избежать воздействия на их интеллект, на их реакцию, а также на просто человеческую усталость тех факторов, которые создаются из-за присутствия негативных существ, поглощающих энергию и хирургов, и медицинского персонала, помогающего во время операций, а также во время перевязок и других медицинских процедур в особенности, связанных с рентгеновским излучением и другими методами, при которых идёт мощное воздействие энергий на медика-специалиста.

Особое значение эти знания приобретают для психиатров, которые, не зная об этих закономерностях, совершенно не защищены. А поскольку специфика психиатрии – это работа с душевно больными, то есть с людьми, у

которых тотально присутствуют негативные сущности, эти знания приведут к колоссальному благу для больных, которые узнав об исследованиях в области ауриологии, поймут, как им нужно защищаться. И конечно для врачей, которые смогут защитить себя и конечно разъяснить больным и дать им не только таблетки, но прежде всего молитвы, энергии которых защитят пациента на полевом уровне. А именно на полевом уровне вначале происходит поселение негативных существ.

По статистике многих стран врачи и медперсонал имеет более короткую длительность жизни, чем представителей других профессии. Это скорее всего и связано с тем, что они сильно уязвимы на полевом уровне и без знаний ауриологии являются постоянной добычей для негативных существ, поглощающих их жизненную энергию.

Огромное значение исследования в области лабильности и ранимости детских биополей. Вследствие того, что аурическое поле человека, как и его нервная система (в частности, поступательное нарастание милиориновой оболочки на нервных окончаниях от новорожденности до тринадцати-семнадцати лет). Особая ранимость детей сопровождается ещё и особой ранимостью ауры, которая тоже формируется от новорожденности до семнадцати-восемнадцати лет. Знание того, как помогать детям, что им надо разъяснять, что должны знать родители, также содержится в книгах Софии Бланк и Вячеслава Михайловича Сергеева. Многие фильмы на Ютуб-канале содержат прямые рекомендации того, как следует вести себя для поддержания поля в здоровом состоянии, а также, что делать, к чему прибегнуть в случае нарушений биополя человека.

Исследование методов народной медицины показали, что под каждым из методов кроется серьёзная база физических явлений, а которых просто мало известно людям. Дело в том, физика тонкого мира, которая отличается от элементарной физики, мы только начинаем узнавать. Но, естественно, физика тонких миров имеет свои закономерности, свои нюансы. Все народные методы и работа с огнём свечи, и выкатывание яйцом, и отливание воска, и работа с

минералами, и работа с молитвой показали признаки на кирлиановских исследованиях, что это работа энергий. Просто этот аспект людям был мало известен, но открылся благодаря особой конструкции кирлиановского аппарата Виктора Рубеновича Микиртумова. Большое значение молитвы имеют в педиатрии. Очень важно знакомить с воздействием молитв мамочек уже на этапе беременности, а ещё лучше, со школьных лет и даже трех-четырёх лет, когда ребёнок находится ещё в детском саду.

Освоение ауриологии принесёт медицине в лице медиков и в лице пациентов колоссальное благо – колоссальную пользу. Ибо в процесс исцеления человека будут включены божественные силы.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г. Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г.Львов – г.Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г.Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МЕДИЦИНСКОЙ НАУКИ

Мейбалиев Мамедали Талят оглы

канд.мед.наук, доцент, Проректор по научной работе,

Коренько Любовь Борисовна

Ведущий инженер-патентовед,

Азербайджанский Государственный Институт

Усовершенствования врачей им.А. Алиева, Баку

XIX–XX века весьма впечатляющи и грандиозны по размаху и глубине. Суммарный эффект результатов научной деятельности в медицине выражается в улучшении качества оказания медицинской помощи людям, увеличении продолжительности жизни (в 2,0–2,5 раза), снижении заболеваемости и смертности, что и обусловило резкий рост популяции человека. Однако в конце XX – начале XXI века в медицине наблюдаются состояние некоторой неопределенности и признаки кризиса [1,2, 3]. Количество новых лекарственных молекул уменьшается, а затраты на их разработку растут. На многие ранее созданные лекарственные средства завершились или истекают сроки действия патентов, что влечет за собой как снижение сверхдоходов крупных фармкорпораций, так и увеличение расходов на научные исследования [3, 4]. Странам с лимитированным бюджетом в одиночку не по силам разработка и вывод на мировой рынок высокорейтинговых лекарств (затраты на препарат составляют от 500 тыс. до 20 млрд долларов США). Для наглядности можно привести пример разработки и использования в медицине антибактериальных средств. В 70-е годы XX века в обществе и здравоохранении был популярен посыл «наконец-то с инфекционными заболеваниями покончено!!!», поскольку в арсенале имелось надежное оружие – эффективные антибиотики. Спустя совсем немного времени Всемирный день здоровья 7 апреля 2011 г. был посвящен борьбе с антибиотикорезистентностью микробов и проходил под девизом «Не принять меры сегодня – нечем будет лечить завтра». В научной сфере медико-биологических и фармацевтических направлений также отмечаются заметные

изменения: прогрессивно увеличивается количество рабочих мест (вернее, исследователей), одновременно снижается число исследователей с медицинским образованием и увеличивается – с биологическим, техническим, математическим, биотехнологическим и биоинженерным образованием, а научные исследования становятся все более прикладными [2, 4].

Предполагаемый дальнейший рост населения планеты в период до 2030–2050 гг. и изменение окружающей среды ассоциируются с новыми потребностями общества в качественной медицине, в фундаментальных и прикладных научных исследованиях, которые обеспечат человечеству новые возможности в борьбе с болезнями. Жизнь человека в науке интересна и многообещающая, но сложна, трудна и часто непредсказуема. Поэтому чрезвычайно важны начальные этапы вхождения молодого специалиста в науку, формирование персональных качеств личности ученого: способности продуктивно работать, взаимодействовать с коллегами, достигать высоких результатов в научной сфере, получать признание общественности [5, 6, 7].

Общепризнанным является факт, что прогресс в науке определяют выдающиеся ученые. Г. Селье, канадский физиолог, лауреат Нобелевской премии за теорию адаптационного синдрома, в своей книге «От идеи к открытию» выделил несколько типов среди ученых по отношению к науке: «делатели» (или собиратели фактов), «усовершенствователи» (сфокусированы на обнаружении новых фактов или усовершенствовании методов исследования, оборудования). Среди них выделяли классификаторов (на основе новых данных выдвигают новые гипотезы), аналитиков (проявляют интерес к тонким механизмам, концептуальным моделям) и синтезаторов (генерируют новые знания на основе полученных из других областей) [6]. Д. И. Менделеев считал, что гипотезы облегчают и делают правильной научную работу – поиск истины [8]. В реальности в одном ученом на разных этапах развития могут сочетаться самые разные комбинации характерных свойств личности. Вычленяется и ряд важных умственных качеств: энтузиазм и настойчивость; оригинальность мышления (независимость, воображение, интуиция); интеллект (логика,

память); этика (честность, уважительность, воспитанность); взаимодействие с коллегами (взаимопонимание, совместимость). [6].

ЛИТЕРАТУРА

1. Gray M.L., Bonventre J.V. Training PhD researchers to translate science to clinical medicine: Closing the gap from the other side // *Nature Medicine*. –2002. – Vol.8. – P.433–436. DOI:10.1038/nm0502-433Corpus ID: 35710604
2. Edward H W. Diversifying the options for interacting with patients
Postgrad Med J. 2007 Dec; 83 (986): 723-724. doi: 10.1136/qshc.2007.022970
3. Lander B., Hanley G.E., Atkinson-Grosjean J. Clinician-Scientists in Canada: Barriers to Career Entry and Progress. *Plos ONE*. – 2010. – Vol.5, N10. – P.1371–1383.
4. Berwick D. M. Disseminating innovations in health care // *JAMA*. – 2003. – Vol.289, N15. – P. 1969–1975 doi: 10.1001/jama.289.15.1969.
5. Барковский Е.В. как написать научную статью// *Здравоохранение*. – 2012. – №1. – С.70–73.
6. Селье Ганс. От мечты к открытию. – М., 1987.
7. Блохина С.Е., Званцова М.Е. 79-81. Связь variability субъективного времени с работой механизмов адаптационной защиты // *Фундаментальные исследования*. - 2009.- №5.- С.98-101.
8. Менделеев Д.И. *Летопись жизни и деятельности*. – Л., 1984.

УДК:616-007-053.1

**КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК СПІЛЬНОЇ АНОМАЛІЇ РОЗВИТКУ НИРОК ІЗ
ВРОДЖЕНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ ЦНС І ХРЕБТА У ДИТИНИ**

Мірза Олена Юрїївна

лікар-рентгенолог,
КНП «КДЦ № 29» ОМР,
м. Одеса, Україна

Слюсаренко Олеся Дмитрівна,

Крупнік Інна Олександрівна

асистенти кафедри променевої діагностики,
терапії та радіаційної медицини і онкології
Одеський національний медичний університет,
м. Одеса, Україна

Ємельянова Олександра Юрїївна

лікар дитячий,
КНП «Міська дитяча лікарня №2» ОМР,
м. Одеса, Україна

Анотація: Комбіновані вроджені вади розвитку сечовивідних шляхів, центральної нервової системи (ЦНС) і кістково-суглобової системи (КСС) у дітей представляють найважливішу медичну і соціальну проблему. Актуальність їх вивчення обумовлена значною питомою вагою даної патології в структурі дитячої інвалідності [1,5]. Необхідність комплексної оцінки ризиків розвитку ускладнень при поєднанні аномалій гіпоплазії нирки і менінгоцеле вимагає додаткового вивчення і призвело до написання даної роботи.

Аналіз світової літератури показує, що вроджені вади розвитку нирок і верхніх сечовивідних шляхів займають перше місце серед аномалій розвитку різних органів і систем [1,5,8,9].

Проблема правильного вибору діагностичної та лікувальної тактики лікування дітей з вадами розвитку нирок і сечовивідних шляхів (англ. Congenital Anomalies of the Kidney and Urinary Tract, CAKUT) залишається актуальною протягом багатьох десятиліть [7].

Вроджені аномалії нирок і сечовивідних шляхів - це ембріональні порушення, які виникають в процесі розвитку і призводять до патології нирок, ниркових судин і шляхів відтоку.

Частота вроджених аномалій розвитку нирок і сечовивідних шляхів становить 25-37% від усіх вроджених вад розвитку. Поширеність оцінюється в 4-60 на 10 000 новонароджених [7].

Поєднання вроджених аномалій розвитку нирок і сечовидільної системи з вродженими аномаліями розвитку ЦНС, в тому числі і з синдромом Арнольда Кіарі і хребта (менінгоцеле) становить в середньому до 40-50% випадків [2,3,4, 6,10].

Ключові слова: менінгоцеле, гідронефротична трансформація нирки, аномалія розвитку, міхурно-сечовідний рефлюкс

Представлений клінічний випадок. Дівчинка 15 років. Народилася доношеною з вагою 2860. Після народження у дитини виявлено менінгоцеле на рівні попереково-крижового відділу хребта, синдром Арнольда Кіарі, гідроцефалія і вроджена аномалія розвитку нирок у вигляді гіпоплазії лівої нирки і лівої ниркової артерії, парапельвікальних кіст правої нирки. У 2003 році була прооперована з приводу менінгоцеле. Відзначалися неодноразові епізоди пієлонефритів і розвиток хронічної ниркової недостатності. Порушення функції тазових органів.

Для визначеності подальшої тактики ведення дівчинки було проведено КТ дослідження з контрастним підсиленням.

Дитина з анамнезом оперованого відкритого менінгоцеле (Рис. 1).

У дітей з вадами розвитку нирок на сам перед потрібно оцінити наявність/ відсутність конкрементів у нирках. Це достовірно виконується виключно у нативній фазі КТ дослідження (Рис.2).

При внутрішньовенному контрастуванні в пізній артеріальній фазі чітко визначається значне зменшення діаметру лівої ниркової артерії, що у подальшому при розвитку ускладнення міхурно-сечоводний рефлюкс (МСР)

призводить до більш ранньої гідронефротичної трансформації «скомпроментованої» лівої нирки (Рис. 3). Внаслідок зменшення калібру лівої ниркової артерії, ліва нирка недорозвинена, гіпоплазована, діаметр аорти у дистальних відділах значно зменшено (Рис. 5). Менінгоцеле (Рис. 4, Рис. 6, Рис. 8, Рис. 10) викликає у пацієнтки наявність розладів тазових органів, тому поступово, але не уклінно формується пасивний МСР, наслідком якого стає гідронефротична трансформація нирок (Рис. 3, Рис. 4, Рис. 6). Ретельно дослідити і оцінити функцію нирок можна у поскановому порівнянні в різних фазах дослідження: артеріальній, нефротичній і екскреторній (Рис. 4). Візьмемо до уваги, що гіпоплазія лівої нирки призвела до більш швидкої гідронефротичної трансформації у порівнянні з правою ниркою. Права нирка має на час дослідження поширення миски, але функціонально вона збережена. Для подальшого запобігання розвитку МСР дитині профілактично встановлено катетер Фолея на постійній основі (Рис. 3). Треба розуміти, що у таких випадках ймовірність розвитку висхідної інфекції значно збільшується, що потребує ретельної уваги радіолога і клініцистів. Оцінка розташування, розмірів і взаємин з іншими структурами сечоводу виконується за допомогою мультипланарних реконструкцій (Рис. 7, Рис. 8), які дозволяють дослідити його (сечовод) протягом найбільшого ходу, виявити вигини і ознаки можливих обструкцій. Найбільш критичною є оцінка дистальних відділів сечоводів (Рис. 9).

Дослідити наявність кіст нирок і їх властивостей найкраще можна у нефрографічну фазу. У цьому випадку кісти 1 ст. за класифікацією по Босняку (Рис. 6).

Вади розвитку нирок часто поєднуються з вадами хребта. У даному випадку патологія хребта виявляється у вигляді вродженої аномалії розвитку хребців: метеликоподібні тіла L2-L3 (Рис. 10, Рис. 11), незарощення дужок (Spina bifida occulta) Th11-S5 (Рис. 11 і Рис. 12).

За результатами мультидисциплінарного консилиуму у 2018 році була проведена лівостороння нефректомія для запобігання приєднання висхідної

інфекції сечовивідних шляхів. Надалі у дитини розвинувся вторинний гідронефроз і хронічна ниркова недостатність 2 ступеня.

Висновки: Представлений випадок демонструє необхідність міждисциплінарного підходу у зваженій комплексній оцінці ведення дитини, у тому числі можливостей хірургічного втручання. Дослідження доводить ефективність сучасних методів прижиттєвої діагностики (КТ з контрастуванням) складних поєднаних захворювань нирок з вадами розвитку ЦНС і КСС. На підставі проведеного аналізу історії хвороби дівчинки 15 років виявлені рентгенологічні особливості прояву поєднаних вад розвитку нирок, ЦНС і КСС; відображені де-які особливості розвитку їх ускладнень. Треба взяти до уваги, що оцінка можливостей оперативної пластики відкритого менінгоцеле дітей з комбінованими вадами розвитку сечової системи потребує динамічного променевого моніторингу для запобігання розвитку міхурно-сечовідного рефлюксу (МСР) з подальшою гідронефротичною трансформацією нирок.

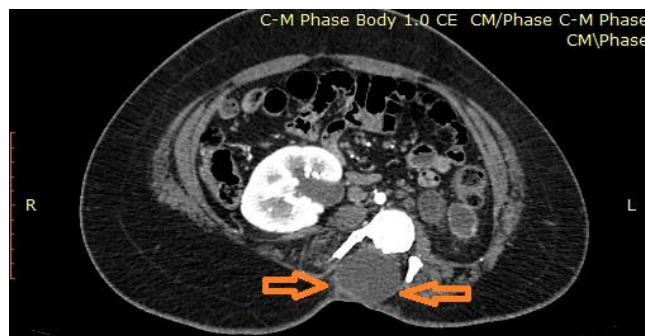

Рис. 1. Дівчинка 15 років. Аксіальний скан КТ у пізній артеріальній фазі. Менінгоцеле.

Рис. 2. Дівчинка 15 років. КТ органів черевної порожнини та поза черевного простору, нативна фаза.

Рис. 3. Дівчинка 15 років. Корональний скан КТ. Пізня артеріальна фаза. Катетер Фолея у сечовому міхурі (сині стрілки).

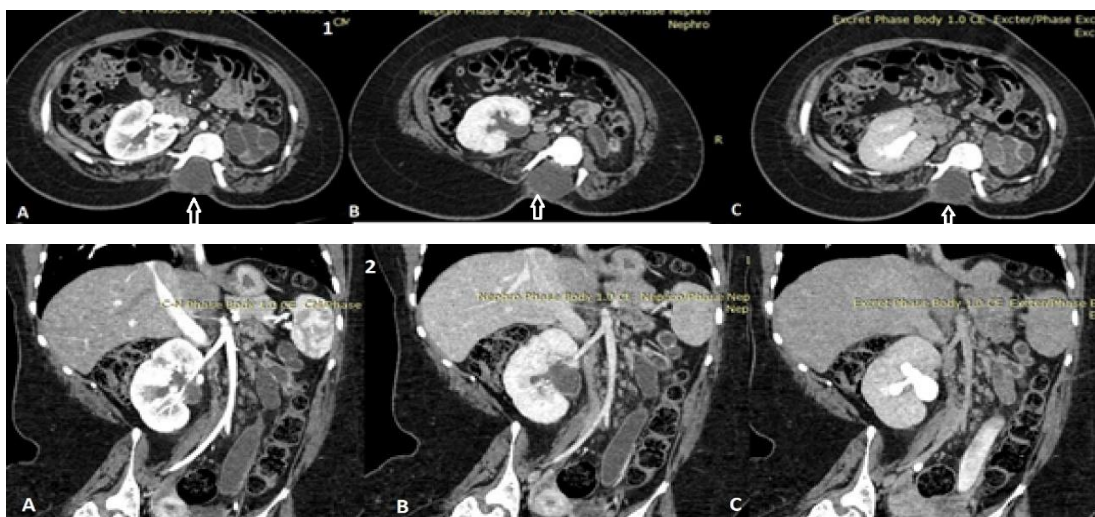

Рис. 4. Дівчинка 15 років, А- пізня артеріальна фаза; В - паренхіматозна (нефрографічна) фаза; С - екскреторна (післографічна) фаза.

**Рис. 5. Дівчинка 15 років. 3-D реконструкція КТ.
Пізня артеріальна фаза**

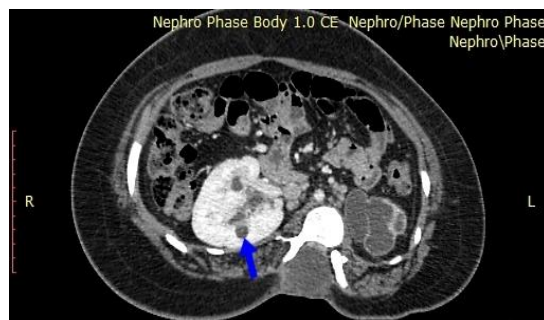

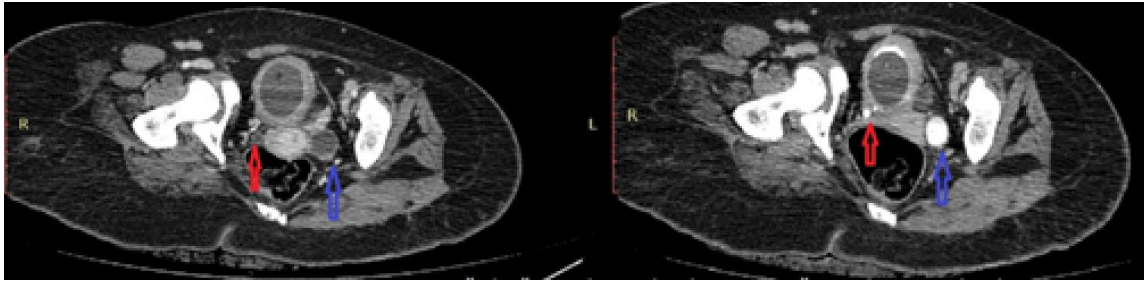
Рис. 6. Дівчинка 15 років. Аксіальний скан КТ. Паренхіматозна фаза.

Рис. 7. Дівчинка 15 років. КТ. Екскреторна фаза.

Рис. 8. Дівчинка 15 років. КТ.

**Рис. 9. Дівчинка 15 років. Аксиальні скани КТ. Екскреторна фаза.
У просвіті сечового міхура розташовано катетер Фалей.**

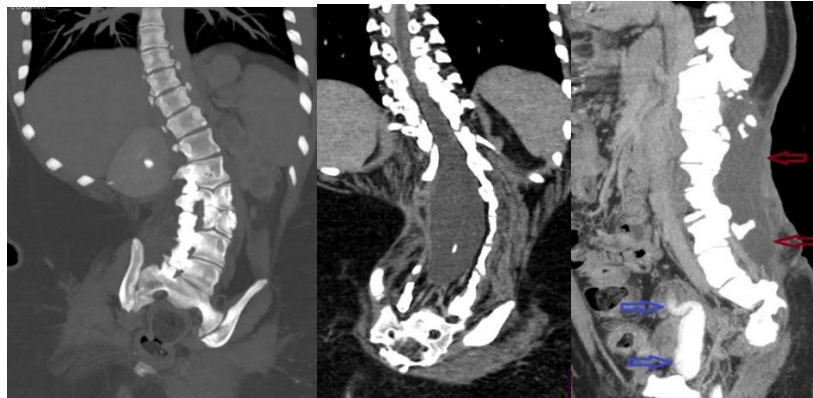

Рис.10. Дівчинка 15 років. МІР КТ. Екскреторна фаза.

Рис. 11. Дівчинка 15 років. 3-D реконструкція КТ.

Рис. 12. Дівчинка 15 років. МІР КТ. Пізня артеріальна фаза.

Література:

1. В. А. Дігтяр, Л. М. Харитонюк, М. В. Бойко, О. А. Островська, А. В. Обертинський, Є. О. Фролова, К. В. Шевченко. Своєчасне виявлення та тактика ведення дітей молодшого віку із порушенням уродинаміки. Зб. наук. прац. співробіт. НМАПО ім. П. Л. Шупика 29/2018. С 167-179
2. О.В. Овсова. Клинико-эпидемиологический анализ и оценка факторов риска формирования врожденных пороков развития нервной системы у детей. Автореферат диссертации. 2007. <http://medical-diss.com/medicina/kliniko-epidemiologicheskiiy-analiz-i-otsenka-faktorov-riska-formirovaniya-vrozhdennyh-porokov-razvitiya-tsentralnoy-nervn>
3. Г.С. Панкратова. Оценка состояния мочевыделительной системы у детей с идиопатическим сколиозом. Диссертация. Санкт-Петербург. 2017
4. Ульрих Э.В., Мушкин А.Ю., Губин А.В. Врожденные деформации позвоночника у детей: Прогноз. Эпидемиология и тактика ведения. *"Хирургия позвоночника"*. 2009;(2):055-061. <https://doi.org/10.14531/ss2009.2.55-61>
5. Возіанов О.Ф., Сеймівський Д.А., Бліхар В. Е. Вроджені вади розвитку сечових шляхів у дітей. Тернопіль, Укрмедкнига. — 2000. — С. 51 - 99.
6. Назаретян В.Г. Влияние заболеваний позвоночника на формирование соматической патологии у детей / В.Г. Назаретян [и др.] //Актуальные вопросы детской травматологии и ортопедии: материалы науч.-практ. конф. детских ортопедов-травматологов России. – СПб., 2004. – с. 81-82.
7. V. Murugapopathy and I. R. Gupta. A Primer on Congenital Anomalies of the Kidneys and Urinary Tracts (CAKUT). *Clinical Journal of the American Society of Nephrology*. 2020, 15 (5) 723-731; DOI: <https://doi.org/10.2215/CJN.12581019>
8. Capone VP, Morello W, Taroni F, Montini G. Genetics of Congenital Anomalies of the Kidney and Urinary Tract: The Current State of Play. *Int J Mol Sci*. 2017 Apr 11;18(4). pii: E796. doi: 10.3390/ijms18040796. Review. Citation on PubMed or Free article on PubMed Central.

9. Schnaper H.W. Patophysiology of prigrressive Renal Diasease in Children.
Pediatric Nephrology. N. 7 Completely Revised, Update and Enlerge Edition, Vol2, Springer-Verlag Berlin Heidelberg. 2016; 2171–2207.
10. F. Deng and M. St-Amant et al. Occult intrasacral meningocele.
<https://radiopaedia.org/articles/occult-intrasacral-meningocele-1>
11. Timothy J. Edwards, Elliott H. Sherr, A. James Barkovich and Linda J. Richards. Clinical, genetic and imaging findings identify new causes for corpus callosum development syndromes // BRAIN A JOURNAL OF NEUROLOGY. — 2014.
12. Дзяк Л.А., Зорин Н.А., Егоров В.Ф., Чередниченко Ю.В. Мальформация Арнольда Киари: классификация, этиопатогенез, клиника, диагностика (обзор литературы). Український нейрохірургічний журнал № 1. 2001. с. 17-23.

СПРОМОЖНІСТЬ ІСНУЮЧОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДО НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДИТЯЧОМУ НАСЕЛЕННЮ ГІРСЬКОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ЗОНИ ПРОЖИВАННЯ

Слабкий Геннадій Олексійович

д.мед.н., професор

завідувач кафедри наук про здоров'я

Пішковці Анна-Марія Михайлівна

аспірант

ДВНЗ “Ужгородський національний університет”

Пішковці Віталій Михайлович

Анотація. Представлено результати дослідження спроможності існуючої системи охорони здоров'я до надання стоматологічної допомоги дитячому населенню гірської географічної зони проживання в умовах впровадження гарантованої державою медичної допомоги населення. Дослідження проводилося на базі Закарпатської області. Встановлено, що в ході впровадження програми медичних гарантій за пакетом «Стоматологічна допомога доросли та дітям» 15 закладів охорони здоров'я гірської географічної зони Закарпатської області уклали угоди із Національною службою здоров'я України. При цьому встановлено, що жодний із вказаних закладів охорони здоров'я в своєму штатному розписі не має посад лікарів-стоматологів дитячих, що унеможлиблює дітьми гірської зони проживання отримати стоматологічну допомогу.

Ключові слова: діти, гірська зона проживання, стоматологічна допомога, надання, спроможність.

Вступ. Актуальність дослідження пов'язана з проведенням реформи охорони здоров'я із впровадженням програми державних гарантій безоплатної медичної допомоги [1,2]. При цьому необхідно відмітити, що до регіонів із складними фізичними та соціальними умовами проживання та природнім дефіцитом важливих для формування стоматологічного здоров'я мікро- та

макроелементів відноситься гірська географічна зона до якої відноситься і Закарпатська область до 75% території якої займає гірська місцевість, а в цілому область являється ендемічною зоною за вмістом фтору та йоду, що негативно впливає на стан стоматологічного здоров'я населення [3-5].

При цьому необхідно зазначити, що комплексних досліджень на сучасному етапі розвитку суспільства та реформування галузі охорони здоров'я по забезпеченню дитячого населення гірської зони проживання стоматологічною допомогою не проводилося.

Мета роботи. Дослідити спроможність існуючої системи охорони здоров'я до надання стоматологічної допомоги дитячому населенню гірської географічної зони проживання (на прикладі Закарпатської області).

Результати

29 грудня 2021 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову №1440 «Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2022 році», якою затверджено Порядок реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2022 році, який діє з 01 січня 2022 року [6].

Програмою медичних гарантій визначаються перелік та обсяг медичних послуг та лікарських засобів, оплата яких гарантується за рахунок коштів Державного бюджету України.

У 2022 році НСЗУ відокремила надання стоматологічної медичної допомоги в окремий амбулаторний пакет Програми медичних гарантій. Стоматологічна допомога в Україні за Програмою медичних гарантій у 2022 році включає ургентну стоматологічну допомогу усім та планову стоматологічну допомогу дітям до 18 років життя. Ургентна стоматологічна допомога — це зняття гострого болю та лікування станів, які загрожують життю. Тобто невідкладна стоматологічна допомога — це та, що також може надаватися в межах ургентної. Для дітей до 18 років Програма медичних гарантій покриває планову стоматологію, оскільки вона запобігає погіршенню загального здоров'я дитини. Безоплатна стоматологічна допомога передбачає

надання таких послуг: первинний стоматологічний огляд пацієнта ургентна стоматологічна допомога дорослим і дітям планова стоматологічна допомога дітям, крім ортодонтичних процедур і протезування, інструментальні дослідження в рамках ургентної стоматологічної допомоги, а також планової стоматологічної допомоги дітям (внутрішньоротова рентгенографія, позаротова рентгенографія), організація та проведення обов'язкових медичних профілактичних оглядів учнів загальноосвітніх навчальних закладів, а також дітей у віці до 6 років життя відповідно до чинного законодавства. Програма також передбачає своєчасне знеболення на всіх етапах діагностики та лікування, крім загального знеболення, направлення пацієнта для отримання вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та проведення хірургічних втручань під час надання ургентної стоматологічної допомоги дорослим та дітям.

НСЗУ висуває такі умови: заклад охорони здоров'я, що планує укласти договір з НСЗУ, на надання стоматологічної допомоги населенню, має бути обладнаний необхідною медичною апаратурою, зокрема мати: рентгенівський або дентальний рентген-апарат, портативний дефібрилятор з функцією синхронізації, набір інструментів для проведення трахеотомії, мішок ручної вентиляції легенів, аптечку для надання невідкладної допомоги, тонометр, зокрема, й педіатричний з манжетками для дітей різного віку, термометр безконтактний. Стоматологічний кабінет потрібно обладнати стоматологічної установкою та стоматологічним кріслом пацієнта.

У вимогах до кадрового забезпечення до ЗОЗ не вказана наявність в ньому лікаря-стоматолога дитячого, а передбачена наявність спеціаліста лікаря-стоматолога.

Крім того необхідно відмітити, що в 2022 році діє коригуючий коефіцієнт для гірської географічної зони, який становить 1,2 і застосовується до надавачів медичних послуг, які мають щонайменше одне місце надання медичних послуг, в якому надаються медичні послуги, передбачені пакетами медичних послуг,

визначеними в цій главі, у населених пунктах, яким надано статус гірських згідно із Законом України “Про статус гірських населених пунктів в Україні”.

Далі в ході дослідження нами встановлено перелік закладів охорони здоров’я Закарпатської області, що уклали угоди з НСЗУ на 2022 рік з метою надання безоплатної стоматологічної допомоги населенню за Програмою медичних гарантій. Перелік закладів та кількість взаємодій за даним видом медичної допомоги станом на 1.06.2022 року наведено в табл.1.

Таблиця 1

Укладені договори на надання стоматологічної допомоги між закладами охорони здоров’я Закарпатської області та Національною службою здоров’я України на 2022 рік

ЄДРПОУ	Назва	Кількість взаємодій
01992162	КНП "Обласний госпіталь ветеранів війни" Закарпатської обласної ради	1 288
01992201	КНП "Закарпатська обласна клінічна стоматологічна поліклініка " Закарпатської обласної ради	8 448
01992251	КНП "Обласний заклад з надання психіатричної допомоги м. Берегова " Закарпатської обласної ради	1 171
01992268	КНП "Обласна дитяча лікарня" Закарпатської обласної ради	202
01992386	КНП "Перечинська лікарня" Перечинської міської ради Закарпатської області	2 303
01992430	КНП "Берегівська лікарня імені Бертолона Ліннера" Берегівської міської ради	5 207
01992481	КНП "Великоберезнянська лікарня" Великоберезнянської селищної ради Ужгородського району Закарпатської області	1 369
01992506	КНП "Виноградівська районна лікарня" Виноградівської міської ради Закарпатської області	6 789
01992529	КНП "Воловецька центральна лікарня" Воловецької селищної ради	2 203
01992587	КНП "Іршавська міська лікарня" Іршавської міської ради Закарпатської області	2 288
01992624	КНП "Рахівська районна лікарня" Рахівської міської ради Закарпатської області	1 726
01992831	КНП "Мукачівська центральна районна лікарня"	3 576
04850439	КНП "Чопська міська лікарня" Чопської міської ради Закарпатської області	196
22092126	КНП "Дубівська лікарня" Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	1 706
25436721	КНП "Нересницька поліклініка" Нересницької сільської ради Тячівського району Закарпатської області	3 102
25438401	КНП "Углянська лікарня" Углянської сільської ради Тячівського району Закарпатської області	1 403
25438476	КНП "Тересвянська лікарня" Тересвянської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	200
33123566	КНП "Тереблянська лікарня" Буштинської селищної ради Тячівського району Закарпатської області	1 499
33583287	КНП "Великобичківська міська лікарня" Великобичківської селищної ради	2 569

34305426	КНП "Ясінянська міська лікарня" Ясінянської селищної ради	689
40835473	КНП "Ужгородська міська багатопрофільна клінічна лікарня " Ужгородської міської ради	259
43218512	КНП "Лікувально-профілактична установа Міжгірська районна лікарня" Міжгірської селищної ради Закарпатської області	600
43528311	КНП "Свалявський стоматологічний центр" Свалявської міської Ради Закарпатської області	3 245

З даного переліку до закладів, в яких надається стоматологічна допомога виключно дорослому населенню відносяться: КНП "Обласний госпіталь ветеранів війни" Закарпатської обласної ради та КНП "Ужгородська міська багатопрофільна клінічна лікарня " Ужгородської міської ради.

З даного переліку до закладів, які розташовані в гірській географічній зоні та надається стоматологічна допомога відносяться: Великоберезнянська лікарня, Перечинська лікарня, Воловецька центральна лікарня, Мукачівська центральна районна лікарня, Свалявський стоматологічний центр, Іршавська міська лікарня, Углянська лікарня, Лікувально-профілактична установа Міжгірська районна лікарня, Виноградівська районна лікарня, Нересницька поліклініка, Дубівська лікарня, Тересвянська лікарня, Рахівська районна лікарня, Ясінянська міська лікарня, Великобичківська міська лікарня.

Далі, в ході проведеного дослідження було встановлено, що в ЗОЗ, які працюють на території гірської географічної зони Закарпатської області посади лікарів-стоматологів дитячих не введені, що унеможлиблює надання дітям відповідної спеціалізованої медичної допомоги названої території.

Висновки

В ході впровадження програми медичних гарантій встановлено, що програмою «Стоматологічна допомога доросли та дітям» 15 ЗОЗ гірської географічної зони Закарпатської області уклали угоди із НСЗУ на надання стоматологічної допомоги при цьому в даних ЗОЗ не введені посади лікарів-стоматологів дитячих, що унеможлиблює надання дітям відповідної спеціалізованої медичної допомоги.

Список літератури

1. Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення" від 19 жовтня 2017 року № 2168-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html. – Назва з екрану.
2. Постанова КМУ " Про утворення Національної служби здоров'я України" від 27 грудня 2017 р. № 1101 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-%D0%BF#Text> – Назва з екрану.
3. Закон України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» від 15 лютого 1995 року N 56/95-ВР. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80#Text> – Назва з екрану.
4. Данко Д.В. Геополітичні, демографічні та соціально-економічні характеристики Закарпатської області, як важливі чинники реформи системи охорони здоров'я в регіоні// Україна. Здоров'я нації. 2019. №4 - С. 17-21
5. Клітинська, О. В., Стішковський, А. В., Гасюк, Н. В. (2019). Оцінка стоматологічного статусу дітей 6–7 років, які постійно проживають в умовах біогеохімічного дефіциту фтору та йоду. *Україна. Здоров'я нації*, (3), 43-50.
6. Постанова КМУ " Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2022 році" від 29 грудня 2021 р. № 1440 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2021-%D0%BF#Text> – Назва з екрану.

УДК 616.831-001.34-053.81-036.8-06:616.839-008.6-07

**CHARACTERISTICS OF THE AUTONOMIC DYSFUNCTION SYNDROME
IN THE REMOTE PERIOD OF BRAIN CONCUSSION IN YOUNG PEOPLE**

Товажнянська Олена Леонідівна,
д. мед. н., професор,

Різниченко Олена Костянтинівна,
к. мед. н., доцент

Ібрагімова Олена Леонідівна,
к. мед. н., асистент

Єскін Олександр Ростиславович,
к. мед. н., доцент

Харківський національний медичний університет,
кафедра неврології

Хохлов Михайло Олександрович,
лікар-невропатолог консультативної поліклініки,

Панасенко Юлія Юріївна,
завідувачка неврологічним відділенням № 2
Комунальне некомерційне підприємство Харківської обласної ради
«Обласна клінічна лікарня»
м. Харків, Україна

Анотація: черепно-мозкова травма є причиною смертності та інвалідації частіше осіб працездатного віку. Вегетативна дисфункція та зниження якості життя за всіма аспектами зустрічається у чверті пацієнтів у віддаленому періоді струсу головного мозку.

Ключові слова: струс головного мозку, вегетативна дисфункція, якість життя, рівень тривожності

Cranial cerebral trauma (CCT) is a common cause of death and disability more often among young people of working age. Mild cranial cerebral trauma is statistically 60-95% of all CCT, its ratio of incidence to severe CCT is 22: 1 [1, 2]. According to the classification, cerebral palsy includes concussion and mild

concussion, their ratio is approximately 4: 1, respectively [3, 4]. The causes of concussion are traffic accidents, domestic, sports, industrial and criminal injuries.

Based on neuroimaging data, concussion is the mildest clinical form of traumatic diffuse brain damage, which is based on neurotransmitter, metabolic, ionic disorders and neuroinflammation, characterized by no changes in computed tomography and magnetic resonance imaging (CT and MRI) [5, 6].

It is believed that the clinical manifestations of concussion in the acute phase are changes in the synaptic apparatus of the cerebral cortex and diencephalic region of the brain, redistribution of tissue fluid, as well as may join violations of the ultrastructure of axial cylinders of neurons (swelling of glial cell bodies,) [7,8]. These ultrastructural changes are mostly restored in 10-14 days after CCT, but studies show that even 4 months later in the diencephalic and mesencephalic areas persist microdamages of neuroglia and neurons themselves. Damage to small capillaries in the white matter of the brain, in the walls of the sylvian aqueduct and the fourth ventricle can also persist [7, 9]. These morphological disorders lead to changes in the metabolism of excitatory neurotransmitters (acetylcholine, catecholamines, glutamate, aspartate) and their receptors, which leads to intracellular accumulation of calcium, activation of cellular

After the acute and subacute phases of concussion comes a period of long-term consequences, the manifestation of which is most often autonomic dysfunction (AD), rarely borderline mental disorders and cognitive disorders [12-15]. Unfortunately, the manifestations of VD in persons who have undergone concussion remain without proper medical supervision and attention.

The aim of the study was to study the state of the autonomic nervous system (ANS), the level of anxiety (personal and reactive), quality of life in young people in the remote period of concussion.

We examined 84 patients in the remote period of concussion, 63 men and 21 women. The average age of the subjects was 24.5 years. Domestic trauma dominated among the causes of cranial cerebral trauma. The main complaint in all patients was a headache - the most striking clinical manifestation of AD, which is psychovegetative

in structure and manifests itself in a variety of somatic symptoms. Patients complained of general weakness, fatigue, various sensory manifestations in the form of paresthesias, somatalgia, senestopathy. Patients indicated that the severity of most symptoms of AD was intermittent and depended on the general physical and emotional state, weather conditions, daily and seasonal rhythms. In the neurological status of the subjects there were instability of muscle tone, slight anisoreflexion and slight changes in sensory-pain adaptation.

The permanent type of AD occurred in 57 (68%) subjects. In 27 (32%) young people there were autonomic paroxysms (AP), more often mixed (18 patients - 21%), less sympathetic-adrenal (6 patients - 7%) and weight-insular (3 patients - 4%). the linguistic part of which were anxiety, fear, low mood. In 69 (82%) patients with additional emotional load and especially in stressful situations there was pain in the heart, which after appropriate examination was regarded as non-cardiogenic cardialgia. Emotional disturbances were particularly pronounced in patients with AP in the form of panic attacks (PA).

AD syndrome in all patients was studied in detail by determining autonomic tone (AT), autonomic reactivity (AT) and autonomic ensuring of activity (AED).

AT and BR reflect the homeostatic function of the organism, that is the work of trophotropic suprasedgmental structures. The relationship and interdependence of these indicators are characterized by the law of "initial level" Wilder (1950), confirmed by OM Wayne. According to this law, the scope of the obtained data in the functional samples of BP depends on the state of the original VT, that is the magnitude of activation is associated with the background level [16].

AT was evaluated using a standardized table developed by the Center for Pathology of the Autonomic Nervous System of the 1st MOLGMI in 1998 [17]. In addition, some integration indicators of different functional systems that characterize the state of the system as a whole were studied. The following integrative parameters were determined: blood pressure (BP), minute volume, autonomic Kerdo index

(normally equal to zero), which depends on the ratio of diastolic pressure and heart rate (HR).

The study of AT in the examined young patients with long-term consequences of brain concussion revealed sympathetic (82%) and parasympathetic (18%) orientation of autonomic functions in the cardiovascular system on the background indicators, as well as intrasystem imbalance, manifested by both negative and K-positive index.

AR was checked using the Danini-Ashner reflex. The technique of the study is to record an electrocardiogram with the calculation of heart rate at rest and 15 - 25 seconds after pressing on the eyeballs with the pads of the thumbs. R-teeth were counted according to Gal's formula for 10 seconds and counted for 1 minute [17].

The obtained data showed a tendency of AR to decrease (sympathicotonia) in 53% of patients and to increase (parasympathicotonia) - in 12%, but in 35% of cases there was a normal BP, which is probably due to the young age of the subjects. As an experimental modeling of activities for the study of VZD we used mental load - counting (subtraction from 100 to 7 at a fast pace), composing words (name 7 words of 7 letters) and emotional load - modeling of negative emotions (sharp criticism for slow counting, incorrect number of letters in compound words). Changes in heart rate (before the study and during mental activity) were used to record autonomic changes. In 60% of the subjects, the obtained data of HR changes did not differ from normal; 28% of patients had excessive ultrasound AED, and 12% had insufficient ultrasound AED.

All patients were tested on the Spielberger-Hanin scale. This is the only technique that allows differentiated measurement of anxiety as a personal property and as a condition associated with the current situation [17, 18]. In the study of anxiety (personal and reactive) increased levels of personal anxiety were registered on average up to 36 points, and in people with PA - up to 42 points.

The examined young people were diagnosed with psycho-emotional disorders in the form of asthenic syndrome (in 68 cases - 81%), which was manifested by increased fatigue, rapid exhaustion, periodic loss of ability to long-term physical and

mental stress, irritability, emotional lability, sleep disorders in the form of insomnia, "Nightmares". Hypochondriac syndrome was diagnosed in 4 (5%) patients. This symptom complex was expressed in the constant participation of relatives in the lives of patients, reminiscent of the need to carry out certain tasks, bringing the activity to an end. Such patients were passive, unsociable, careless in appearance. It is necessary to remember that in this case it is necessary to make the differential diagnosis with depressive frustration of various genesis.

All patients were examined for quality of life using the SF-36 Health Status Survey, which reflects general well-being and satisfaction with those aspects of human life that affect health. SF-36 consists of 36 issues that are grouped into eight scales: physical functioning, role play, physical pain, general health, vitality, social functioning, emotional state, and mental health. The indicators of each scale are compiled in such a way that the higher the value of the indicator (from 0 to 100), the better the score on the selected scale. From them form two parameters: psychological and physical components of health [19].

According to the WHO, quality of life is an integral characteristic of the physical, psychological, emotional, social functioning of the patient, which is based on his subjective perception. The study of these indicators is especially relevant in diseases of medical and social importance [19, 20].

In 20 surveyed young people (24%) in the long-term consequence of brain concussion were found changes in all aspects of life - physical, psychological and to a lesser extent social.

After the necessary clinical and instrumental examination, all our patients were prescribed individual, pathogenetically sound treatment, taking into account neurotransmitter and metabolic disorders in the remote period of brain concussion. Particular attention was paid to neuroprotective therapy. Preparations with a sufficient evidence base of clinical trials on efficacy and safety were prescribed. Therapy was also aimed at preventing headache attacks by improving the regulation of blood circulation, especially the cerebrovascular system, reducing nervous excitability, anxiety, depression, sensitization of antinociceptive systems and

improving adaptation processes. Analgesics and nonsteroidal anti-inflammatory drugs, if necessary, muscle relaxants, antidepressants, anxiolytics, sedatives and antiparoxysmal drugs, tranquilizers, antihypoxants, vascular and metabolic drugs were prescribed to relieve cephalgia.

Physiotherapeutic methods of treatment were widely prescribed - drug electrophoresis according to the collar technique (with euphyllin, nicotinic acid, novocaine, magnesium sulfate, platyphylline), darsonvalization of the neck and scalp, electrosleep, diadynamic currents of the upper symphysis therapy on the suboccipital region on two sides, circular shower, vortex baths.

Against the background of the therapy there were improvements in autonomic regulation, reduced anxiety, improved quality of life, normalized sleep, increased mental and physical performance.

Conclusions. Undoubtedly, in the remote period of concussion the leading clinical consequences are autonomic dysfunction in combination with asthenic syndrome. The permanent type of AD is twice as common as paroxysmal, but emotional disorders significantly reduce the quality of life of patients with panic attacks, which requires adequate treatment. Based on our study, it can be noted that young people in the remote period of concussion are almost four times more likely to have a sympathetic orientation of autonomic functions in the cardiovascular system, and reduced quality of life in all respects occurs in a quarter of patients.

List of references

1. Raimkulova KB Features of mild traumatic brain injury (literature review) // Bulletin of KazNMU. - 2014. - № 2 (1). - P. 42-47
2. Shevaga VN Early and long-term consequences of traumatic brain injury: medical and social aspects and possibilities of neuroprotection // Health of Ukraine. - 2009. - /1 5/1. - P. 45
3. Defeated AL Prevalence and structure of traumatic brain injury in a large industrial region // Ukrainian Journal of Neurosurgery. - 2011. - № 3. - P. 32-35.
4. Stein S.C., Spettell C. The Head Injury Severity Scale (HISS): a practical classification of closed-head injury // Brain Inj. - 1995. - № 9. - pp. 437-444.

5. Petrenko VN, Prikhodko TM, Gekova MV, Shevchenko VV Structural changes of the brain in children with traumatic brain injury of varying severity // Ukrainian Journal of Medicine, Biology and Sports. - 2019. - Vol.4. - № 5 (21). - P. 173-179.

6. Denny-Brown D., Russel W.R. Experimental cerebral concussion // Brain. - 2008. - № 64. - P. 93-164.

7. Polishchuk ME, Goncharuk OM Closed traumatic brain injury. Modern view of the problem // International Journal of Neurology. - 2015. - № 6 (76). - P. 72-79.

8. Samuel S. Shin, Niranjana A., Lunsford L.D. Detection of White Matter Injury in Concussion Using HighDefinition Fiber Tractography. // Concussion. Prog. Surg. Basel, Karger.- 2014.- Vol. 28.— P. 86-93.

9. Mirzaeva NS Some aspects of the pathogenesis of traumatic brain injury (literature review) // Clinical and preventive medicine. - 2018. - № 1 (4). - P. 79-84.

10. Grigorova IA, Kufterina NS Vestibular dysfunction as a consequence of mild traumatic brain injury // International Journal of Neurology. - 2013. - № 2 (56). - P. 38-42.

11. Rakova RK, Yakovlev IA Clinico-psychovegetative and metabolic disorders in patients with consequences of mild traumatic brain injury // Neuroimmunology. - 2003. - T. 1. - № 2. - S. 124-125.

12. Vos P.E. Mild traumatic brain injury // European Journal of Neurology. - 2012. - № 19. - R. 191–198.

13. Lichterman LB, Kravchuk AD, Filatova MM Concussion: treatment tactics and outcomes // Analyzes of clinical and experimental neurology. - 2008. - Vol.2. - № 1. - P. 12 -21.

14. Grigorova IA, Nekrasova NO Psychosomatic disorders and adaptive rehabilitation of patients in the remote period of closed traumatic brain injury // Medical practice. - 2001. - № 6. - P.83-93.

15. Schoolboy VM, Fesenko GD Predicting the risk of prolongation of disability in the remote period of traumatic brain injury // International Medical Journal. - 2017. - № 2. - P. 86-88.

16. Diseases of the autonomic nervous system / AM Wayne, TG Voznesenskaya, VL Golubev et al. / Ed. A.M. Wayne. - M: Medicine. - 1991. - P. 12-101.

17. Vegetative disorders (clinic, treatment, diagnosis) / A.M. Wayne, T.G. Вознесенская, O.B. Vorobieva [et al.] - М.: MIA. - 2000. - 752 p.

18. Gindikina V.Ya. Somatogenous and somatoform panic disorders: a handbook. - М.: Triada-X. - 2000. -265 p.

19. Population indicators of quality of life according to the SF-36 questionnaire (results of a multicenter study of quality of life "Mirage") / V.N. Амираджанова, Д.В. Горячев, А.С. Kershunov [et al.] // Scientific and practical rheumatology. - 2008. - №1. - P. 36-48.

20. Somatoform disorders as an interdisciplinary problem of modern medicine / Mikhailov BV, Sarvir IN, Miroshnichenko NV [etc.] // Bulletin of psychiatry and psychopharmacology. - 2002. - № 1. - P. 38-43.

Link

1. Raimkulova K.B. (2014). Osobennosti legkoy cherepno-mozgovoy travmi (obzor literaturi) [Features of mild traumatic brain injury (literature review)]. Vestnik KazNMU - Bulletin of KazNMU, № 2 (1), pp.42-47.

2. Shevaga V.N. (2009). Rannie i otdalennye posledstviya cherepno-mozgovoy travmi: medico-socialnie aspect i vozmozhnosti neyroprotektsii [Early and late consequences of traumatic brain injury: medico-social aspects and possibilities of neuroprotection]. Zdorovya Ukraini - Health of Ukraine, № 5/1, p. 45 [in Russian].

3. Pobedenniy A.L. (2011). Rasprostranennost i struktura cherepno-mozgovoy travmi v krupnom promishlennom regione [Prevalence and structure of traumatic brain injury in a large industrial region]. Ukrainskiy neyrohirurgichniy jurnal - Ukrainian Neurosurgical Journal, № 3, pp. 32-35.

4. Stein S.C., Spettell C. (1995). The Head Injury Severity Scale (HISS): a practical classification of closed-head injury. Brain Inj., № 9, pp. 437–444.

5. Petrenko V.N., Prikhodko T.M., Gekova M.V., Shevchenko V.V. (2019). Strukturnie izmeneniya golovnogo mozga u detey s cherepno-mozgovoy

travmoy raznoy stepeni tyajesti [Structural changes in the brain in children with traumatic brain injury of varying severity]. *Ukrainskiy jrnal medicine, biologii ta sportu - Ukrainian Journal of Medicine, Biology and Sport*, № 5 (21), pp. 173-179.

6. Denny-Brown D., Russel W.R. (2008). Experimental cerebral concussion. *Brain*, № 64, pp. 93-164.

7. Polishchuk M.E., Goncharuk O.M. (2015). Zakritaya cherepno-mozgovaya travma. Sovremenniy vzglyad na problemu [Closed head injury. Modern view of the problem]. *Mejdunarodniy Nevrologicheskiy jrnal - International Neurological Journal*, № 6 (76), pp. 72-79.

8. Samuel S. Shin, Niranjana A., Lunsford L.D. (2014). Detection of White Matter Injury in Concussion Using HighDefinition Fiber Tractography. *Concussion, Prog. Surg. Basel, Karger*, vol. 28, pp. 86-93.

9. Mirzaeva N.S. (2018). Nekotorie aspect patogeneza cherepno-mozgovoy travmi (obzor literaturi) [Some aspects of the pathogenesis of traumatic brain injury (literature review)]. *Klinichna ta profilaktichna medicina - Clinical and preventive medicine*, №1(4), pp. 79-84.

10. Hrygorova I.A., Kufterina N.S. (2013). Vestibulyarnaya disfunkciya kak sledstvie legkoy cherepno-mozgovoy travmi [Vestibular dysfunction as a consequence of mild traumatic brain injury]. *Mejdunarodniy Nevrologicheskiy jrnal - International neurological journal*, № 2 (56), pp. 38-42.

11. Rakova R.K., Yakovlev I.A. (2003). Kliniko-psihovegetativnie i metabolicheskie narusheniya u bolnih s posledstviyami legkoy cherepno-mozgovoy travmi [Clinical-psychovegetative and metabolic disorders in patients with consequences of mild traumatic brain injury]. *Neyroimmunologiya – Neuroimmunology*, vol. 1, № 2, pp. 124-125.

12. Vos P.E. (2012). Mild traumatic brain injury. *European Journal of Neurology*, № 19, pp. 191–198.

13. Lykhterman L.B., Kravchuk A.D., Filatova M.M. (2008). Sotryasenie golovnogo mozga: taktika lecheniya i ishodi [Concussion: treatment tactics and

outcomes]. Analizi klinicheskoy i eksperimentalnoy nevrologii - Analyzes of Clinical and Experimental Neurology, vol. 2, № 1, pp. 12-21.

14. Hrygorova I.A., Nekrasova N.O. (2001). Psihosomatichni rozladi y adaptivna reabilitaciya hvorih u viddalenomu periodi zakritoj cherepno-mozkovoï travmi [Psychosomatic disorders and adaptive rehabilitation of needles in the long-term period of closed craniocerebral trauma]. Vrachebnaya praktika - Medical practice, № 6, pp. 83-93.

15. Shkolnik V.M., Fesenko G.D. (2017). Prognozirovanie riska prolongacii invalidnosti v otdalennom periode cherepno-mozgovoy travmi [Predicting the risk of prolongation of disability in the long-term period of traumatic brain injury]. Mejdunarodniy medicinskiy jyrnal - International Medical Journal, № 2, pp. 86-88.

16. Amirajanova V.N., Goryachev D.V., Kershunov A.S. and etc. (2008). Populyacionnie pokazateli kachestva jizni po oprosniku SF-36 (rezultati mnogocentrovogo issledovaniya kachestva jizni «Miraj») [Population indicators of the quality of life according to the SF-36 questionnaire (results of the multicenter study of the quality of life "Mirage")]. Nauchno-prakticheskaya revmatologiya - Scientific and practical rheumatology, № 1, pp. 36-48.

TECHNICAL SCIENCES

UDC 608

REQUIREMENTS FOR THE DESIGNS OF GAS WELLS FOR THEIR DEVELOPMENT BY THE METHOD OF DUAL COMPLETION

Deryaev Annaguly Rejepovich

Candidate of Technical Sciences, Senior Researcher,
Scientific Research Institute of Natural Gas
of the State Concern "Turkmengas",
Ashgabat, Turkmenistan

Abstract: The traditional scheme of exploitation of deposits of a multi-layer structure, that is, hydrocarbons are located on different horizons, each of which has its own characteristics (reservoir pressure, permeability, saturation pressure, water content) provides for the development of a grid of vertical wells for each operational facility, which leads to an increase in capital costs for drilling wells and a decrease in the profitability of the products obtained. Accordingly, in the production of hydrocarbon raw materials, the main cost item is the construction of new production wells. It is necessary to solve the problem of reducing construction costs almost immediately with the introduction of wells into drilling. The simplest way is to combine several oil-saturated horizons into several development objects.

Keywords: Conductor, mine direction, rock rupture, gas occurrence, fluid, erosion, hydrostatics.

The drilling depth of production wells on the Korpedge area, depending on the location of wells on the structure, averages: on the horizon of NK-7 - 3300m, the horizon of NK-9 -3800m.

Drilling of wells is planned by the rotary method. All project wells are vertical.

The selection and justification of the well design is carried out in accordance with the intervals of compatibility of the well section according to the mining and

geological drilling conditions based on the forecast curves of reservoir pressures and rock rupture pressures (combined pressure schedule), as well as taking into account the requirements of the "Safety Rules in the oil and gas industry", "Regulations for calculating intermediate columns when drilling wells in the areas of Western Turkmenistan" and geological and technical information on previously drilled wells on the Korpedje area [1, 2].

The design of production wells with a depth of 3300m on the productive horizon of NK-7 has the following form:

- shaft direction of pipes Ø530mm and 7m long to prevent the erosion of the mouth and the binding of the wellhead with a trough system for the circulation of drilling mud;

- elongated direction of pipes Ø 426mm and 30m long to overlap the upper unstable part of the section and install anti-blowout equipment, for effective well management during further deepening under the conductor and possible gas occurrences at shallow depths;

- a conductor made of pipes Ø324mm and 700m long for overlapping unstable sandy-clay quaternary deposits and effective well management in case of possible fluid phenomena, using anti-blowout equipment during drilling for an intermediate column;

- an intermediate column of pipes Ø245mm and 2000m long to reduce the interval of the open borehole when drilling for the production column, prevent the absorption of drilling mud with a density of 1,70 g/ cm³ and effectively control the well with the help of blowout equipment during drilling for the production column;

- the operational column of pipes with a diameter of Ø140 mm descends to the design depth in order to operate the productive horizon.

The cement is lifted behind all columns to the mouth.

Drilling of wells on the NK-9 horizon is planned according to the design developed in the project for the construction of production wells on the Korpedje area (NK - 9 horizon), with the adjustment of design data depending on the location of wells on the structure and the depth of opening of the NK project horizon-9 [3, 4, 5].

The design of production wells with a depth of 3700 m on the productive horizon of NK-9 has the following form:

- the shaft direction of the pipes Ø 720mm descends to a depth of 10m to prevent the erosion of the mouth and the binding of the wellhead with a trough system for the circulation of drilling mud;

- the elongated direction of the pipes Ø 530mm descends to a depth of 30 m to overlap the upper unstable part of the section, consisting of loose, sandy-clay deposits, protecting the wellhead from erosion, as well as overlapping the zone of possible gas saturation at shallow depths;

- a conductor made of Ø426mm pipes descends to a depth of 550m into the water pressure horizons to cover the upper unstable part of the section of quaternary deposits, isolate the borehole from hydrostatically connected to the surface of water, secondary gas contamination of rocks due to drainage, as well as install anti-blowout equipment for effective well management in case of possible oil and gas occurrences during drilling for the first intermediate column;

- the first intermediate column of pipes Ø 324mm descends to a depth of 2000m to cover quaternary deposits, the Absheron and Akchagyl tiers, parts of the upper section of the red-colored strata, in which trunk collapses and absorption of drilling fluid are possible during the well wiring, and also ensures successful well wiring to the depth of the descent of the II intermediate column and effective well management in case of possible gas and oil occurrences with the help of anti-discharge equipment;

- the second intermediate column of Ø245mm pipes descends to a depth of 3600m, ensures successful wiring of the well to the depth of the descent of the production column, as well as effective well management during manifestations, when opening high-pressure gas condensate horizons with the help of anti-blowout equipment.

The shoe Ø245 mm of the second intermediate column is installed in a clay bundle between the horizons NK-8 and NK-9. The installation depth of the shoe is adjusted according to the logging data;

-an operational column of pipes with a diameter of Ø168mm descends to a design depth of 3760m, provides the necessary conditions for testing productive layers and carrying out repair and insulation work. The final depth of the descent of the production column is adjusted according to GIS data.

The cement is lifted behind all columns to the mouth.

Drilling of wells under the conductor is planned to be carried out on an oil-emulsion humate-lignosulfonate drilling mud, for intermediate and operational columns - on a polymer, cement-inhibited drilling solution ALKAR-3 according to the recipe of the institute "Nebitgazylymytaslama" [6, 7].

In the process of drilling production wells, core sampling, as a rule, is not designed. The selection of individual core samples can be planned in order to study their filtration properties and develop measures for their effective (pollution-free) opening.

Separate studies of formations during drilling and by other methods can be planned and performed in order to clarify reservoir pressures, hydraulic fracturing pressures and rock saturation.

It is planned to use water-based clay solutions weighted with barite and treated with chromlignosulfonate reagents and inhibited with cement for well wiring.

In order to achieve the greatest technological effect, the filtration and rheological properties of the solution are adjusted. To "hide a productive object, the drilling mud is subjected to special treatment in order to reduce its water output and give the filtrate properties that prevent contamination of the formation.

Protection of the formation from contamination during secondary opening is achieved by perforating the column under conditions of a given depression on the formation with the help of PKO-86 perforators (on drilling mud) or "Paurget", "Enerzhet" (on water), followed by smooth (in order to avoid destruction of the trunk zone) launching the object into operation according to the technology of the institute "Nebitgazylymytaslama" [8].

For the construction of wells, drilling rigs of the normal BU-5000 series are required on a diesel drive - Uralmash-ZD and diesel-electric -ZJ 70 DS.

Drilling rigs, in addition to the equipment included in the kit, must also be equipped with complete anti-blowout installations and additional equipment for the preparation, cleaning and storage of weighted drilling fluids in desert conditions.

When drilling, rigid layouts of the bottom of drilling columns are used according to the regulations developed by the drilling technology laboratory of the Institute "Nebitgazylymytaslama". Recommended layouts prevent the curvature of the borehole is studied. Their use does not require additional templating and drilling of the borehole before the descent of the casing strings.

For drilling boreholes, it is recommended to use high-performance 3-ball bits of the MS-TSGAU, MS-TSGVU and S-TSGVU series. The adjustment of the operating parameters is carried out in accordance with the technical project or geological and technical order (GTO).

Список использованной литературы:

1. Деряев А.Р., Гулатаров Х., Мантрова С.В., Рекомендации по буровым растворам для одновременно-раздельной эксплуатации нескольких продуктивных горизонтов на месторождении Северный Готурдепе, Сборник института Нефти и газа, выпуск 8, Ашгабат, Туркменская служба издания 2014.

2. Деряев А.Р., Еседулаев Р., Основы технологии бурения при освоении нефтегазовых пластов методом ОРЭ. Научная монография. Ашгабат: Ылым. 2017. Стр. 147-173.

3. Деряев А.Р. Технологические особенности вскрытия многопластовых продуктивных горизонтов и освоение их для одновременно-раздельной эксплуатации. // сборник статей института "Нефть и газ" выпуск 11 (2015 г.). – стр.183-193

4. Деряев А.Р. Разработка конструкции скважин для метода одновременно-раздельной эксплуатации нескольких нефтяных пластов. «Наука и техника в Туркменистане». №6. 2013. С 71-77.

5. Методические указания по выбору конструкций нефтяных и газовых скважин, проектируемых для бурения разведочных и эксплуатационных на площадях - Москва Миннефтепром, 1973.

6. Элияшевский И.В., Сторонский М.Н., Орсуляк Я.М. Типовые задачи и расчеты в бурении, – М.: Недра, 1982.

7. Калинин А.Г. Бурение нефтяных и газовых скважин, - Москва ЦентрЛитНефтеГаз 2008.

8. Пути повышения эффективности буровых работ на месторождениях Западной Туркмении//Тр/СевКавНИПИнефть.- Грозный: 1982. –вып.22. –77с.

622.24

DEVELOPMENT OF AN ALGORITHM FOR THE DESIGN OF DRILLING EQUIPMENT FOR ROD DRILLING PUMP INSTALLATIONS WITH HIGH GAS CONTENT

Dzhus Andriy

doctor of science, associate professor, professor
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, Ukraine

Abstract: An algorithm for determining the installation location and parameters of the gas bypass valve as part of the tubing of the sucker-rod pumping system is proposed. The algorithm provides for determining the amount of gas entering the annular space and the rod well pump, establishing the pressure distribution in the tubing and the annular space, and designing the process of gas flow from the annular space into the middle of the tubing, taking into account the patterns of its flow. Mandatory in the implementation of the algorithm is the assessment of possible deviations of process parameters, taking into account the decisions made.

Keywords: sucker-rod pumping system, gas separation coefficient, gas bypass valve, gas flow process, diameter and installation location of the gas bypass valve.

One of the main negative factors in the operation of a sucker-rod pumping system (SRPS) is quite often the content of a large amount of gas in the reservoir fluid. Due to this, during the operation of the wells, the gas released from the oil accumulates in the annular space, the pressure increases and, thereby, the dynamic level of the liquid decreases. The consequence of this is the need to increase the pump's depth, which leads to additional costs of tubings, and rods, as well as increased loads acting on the tubing and the pump drive.

When the dynamic level drops to a critical value, the gas content at the pump intake exceeds the permissible value. Under such conditions, when the plunger moves up, a gas-liquid mixture enters the pump cylinder, and as its volume increases under

the plunger, both expansion and release of dissolved accompanying gas occur. Due to the fact that the gas occupies part of the working space of the cylinder, the filling factor of the rod well pump decreases, which leads to a decrease in the efficiency of the pump and even a supply failure.

As a result of the analysis of the methods of combating this negative factor and the design features of the equipment for their implementation, the main criteria for choosing a method for solving the given task were established:

- the maximum possible efficiency;
- minimal intervention in the design of well equipment;
- minimal capital investment.

Taking into account these criteria, the method of including gas bypass valves in the composition of the SRPS equipment was chosen for the prototype.

Check valves and gas bypass valves installed in the tubing have exactly the same principle of operation and impact on the well. When the pressure in the annular space is exceeded, the gas is discharged through the mouth valve into the exhaust line, and through the gas bypass valve - into the middle of the tubing. The difference is that when using a gas bypass valve in combination with a rod well pump, it becomes possible to direct the energy of the bypassed gas to perform the useful work of raising the reservoir fluid to the surface. Also, the problem with the icing of the non-return mouth valve is eliminated.

This method is known in the oil and gas industry, but its use is accompanied by certain difficulties on the way to implementation. Taking into account the fact that each individual well is characterized by its flow rate, gas content, dynamic level, etc., the selection of standard sizes of valves and their location requires a detailed study and consideration of the features of individual processes that take place during the operation of wells. In order to simplify the use of the specified method, an original technique and an algorithm for its implementation are proposed. In general, the algorithm can be described by the diagram shown in Figure 1.

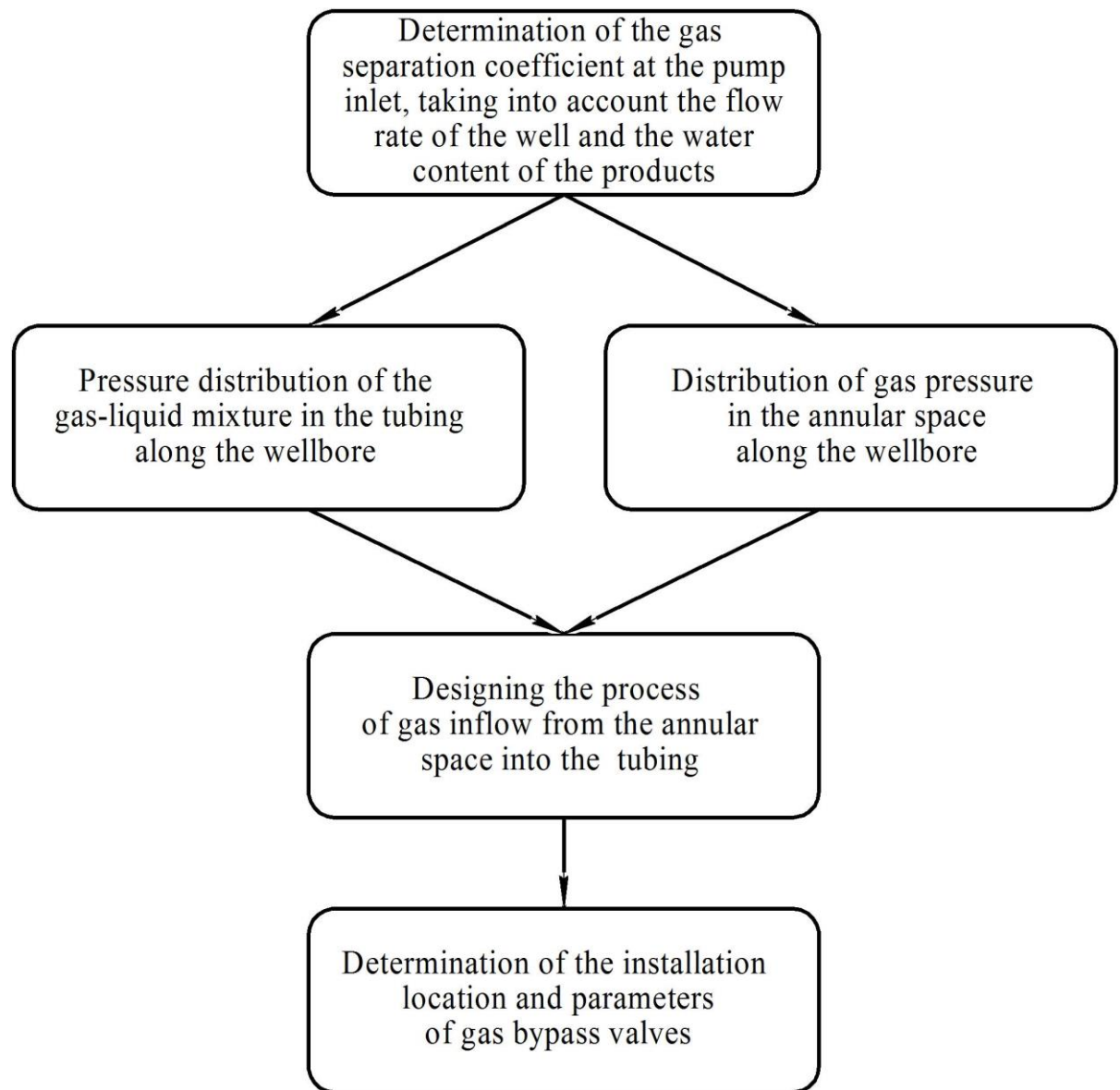

Fig. 1. Algorithm for determining the location and parameters of the gas bypass valve

In the proposed algorithm, the determination of the gas separation coefficient at the pump intake, taking into account the flow rate of the well and the water content of the product, is necessary to estimate the amount of gas entering the annular space, as well as into the tubing through the rod well pump. This makes it possible to establish the pressure distribution in the middle of the tubing and the annular space. The presence of such dependencies is decisive for the design of the process of gas flow from the annular space into the middle of the tubing, taking into account the regularities of its course. The result of the design is the determination of the optimal place for installing valves of certain standard sizes or the standard size of the valve

for passing the required amount of gas at a given depth. Mandatory in the implementation of the algorithm is the assessment of possible deviations of process parameters, taking into account the decisions made.

To test the proposed algorithm, a number of calculations were made using Microsoft Excel software for specific operating conditions. Their result was the establishment of parameters and recommended depth ranges for the location of bypass valves in the well.

UDC 629.015.4.

**APPLICATION OF THE ANSYS SYSTEM TO THE SOLUTION OF
PROBLEMS OF MODAL AND HARMONIC ANALYSIS OF CONSOLELY
FIXED STRUCTURES OF THE AIRCRAFT**

Kolomiitsev Oleksii

Honored Inventor of Ukraine,
Doctor of Technical Sciences, Professor,
Professor of Department of National Technical University is the
«Kharkiv Polytechnic Institute»,
Kharkiv, Ukraine,
ORCID ID: 0000-0001-8228-8404

Komarov Volodumyr

Honored Inventor of Ukraine,
candidate of technical sciences,
Chief of research department of the Central research institute of
armament and military technique of Military Powers of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID: 0000-0002-4929-4527

Abstract. The paper considers the technology for solving problems of modal and harmonic analysis using the "heavy" system for modeling problems of strength and mathematical physics ANSYS. A comparison of the ANSYS system for modeling problems of strength and mathematical physics with the system for determining the frequency of natural vibrations of cantilevered aircraft structures, which is carried out using a ground-based complex of diagnostic equipment, is shown.

Keywords: strength, modal analysis, vibrations, bending vibrations, frequency of natural vibrations, damping.

Modal analysis refers to the problem of determining natural frequencies and forms (modes) of natural vibrations (as applied, in particular, to the cantilevered structures of an aircraft airframe - wing, stabilizer and keel), and harmonic analysis is

the problem of determining forced vibrations of a structure under the action of a periodic load, changing in time according to the harmonic (sinusoidal) law. Taking into account the contact interaction makes it possible to simulate the interaction of the elements of these structures in the process of deformation and, therefore, more accurately determine the components of the stress-strain state of the structure being diagnosed. Contact problems are non-linear and therefore more difficult to solve. The ANSYS system has a rich set of tools for solving various contact problems.

The main vibrational parameters of an elastic body are, first of all, modal parameters. These include natural oscillation frequencies, damping coefficients and natural oscillation modes. It is known that their natural frequencies and damping coefficients are widely used as a diagnostic sign of the technical condition of parts. However, being an integral characteristic of an oscillating body, they change very slowly with the development of a defect, which is reflected, in particular, in [1, 2]. The body's own modes of oscillation are the only one of the modal parameters, which is its local characteristic and strongly depends on the point at which it is determined. Equivalent masses are closely related to eigenmodes. Knowing the eigenmodes of the body's oscillations, one can calculate its equivalent masses, and vice versa, knowing the equivalent masses, one can calculate the eigenmodes of oscillations.

Currently, to determine the natural forms of oscillations of cantilevered aircraft structures (for the purpose of operational control of their technical condition during the entire period of their operation and information support of aircraft fleet maintenance according to their technical condition) use an automated information-measuring complex (AIMK) [3].

The tasks of AIMK to control the technical condition of these structural elements of the aircraft include:

- obtaining, collecting and processing diagnostic information with the assessment of the parameters of the technical condition of the structural elements of the aircraft glider at all stages of its operation;
- control of the technical condition of the structural elements of the aircraft glider with the establishment of the facts of their parameters for the individual

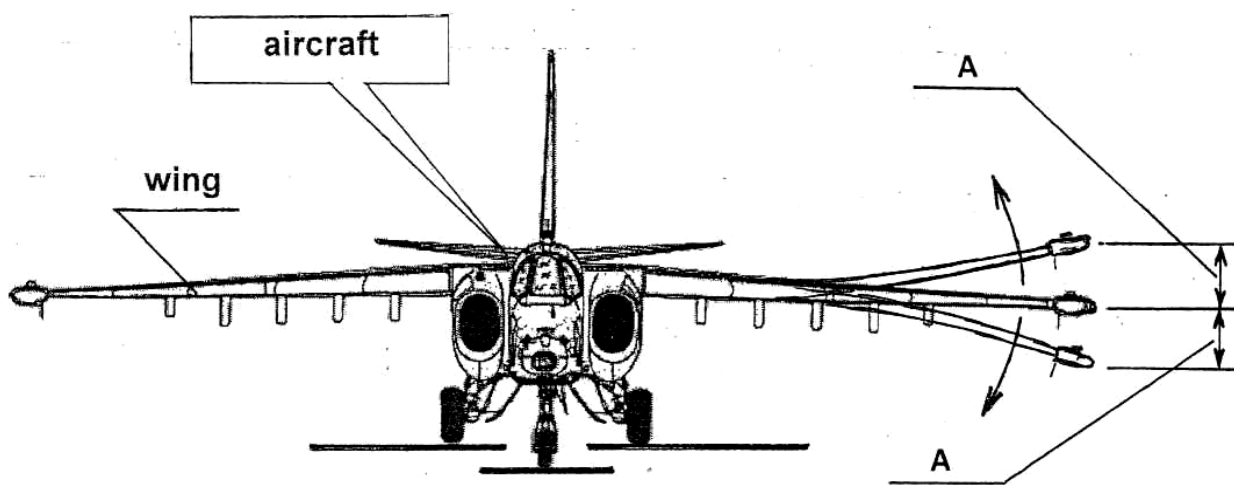
tolerances of the object of control (in-depth control - the presence of operational damage);

- search for failures (detection of the occurrence of operational damage in the power elements of the structure) and determination of the norms of output of the controlled parameters for the established operational and individual for a particular object of control;

- assessment of trends in changes in the current technical condition of cantilevered structures of the aircraft glider to determine the scope and timing of maintenance work (forecasting);

- formation of a database on the technical condition of the fleet of operated aircraft;

- control of observance of rules of operation of aircraft by flight and engineering and technical staff.

A - wing oscillation amplitude

Fig. 1. The scheme of the first bending mode of oscillations of the aircraft wing

This complex (AIMK) should be a set of interconnected measuring, computing and information and reference tools for aircraft maintenance, based on modern computer technology. The proposed design of AIMK will allow to use it on different types of aircraft in order to excite in a complex of bending and torsional forms of

oscillations on the first and higher forms. The scheme of the first bending mode of oscillations of the aircraft wing is shown in fig. 1.

The set of equipment for excitation of oscillations of the wing of the aircraft with its own frequency should include:

1 - diagnostic equipment (equipment for excitation of oscillations of the aircraft structure with natural frequency: blocks of electromagnets, a device that transmits force from electromagnets to the wing, which is fixed on the wing perpendicular to its axis of rigidity, displacement sensors and a permanent magnet attached to the bracket from the zone of the magnetic field created by electromagnets);

2 - control and testing equipment (low frequency amplifier with built-in phase inverter, computer or on-board device for recording diagnostic parameters, information processing device, electronic frequency meter, equipment that records diagnostic parameters - natural frequency and amplitude, power supplies current 220 V and direct current ± 27 V).

The location of the above diagnostic equipment on the wing of the aircraft type Su-25 is shown in Fig. 2. According to fig. 2, as an option, on the left console of the wing of the aircraft shows a diagram of the attachment of equipment 1 for excitation in a complex of bending (and torsional) oscillations on the first tone of oscillations.

Diagnostic control equipment was developed on the basis of theoretical studies to identify the fundamental possibility of assessing the presence of damage in the structure, the magnitude of the damage and determining its coordinates with sufficient accuracy.

With the help of the developed diagnostic control equipment, it is possible to actually determine the presence of damage in the elements of a full-scale structure in cases where a fatigue crack is not visually visible. Taking into account the operational factors that affect the reliability of obtaining diagnostic information (ambient temperature, charging pressure of the chassis tires, the amount of fuel in the wing fuel tanks, etc.), using the above equipment, it is possible to determine with great accuracy the natural frequency of the structure, according to which, relative to

the reference frequency of natural oscillations, it is possible to determine the technical condition of the object of control, for example, a wing (on any type of aircraft), a stabilizer (rigidly fixed), a keel [4].

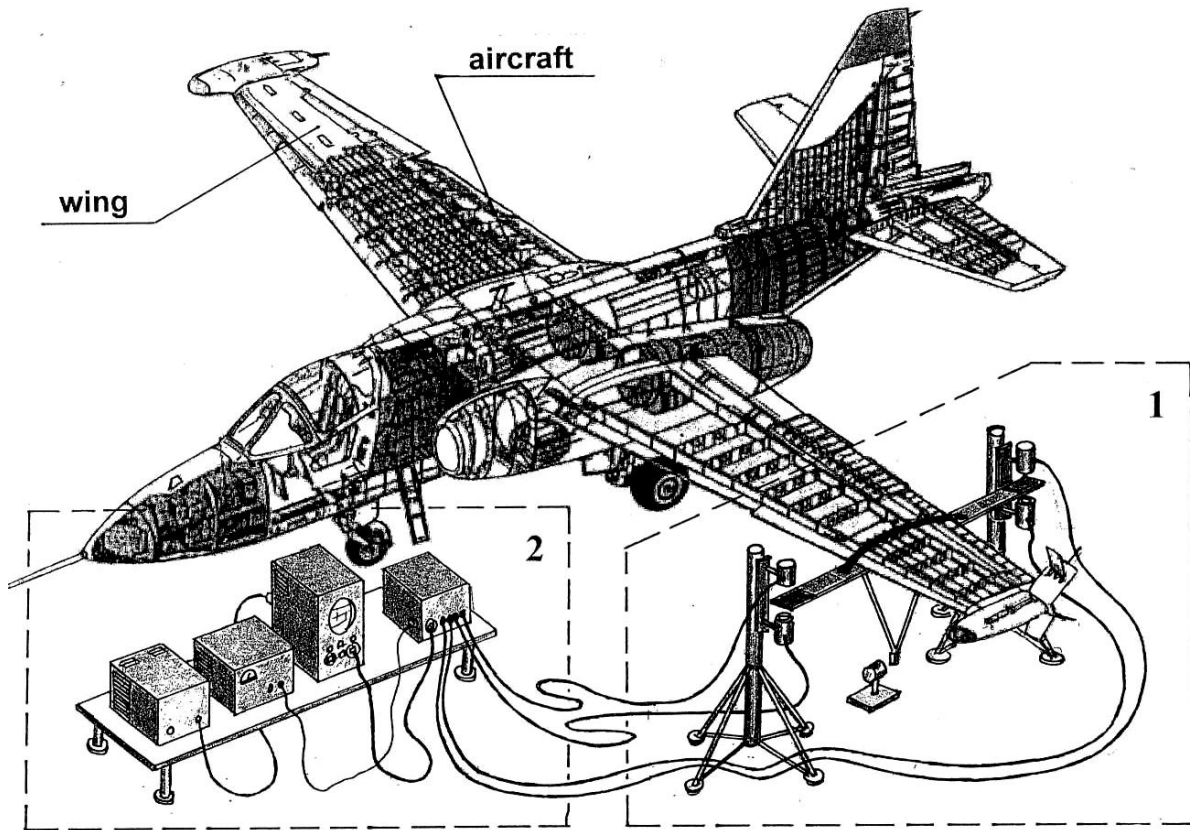

Fig. 2. The scheme of the location of diagnostic equipment designed to excite aircraft wing oscillations with natural frequency

In order to reduce the time for determining the frequencies and forms (modes) of natural vibrations of the above structures, it is proposed to determine the technical condition of the test object using modal analysis.

Modal analysis is carried out to determine the frequencies and forms (modes) of natural vibrations of the above structures. Also, modal analysis can be the first step for other types of dynamic analysis, such as transient, harmonic and spectral analysis. Modal analysis assumes that the system is linear. All types of non-linearity - non-linear material behavior, contact boundary conditions, finite displacements - are ignored. Contacts, depending on their initial state, remain open or closed. The external forces and damping are assumed to be zero [5, 6].

The equation of free vibrations of a cantilevered structure in matrix form, according to the finite element method (FEM), can be written as

$$[M]\{\ddot{q}\} + [C]\{\dot{q}\} + [K]\{q\} = 0. \quad (1)$$

where $[M]$ – mass matrix;

$[K]$ – stiffness matrix;

$[C]$ – damping matrix;

$\{q\}$ – nodal displacement vector.

In a simplified form, the equation of free vibrations of a structure in matrix form has the form

$$[M]\{\ddot{u}\} + [K]\{u\} = \{0\}. \quad (2)$$

For a linear system, free oscillations are harmonic and can be written as

$$\{u\} = \{\varphi\}_i \cos \omega_i t. \quad (3)$$

where $\{\varphi\}_i$ – i -th eigenvector representing the form (mode) of oscillations at the i -th natural frequency;

ω_i – i -th natural circular frequency (radians per unit time);

t – time.

Substituting (3) into (2), we get:

$$[M]\{\{\varphi\}_i \cos \omega_i t \ddot{}\} + [K]\{\{\varphi\}_i \cos \omega_i t\} = \{0\}$$

Hence we get the equality

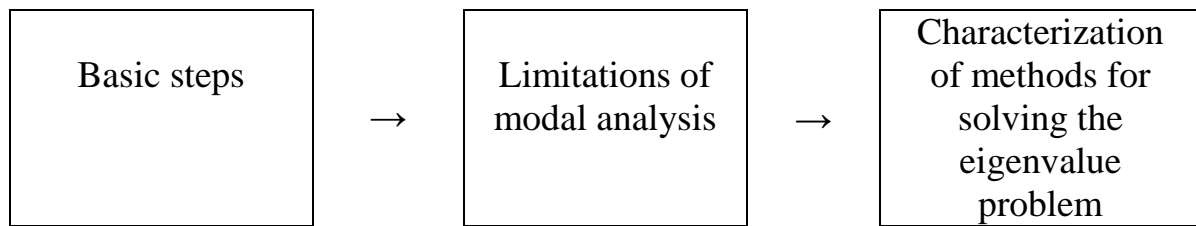
$$2([M] + [K]) \{\varphi\}_i \cos \omega_i t = \{0\} \quad (4)$$

This equality is satisfied if $\{\varphi\}_i = \{0\}$ or the matrix determinant $([K] - \omega^2 [M])$ is equal to zero. The first case gives a trivial solution and is therefore uninteresting. The second case leads to the generalized eigenvalue problem (4).

The solution of the generalized eigenvalue problem is n pairs of eigenfrequencies ω^2 and eigenvectors $\{\varphi\}$, where n is the order of the system, i.e. the total number of degrees of freedom of the structure. Along with the circular natural frequency ω_i , the natural frequency f_i is also introduced, which is the number of oscillations per unit time.

A feature of the eigenvalue problem is that the eigenforms are determined up to a constant factor, so they must be normalized.

Modal analysis is performed in the following sequence:

The modal analysis procedure consists of four main steps:

1. Building a model.
2. Determining the type of analysis, setting options, applying influences and obtaining a solution.
3. "Expanding" mod.
4. Analysis of the results.

Let's take a closer look at these steps.

1. The step of building a model is no different from building a model for other types of analysis. Let us emphasize, however, some features.

As mentioned above, only linear models are considered in modal analysis. All introduced nonlinearities are ignored. For example, if contact elements are included in the model, their stiffness is calculated based on the initial status and does not change further in the solution process. Material properties must also be linear, isotropic or orthotropic, constant or temperature dependent. It is necessary to determine both stiffness (elasticity moduli) and mass (density) properties of media. Nonlinear properties (nonlinear elasticity, plasticity, creep) are ignored. If there is dissipation in the model (for example, the presence of fuel in wing fuel tanks), the dissipative (damping) properties of materials and elements must be determined.

2. For modal analysis, it is necessary to determine the type of analysis ANTYPE, MODAL (or ANTYPE 2), the solution method and the number of modes to be determined MODOPT, Method, NMODE, FREQB, FREQE, PRMODE, Nrmkey, the number of "expanded" modes, or modes written to the file MXPAND, NMODE, FREQB, FREQE, Elcalc, SIGNIF solutions. Parameter values are defined in detail in [7]. In the graphical interface (GUI - Graphic User Interface), these

commands can be set in two windows called from the Solution menu items. For example, in the first window you can set the type of analysis, and in the second - the necessary analysis options.

2.1. Harmonic Analysis

2.1.1. Methods of harmonic analysis

Three methods are available for harmonic analysis in ANSYS: full, reduced, and mode superposition. In addition, the problem of forced oscillations can be solved by methods of direct integration of dynamic equations (Transient Dynamic Analysis), but this is a more “expensive” method in terms of using computational resources. At first, let's look at the pros and cons of each method.

Complete method. It has the following advantages:

- the easiest to use, since you do not need to worry about choosing the master degrees of freedom, or about obtaining modes of natural vibrations;
- uses full matrices, so there is no need to apply mass matrix approximations; – can work with asymmetric matrices used in acoustics problems;
- calculates all displacements and stresses in one pass;
- all types of loads are admissible: nodal forces, non-zero displacements, surface and volume (elemental) loads (pressure and temperature).

The disadvantages include the fact that this method is usually more "expensive" compared to others, especially when choosing a front-end solver. However, when using JCG or ICCG solvers, the full method can be very efficient.

Abbreviated method. The reduced method allows to reduce the size of the problem by using master degrees of freedom and reducing the size of the matrices. After the master degrees of freedom have been computed, the solution is "expanded" to the full set of degrees of freedom. The advantages of the method are as follows:

- faster and “cheaper” than the full method when a frontal solver is used;
- prestressing can be taken into account.

Disadvantages of the method:

- at the first step, only the master degrees of freedom are calculated;

- to find the full set of degrees of freedom, the second step is required - "expanding";

- all loads must be applied to user-defined master degrees of freedom, which limits the use of surface and volume loads: element loads (pressure, temperature, etc.) are not used

Mod superposition method. The mode superposition method uses eigenmodes (eigenvectors) to determine the response of a structure.

The advantages of the method are:

- faster and "cheaper" than the reduced and full methods for most tasks;
- loads on the elements applied in the modal analysis discussed above can also be taken into account in the harmonic analysis using the LVSCALE command (excluding the modal analysis performed by the Power Dynamics method);

- allows you to get a solution grouped around the natural frequencies of the structure, and more accurately plot the response versus frequency curve;

- prestressing can be taken into account;

- allows modal damping to be taken into account (damping factor as a function of frequency).

The disadvantage of the mode superposition method is the impossibility of loading with given stresses.

Limitations common to all three methods:

- all loads must change in time according to the harmonic law and with the same frequency;

- like modal, harmonic analysis is applicable only to linear models;

- all introduced non-linearities (contacts, non-linear material properties) are ignored; it is necessary to determine both stiffness (elastic moduls) and mass (density) properties of media;

- effects inherent in transient processes are not calculated.

These limitations can be overcome by using transient dynamic analysis by specifying a harmonic change in the load. The maximum response to harmonic action is achieved when the frequency of the actions coincides with the natural frequencies

of the structure. Therefore, before conducting a harmonic analysis, one should carry out a modal analysis and determine the natural frequencies

REFERENCES

1. Washizu K. Variational methods in the theory of elasticity and plasticity. M.: Mir, 1987. (in Russian).
2. Bate K., Wilson E. Numerical methods of analysis and finite element method. Moscow: Stroyizdat, 1982.
3. Birger I. A. Technical diagnostics. M.: Mashinostroenie, 1978. – 208 p.
4. V. A. Kuz'menko, L. E. Matokhnyuk, G. S. Pisarenko, et al., Fatigue Tests at High Loading Frequencies. Kyiv, Naukova Dumka. 1979. – 336 p.
5. ANSYS 8.1 ANSYS. Documentation.
6. Solving contact problems in ANSYS 6.1. Representation of CADFEM. –M., 2003.
7. Vernigor V. H ., Mikhailov A. L . Modal analysis of mechanical oscillations of elastic systems. – Rybinsk: NPO Saturn, 2001. – 288 p.

UDC 621.391

GENERALIZED ARCHITECTURE OF AUTOMATED CONTROL SYSTEMS IN LOW-BANDWIDTH COMMUNICATION NETWORKS

Strelkovskaya Irina

D.Sc. (Engineering), Professor
Dean of the Faculty of Cybersecurity,
Software Engineering and Computer Science
International Humanitarian University, Odesa, Ukraine

Zolotukhin Roman

Deputy head of R&D department, Head of software department,
LLC «Telecard-Prilad», Odesa, Ukraine

Strelkovskaya Julia

Ph.D., Ass.Prof.

Abstract: there is no typical architecture for the construction of governmental automated control systems of the low echelon management level with the constant movements of users in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations. Proposed a generalized architecture of automated control system of the lower management level in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations, which consists of three main levels: access level, interaction level and control level. The analysis of the concept of using the JDSS and NFFI protocols, the three-level hierarchical model of the Cisco company, and the generalized organizational structure of the communication system of the lower-level management unit was carried out.

Key words: automated control systems, low-bandwidth communication networks, network architecture, three-level hierarchical model, JDSS, NFFI, model, probability of service, probability of failure.

Introduction

Planning and designing the communication system of automated control systems (ACS) of the tactical control link with the active movement of users is one of

the main problems in Ukraine since 2014 [1-5]. Modernization of communication means [6-7] by the governmental services of Ukraine has led to the use of modern means of radio communication, which provide means for transmitting/receiving not only voice messages, but also data transmission in accordance with the TCP/IP protocol stack. Thus, the management and monitoring of state units and the Armed Forces of Ukraine got the opportunity to move from the classical concept of managing voice messages to the creation of digital ACS. Such systems mainly work in communication networks based on UHF/VHF radio stations. The implementation of digital ACS based on UHF/VHF radio stations is not a new problem for the countries of the North Atlantic Treaty Organization. That is why a number of protocols were created for the tactical control link, which implement basic data exchange services in low-bandwidth communication networks. Among such protocols, it is necessary to single out the Joint Dismounted Soldier System (JDSS) protocol of the STANAG 4677 standard [8]. These standards are mainly used for interoperability between different NATO countries, but they describe their use as a basic standard and protocol for the creation of new digital ACS.

Information transmission technologies in the governmental ACS of the low echelon management level with the constant movements of users in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations must meet a number of requirements [1]: increased reliability requirements, scalability of the system during operation, the ability to work in low-speed communication networks, security and survivability.

The purpose of the work is to develop a generalized architecture of ACS in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations with active user movement to improve the performance indicators of the communication system.

ACS architecture in low-bandwidth communication networks

The concept of the STANAG 4677 standard provides for the use of the JDSS protocol as a digital gateway between the existing ACS of NATO troops. The work [1] considered the concept in which the JDSS and NFFI protocols are the basis of

governmental ACS of the low echelon management level with the active user movement as basic algorithms and protocols. According to the concept, the JDSS and NFFI protocols are not used at gateways between different ACS, but are used as a system-forming mechanism for transmitting information in ACS with high requirements for responsiveness, reliability, survivability and scalability in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations (fig.1 [1]).

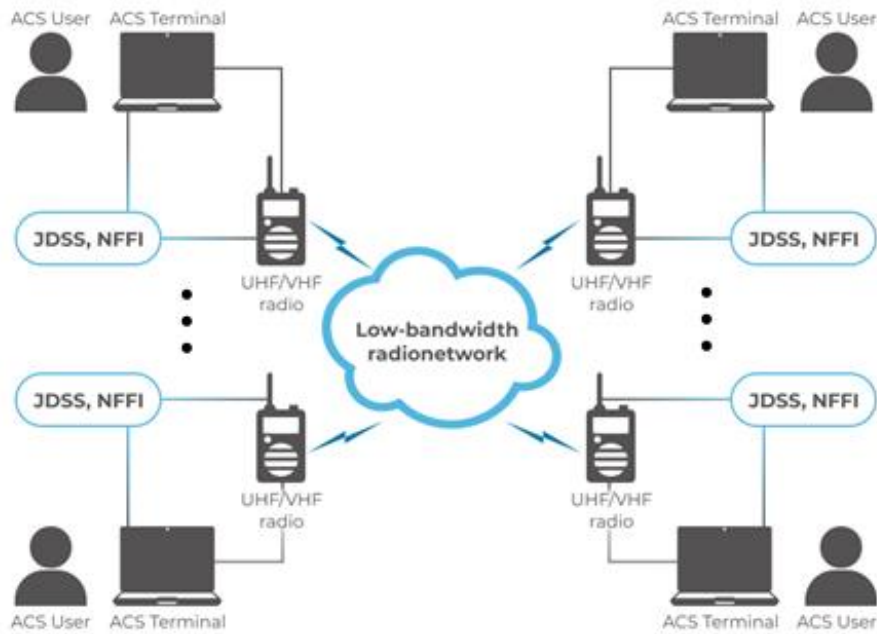

Fig. 1. The concept of using the JDSS and NFFI protocols of the governmental ACS of the low echelon management level

This concept describes only the basic model of ACS construction in low-bandwidth communication networks with a limited number of users and does not take into account the simultaneous use of several radio communication channels.

There is currently no typical architecture for the construction of governmental ACS of the low echelon management level with the constant movements of users in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations, but it is possible to present a generalized model of the architecture of such systems. Based on the research conducted in [1-4] and the features of ACS in low-bandwidth communication networks, we will consider the three-level hierarchical model of the Cisco company as a basic model. Three levels are defined in this model: core layer,

distribution layer, access layer. The three-level hierarchical model of the Cisco company is shown in Fig. 2.

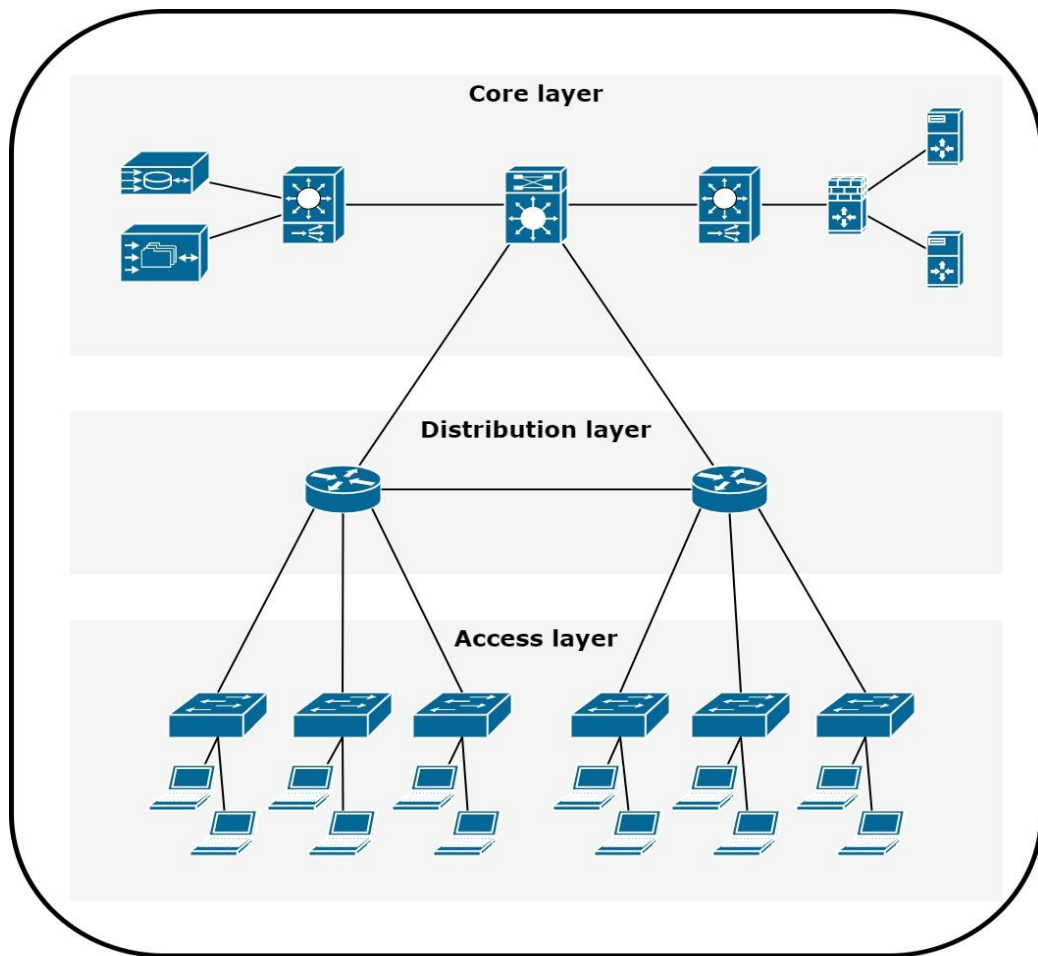

Fig. 2. The three-level hierarchical model of the Cisco company

A hierarchical three-level model describes the network architecture of one entity (enterprise, production, organizations, etc.) and represents the processes of interaction of users with each other and with other elements of the communication system. In order to adapt this model to the architecture of governmental ACS of the low echelon management level with the constant movements of users in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations, it is necessary to consider the organizational structure of a typical digital ACS. If we consider that one of the most common areas of use such ACS is the military sector, then today the main autonomous element of the tactical control link is a battalion or battalion tactical groups [6, 7]. The generalized organizational structure of the communication system of the lower management unit is shown in Fig. 3 [7, 9].

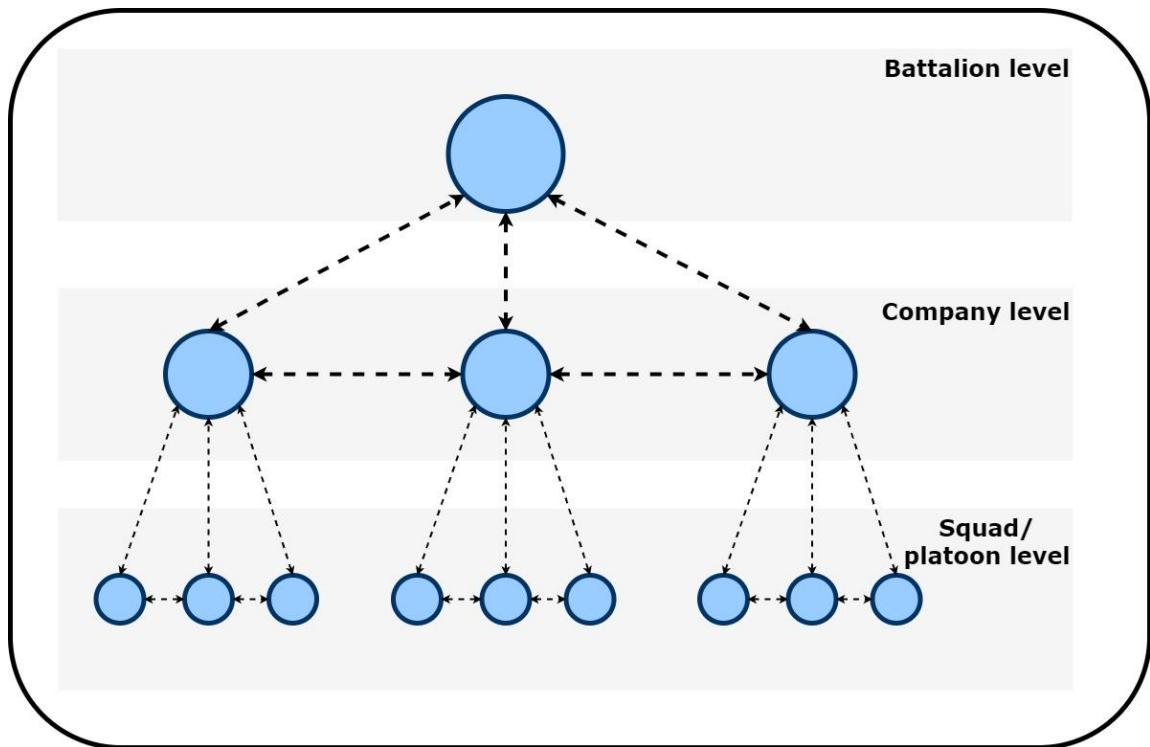

Fig. 3. Generalized organizational structure of the communication system of the lower management unit

The following levels can be attributed to the generalized organizational structure of the communication system of the lower management unit: the level of divisions/platoons, the level of a company, and the level of a battalion.

It is not difficult to see that the hierarchical model of the Cisco company's communication network and the generalized organizational structure of the communication system of the lower management unit have similar algorithms of construction and interaction. If we use the concept of the JDSS and NFFI protocols of the governmental ACS, the three-level hierarchical model of the Cisco company, the generalized organizational structure of the communication system and the results of work [1-4, 9], then it is possible to propose a generalized architecture of the construction of the ACS in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations. This architecture consists of three levels: management, interaction and access. Each level has ACS users and uses the JDSS and NFFI protocols of the STANAG 4677 standard as the basic data exchange mechanisms, which allows each level in this architecture to work autonomously. The message synchronization algorithms of the STANAG 4677 standard allow ACS users to work

at each level separately and, when communication channels between them appear, to automatically transfer data between levels. The generalized architecture of the ACS of the low echelon management level in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations is shown in Fig. 4.

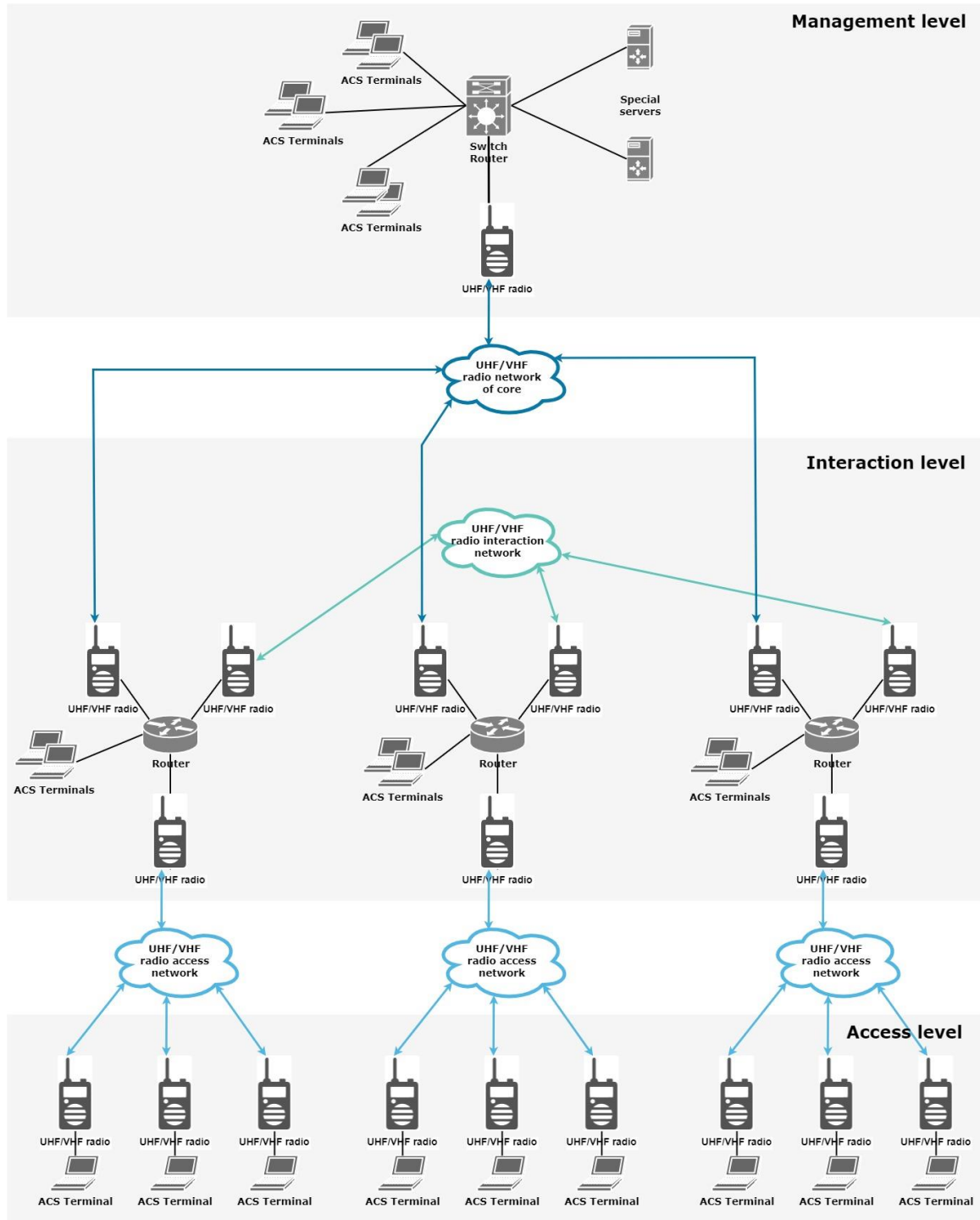

Fig. 4. The generalized architecture of the ACS of the low echelon management level in low-bandwidth communication networks

The proposed generalized architecture of the ACS of the low echelon management level shows the main elements of the communication system and their interaction. The research of the communication networks indicators built on the UHF/VHF radio stations [4, 5] shows that limited data transmission bandwidth, long data packet delivery time, high jitter and a high probability of losses in the channel can lead to an increase in the probability of service denial to ACS users. Therefore, when building ACS in low-bandwidth communication networks based on UHF/VHF radio stations, it is necessary to evaluate the load on communication channels and calculate the probability of service failures even at the stage of designing the automatic ACS communication system.

Conclusions

1. The analysis of using the JDSS protocol concept for the construction of governmental ACS of the low echelon management level was carried out. It was determined that this concept describes only the basic model of the ACS construction in low-bandwidth communication networks with a limited number of users and does not take into account the simultaneous use of several radio communication channels.

2. The generalized architecture of the governmental ACS of the low echelon management level in low-bandwidth communication networks is proposed for improving the indicators of the functioning of the communication system and determining the availability of services even at the stage of design and planning.

References

1. Strelkovskaya I.V. Modeling of telecommunication components of automated control systems in low-bandwidth radio networks / I.V. Strelkovskaya, R.V. Zolotukhin, A.O. Makoganiuk // In: P. Vorobiyenko, M. Ilchenko, I. Strelkovska. Current Trends in Communication and Information Technologies. Lecture Notes in Networks and Systems, 2021. Springer, Cham, DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-76343-5_9.

2. Strelkovskaya I. Comparative analysis of file transfer protocols in low-bandwidth radionetworks / I. Strelkovskaya, R. Zolotukhin, J. Strelkovska // Proceedings of the 9rd International Conference on Applied Innovations in IT

(ICAIT-2021), Vol. 9, Is. 1, Koethen, Germany, March, 16, 2017.– Anhalt University of Applied Sciences. – P. 27-32.

3. Strelkovskaya I.V., Zolotukhin R.V., (2022) Research of Automated Control Systems Development Based on “Publish-Subscribe” Technology Over Low-bandwidth Radio Networks (Springer, in publish).

4. Strelkovskaya I., Zolotukhin R., “Research of low-bandwidth radionetworks QoS parameters” in Information and Telecommunication Sciences, International Research Journal, Volume 11, Number 1(20), January-June 2020, DOI: <https://doi.org/10.20535/2411-2976.12020.77-81.6>.

5. Strelkovska I.V., Zolotukhin R.V., Gryhor'ieva T.I. Uzahalnena model otsinky pokaznykiv funktsionuvannia nyzkoshvydkisnykh merezh zv'iazku avtomatyzovanykh system upravlinnia. Infokomunikatsiini ta komp'iuterni tekhnolohii. – 2022. – № 1 (03) – S. 138-152. (ISSN 2788-5518) (in publish).

6. Lavrut O.O., Stan ta perspektyvy zastosuvannia suchasnykh tekhnolohii ta zasobiv radiozviazku v Zbroinykh Sylakh Ukrainy. / O.O. Lavrut, O.K. Klimovich, M.L. Tarasyuk, O.L. Antonyuk // Systemy ozbroiennia ta viiskova tekhnika. - 2017 - № 1 (49). - S. 42-49.

7. Kommunikacii i seti. Telekom: special'nyj vypusk “Voennaya svyaz'. Tekhnologii, resheniya, proekty”. – Kiev, sentyabr' 2016 g. – 140 s.

8. STANAG 4677: 2014 Dismounted soldier systems standards and protocols for command, control, communications and computers(C4) interoperability./ NATO 2014.

9. Masnica R., Štulrajter J. “Development of Interoperability C4IS”, 7th International Scientific Conference Communication and Information Technologies, 9–11 Oct. 2013, Starý Smokovec, Slovakia, ISBN 978-80-8040-464-2.

УДК 621.91.01

MODELING AND DYNAMIC ANALYSIS OF SPINDLE DRIVE OF TURRET LATHE IN AUTODESK INVENTOR

Vakulenko Serhii,
senior lecturer

Shykalov Danilo,
student

of Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine

Abstract: in the article, the author presents the dynamic simulation results of spindle assemblies acceleration with modernized drive design of turret lathe 1B340Φ30 model. In the process of modeling and simulation dynamic characteristics, a technique was used that was developed by teachers of Department of Machine Design of National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» using Autodesk Inventor CAD system [1].

Keywords: computer simulation, lathe carriage, cutting tool parameters, elastic system, dynamic characteristics.

Materials and methods. The relevance of the dynamic analysis of the designed gearbox is to create the conditions for achieving the required accuracy during processing on the designed machine tool, which directly depend on the possibility of ensuring the uniformity of the spindle rotation and the movement of other forming units.

Transient processes during spindle acceleration in a multi-clutch gearbox depend on the power characteristics of the engine, the characteristics of electromagnetic clutches and the sequence of their switching on time, on the elastic and inertial parameters of the drive, and the presence of friction forces in moving joints.

The dynamic characteristics of the drive during transient acceleration of the spindle largely depend on the quality of manufacture of the drive parts themselves

and the resulting torsional vibrations in the structural elements of the unit. The loads arising in the transient acceleration process are reduced by optimizing the design of the gearbox assembly by choosing a rational kinematic scheme, selecting the best stiffness parameters and masses of structural elements.

Dynamic analysis allows at the stage of designing the design of the gearbox assembly to evaluate the possibility of reducing friction losses and the magnitude of the total inertial resistance of the system when turning off the rotation of some intermediate gears.

It is also known from a theoretical analysis of the characteristics of elastic system [2] of spindle drive, presented as a two-mass system with the moments of inertia of spindle and motor rotor, that, in order to increase the degree of uniformity of the spindle rotation, it is necessary to increase the value of its moment of inertia while reducing the moment of inertia of the motor rotor. The increased value of the moment of inertia of spindle, together with the increased torsional rigidity of spindle drive, makes it possible to increase the speed of transient processes that occur when a tool plunges into a part or when removing significantly uneven allowances.

A preliminary estimate of the spindle acceleration time with a possible optimization of spindle drive gearbox design will allow us to evaluate the possibility of uneven rotation of the spindle according to a given specific law, which is necessary when processing bodies of revolution with a shaped cross-sectional profile.

Results and discussion. Performing dynamic analysis in Autodesk Inventor includes the execution of such stages as preparing a simplified solid model of spindle assembly design, performing and setting the parameters of mechanical connections, determining the force parameters and initial conditions for the movement of the assembly elements. On figure 1 shows a simplified design model that takes into account inertial parameters and stiffness parameters. The transfer of power movement from one structural element to another is performed in the model through the setting of "rolling hinge" connection. For V-belt transmission of torque, a "belt" connection is used, for gear transmission - a "cylinder on cylinder" connection. The parameters of these connections took into account the transmission ratios, as well as the damping

coefficients during energy loss from the friction of the belts relative to the pulley and friction in the gears.

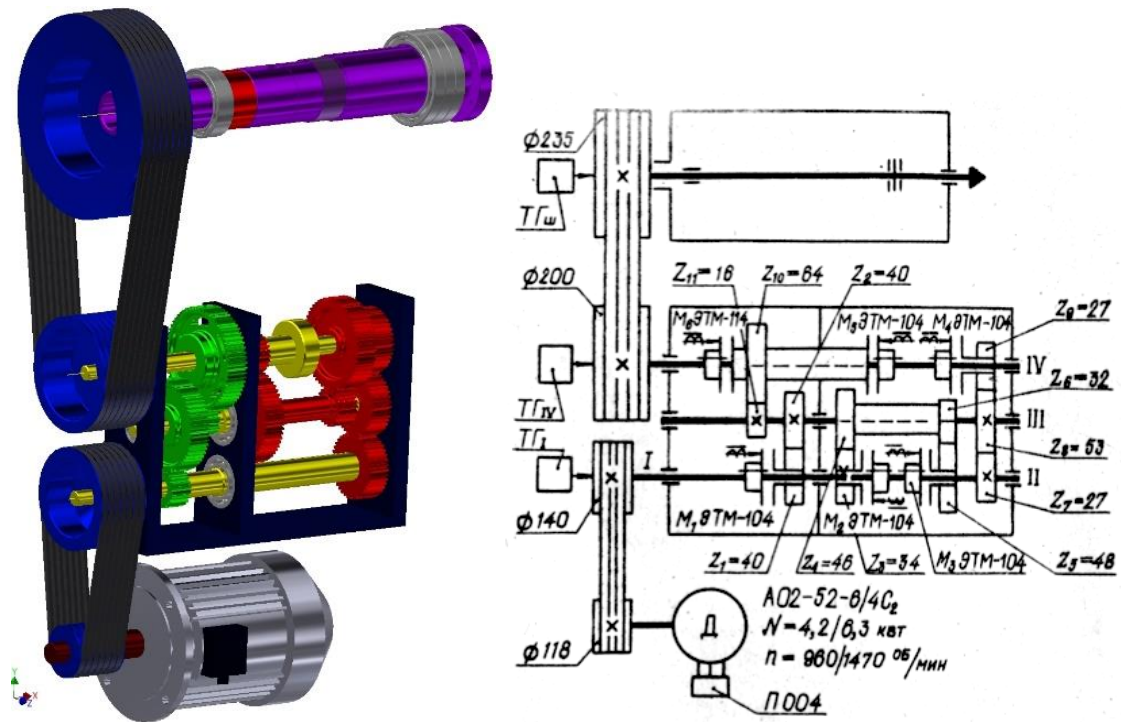

Figure 1 Solid model and kinematic scheme of spindle drive with automatic gearbox

To enable the shafts to rotate around their axis relative to the fixed body, at locations of rolling bearings, a "standard" connection "rolling joint" is formed. In the parameters of each such connection, damping coefficients are introduced that take into account friction losses in rolling bearings. In the connection located on the motor shaft, the parameters of the rated torque and the parameters of the movement resistance are introduced to simulate the slip of an asynchronous motor, which ensure the rotation of the rotor at the end of acceleration at a given rated frequency.

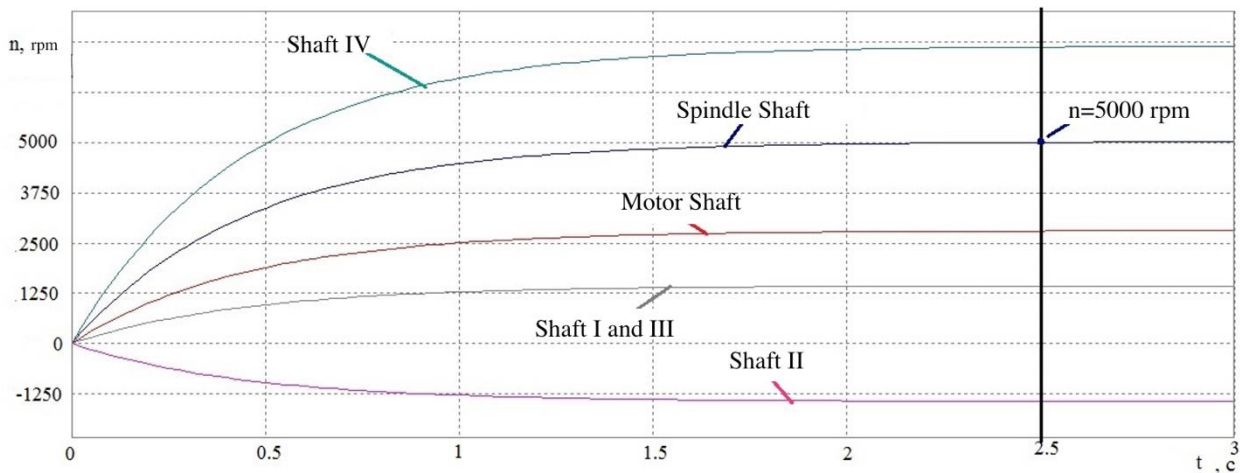

Figure 2 Estimated time characteristic of the spindle acceleration to the maximum speed $n_{\text{spindle}} = 5000$ rpm

The last stage of dynamic simulation is to simulate in real time the process of spindle acceleration with the possibility of "tracing" the main movement characteristics, such as the current position, speed and acceleration of node selected elements. The simulation results in the form of dependences of the rotational speed of each shaft of the gearbox, electric motor and spindle over time are shown in figure 2. The obtained characteristics of movement during spindle acceleration correlate with the experimental data of bench test of turret lathe base gearbox 1B340Φ30 model [3].

Conclusions. The performed dynamic analysis makes it possible to optimize the parameters of inertia moments of moving elements in the gearbox design in order to achieve its best dynamic performance. The results of dynamic modeling can additionally be used to analyze the elastic-deformation state by finite element method for the most loaded parts of the structure at certain time intervals of node operation.

References

1. Dynamichne modeliuвання mekhanizmiv verstativ ta mashyn v Autodesk Inventor: navch. posib. Navchalne elektronne vydannia. [dlia stud. vyshch. navch. zakl.] /V.M. Heichuk, S.V. Vakulenko. - Kyiv: NTUU "KPI", 2015. – 167 s.
2. Orlykov M.L. Dynamyka stankov: Ucheb. posobyє dlia vuzov.- Kyiv: Vyshcha shkola,1980. – 256 s.
3. I. Shmagel, S. Vakulenko Substantiation and choice of mathematical model structure for theoretical study of vibration resistance increasing problem of the

lathe dynamic system during turning // Youth Innovations in Mechanical Engineering
Zbirka prats Mizhnarodnoi naukovo-tekhnichnoi konferentsii molodykh vchenykh ta
studentiv – Kyiv : Igor Sikorsky KPI, 2021. – № 3. – 460 s., S. 179-186. ISSN 2708-
3926 <https://doi.org/10.20535/2708-3926.2021.3.231795>

4. Vakulenko S., Theoretical research of the cutting process dynamic characteristics // Zbiór artykułów naukowych recenzowanych. "Science, Research, Development Technics and Technology. #29 Gdańsk" Z 40 - Warszawa, 2020. – 72 p. - p. 39-44. ISBN: 978-83-66401-53-2.

ENZYMATIC HYDROLYSIS OF LACTOSE IN BUTTERMILK

Yudina Tetiana

Doctor of Technical Sciences, professor

Serenko Anton

PhD-student

State University of Trade and Economics

Kyiv, Ukraine

Abstract: The process of hydrolysis of lactose in secondary milk raw materials, specifically buttermilk is investigated research article. It was determined that the optimal parameters that ensure lactose hydrolysis at the level of 85-90% are enzyme concentration 0.03%, time – 120 minutes, pH – 6.67.

Key words: lactase deficiency, enzymatic hydrolysis, buttermilk, β -galactosidase enzyme preparations, lactose hydrolysis efficiency.

Today, the creation of new technologies of food products of the «freefrom» category is a relevant direction, in particular for people with fermentopathies, food allergies, chronic diseases associated with "intolerance" of certain nutrients. One of the most common products in this category are dairy products with completely or partially removed lactose, which are intended for the nutrition of people with lactose intolerance [1,2].

Diet therapy is the basis of prevention of lactase deficiency, which involves limiting the consumption or completely excluding from the diet products that contain lactose. However, milk and dairy products are a valuable source of proteins and other essential nutrients necessary for the human body. Therefore, the refusal to consume dairy products leads to a deficiency of complete proteins, vitamins and minerals in the body, which in turn causes an increase in the level of morbidity and a decrease in the body's resistance to environmental factors [1].

Yogurts occupy a significant segment of the general dairy market (27%) and are in high demand among consumers. Yogurt consumption provides the body with useful biologically active substances, products of lactic acid and bifidobacteria metabolism, promotes better calcium absorption and normalizes intestinal microflora. Therefore, saturation of the market with domestically produced low-lactose yogurts is an actual direction of the country's milk processing industry [2].

However, a decrease in milk production volumes due to an unstable economic situation, a decrease in the number of cows, and the closure of milk processing farms led to an increase in the prices of dairy products, in particular lactose-free and low-lactose. Under these conditions, a promising direction in the development of new technologies for dairy products with regulated carbohydrate composition, in particular, low-lactose fermented milk drinks, is the involvement and rational use of the nutritional potential of secondary dairy raw materials (SDRM) [3].

Buttermilk is one of the types of secondary dairy raw materials obtained in the process of butter production, which are characterized by a high content of biologically active substances. A special feature of the protein composition of buttermilk is the presence of proteins of the shells of fat globules, which by their electrophoretic properties are similar to serum total proteins [3]. They have a significant role in ensuring the normal functioning and development of the human body. Complex of substances with anti-sclerotic and lipotropic effect is included in the composition of buttermilk with low energy value and a small content of atherogenic substances. Therefore, the development of the technology of low-lactose yogurts using secondary dairy raw materials, in particular buttermilk, is an actual task.

A theoretical model of the technology of low-lactose fermented milk drinks based on buttermilk was developed based on the results of the analysis of scientific and patent literature. The theoretical model consists of: lactose hydrolysis of milk raw materials, fermentation of hydrolyzed buttermilk, cooling, ageing, storage.

The first stage of the work is the study of the process of hydrolysis of lactose in buttermilk. The purpose of the research is to determine the technological parameters

of lactose hydrolysis in buttermilk using β -galactosidase enzyme preparations. The object of research is the process of hydrolysis of lactose in buttermilk. The subject of research is buttermilk, an enzyme preparation of β -galactosidase. Lactose content was determined by the chromatographic method using a highly efficient liquid chromatography LC 20 ("Shimadzu") with a refractometer detector.

The efficiency of lactose hydrolysis in milk raw materials depends on the variation of such parameters as acidity, duration of the process, and concentration of the enzyme preparation.

Based on previous studies, it was determined that the optimal degree of lactose hydrolysis is 85-90% for the production of low-lactose and lactose-free fermented milk drinks. It should also be taken into account the use of leavening preparations, which in the fermentation process exhibit enzymatic activity and hydrolyze lactose residues.

The results of the research show that the optimal parameters that ensure lactose hydrolysis with the use β -galactosidase enzyme preparations in buttermilk are enzyme concentration 0.03%, time – 120 minutes, pH – 6.67.

However, the dry matter content is 8.22% according to study of physical and chemical indicators of buttermilk. This contradicts with DSTU 4343:2004 "Yogurts", which states that in the production of yogurts, the dry matter content should be at least 9.5. Consequently, the normalization of buttermilk in order to ensure the required level of dry substances will lead to a change in the component composition of milk mixtures.

At the next stage of research, we will determinate the optimal parameters of lactose hydrolysis in buttermilk with an increased content of dry substances for the production of low-lactose fermented milk drinks.

References

1. Tkach, S. M., Sizenko, A. K. (2012). Malabsorption syndrome: a new classification, the main causes and mechanisms of development. Modern gastroenterology, №.3 (65), pp. 114–121.

3. Yudina T., Serenko A. (2021) Formation of the domestic market of lactose-free and low-lactose dairy products. *International scientific-practical journal "Commodities and markets"*. 2021. N 2. P.33-43

2. Yudina, T. I. (2016). Scientific substantiation of technologies of structured culinary products with the use of buttermilk concentrate. Grand PhD in Engineering sciences thesis. Kyiv, 405 p.

КІНЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОЦЕСУ ЗНЕВОДНЕННЯ КРАПЕЛЬ ВОДНИХ РОЗЧИНІВ ЛЕЦИТИНУ

Авдєєва Леся Юрїївна,

д.т.н., пров. наук. співр.,

Турчина Тетяна Яківна,

к.т.н., ст. наук. співр.,

Макаренко Андрій Анатолійович,

к.т.н., ст. наук. співр.

Інститут технічної теплофізики НАН України,

м. Київ, Україна

Анотація Стаття присвячена аналізу результатів досліджень кінетичних характеристик процесу зневоднення крапель розчинів лецитину. Дослідження виявили високі термопластичні та адгезійні властивості лецитину при сушінні навіть при низьких концентраціях лецитину в дисперсії.

Ключові слова: фосфоліпіди, лецитин, розпилювальне сушіння, кінетика сушіння, фізико-хімічні властивості.

Вступ. Лецитини представляють собою суміші або фракції фосфоліпідів тваринного або рослинного походження. Фосфоліпіди – складні ефіри фосфорної кислоти і гліцерину, в якому дві гідроксильні групи заміщені залишками насичених і ненасичених жирних кислот. До складу фосфоліпідів входять насичені або ненасичені жирні кислоти, що містять від 10-12 до 26-28 атомів вуглецю. Склад лецитину і фізичні властивості значно варіюють залежно від джерела його виділення та ступеня очищення. Обов'язковою ознакою фосфоліпідів є наявність фосфатної групи, до якої приєднана специфічна полярна група (азотисті основи - етаноламін або холін), амінокислотний залишок (серін) або вуглеводний фрагмент (інозит) [1].

Незважаючи на деякі відмінності між структурами окремих класів, вони побудовані за схожим принципом - мають полярну "головку" і два гідрофобних

"хвоста". Саме це поєднання обумовлює основну властивість фосфоліпідів – амфіфільність, спорідненість до полярного (водного) і гідрофобного (жирового) середовищ. У воді фосфоліпіди утворюють емульсії прямого типу (жир у воді) і відносяться до поверхнево-активних речовин. Лецитини широко використовують в фармацевтичній, косметичній і харчовій промисловості в якості емульгатора і стабілізатора дисперсних систем для отримання необхідної консистенції і підтримки стабільності продукту впродовж тривалого строку зберігання [1 - 3].

Одночасно фосфоліпіди виконують ще декілька важливих функцій – мають високу біологічну цінність і відносяться до групи есенціальних нутрієнтів. Це дає можливість для їх використання не просто при виробництві харчових продуктів, але і при виробництві функціональних продуктів харчування спрямованої дії, в т.ч. дитячому харчуванні [4].

Лецитин міститься у всіх органах і тканинах людей, тварин і рослин, що забезпечує стабільне функціонування усіх органів і систем на клітинному рівні. Бере участь у транспортуванні корисних речовин і мікроелементів в тканини і органи, включаючи внутрішньоутробний розвиток плоду, сприяє регенерації клітин і нормалізації балансу жирів і мінералів. Біологічно активні речовини фосфоліпідів беруть активну участь у функціонуванні клітин, в першу чергу центральної нервової системи, процесах передачі імпульсів між нейронами [3].

Лецитин є нетоксичною та не подразливою речовиною, має високу біодоступність. Лецитин пройшов різні випробування, його користь була доведена багатьма клінічними дослідженнями. В якості харчової добавки лецитин рекомендований до вживання в ЄС (емульгатор E322). Його використовують у харчовій і кондитерській промисловості, при виробництві масложирової продукції, в косметичних і фармакологічних цілях. [1-3]. Соевий лецитин – одна з самих популярних харчових добавок в харчовій промисловості. Як стабілізатор, емульгатор і поверхнево-активний реагент проявляє свої фізико-хімічні властивості на межі розділу фаз у сумішах двох і більше середовищ, є потужним природним антиоксидантом рослинного

походження, а у воді може формувати міцели або ліпосоми, що сприяє розширенню галузей його використання [5, 6].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Продукти і препарати з фосфоліпідами, як і всі дисперсії, на основі олій та жирів схильні до окисної та мікробіологічної псування. Ефективним способом для продовження терміну їх зберігання і збереження властивостей є сушіння матеріалу методом розпилювання. Цей метод використовується для сушіння термолабільних матеріалів, дозволяє зберегти більшу частину біологічно активних речовин і отримати дрібно дисперсні порошкові продукти високої якості. Одним із перших етапів дослідження поведінки матеріалу при сушінні є вивчення кінетики зневоднення його водних розчинів в модельній системі «крапля-парогазове середовище» та фізичного стану висушених крапель (частинок) на наявність термопластичних і адгезійних властивостей. Проведені дослідження і отримані результати будуть використані при створенні технології одержання порошкової форми продуктів лікувально-профілактичного і оздоровчого призначення з застосуванням лецитину методом розпилювання [7-9].

Мета роботи. Дослідити кінетичні характеристики процесу зневоднення крапель водних розчинів лецитину як об'єкту розпилювального сушіння та вивчити фізичний стан висушених крапель (часток).

Матеріали та методи досліджень

Матеріали досліджень: водні розчини лецитину.

Експериментальний стенд для дослідження кінетики сушіння одиничних крапель рідинних систем у модельній системі «крапля-парогазове середовище» у потоці нагрітого теплоносія [8]. Розмір крапель, що навішувались на спай термопари, складав $\delta_0 \approx 1,5 \cdot 10^{-3}$ м, а швидкість теплоносія - 0,5 м/с.

Результати наукових досліджень. Дослідження кінетики зневоднення крапель розчинів лецитину проводились при $T_n = 140, 160, 180^\circ\text{C}$.

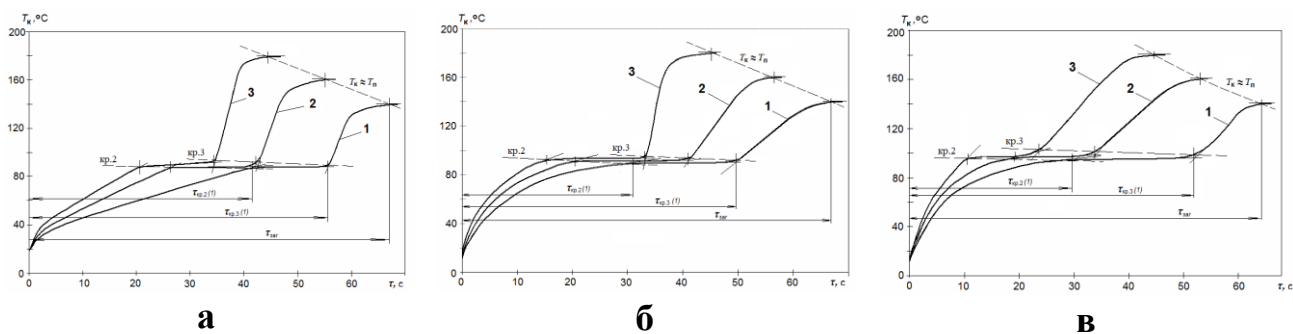
На рис. 1 представлені термограми сушіння крапель водних розчинів лецитину з вмістом сухих речовин 2,5; 5,0; 7,5 %, на яких видно, що процес

зневоднення даних розчинів протікає у високотемпературному – сушильному періоді, що характерно для колоїдних розчинів, який складається з трьох стадій:

- стадії кіркоутворення - розпочинається безпосередньо за невеличким за часом прогріванням краплі і протікає в умовах поступового зростання температури краплі до моменту закипання розчинника (води), що відповідає крапці кр.2;

- стадії кипіння - протікає при температурі, близькій до температури кипіння розчинника (води) 100°C, яка відділяється критичними крапками кр.2 та кр.3;

- завершальної стадії досушування, яка протікає від крапки кр.3 і до моменту досягнення краплею температури теплоносія $T_K \approx T_{\Pi}$. Саме по цій відмітці визначається загальний час сушіння $\tau_{\text{заг}}$ кожної краплі розчину.

**Рис. 1. Термограми сушіння крапель розчинів лецитину з вмістом сухих речовин C_0 : а) 2,5%; б) 5,0%; в) 7,5% при T_{Π} :
1 - 140°C; 2 - 160°C; 3 - 180°C.**

За кінетичними характеристиками процесу зневоднення крапель розчинів лецитину, отриманими при цифровій обробці термограм (рис. 1) і наведеними в таблиці 1, підвищення T_{Π} від 140°C до 180°C незалежно від C_0 сприяло підвищенню темпу прогрівання крапель розчинів лецитину в 1,7 рази. За даними табл.1 із збільшенням значень C_0 від 2,5% до 7,5% темп прогрівання крапель у стадії кіркоутворення (крива 3, рис.2,а) збільшився середньому у 3,5 рази, що сприяло значно більшому скороченню її тривалості до $\tau_{\text{кр.2}}/\tau_{\text{заг}}=0,22$ для крапель розчину лецитину з $C_0=7,5\%$ у порівнянні з рештою досліджених розчинів.

Таблиця 1

Кінетичні характеристики процесу зневоднення крапель водних розчинів лецитину

C ₀ , %	T _п =140°C			T _п =160°C			T _п =180°C		
	(dT _к /dt) _{кi} рк	τ _{кип} / τ _{заг}	τ _{кр.3} / τ _{заг}	(dT _к /dt) _{кiр} к	τ _{кип} / τ _{заг}	τ _{кр.3} / τ _{заг}	(dT _к /dt) _{кiр} к	τ _{кип} / τ _{заг}	τ _{кр.3} / τ _{заг}
2,5	1,4	0,23	0,83	2,1	0,29	0,80	2,7	0,35	0,78
5,0	2,8	0,32	0,80	3,8	0,37	0,77	5,1	0,44	0,75
7,5	5,5	0,42	0,79	6,8	0,34	0,67	9,4	0,30	0,52

З підвищенням T_п від 140°C до 180°C і C₀ від 2,5% до 5,0% відмічається характерне для колоїдних систем збільшення значень τ_{кип}/τ_{заг} (табл.1). Для розчину з C₀=7,5% стадія кипіння за тих же умов навпаки скоротилася майже на 30% і складала 0,30. В сукупності із скороченою відносною тривалістю стадії кіркоутворення (τ_{кр.2}/τ_{заг}=0,22) при T_п=180°C було отримано значне скорочення значень τ_{кр.3}/τ_{заг} до 0,52 (крива 3, рис. 2, б.). Це сприяло подовженню тривалості стадії досушування до τ_v/τ_{заг}=0,48 при значно меншому темпі прогрівання краплі (рис.1, в). Поясненням цьому стало значне збільшення опору дифузійному процесу вологопереносу з боку ущільненої плівки на поверхні краплі розчину лецитину з C₀=7,5% у порівнянні з розчинами лецитину з C₀=2,5% та 5,0%. За таких умов зростає вірогідність підвищення вологовмісту крапель у крапці кр.3 вище максимального гігроскопічного значення і, як наслідок, підвищення прояву термопластичності і адгезійної спроможності на завершальній стадії досушування.

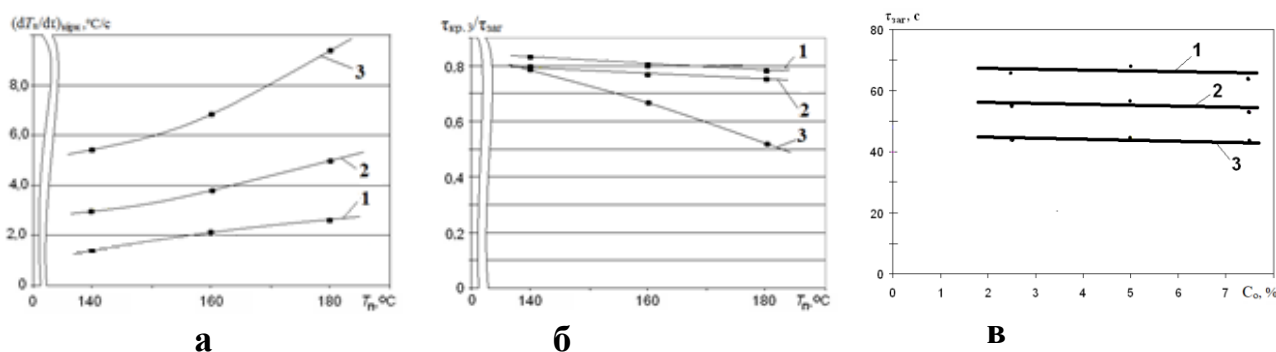

Рис. 2. Залежності: а) темпу прогрівання крапель розчинів лецитину і б) відносної тривалості їх зневоднення до крапки кр.3 від температури теплоносія, в) загального часу їх сушіння від вмісту сухих речовин

Дослідження фізичного стану висушених крапель (часток) лецитину (7,5%) показали, що у потоці нагрітого теплоносія і після охолодження поза його межами висушені краплі перебували у рухливому в'язко-пластичному стані і проявляли адгезійні властивості. Більш того, роздування таких крапель у стадії кипіння призвело до збільшення кінцевих розмірів висушених крапель $\delta_{\text{кін}} > \delta_0$.

Як видно з рис. 2, в, за таких малих значення C_0 на загальний час зневоднення крапель розчинів лецитину мала вплив виключно температура теплоносія. Збільшення $T_{\text{п}}$ від 140°C до 180°C сприяло зменшенню значень $\tau_{\text{заг}}$ на 30...34 %.

Висновки. Дослідження кінетичних характеристик процесу зневоднення крапель розчинів лецитину виявили належність дослідного матеріалу до колоїдних розчинів зі складними характеристиками для сушіння методом розпилювання з характерним проявом термопластичних та адгезійних властивостей у висушеному стані. Отримання такого продукту у порошковій формі методом розпилювання вимагає застосування спеціальних структуруючих добавок для поліпшення структуроутворюючих, міцнісних і паропровідних властивостей матеріалу та підвищення його термостійкості при сушінні.

Література.

1. Ezzat, Shahira & Salem, Mohamed & Elsayyad, Nihal & Mahfouz, Marwa. (2022). Lecithin. 10.1016/B978-0-12-819096-8.00060-4.
2. EFSA Panel on Food Additives and Nutrient Sources added to Food (ANS) et al. "Re-evaluation of lecithins (E 322) as a food additive." EFSA journal. European Food Safety Authority vol. 15,4 e04742. 7 Apr. 2017, doi:10.2903/j.efsa.2017.4742
3. Szuhaj, Bernard & Yeo, JuDong & Shahidi, Fereidoon. (2020). Lecithins. 10.1002/047167849X.bio011.pub2.

4. Shaofei, Feng & Li, Jinjin & Li, Xiaomin & Wen, Shizhu & Liu, Yuhong. (2022). Synergy of phospholipid and hyaluronan based super-lubricated hydrogels. *Applied Materials Today*. 27. 101499. 10.1016/j.apmt.2022.101499.
5. Sharma, P. & Palani, S. & Irchhiaya, R.. (2007). Natural soya lecithin as a drug delivery - A review. *Plant Archives*. 7. 469-472.
6. Sumathi, R. (2021). Formulation and characterization of soya lecithin-based liposomes for encapsulating a weakly soluble naringenin. *Journal of Medical pharmaceutical and allied sciences*. 10. 2018-4023. 10.22270/jmpas.V10I6.2560.
7. Долінський А.А., Турчина Т.Я., Жукотський Е.К. Сучасні методи впливу на структуруючі властивості складних матеріалів як об'єктів розпилювального сушіння. Микро- и наноуровневые процессы в технологиях ДИВЭ. Тематический сборник статей. Киев: Академперіодика, 2015. С. 351-358.
8. Долинский А. А., Малецкая К. Д. Распылительная сушка : в 2-х т. Т.1. Теплофизические основы. Методы интенсификации и энергосбережения. Киев: Академперіодика, 2011. 376 с.
9. Долинский А. А., Малецкая К. Д. Распылительная сушка : в 2-х т. Т.2. Теплотехнологии и оборудование для получения порошковых материалов. Киев: Академперіодика, 2015. 390 с.

УДК 621.313.334

**ПАРАМЕТРИ НАВАНТАЖЕННЯ ПЕРЕТВОРЮВАЧА ЧАСТОТИ
БЕЗКОНТАКТНОГО АСИНХРОНІЗОВАНОГО ГЕНЕРАТОРА
ДИЗЕЛЬЕНЕРГЕТИЧНОЇ УСТАНОВКИ**

Галіновський Олександр Михайлович

к.т.н., доцент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Ленська Олена Олександрівна

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України

заступник директора Департаменту розвитку відновлюваної енергетики

м. Київ, Україна

Анотація: проведений аналіз характеристик навантаження перетворювача частоти на обертовій частині безконтактного асинхронізованого генератора дизельенергетичної установки, розроблені рекомендації по вибору типу електромашинно-вентильного перетворювача на базі безпосереднього перетворювача частоти з природною комутацією та по вибору швидкості обертання валу.

Ключові слова: дизель, безконтактний, асинхронізований, генератор, ковзання, перетворювач, частота

1. Загальна характеристика

В дизельенергетичних установках (ДЕУ) застосовуються безконтактні синхронні генератори. ДЕУ мають істотний недолік – непостійність частоти обертання валу.

Електронний регулятор частоти обертання фірми GAC (Governos America Corp., США) забезпечує підтримку частоти обертання валу з точністю $<\pm 0.25\%$. Проте, – навіть висока точність підтримки частоти обертання валу не усуває складності паралельної роботи генераторів ДЕУ між собою. Тому актуально

застосування в ДЕУ безконтактних асинхронізованих генераторів (БАСГ), які забезпечать задану частоту напруги генератора при зміні швидкості обертання.

На даний час розроблені БАСГ з різними типами електромашинно-вентильних перетворювачів (ЕМВП) на базі безпосередніх перетворювачів частоти з природною комутацією (БПЧП). В розробці БАСГ приймали участь співробітники Київського політехнічного інституту, Науково-виробничого об'єднання «ТЕМП 09», науково-дослідних інститутів і електротехнічних підприємств. Працездатність ЕМВП підтверджена результатами досліджень різних математичних і фізичних моделей.

В роботі [1, с. 51] співставлені робота одномашинних ЕМВП на базі БПЧП та каскадних ЕМВП на базі БПЧП з модульованою вхідною напругою (БПЧПМ). По результатам досліджень математичних моделей БАСГ встановлено: при інфранизьких частотах навантаження (малих ковзаннях основної електричної машини БАСГ) працездатний тільки ЕМВП на базі БПЧПМ.

Працездатність БПЧПМ при інфранизьких частотах навантаження підтверджена результатами досліджень різних лабораторних моделей [2, с. 159]. В роботі показано, що в БПЧПМ величина напруги навантаження регулюється як напругою статора допоміжної машини, так і кутом управління тиристорами (α_u). В трифазно-трифазному БПЧПМ регулювання кутом α_u допускається при куті навантаження $\varphi_n < 30^\circ$. Відмітимо: в модернізованих БПЧПМ регулювання кутом α_u здійснюється при куті навантаження БПЧПМ $\varphi_n = 0 \div \approx 80^\circ$.

В роботі [3, с. 51] приведені результати досліджень математичної моделі БАСГ з регулюванням навантаження багатофазно-трифазного БПЧПМ напругою статора допоміжної електричної машини та кутом α_u .

В роботі [4, с. 23] приведений порівняльний аналіз безпосередніх перетворювачів частоти різних типів. Показано, що найкращу якість форми напруги і струму навантаження забезпечують каскадні ЕМВП, перевага одномашинних ЕМВП – високі масогабаритні показники. Відмітимо: на даний

час розроблені одномашинні ЕМВП на базі матричних БПЧП. ЕМВП відрізняються найкращими малогабаритними показниками, працездатні при інфранизких частота навантаження

Техніко-економічні показники БАСГ з різними режимами роботи, різними потужностями і діапазонами зміни ковзань багато в чому залежать від типу ЕМВП, способу управління перетворювачем частоти (ПЧ), роботи системи автоматичного регулювання в статичних і динамічних режимах роботи.

Актуальною задачею є розробка рекомендацій по вибору типу ЕМВП безконтактного асинхронізованого генератора дизельенергетичної установки.

Мета роботи: аналіз характеристик навантаження перетворювача частоти на обертовій частині безконтактного асинхронізованого генератора дизельенергетичної установки потужністю 30 кВт, розробка рекомендацій по вибору типу електромашинно-вентильного перетворювача та по вибору швидкості обертання валу.

2. Схема заміщення та векторна діаграма основної електричної машини

На рис. 1 показані принципові схеми БАСГ з одномашинним (а) і каскадним (б) ЕМВП. Прийняті позначення: 1 – основна електрична машина (ОЕМ); 2, 2₁, 2₂ – допоміжні електричні машини; 3 – управляюча машина; 4 – перетворювач частоти; 5 – блок сигналів управління; 6 – обертова частина.

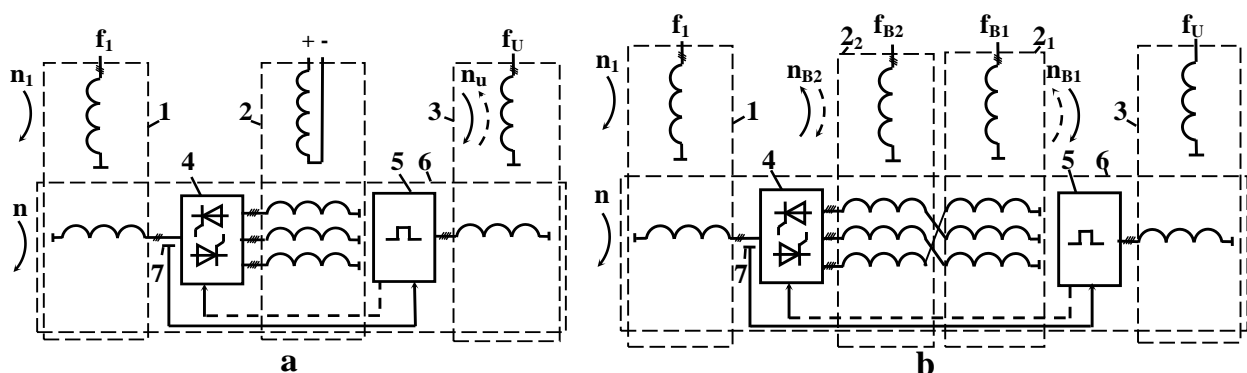

Рис. 1. Принципові схеми БАСГ з одномашинним і каскадним ЕМВП

На рис. 2 показана спрощена схема заміщення OEM. Прийняті позначення: r_1, r_2, x_1, x_2 – активні та індуктивні опори обмоток; U_{1C}, U_{2C} – напруги первинної і вторинної мереж; I_1, I_2 – струми статора та ротора; E_δ – результуюча ЕРС; x_m, I_δ – опір і струм намагнічуючої ланки. Параметри ротора приведені до статора.

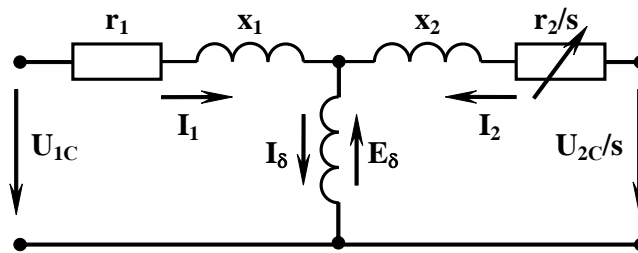

Рис. 2. Схема заміщення OEM

Рівняння напруг і намагнічуючих сил:

$$\begin{cases} \dot{U}_{1C} + \dot{E}_\delta - j\dot{I}_1 x_1 - \dot{I}_1 r_1 = 0 \\ \frac{\dot{U}_{2C}}{s} + \dot{E}_\delta - j\dot{I}_2 x_2 - \dot{I}_2 \frac{r_2}{s} = 0 \\ \dot{I}_1 + \dot{I}_2 = \dot{I}_\delta \end{cases} \quad (1)$$

Побудуємо векторну діаграму напруг і струмів OEM при номінальному навантаженні (рис. 3). Відомі величини: r_1, x_1, r_2, x_2 ; крива намагнічування; $U_{1C} = U_{1CN}$; $I_1 = I_{1N}$; $\cos\varphi_1 = \cos\varphi_{1N}$ (реактивна потужність видається в мережу); r_n, x_n – опори навантаження. Визначимо величини $U_{2C}, I_2, \cos\varphi_2$ в залежності від ковзання s .

По (1) $\dot{E}_\delta = \dot{U}_1 + \dot{I}_1 r_1 + j\dot{I}_1 x_1$, де $\dot{U}_1 = -\dot{U}_{1C}$.

По кривій намагнічування визначаємо струм I_δ . Далі визначаємо

$$x_m = \frac{E_\delta}{I_\delta}, \quad \psi = \text{atn} \frac{x_m + x_1 + x_n}{r_1 + r_n}.$$

В осях «d» і «q» під кутом ψ відкладаємо вектор струму I_1 . Проводимо вектори $U_{1C}, E_\delta, I_\delta, I_2$. Результуюча ЕРС ротора $\dot{E}_{2P} = \dot{E}_\delta - j\dot{I}_2 x_2$. Напруга навантаження

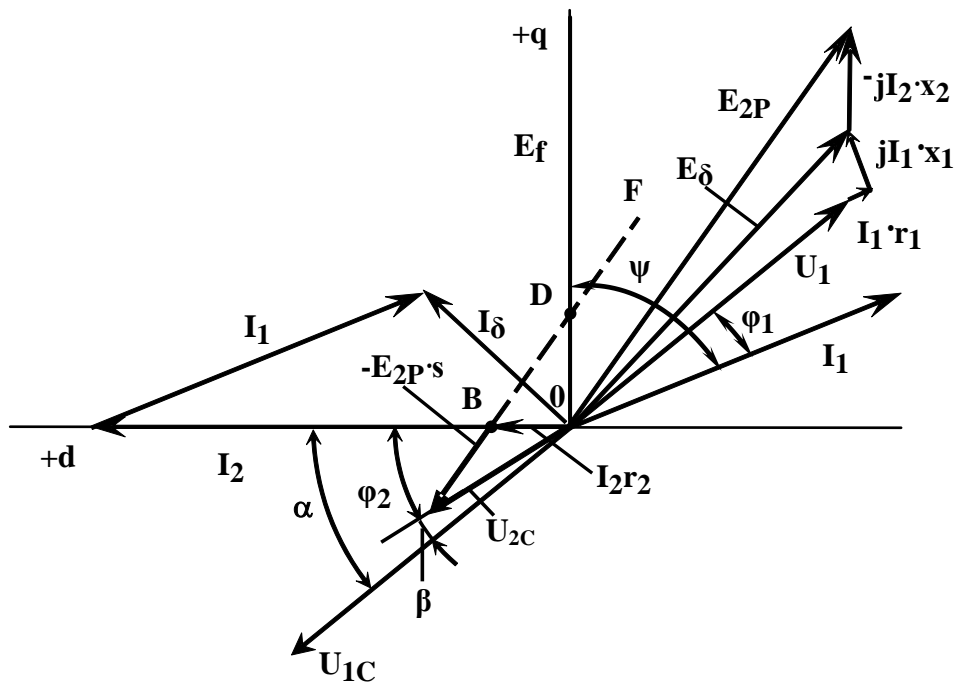

Рис. 3. Векторна діаграма напруг та струмів ОЕМ

ПЧ $\dot{U}_{2C} = \dot{I}_2 r_2 - \dot{E}_{2P} \cdot s$. При зміні ковзання кінець вектора U_{2C} переміщується по лінії AF, проведеної через кінець вектора « $I_2 \cdot r_2$ » (точка B) паралельно вектору E_{2P} .

3. Характеристики навантаження перетворювача частоти

Приводимо характеристики навантаження ПЧ БАСГ дизель-енергетичної установки потужністю 30 кВт ($U_N = 400$ В, $p = 2$, $n_C = 1500$ об/хв, $\cos\varphi = \cos\varphi_N = 0.85$). Характеристики побудовані по результатам електромагнітного розрахунку основної електричної машини БАСГ.

На рис. 4 показані залежності напруги навантаження ПЧ U_{2C} (a) та кутів φ_2 та β від ковзання ОЕМ (b) при навантаженнях: $P_1 = P_{1N}$; $P_1 = 0.01 \cdot P_{1N}$.

На рис. 5 показані залежності потужностей ПЧ (P_2 , Q_2 , S_2) від ковзання при навантаженнях БАСГ: $P_1 = P_{1N}$ (a); $P_1 = 0.01 \cdot P_{1N}$ (b).

В табл. 1 показані напруга та кут навантаження ПЧ, кут між векторами напруг U_{2C} і U_{1C} при різних ковзаннях та навантаженнях ОЕМ. Прийняті позначення: U_{2C} , φ_2 , β – напруга та кути при $P_1 = P_{1N}$; U_{2Cx} , φ_{2x} , β_x – напруга та

кути при $P_1 = 0.01 \cdot P_{1N}$; $\Delta_{\beta X}$ – зміна кута β при зміні ковзання та навантаження ОЕМ.

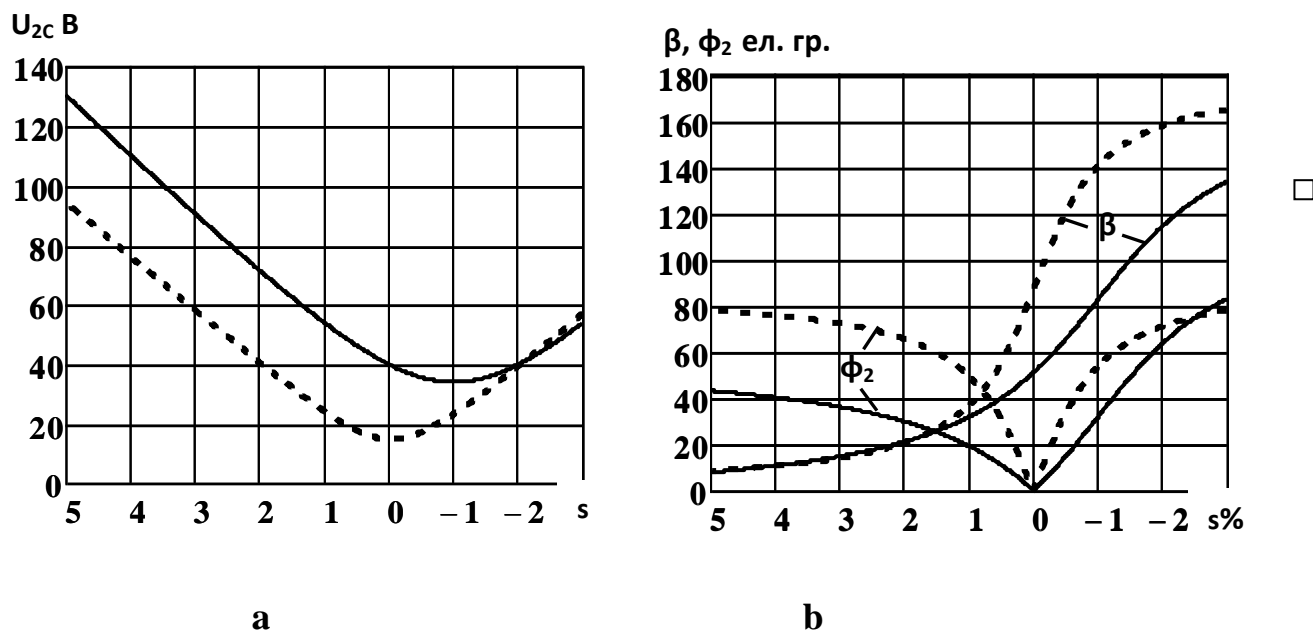

Рис. 4. Залежності величин U_{2c} , ϕ_2 та β від ковзання основної електричної машини

— $P_1 = P_{1N}$; - - $P_{1X} = 0.01 \cdot P_{1N}$

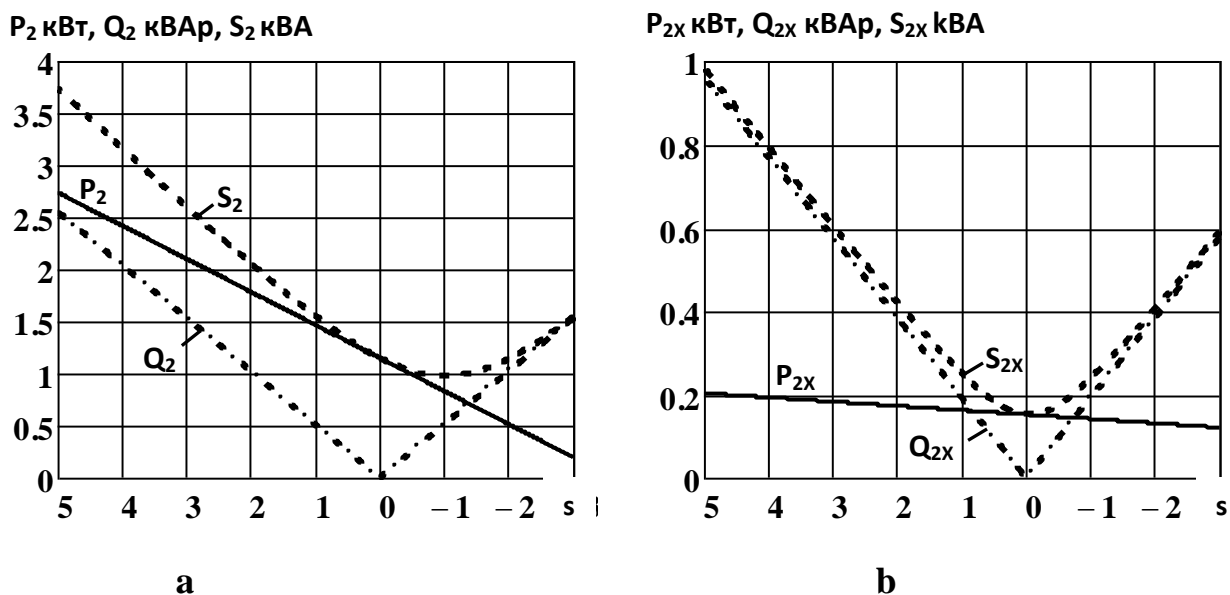

Рис. 5. Потужності ПЧ в залежності від ковзання основної електричної машини: а – при $P_1 = P_{1N}$; б – $P_{1X} = 0.01 \cdot P_{1N}$

Таблиця 1

Величини U_{2C} , φ_2 та β при різних навантаженнях і ковзаннях OEM

$s \%$		2.5	2	1	0.25	0	-0.25	-1	-2	-2.5
1	U_{2C}, B	81	71.7	54.1	43.1	40.1	37.6	34	39.8	46.2
2	U_{2CX}, B	49.2	40.5	24.1	15.5	14.6	15	22.9	39	47.7
3	U_{2C}/U_{2CX}	1.65	1.77	2.24	2.78	2.75	2.5	1.48	1.02	0.97
4	φ_2	33.3	29.8	19.2	5.93	0	6.8	31.5	63.3	74.5
5	φ_{2X}	69.8	65.9	49.9	17.3	0	17.9	53.7	71.2	75.4
6	β , ел. град.	17.4	20.9	31.5	44.7	50.7	57.5	82.2	113.9	125.1
7	β_X , ел. град.	17	20.8	36.8	69.4	86.7	104.6	140.4	157.0	162
8	$\Delta_{\beta X}$, ел. град	-0.4	-0.1	5.3	24.7	36	47.1	58.2	33.1	36.9

В табл. 2 показані розрахункові величини ПЧ при номінальному навантаженні OEM і різних величинах ковзання.

Таблиця 2

Розрахункові величини ПЧ при номінальному навантаженні OEM

$s \%$	$S_{2C} / S_{IN}, \%$	Δ_{β} , ел. град	U_{2C}/U_{2CX}	$\Delta_{\beta X}$, ел. град.
-2	4.04	12.9	1.02	5.1
-1	2.76	17.6	1.48	14.9
0	3.26	12.7	2.75	36
1	4.4	7.7	2.24	5.3
2	5.83	4	1.77	-0.1

Прийняті позначення: s – ковзання при заданій швидкості обертання валу S_{2C} / S_{IN} – розрахункова потужність ПЧ в % від повної потужності OEM при номінальному навантаженні; Δ_{β} – зміна кута β при номінальному навантаженні OEM і зміні ковзання на $\Delta_s = \pm 0.25\%$; U_{2C}/U_{2CX} , $\Delta_{\beta X}$ – зміна напруги навантаження та кута β при зміні навантаження OEM при заданій швидкості обертання валу.

4. Тип електромашинно-вентильного перетворювача БАСГ дизельенергетичної установки з електронним регулятором частоти обертання валу

Відповідно результатам проведених досліджень в БАСГ з точною підтримкою величини і фази напруги навантаження доцільно застосовувати каскадний ЕМВП на базі ЕМВПМ. Величина напруги регулюється кутом управління тиристорами. Невелике коректування фази напруги проводиться зміною фази напруги на статорах допоміжних електричних машин.

В ДЕУ потужністю 30 кВт рекомендована величина номінального ковзання ОЕМ $s_N = 0.01 \div 0.02$ при швидкості обертання валу $n_N = n_C \cdot (1 - s_N)$. При ковзанні $s_N = 0.01$ розрахункова потужність ПЧ $S_{2C} = 0.044 \cdot S_{1N}$, при зміні навантаження ОЕМ відносна величина напруги навантаження ПЧ $U_{2C}/U_{2CX}=2.24$.

Список літератури

1. Галіновський О.М., Дубчак Є.М., Шиманський С.В., Ленська О.О. Генератор постійної частоти для вітроустановок і нетрадиційних джерел енергії. Відновлювана енергетика. – 2008. – №2, с. 51-57.
2. Галіновський О.М., Дубчак Є.М., Ленська О.О. Електромашинно-вентильні перетворювачі машин подвійного живлення (частина 2). Гірнична електромеханіка та автоматика. – Наук.-техн. зб., 2010, №85, с. 159-169.
3. Галіновський О.М., Бобер В.А. Безконтактний асинхронізований генератор при комбінованому управлінні збудженням. Електромеханічні та енергозберігаючі системи. – 2012. № 1 (17), с. 51-56.
4. Галіновський О.М., Ленська О.О., Мельник М.П. Безпосередні перетворювачі частоти з штучною і природною комутацією в безконтактних асинхронізованих машинах // Електротехніка і Електромеханіка. – 2015. – №5. с. 23-30.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПАРАМЕТРІВ ЕЛЕКТРИЧНОГО РОЗРЯДУ НА ЕКСТРАКЦІЙНУ ЗДАТНІСТЬ ШИШОК ХМЕЛЮ

Запорожець Юлія Владиславівна,

к.т.н., доцент

Бурлака Тетяна Василівна,

к.т.н., ст.викладач,

Національний університет харчових технологій
м. Київ, Україна

Вступ. Суть електрогідроудару полягає в утворенні ударної хвилі в рідині при виникненні в ній спеціально сформованого імпульсного високовольтного електричного розряду. При цьому в зоні, що оточує канал розряду, розвивається високий імпульсний тиск, який проявляється у формі вибухового механічного впливу на середовище, що знаходиться поблизу каналу.

При електричному розряді в рідині відбуватися перетворення енергії розряду в механічну роботу, в енергію руху середовища.

Висока концентрація енергії розряду і короткочасність її виділення зумовлюють можливість розгляду явищ, що відбуваються в рідині, з позиції фізики вибуху.

Процес енерговиділення при електророзрядах у воді супроводжується такими ж гідромеханічними явищами, які виникають під час вибуху зарядів хімічного або при фокусуванні потужного моноімпульсного випромінювання оптичного квантового генератора.

Характерним для всіх вибухів є утворення і розширення кавітаційної порожнини, досягнення нею максимального розміру, схлопування і подальші пульсації парогазового пухирця. При цьому від поверхні порожнини відходять ударні хвилі, тиск яких поблизу вибуху досягає декількох тисяч атмосфер.

Гідравлічні імпульси, що виникають в результаті розряду в рідині, складаються з двох важливих факторів: основного — гідравлічного удару і

допоміжного — кавітаційного. Чим коротший імпульс, чим крутіший його фронт і вище амплітуда, тим коротший і сильніший гідравлічний удар.

Динаміка радіального розширення каналу визначається з одного боку струмом розряду, а з іншого боку залежить від розвитку гідродинамічного ударно-хвильового процесу в рідкому середовищі, що оточує розряд.

Мета роботи. Метою роботи є дослідити вплив амплітуди напруги розрядного струму і кількості розрядів на екстракційну здатність шишок хмелю.

Матеріали і методи. Методи математичного моделювання технологічних процесів харчових виробництв і математико-статистичного аналізу результатів експериментів, типові методики визначення якісних показників екстрактів хмелю.

Результати і обговорення. Найбільша ефективність перетворення електричної енергії електроіскрового розряду в механічну може бути досягнута за рахунок максимального зниження передпробійних втрат енергії і вибору раціональної довжини міжелектродного проміжку.

Раціональну довжину міжелектродного проміжку визначали за формулою:

$$l_{opt} = 0,28 \cdot \sqrt{\frac{U \cdot r}{A^{1/2}}} \cdot \sqrt[8]{L \cdot C},$$

де A - іскрова постійна розряду (для неініціюємих розрядів $A=10^5$ Вс/м);

r - просторова координата, що визначає відстань від осі розряду до об'єкта впливу (у нашому випадку внутрішня поверхня розрядної камери вузла) в екваторіальній площині розряду, м; U_0 - початкова напруга на розрядному проміжку до моменту замикання каналу іскри, В; L - індуктивність розрядного контуру, Гн; C - ємність накопичуваного конденсатора, Ф.

Результати розрахунків наведені в таблиці 1.

Відстань між електродами електродної системи електророзрядної камери
в залежності від напруги розряду

Напруга на електродах, U, В	Відстань між електродами, L, m	Напруга на електродах, U, В	Відстань між електродами, L, m
1	2	3	4
20000	0,027562	36000	0,036978
21000	0,028242	37000	0,037488
22000	0,028907	38000	0,037991
23000	0,029557	39000	0,038488
24000	0,030192	40000	0,038978
25000	0,030815	41000	0,039462
26000	0,031425	42000	0,039941
27000	0,032024	43000	0,040413
28000	0,032611	44000	0,040881
29000	0,033189	45000	0,041343
30000	0,033756	46000	0,041799
31000	0,034314	47000	0,042251
32000	0,034863	48000	0,042698
33000	0,035404	49000	0,043141
34000	0,035936	50000	0,043579
35000	0,036461		

Дані, наведені в таблиці 1, використовувались в подальшому при проведенні експериментів.

При виникненні імпульсного електричного розряду споживається імпульсна потужність, яку визначали за формулою:

$$P_{имп} = \frac{U_m^2}{R} = U_m^2 \cdot \gamma,$$

де U_m – амплітудна напруга, В; R – електричний опір оброблюваного продукту, Ом; γ – електрична провідність оброблюваного продукту, См.

Витрати електроенергії для оброблення заданого об'єму суспензії в раціональному режимі оброблення визначали за формулою:

$$W = W_3 N, \text{ кВт год,}$$

де W_3 – запасена і що виділяється в однім імпульсі енергія, Дж; N – кількість розрядів, необхідна для оброблення однієї порції продукту, кг.

$$W_3 = \frac{U^2 C}{2}, \text{ Дж,}$$

де U – напруга, необхідна для пробиття міжторового проміжку, В; C – ємність конденсаторів, Ф.

Висновки. Таким чином, експериментальним шляхом встановлено, що кількість сухих речовин в хмельовому екстракті при попередньому електроіскровому обробленні водяної суспензії шишок хмелю перед віброекстрагуванням залежить від напруги розрядів і кількості імпульсів. При цьому найбільша швидкість екстракції має місце при обробленні одним розрядом напругою 30 кВ. При цьому раціональною напругою розряду можна вважати напругу розряду, що не перевищує 30 кВ, а бажана кількість імпульсів при обробленні складає 1.

УДК 681.5.03

СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ВИГОТОВЛЕННЯ ДЕТАЛЕЙ

Шибицька Наталія Миколаївна,

к. т. н., доцент,

Київський національний університет технологій та дизайну,

Національний авіаційний університет,

м. Київ, Україна,

Гром'як Олег Анатолійович,

аспірант,

Київський національний університет технологій та дизайну,

м. Київ, Україна

Анотація: У даній роботі описано застосування статистичних методів аналізу для ефективного пошуку бракованих деталей, наведено методику вибору конкретного методу, залежно від умов виробництва та витрат на контроль бракованих деталей.

Ключові слова: статистичні методи аналізу, технологічний процес, бракований виріб, контрольна карта, діаграма Парето.

Статистичні методи аналізу є актуальним та сучасним напрямком досліджень. Вони використовуються для ефективного відслідковування різних показників, для аналізу великих об'ємів даних та прийняття рішень. Корисним застосуванням статистичних методів є аналіз стану технологічних процесів, за умови обмежених витрат на пошук бракованих виробів.

У наш час існує дуже багато технологічних процесів, зокрема на виробництві різноманітних деталей для пристроїв - початковий матеріал перетворюється у готову до використання деталь із заданими характеристиками. При цьому присутній певний рівень браку у кожному технологічному процесі - наприклад, у зв'язку з неправильними налаштуваннями станка, неякісним матеріалом тощо. Брак може бути

допустимим та недопустимим, залежно від кількості бракованих деталей. Таким чином, актуальним є питання контролю кінцевої продукції та попередження про перевищення рівня допустимого браку [1, с. 22] [2, с. 307-318].

Простим варіантом перевірки браку є оцінка всіх деталей. Втім, кожна перевірена деталь - це додаткова вартість кінцевого продукту. Тому важливо обрати метод перевірки деталей, який найкраще підходить для конкретного випадку.

У даній роботі досліджено два методи перевірки деталей, та вибір конкретного методу залежно від потреб виробництва деталей - це контрольні карти та діаграми Парето. Розглянемо ці методи на прикладі досліджуваної деталі, яка має характеристики a та b , що використовуються для перевірки її якості.

Контрольна карта - це попередньо визначений набір характеристик з допусками для кожної з них. За допомогою контрольної карти порівнюються фактичні величини характеристик з допустимими, які були задані завчасно. Контрольна карта будується на основі даних - спочатку виконується ручна перевірка якості виробництва, потім визначення набору контрольних характеристик, замір при нормальних умовах (якісне виробництво) і далі використання вимірних характеристик як базису для порівняння. Важливим аспектом використання контрольних карт є те, що вони вбудовані у статистичні продукти, наприклад, Statistica.

Отже, для побудови контрольної карти для деталі потрібно виготовити деталі в нормальних умовах та провести виміри характеристик a та b . Приклад контрольної карти, що може бути отримана у результаті такої процедури, представлено у табл. 1., де T_H - нижня межа допуску, T_B - верхня межа допуску.

Приклад контрольної карти для деталі

Характеристика	T_H , м	T_B , м
a	0.08 м	0.09 м
b	0.05 м	0.055 м

Далі проводяться виміри нових деталей і відбувається визначення середнього значення та середньоквадратичного відхилення для них. Це дозволяє побудувати графік нормального розподілу та визначити відсоток бракованих деталей, що зображено на рис. 1 (нормальні умови) та рис. 2 (підвищений рівень браку), де ось абсцис - характеристика a , ось ординат - щільність ймовірності. При цьому та доля бракованих деталей позначена зеленим кольором.

Аналогічний аналіз має бути виконаний для кожної характеристики деталі.

Таким чином, доля придатних деталей:

$$q = P(T_H < X < T_B) = \Phi\left(\frac{T_B - \mu}{\delta}\right) - \Phi\left(\frac{T_H - \mu}{\delta}\right), \quad (1)$$

де T_H - нижня межа допуску, T_B - верхня межа допуску, Φ - функція нормального розподілу, μ - середнє значення, δ - дисперсія.

Відповідно доля бракованих деталей дорівнює

$$q_F = 1 - q. \quad (2)$$

З вищесказаного можна зробити висновок, що контрольні карти дозволяють достатньо детально відслідковувати брак, зміни характеристик тощо. Втім, побудова цього процесу вимагає додаткових ресурсів на вибір контрольних характеристик, налагодження та ручну перевірку партії деталей для контрольних замірів, аналітику кожної виробленої партії. Це суттєво збільшує складність та собівартість виробництва, а тому прийняття рішення про впровадження контрольних карт має залежати від умов конкретного виробництва: кількості виготовлених деталей, вартості кожної окремої деталі,

кількості контрольних характеристик, вартості заміру контрольних характеристик. Залежно від цього, можна оцінити вартість контролю і порівняти її з втратами, спричиненими браком.

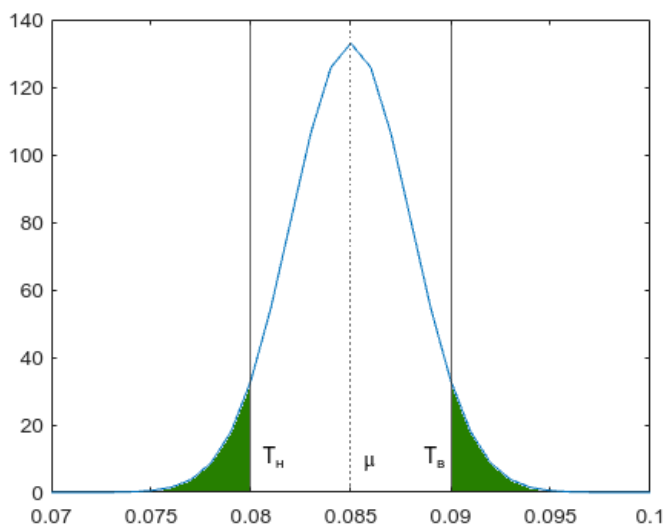

Рис. 1. Контрольна карта для характеристики a в нормальних умовах - низький рівень браку

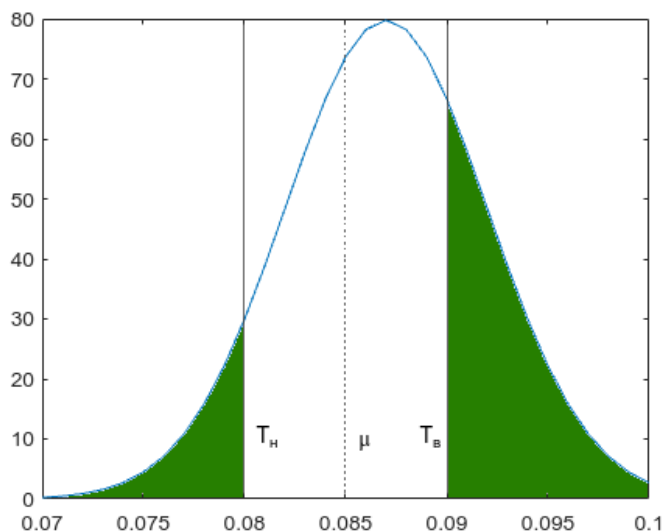

Рис. 2. Контрольна карта для характеристики a в умовах підвищеного рівня браку

Таким чином, вигідно впроваджувати контроль або збільшувати кількість контрольних характеристик, доки виконується така нерівність:

$$N(N_T P_T) < N_F P_F,$$

де N - кількість деталей, які потрібно перевірити, N_T - кількість контрольних характеристик, P_T - вартість заміру однієї характеристики, N_F -

кількість бракованих деталей, які виявляє контроль, P_F - втрати на кожній бракованій деталі.

Діаграма Парето - це менш затратний спосіб оцінки технологічного процесу [3, с.105-107]. Для цього потрібно просто побудувати гістограму певної характеристики та порівняти її зі статистичним розподілом (зазвичай, використовується нормальний розподіл). По гістограмі можна оцінити характер розсіювання величини, типові значення, медіану, симетричність розподілу тощо.

Такі діаграми можна побудувати у статистичних пакетах прикладних програм Mathcad, Matlab та Statistica, також там можна визначити розподіл для порівняння автоматично [4, с. 57-58]. Гістограму Парето зображено на рис. 3, де ось абсцис - характеристика a , ось ординат - кількість деталей.

Таким чином, доля придатних деталей для діаграми Парето визначається за формулою (1), де μ - середнє значення кривої розподілу, яка наближена до гістограми Парето, δ - дисперсія кривої розподілу, яка наближена до гістограми Парето. Доля деталей, що перевищують допустимий брак, дорівнює:

$$(1 - q - q_0),$$

де q_0 - допустимий брак.

Оцінку діаграми можна виконувати двома способами: оцінка долі придатних деталей q і порівняння її з допустимим значенням q_0 або оцінка наближеності гістограми до розподілу візуально. Якщо відхилення гістограми від розподілу збільшується, то потрібно провести перевірку причин пониження якості продукції.

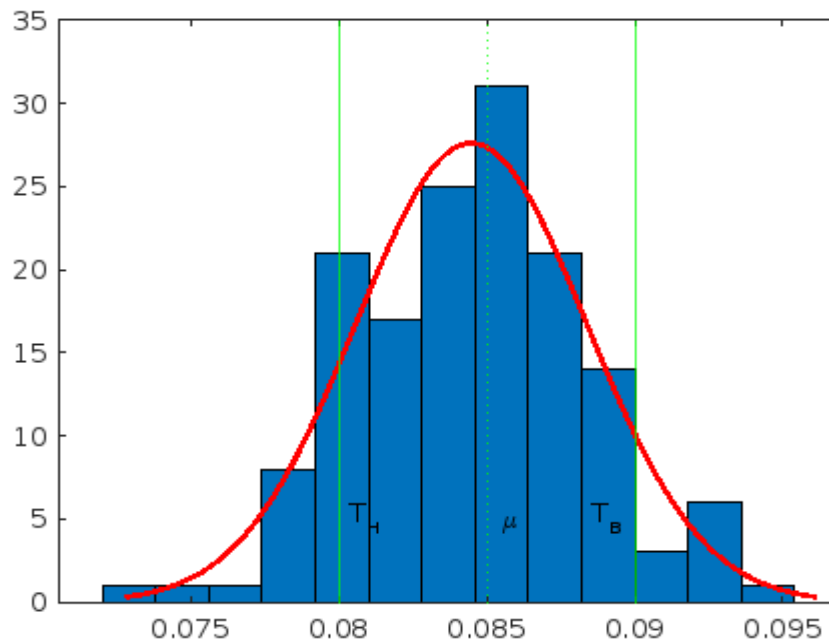

Рис. 3. Гістограма Парето оцінки долі придатних деталей

Діаграма Парето не вимагає значних ресурсів для її побудови, тож актуальна для виробництв, які потребують недорогого контролю для виявлення серйозного браку, і при цьому не потребують детального та якісного виявлення всіх бракованих деталей (тобто мають низьке значення P_F). Це - компроміс між ефективністю пошуку браку та витратами на оцінку деталей. Величина вартості заміру характеристики P_T для діаграми Парето значно менше, ніж для контрольних карт, при цьому несуттєво знижується кількість виявлених бракованих деталей.

Альтернативною вибору між діаграмами Парето та контрольними картами може стати їх комбінація. Для цього потрібно визначити суттєві та несуттєві характеристики деталі. Для суттєвих характеристик деталі здійснюється перевірка за допомогою контрольних карт, для несуттєвих - використовується діаграма Парето. Такий підхід дозволяє знайти баланс між вартістю виробництва та якістю кінцевої продукції.

Викладені вище статистичні методи аналізу дозволяють дати оцінку технологічним процесам виробництва деталей, вчасно оцінити кількість бракованих виробів, передбачити її зростання та вчасно усунути недоліки на

виробництві. У даній роботі розглянуто два методи перевірки деталей, та обґрунтовано вибір конкретного методу залежно від потреб виробництва деталей та витрат на контроль бракованих деталей. Було визначено, що контрольні карти несуть за собою більші операційні витрати, але надають кращу точність оцінки деталей. При цьому діаграми Парето дозволяють отримати дещо меншу точність оцінки, але значно знижують витрати на контроль. Також зазначено можливість комбінації діаграм Парето та контрольних карт, за допомогою розділення характеристик деталі на суттєві та несуттєві.

Список літератури

1. Бур'яноватий А., Власенко Л. Оптимізація контролю якості тютюнових виробів за допомогою контрольних карт. Матеріали V МНТнародної науково-технічної Internet-конференції «Сучасні методи, інформаційне, програмне та технічне забезпечення систем керування організаційно-технічними та технологічними комплексами», 22 листопада 2018. – К: НУХТ, 2018 – С. 22.
2. Губін, Ю. І. Розробка проекту автоматизованих елементів системи управління якістю / Ю. І. Губін, О. С. Ромелашвілі, Т. В. Зборовська // Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. дистанц. конф., м. Харків, 19 берез. 2020 р. – Харків: НФаУ, 2020. – С. 307-318.
3. Лоза Г.С., Загора О.В., Панкратенко Г.М. Застосування діаграми Парето для контролю якості тканин/ Ресурсозберігаючі технології легкої, текстильної і харчової промисловості: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції молодих вчених та студентів, 17-18 листопада 2021 р. – Хмельницький : ХНУ, 2021. – С. 105-107.
4. Н.Д.Бороденко, А.С.Горюнов, О.В.Карупу, Н.М.Шибицька, Спеціальні глави математики: інтегральні і дискретні перетворення та їх застосування з використанням комп'ютерних технологій. / Навч. посібник., - К.: НАУ, 2013 - 278 с.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Шорнікова Світлана Василівна

Начальник відділу

Український науково-дослідний інститут спеціальної
техніки та судових експертиз Служби безпеки України

Анотація Стандартизація, як основа технічного регулювання, а саме діяльності, що спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості за даних умов, знаходить дуже широке застосування майже в усіх галузях, вона чітко встановлює вимоги до продукції та питань безпеки. Також вона дозволяє досягати рівня стандартної або конкурентоспроможної якості відповідно до мети застосування.

Основним завданням стандартизації є відповідність об'єктів стандартизації їх функціональному призначенню, інформування споживачів про якість продукції, процесів та послуг, підтримка розвитку і міжнародної конкурентоспроможності продукції та торгівлі товарами і послугами.

Національна стандартизація через процес гармонізації з міжнародними нормативними документами, що отримали міжнародне визнання, служить перепусткою на світові ринки для вітчизняних виробників.

Ключові слова: відповідність, стандартизація, продукція, оцінювання, послуга.

Формування конкурентоспроможності на ринку підприємств починається із перегляду підходів до забезпечення якості продукції, що досягається впровадженням стандартизації на підприємстві.

Стандартизація - діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері [1].

Метою стандартизації в Україні є:

- 1) забезпечення відповідності об'єктів стандартизації своєму призначенню;
- 2) керування різноманітністю, застосовність, сумісність, взаємозамінність об'єктів стандартизації;
- 3) забезпечення раціонального виробництва шляхом застосування визнаних правил, настанов і процедур;
- 4) забезпечення охорони життя та здоров'я;
- 5) забезпечення прав та інтересів споживачів;
- 6) забезпечення безпечності праці;
- 7) збереження навколишнього природного середовища і економія всіх видів ресурсів;
- 8) усунення технічних бар'єрів у торгівлі та запобігання їх виникненню, підтримка розвитку і міжнародної конкурентоспроможності продукції.

2. Державна політика у сфері стандартизації базується на збалансованому застосуванні таких принципів:

- 1) забезпечення участі фізичних і юридичних осіб у розробленні національних стандартів та кодексів усталеної практики;
- 2) відкритості та прозорості процедур розроблення і прийняття національних стандартів та кодексів усталеної практики з урахуванням інтересів усіх заінтересованих сторін;
- 4) добровільного застосування національних стандартів та кодексів усталеної практики, якщо інше не передбачено нормативно-правовими актами;
- 5) відповідності національних стандартів та кодексів усталеної практики законодавству;
- 6) адаптації до сучасних досягнень науки і техніки, сприяння впровадженню інновацій та підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників;
- 7) доступності національних стандартів та кодексів усталеної практики, а також інформації про них для користувачів;

8) пріоритетності прийняття в Україні міжнародних і регіональних стандартів та кодексів усталеної практики як національних;

9) дотриманні міжнародних та регіональних правил і процедур стандартизації;

10) участі в міжнародній та регіональній стандартизації;

Таким чином, об'єктивні закони розвитку техніки і промисловості неминуче ведуть до стандартизації, яка є запорукою найвищої якості продукції, що може бути досягнута на даному історичному етапі. Завдяки стандартизації суспільство має можливість свідомо керувати своєю економічною і технічною політикою, домагаючись випуску виробів високої якості. [2].

Список літератури

1. Закон України Про стандартизацію 2014, № 31 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>

2. Романова Т.В. Стандартизація української продукції при виведенні на європейський ринок / Т.В. Романова, О.А. Волошина, О.О. Гавриленко // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне наук. фах. вид. – 2015. – № 8. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-8-2015/16-vipusk-8-listopad-2015-r/1504-romanova-t-v-voloshina-o-a-gavrilenko-o-o-standartizatsiya-ukrajinskoji-produktsiji-pri-vivedenni-na-evropejskij-rinok/>

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

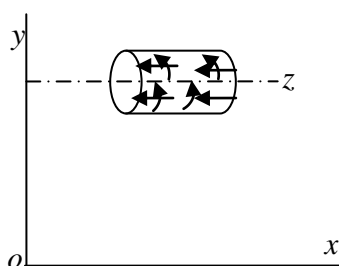
О ДВИЖЕНИИ СНАРЯДА В ВОЗДУХЕ

Акперли Рейхан Саяд кызы
Азербайджанский Университет Архитектуры и Строительства
Старший преподаватель

При движении снаряда на него действует сопротивление воздуха и силы тяжести. Значение силы сопротивления для вращательного движения сила, принимается, $F_c = -k_1\dot{\phi}$, а для поступательного движения $F_{\text{тр}} = -k_2\dot{x}$, где k_1 и k_2 постоянные коэффициенты пропорциональности, ω_0 начальная угловая скорость, а $v_0 = \dot{x}$ начальная скорость при поступательном движении. Момент инерции снаряда относительно оси z будет J_z , вес снаряда $P = mg$. Определим закон вращательного движения снаряда вокруг оси z и закон поступательного движения снаряда по оси z .

При движении ею будет действовать сила трения $F_c = -k_1\dot{\phi}$. Тогда дифференциальное уравнение для вращательного движения снаряда будет:

$$J_z \ddot{\phi} = -k_1 \dot{\phi} \quad (1)$$

Уравнение (1) напомним в виде:

$$J_z \frac{d\dot{\phi}}{dt} = -k_1 \dot{\phi}$$

Последнего уравнения можем написать в виде

$$\frac{d\dot{\varphi}}{\dot{\varphi}} = -\frac{k_1}{J_z} dt.$$

Решением данного уравнения будет в виде:

$$\lg \dot{\varphi} = -\frac{k_1}{J_z} t + C_1$$

C_1 – интегральная постоянная. Она определяется при помощи начальных условий: при $t = 0$ $C_1 = \lg \dot{\varphi}_0$, тогда получим

$$\lg \dot{\varphi} = -\frac{k_1}{J_z} t + \lg \dot{\varphi}_0 \quad \text{или} \quad \lg \frac{\dot{\varphi}}{\dot{\varphi}_0} = -\frac{k_1}{J_z} t.$$

Отсюда определяем, что

$$\dot{\varphi} = \omega = \dot{\varphi}_0 e^{-\frac{k_1}{J_z} t} \quad (2)$$

Знаем, что $\dot{\varphi} = \frac{d\varphi}{dt}$. Учитывая этого в уравнении (2), определим закон вращения снаряда:

$$\varphi = \dot{\varphi}_0 \int e^{-\frac{k_1}{J_z} t} dt = \frac{J_z}{k_1} e^{-\frac{k_1}{J_z} t} + C_2,$$

При $t = 0$ $\varphi = \varphi_0 = 0$ тогда $C_2 = \dot{\varphi}_0 \frac{J_z}{k_1}$ и определяем закон вращения снаряда

$$\varphi = \dot{\varphi}_0 \frac{J_z}{k_1} e^{-\frac{k_1}{J_z} t} + \dot{\varphi}_0 = \dot{\varphi}_0 \frac{J_z}{k_1} \left(e^{-\frac{k_1}{J_z} t} - 1 \right)$$

Теперь рассмотрим поступательного движения снаряда. Дифференциальное уравнение для поступательного движения снаряда, напомним в виде:

$$m \frac{d\dot{z}}{dt} = -k_2 \dot{z}, \quad (3)$$

Где \dot{z} скорость снаряда при поступательном движении.

Разделим (3) по переменным:

$$\frac{d\dot{z}}{\dot{z}} = -\frac{k_2}{m} dt$$

Решение данного дифференциального уравнения будет:

$$\lg \dot{z} = -\frac{k_2}{m} t + c_3.$$

При $t = 0, C_3 = \lg \dot{z}_0$. Тогда получим:

$$\ln \frac{\dot{z}}{\dot{z}_0} = -\frac{k_2}{m} t. \text{ Тогда } \dot{z} = \dot{z}_0 e^{-\frac{k_2 t}{m}}.$$

Учитывая, что $\dot{z} = \frac{dz}{dt}$ и интегрируя, находим, закон поступательного

движения снаряда:

$$\frac{dz}{dt} = \dot{z}_0 e^{-\frac{k_2 t}{m}};$$

$$z = \dot{z}_0 \int e^{-\frac{k_2 t}{m}} dt = \frac{\dot{z}_0 m}{k_2} e^{-\frac{k_2 t}{m}} + C_4$$

При $t = 0, z = 0; C_4 = \frac{m \dot{z}_0}{k_2}$. Тогда закон движения снаряда при

поступательном движении, будет:

$$z = \frac{m \dot{z}_0}{k_2} \left(e^{-\frac{k_2 t}{m}} - 1 \right)$$

ЛИТЕРАТУРА

1. Аркуша, А.И. Техническая механика: Теоретическая механика и сопротивление материалов / А.И. Аркуша. - М.: Ленанд, 2016. - 352 с.
2. Кирсанов, М.Н. Теоретическая механика. Сб.задач: Учебное пособие / М.Н. Кирсанов. - М.: Инфра-М, 2016. - 608 с.

УДК539.375

ЗАДАЧА ТЕОРИИ УПРУГОСТИ ДЛЯ ОДНОРОДНОЙ СРЕДЫ В СЛУЧАЕ КЛИНОВИДНОЙ ТРЕЩИНЫ

Ахиев Алаббас Сейди оглы
кандидат физико-математ. наук, доцент
Азербайджанский Технический Университет

Ключевые слова: однородная среда, клиновидная трещина, сингулярная задача, коэффициенты интенсивности напряжений.

Рассматривается сингулярная задача теории упругости для клиновидной однородной среды с трещиной конечной длины. Методом Винера-Хопфа найдено решение этой задачи и определены коэффициенты интенсивности напряжений в вершинах трещины.

Пусть два однородных изотропных упругих материалов с упругими свойствами E_j, ν_j (E_j – модуль Юнга, ν_j – коэффициент Пуассона, $j = 1, 2$) жестко сцеплены вдоль плоскостей $\theta = \pm\alpha$ ($0 < r < +\infty$), причем первый материал (E_1, ν_1) занимает область $|\theta| \geq \alpha$, а второй (E_2, ν_2) $|\theta| \leq \alpha$. Таким образом составленная среда содержит трещину $\theta = 0, 0 \leq r \leq l$. (рис.1.)

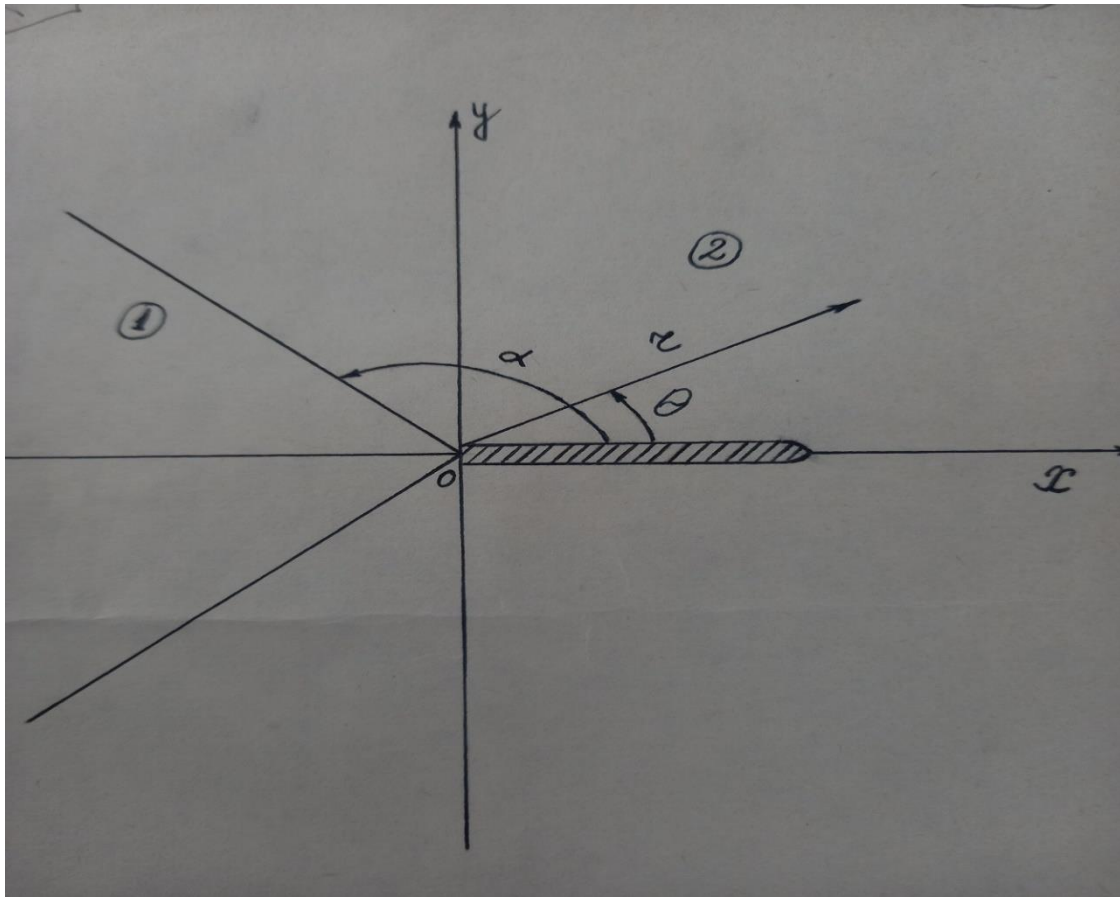

Рис.1

Граничные условия задачи имеют вид:

$$\theta = 0, \sigma_{\theta} = \tau_{r\theta} = 0, \theta = \pm\pi, \tau_{r\theta} = 0, u_{\theta} = 0 \quad (1)$$

$$\theta = \pm \alpha, [\sigma_{\theta}] = [\tau_{r\theta}] = 0, [u_{\theta}] = [u_r] = 0 \quad (2)$$

Условия в конце трещины:

$$z^{-\lambda} \phi_j(z) = \theta(l), z^{-\lambda} \varphi_j(z) = \theta(l) \quad (3)$$

$$(\text{Im}\lambda \equiv 0, \lambda < 0; z = x + iy; j = 1,2)$$

Здесь $\phi_j(z)$, $\varphi_j(z)$ - потенциалы Колосово-Мусхелишвили, причем эти потенциалы с индексом 1 соответствуют первой среде, с индексом 2-второй среде.

В силу симметричности задачи рассмотрим лишь область

$$0 \leq \theta \leq \pi, 0 \leq r < \infty.$$

Характеристическое уравнение этой канонической однородной сингулярной задачи [1., с. 225], имеет вид:

$$[(\lambda + 1)\sin 2\alpha - \sin \lambda(\lambda + 1)(\pi - \alpha) - 4k_1^2(\lambda + 1)^2\sin^2 \alpha - 4k_1^2 \sin^2(\lambda + 1)\alpha + 4k_1k_2\sin^2((\lambda + 1)\alpha - k_2^2 + k_2)] - [(\lambda + 1)^2\sin^2 \alpha - \sin^2(\lambda + 1)\alpha]4k_1\sin^2 \alpha - \sin^2(\lambda + 1)(\pi - \alpha) + k_2 \sin 2\lambda \pi = 0 \quad (4)$$

$$k = \mu_1/\mu_2, k_2 = k \frac{1-\sigma_2}{1-\sigma_1}, k_1 = (k-1)[4(1-\sigma_1)]$$

Если положить $\alpha = \frac{\pi}{2}$, тогда приходим к известной задаче Зака-Вильямса [2., с. 92].

Напомним, что в дальнейшем считается, что

$$E_1 \neq 0$$

$$\sigma_1 \neq 0$$

На бесконечности напряжения равны нулю, а смещения исчезают.

Кроме того

$$\theta \approx 0, r \rightarrow l + 0, \sigma_\theta = k_1/\sqrt{2\pi}(r-l) \quad (5)$$

$$\theta = \pi, r \rightarrow 0, \sigma_\theta = K_I \frac{r^\lambda}{\sqrt{2\pi}}$$

где $\lambda \in (-1, 0)$ - наибольший корень характеристического уравнения (4); k_I и K_I - коэффициенты интенсивности напряжений. Определяем коэффициенты интенсивности напряжений в вершинах трещины: k_I (при $r \rightarrow l + 0$) и K_I (при $r \rightarrow -0$).

Коэффициенты интенсивности напряжений определяется при помощи преобразования Меллина и методом Винера-Хопфа. Из [3., с. 45]:

$$\phi^+(p) = -\varphi^+(p) G^+(p)/K^+(p) \text{ и}$$

$$\phi^-(p) = \frac{pG^-K^-(p)\varphi^-(p)}{2(p+\lambda+1)}$$

Находим при $p \rightarrow \infty$

$$\phi^+(p) = \frac{\gamma_1}{\sqrt{-p}}, \gamma_1 = \frac{1}{2\pi i} \int_l \varphi(t) dt, p \rightarrow \infty. \quad (6)$$

Отсюда, получим

$$k_I = \sqrt{2} \gamma_1 \quad (7)$$

$$\text{и } \phi^-(p) = \frac{\lambda+1}{Y\sqrt{\pi(p+\lambda+1)}} G^-(-\lambda-1) \varphi^-(-\lambda-1) \quad (8)$$

Приравнивая две асимптотики одной и той же функции, заданные (6) и (7), получим

$$K_I = -\frac{\sqrt{2}}{2} G^{-}(-\lambda - 1) \varphi^{-}(-\lambda - 1) \quad (9)$$

Рассмотрим частный случай общего решения.

1. Задача Гриффитса .

В этом случае

$$k_2=1, \quad k_1 = 0, \sigma(r) = \sigma \equiv \text{const.} \quad \text{Тогда имеем } F(P) = -\frac{1}{P+1}\sigma, \quad G^{\pm}(P) \equiv 1, \\ \lambda = -\frac{1}{2} \quad (10).$$

Учитывая (8) в (10), а затем подставляя значение функции $\varphi(P)$ в (6), находим

$$\gamma_1 = -\sigma_1 \frac{1}{2\pi i} \int_L \frac{K^+(P)}{P(P+\lambda+1)} dP \quad (11)$$

Отсюда

$$\gamma_1 = \sigma K^+(-1) = \sigma \sqrt{\pi} \frac{1}{2} \quad (12)$$

Подставляя (12) в (7) и учитывая размерность l , находим

$$k_I = \sigma \sqrt{\pi} l / 2, \quad (13)$$

С другой стороны,

$$\varphi^{-}\left(-\frac{1}{2}\right) = -\sigma \frac{1}{2\pi i} \int_L \frac{K^+(t)}{t(t+1)(t+1)/2} dt = -\sigma \sqrt{\pi} \quad (14)$$

Учитывая (14) в (9), получаем

$k_I = K_I = \sigma \sqrt{\pi} l / 2$, что совпадает с известным решением. Если в общем решении положить

$\alpha = \pi$, тогда также приходим к задаче Гриффитса [4., с.45].

2. Полуплоскость с краевой трещиной. В этом случае

$$k = 0, v_1 = 0, \alpha = \frac{\pi}{2} \quad (k_2 = 0, k_I = -1/4, \lambda = -1/2).$$

Полученное при этом решение совпадает с решением В.Д.Кулиева [5., с.9].

Список литературы :

1.Черепанов Г.П. Механика хрупкого разрушения . М.,Наука, 1974, 640с.

2. Зак. Вильямс. Сингулярности в направлениях у конца трещины на поверхности раздела двух материалов. Прик.Мех., сер. Е.ИЛ. 1968, Т.30 №1,с.92-96.

3. Банцури Р.Д. Решение первой основной задачи упругости для клина имеющего конечный разрез. ДАНСССР, 1966, Т. 167, №6, с.45-51.

4.Griffith A.A.,The theory of rupture.Proc.Ist Intern.Conf.Appl.Meck.,Delft.1924.

5.Кулиев В.Д., Пластическая деформация на конце краевой трещины. ПММ,1979,т.43,вып.1.,с.35-41.

GEOGRAPHICAL SCIENCES

УДК 338.48

ПРОГНОЗИ Й ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ В СВІТІ У 2022 РОЦІ

Гурова Дар'я Дмитрівна

к.геогр.н., доцент

Каптюх Тетяна Віталіївна

старший викладач

Шморгуненко Євгенія Олександрівна

викладач

Антонець Дмитро Кирилович

студент

Національний університет «Запорізька політехніка»

Запоріжжя, Україна

Анотація: У статті розглянуто відродження міжнародного туризму та рекреації у 2022 році, проведено порівняння з доковідним 2019 роком, показано основні тренди на 2022 рік, з'ясовано загрози, які спричинила війна в Україні, для подальшого розвитку туристичної сфери світу та Європейського регіону.

Ключові слова: туризм, ЮНВТО, прогноз, тренд, пандемія коронавірусу, війна в Україні

Криза пандемії коронавірусу ознаменувала значні зміни для всіх, і перш за все для туризму, одного з секторів, які найбільше постраждали від вірусу. 2020 рік став роком, коли міжнародний туризм майже повністю зупинився, а єдиною альтернативою залишився внутрішній і місцевий туризм.

У 2021 році відбулися деякі покращення, але лише в дуже незначний спосіб, оскільки обмеження все ще діяли, а багато країн тримали свої кордони повністю або частково закритими. У 2022 році туризм та рекреація продовжують відновлюватися і значно високими темпами. Загалом у першому

кварталі 2022 року міжнародні напрямки прибули майже втричі більше, ніж за той самий період 2021 року, причому Європа лідирувала у відскоку цього сектору.

Згідно з останнім Всесвітнім туристичним барометром ЮНВТО, у січні-березні 2022 року міжнародний туризм зріс на 182% порівняно з аналогічним періодом минулого року, причому туристичні регіони у всьому світі прийняли приблизно 117 мільйонів міжнародних прибуттів порівняно з 41 мільйоном у першому кварталі 2021 року. З додаткових 76 мільйонів міжнародних прибуттів за перші три місяці, близько 47 мільйонів було зареєстровано в березні, що свідчить про те, що відновлення набирає темпів [1].

Дані ЮНВТО показують, що протягом першого кварталу 2022 року Європа прийняла майже вчетверо більше міжнародних прибуттів (+280%), ніж у першому кварталі 2021 року, причому результати зумовлені сильним внутрішньорегіональним попитом. В Америці кількість прибуттів зросла більш ніж удвічі (+117%) за ті ж три місяці. Однак прибуття в Європу та Америку все ще було на 43% і 46% нижче рівня 2019 року відповідно [2].

Близький Схід (+132%) і Африка (+96%) також спостерігали значне зростання в першому кварталі 2022 року порівняно з 2021 роком, але кількість прибуттів залишилася на 59% і 61% нижче рівня 2019 року відповідно. Азіатсько-Тихоокеанський регіон зафіксував зростання на 64% порівняно з 2021 роком, але знову ж таки рівень був на 93% нижчим, ніж у 2019 році, оскільки кілька напрямків залишалися закритими для несуттєвих подорожей.

Субрегіони Карибський басейн і Південна Середземноморська Європа продовжують демонструвати найшвидші темпи відновлення. В обох регіонах кількість прибуттів відновилася майже до 75% від рівня 2019 року, а деякі напрямки досягли або перевищили рівень до пандемії [1].

Незважаючи на те, що міжнародний туризм залишається на 61% нижче рівня 2019 року, очікується, що поступове відновлення триватиме протягом 2022 року, оскільки все більше напрямків пом'якшують або скасовують обмеження на подорожі, а відкладений попит вивільняється. Станом на 2

червня у 45 напрямках (з них 31 у Європі) не діяли обмеження, пов'язані з COVID-19. В Азії дедалі більше напрямків почали послаблювати ці обмеження.

Останній випуск туристичного барометра ЮНВТО також показує, що 1 трильйон доларів США було втрачено в експортних доходах від міжнародного туризму в 2021 році, додавши до 1 трильйона доларів США, втраченого в перший рік пандемії. Загальний експортний дохід від туризму (включно з надходженнями від пасажирських перевезень) у 2021 році досяг приблизно 713 мільярдів доларів США, що на 4% більше, ніж у 2020 році, але все ще на 61% нижче рівня 2019 року. Надходження від міжнародного туризму досягли 602 мільярдів доларів США, що також на 4% більше в реальному вираженні, ніж у 2020 році. Європа та Близький Схід зафіксували найкращі результати, при цьому доходи в обох регіонах зросли приблизно до 50% від рівня до пандемії.

Проте сума, яка витрачається на одну поїздку, зростає – із середнього 1000 доларів США у 2019 році до 1400 доларів США у 2021 році. [1]

Останній індекс довіри ЮНВТО показав помітне зростання. Вперше з початку пандемії індекс повернувся до рівня 2019 року, відображаючи зростання оптимізму серед експертів з туризму в усьому світі, спираючись на високий відкладений попит, зокрема на внутрішньоєвропейські подорожі та подорожі США до Європи.

Згідно з останнім опитуванням групи експертів ЮНВТО, переважна більшість професіоналів у сфері туризму (83%) бачать кращі перспективи на 2022 рік порівняно з 2021 роком, якщо вірус буде стримано, а напрямки продовжуватимуть пом'якшувати або скасовувати обмеження на подорожі. Однак поточне закриття деяких основних ринків виїзного туризму, переважно в Азії та Тихоокеанському регіоні, а також невизначеність, викликана російсько-українським конфліктом, можуть затримати ефективне відновлення міжнародного туризму [2].

Більша кількість експертів (48%) тепер бачать потенційне повернення міжнародних прибуттів до рівня 2019 року в 2023 році (з 32% у січневому опитуванні), тоді як відсоток тих, хто вказує на те, що це може статися в 2024

році або пізніше (44%), зменшився порівняно з до січневого опитування (64%). Тим часом до кінця квітня пропускна здатність міжнародних повітряних суден в Америці, Африці, Європі, Північній Атлантиці та на Близькому Сході досягла або наблизилася до 80% докризового рівня.

ЮНВТО переглянула свій прогноз на 2022 рік у зв'язку з кращими, ніж очікувалося, результатами в першому кварталі 2022 року, значним збільшенням бронювань авіаквитків та перспективами з Індексу довіри ЮНВТО. Очікується, що у 2022 році кількість міжнародних туристів досягне від 55% до 70% від рівня 2019 року, залежно від кількох обставин, зокрема від швидкості, з якою напрямки продовжують скасовувати обмеження на подорожі, можливих нових спалахів коронавірусу та глобальних економічних умов, зокрема інфляція та ціни на енергоносії [2].

Можна говорити про нові туристичні тренди, які, з'являються у поточному році:

- Міжнародні подорожі з обмеженнями, які все ще зберігаються як за напрямками, так і авіакомпаніями, щоб забезпечити 100% безпеку для споживача.

- Посилення тестування на COVID-19; через два роки після пандемії тестування на COVID все ще буде діяти як профілактичний захід.

- Захищатимуться свідомі подорожі. Люди подорожуватимуть до віддаленіших пунктів призначення, але з тривалим перебуванням, оскільки споживачі прагнуть отримати якомога більше задоволення від кожного місця, яке вони відвідують.

- Зелені подорожі. Зміна клімату – це проблема, яка існує і зростає. Споживачі тепер набагато відповідальніші та усвідомлюють реальність, у якій вони живуть щодня.

- Новий тренд – «ed-ventures». Йдеться про поєднання навчання та відпочинку для наймолодших членів родини. У той час як дорослим може знадобитися дистанційна робота або відвідування зустрічей, їхні діти можуть проводити майстер-класи та навчатися в ігровій формі [3].

Незважаючи на ці позитивні перспективи, складна економічна ситуація в поєднанні з військовим наступом Російської Федерації в Україні створює ризики для поточного відновлення міжнародного туризму. Здається, що російський наступ на Україну поки що мав обмежений прямий вплив на загальні результати, хоча він заважає подорожам у Східній Європі. Проте конфлікт має значні економічні наслідки в усьому світі. Здається, європейський туризм все ж таки залишається стійким до економічних, пандемічних і геополітичних потрясінь. Триваючий російсько-український конфлікт призвів до загострення нафтогазової кризи. Стрімке зростання цін на енергоносії та сировину, що спричиняє інфляцію, збільшило витрати бізнесу, порушило ланцюги поставок і негативно вплинуло на витрати споживачів протягом більшої частини 2022 року. Залишається невизначеністю те, якою мірою шок від цін на нафту вплине на подорожі через сектор енергетичної залежності. Якщо конфлікт триватиме, його вплив може призвести до збільшення транспортних витрат, тоді як відпочиваючі, швидше за все, досліджуватимуть місця, розташовані ближче до дому, і скоротять витрати на подорожі.

Список літератури:

1. World Tourism Barometer. URL: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2022-06/UNWTO_Barom22_02_May_excerpt.pdf (дата звернення 02.07.2022).
2. Tourism recovery gains momentum as restrictions ease and confidence returns. URL: <https://www.unwto.org/news/tourism-recovery-gains-momentum-as-restrictions-ease-and-confidence-returns> (дата звернення 02.07.2022).
3. Tourism trends 2022. URL: <https://www.unwto-tourismacademy.ie.edu/2021/08/tourism-trends-2022> (дата звернення 02.07.2022).

GEOLOGICAL AND MINERALOGICAL SCIENCES

UDK 528+550.837+553.98

TECHNOLOGY OF SATELLITE AND PHOTO IMAGES FREQUENCY- RESONANCE PROCESSING: RESULTS OF DIFFERENT LOCAL AREAS OPERATIVE SURVEYING

Yakymchuk Mykola Andriyovych,
doctor of physics and mathematics, professor,
Institute of Applied Problems of Ecology,
Geophysics and Geochemistry, Kyiv, Ukraine,

Korchagin Ignat Mykolayovych,
doctor of physics and mathematics, professor,
Institute of Geophysics, NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The results of a survey on June 28, 2022, the Constitution Day of Ukraine, of local areas in Turkey, England and the Czech Republic are presented. Experimental studies of a demonstration nature were carried out in order to demonstrate the operability, efficiency and effectiveness of a super-mobile direct-prospecting technology of satellite images and photographs frequency-resonance processing. Responses at the frequencies of oil from limestones were recorded at the well drilling site within the boundaries of an open oilfield in southern Turkey. Two intervals for oil deposits searching were determined in cross-section by sounding. During a photograph of the Lullingstone Castle territory processing, a basalt volcanic complex with hydrogen and living (healing) water was revealed by instrumental measurements. When scanning cross-section from the surface, the upper edge of the basalts was determined at a depth of 13.5 m, responses at hydrogen frequencies began to be recorded from 16 m, and at healing water frequencies – from 21 m. The root of the basalt volcano was recorded at a depth of 470 km. A volcanic complex filled with limestones was discovered at the Grabowka quarry (Czech Republic) location. At the

boundary of 57 km in this volcano there are conditions for the hydrocarbons synthesis. When scanning cross-section with a large step of 1 m, the responses at oil frequencies from limestones were recorded from the search interval of 6208-7193 m.

Keywords: oil, gas, volcano, living water, basalts, hydrogen, phosphorus, direct searches, deep structure, cross-section sounding, zone of longevity.

Introduction. The developed mobile direct-prospecting technology of satellite images and photographs frequency-resonance processing and decoding [4] makes it possible to carry out in a short time in laboratory conditions the examination of local areas and large blocks at any point (region) of globe, as well as on planets and satellites of Solar systems. The results of testing and practical application of developed methods in 2019-2021 [4-7] during searching for deposits of ore and combustible minerals, aquifers, as well as when studying the deep structure in areas of structural objects of various types location, made it possible to obtain numerous evidence (facts) in favor of hydrocarbons abiogenic synthesis and volcanic model of minerals deposits and structural elements of Earth formation.

This paper presents the results of a survey using direct-prospecting methods of the areas of three objects locations in different regions of the world – on the Turkey, England and Czech Republic territories. **Instrumental measurements were carried out within one day – June 28, 2022, the Constitution Day of Ukraine.**

Experimental studies of a demonstration nature were carried out with the aim of the super-mobile direct-prospecting technology additional testing, as well as demonstrating its performance, efficiency and effectiveness.

Research methods. Experimental reconnaissance studies are carried out using low-cost direct-prospecting technology, including modified methods of frequency-resonance processing and decoding of satellite images and photographs, vertical electric-resonance sounding (scanning) of the cross-section and the method of integral assessment of the prospects for oil and gas (ore) potential of large prospecting blocks and local areas [4, 5]. The individual components of the technology used are developed on the principles of the “substance” paradigm of

geophysical research, the essence of which is the search for a specific (required in each case) substance. The developed methods are based on the standing electric waves discovered by Nikola Tesla in 1899 in the deep horizons of the Earth. In modified versions of the methods of frequency-resonance processing of satellite images and photographs, as well as vertical sounding (scanning) of the cross-section, existing databases (sets, collections) of sedimentary, metamorphic and igneous rocks (<http://rockref.vsegei.ru/petro/>), minerals and chemical elements are used. The peculiarities and potentialities of the methods used, as well as the technique of instrumental measurements carrying out, are described in more detail in [4-7].

Unlike classical geophysical methods, the methods used make it possible in each specific case to fill cross-section under study with complexes of sedimentary, metamorphic and igneous rocks, present in it, as well as to determine in first approximation (and refine at stages of detailing) intervals of cross-section that are promising for detection of combustible and ore minerals, immediately, in process of measurements (registration of signals) by the developed instrumentation and measuring devices (i.e. without additional stages of modeling and geological interpretation of measurements results). In this article, as well as in other published materials [4-7], the emphasis is mainly on measurement results presentation.

An oil field in Adana basin of southern Turkey. Information about a new oil field in Turkey appeared at the end of June on many Internet sites, site [1] including. Photographs of well drilling area (Fig. 1) at the field were found on the site [2]. In the demonstration mode, frequency-resonance processing of the photograph in Fig. 1a was carried out.

During frequency-resonance processing of the photograph in Fig. 1a at the surface responses were recorded at the frequencies of 7th (limestone) and 10th (siliceous) groups of sedimentary rocks. Signals from limestones were recorded by cross-section scanning up to 3767 m, and responses from siliceous rocks were recorded from the interval of 3767 m - 723 km.

Fig. 1. Photographs of the well drilling site of various sizes [2]

When the cross-section scanning with a large step of 1 m, the responses at the frequencies of oil from limestones were obtained from two search intervals 484-1025 m and 2105-2757 m.

Brief comments. Responses at the frequencies of oil from limestones at the well drilling site were recorded. Once again, the efficiency of direct prospecting methods has been confirmed.

By the cross-section sounding with a large step (1 m) at the drilling site, two intervals for oil deposits searching were determined. The position in cross-section of individual oil-saturated formations within the search intervals can be refined by scanning with smaller steps (1 cm and smaller).

In volcanic complexes filled with limestone, conditions for hydrocarbon synthesis are created in many cases at the boundary of 57 km. However, in the surveyed area, the lower edge of the limestones was determined at a depth of 3767 m, which indicates the location of limestone volcano root (as well as the boundaries of hydrocarbon synthesis in limestones at a depth of 57 km) outside the surveyed area in the photograph. Consequently, during the activation of the limestone volcano, the rocks from this volcano were thrust over the siliceous volcanic complex.

In the area of the limestone volcano root, the oil-bearing interval may be larger, and a deep channel of fluid migration from the synthesis boundary to the upper horizons of cross-section may also be found there. Fluid inflows in drilled wells may be higher at the site of volcano root location.

The site of the volcano root location can be found during processing in reconnaissance mode of photographs or a satellite image of a larger area. Of interest is the assessment of the oil-bearing interval of the photograph of a larger area in Fig. 1b – frequency-resonance processing of this image was not carried out.

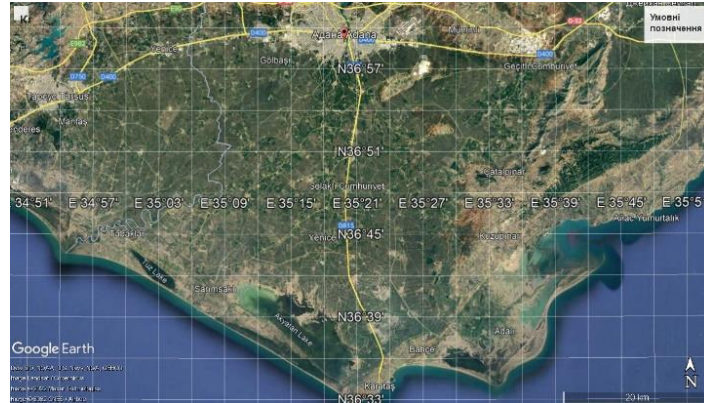

Fig. 2. Satellite image of territory in southern Turkey, within which Adana basin is located

The discovered oil field is located in the Adana basin. A satellite image of the territory in southern Turkey with this basin is shown in Fig. 2. The used direct-processing technology makes it possible to quickly prepare and practically implement a project for a reconnaissance survey of the territory with Adana basin (Fig. 2) in order to select the most promising blocks of detailed prospecting for oil and gas, as well as ore minerals and water.

The site of Lullingstone Castle in English county of Kent. In the process of the frequency-resonance technology of satellite images and photographs processing testing in the UK, basalt volcanic complexes with hydrogen and living (healing) water were discovered in some areas. The article [7], in particular, presents the results of a survey of the Windsor Castle territory, as well as local sites and a large area in the region of the longevity zone near the Detling village.

In the spring of 2022, after visiting Lullingstone Castle in English county of Kent, one of the authors of this paper suggested that it is located within a basalt volcanic complex with hydrogen and living water. To confirm this assumption, on

June 28, frequency-resonance processing of a photograph of the Lullingstone Castle location, shown in Fig. 3, was carried out in a demonstration mode.

During frequency-resonance processing of the Castle site photograph (Fig. 3) at the surface signals were recorded **at frequencies of 6th (basalt) group of igneous rocks, hydrogen, red phosphorus, hydrogen bacteria and living (healing) water.**

By the cross-section scanning from surface, the upper edge of the basalts was determined at a depth of 13.5 m, and by fixing the responses at various depths, the root of the basalt volcano was recorded at a depth of 470 km.

When the cross-section scanning, responses at hydrogen frequencies began to be recorded from 16 m, and at living (healing) water – from 21 m.

Brief comments. During processing a photograph of the Castle territory, a basalt volcanic complex with hydrogen and living (healing) water was revealed by instrumental measurements.

Additional facts (evidence) have been obtained in favor of the facts that our ancestors possessed information (knowledge) for choosing good places for religious buildings constructing and settlements creating.

On the Castle territory, it is advisable to conduct additional detailed studies in order to determine the healing properties of living (healing) water and assess the feasibility of its extraction. The healing properties of living water were determined by processing a photograph of Windsor Castle [7].

Fig. 3. Photograph of Lullingstone Castle location

Figure 4 shows satellite images of the territory of various areas, in the central part of which Lullingstone Castle is located. Noteworthy is the project of the reconnaissance survey of shown in Fig. 4 territories in order to find the most promising areas for predicted accumulations of natural hydrogen searching and assessing the feasibility of its production. Proven mobile technology makes it possible to implement such a project in a short period of time and with minimal financial costs.

Fig. 4. Satellite images of the Lullingstone Castle territory of various sizes

Area of Hrabuvka quarry location in Czech Republic. The article [3] presents the materials of geological and geochemical studies at the site of ancient hydrocarbon seepage in the Grabowka quarry, in Moravia. In the abstract to the article, the authors write: “The available data are compatible with two possible scenarios of fluid origin. The hydrocarbons could have been leached from underlying Paleozoic sedimentary sequence by aqueous fluids that infiltrated into the basement after Tertiary tectonic reactivation. Alternatively, an external source of hydrocarbon-bearing fluids can be found in the adjacent Outer Western Carpathians flysch nappes containing petroleum-producing lithologies. Nevertheless, a regional flow of hydrocarbonbearing fluids is evidenced by the occurrence of very similar hydrocarbon-bearing vein mineralizations in a wider area.”

After reviewing the article content, the authors came up with the assumption that the Grabowka quarry is located within a volcanic complex filled with limestone, in which, at a depth of 57 km, there are conditions for hydrocarbon synthesis. To test

this assumption, frequency-resonance processing of a satellite image of the Grabowka quarry location (Fig. 5a) was carried out in demonstration mode.

During frequency-resonance processing of the satellite image of the quarry area (Fig. 5a), responses were recorded at the surface with a delay at the frequencies of oil (at 47 s), gas (38 s), methane-oxidizing bacteria (43 s), yellow phosphorus (48 s), the 7th (limestone) group of sedimentary rocks (10 s).

The upper edge of the limestones was determined by scanning at a depth of 5450 m, and the root of the limestone volcano was fixed by registering responses on the surfaces of 50 km, 99 km, 218 km, 480 km and 723 km at a depth of 723 km.

Fig. 5. Satellite images of Grabowka quarry area location in Moravia (Czech Republic) of various sizes

From the interval 0-5450 m, responses were recorded at the frequencies of 10th (siliceous) group of sedimentary rocks.

At a depth of HC synthesis of 57 km, responses at oil frequencies were recorded from 18 s.

When scanning the cross-section with a large step of 1 m, the responses at oil frequencies from limestones were recorded from the search interval of 6208-7193 m.

Brief comments. As a result of performing a small number of measuring procedures, a volcanic complex filled with limestones was discovered at the Grabowka quarry location. At the boundary of 57 km in this volcano there are conditions for the hydrocarbon's synthesis. The assumptions of the authors about

presence of a volcanic complex with limestones in the area of the quarry are confirmed by instrumental measurements.

The rocks of limestone volcano in the survey area are overlain by a thick layer of siliceous rocks from a nearby volcanic complex (complexes) of siliceous rocks.

The results of numerous experimental studies carried out earlier have shown that siliceous rocks are a very good (high-quality) seal for the formation of hydrocarbon and natural hydrogen deposits in reservoirs.

Time delays in fixing responses at the frequencies of oil, gas, phosphorus, bacteria and limestones are precisely due to the thick layer of siliceous rocks, recorded by sounding in the upper part of cross-section.

Instrumental measurements of a detailed nature were carried out at the survey site. From a methodological point of view, it can be stated that in the areas where volcanic complexes with siliceous rocks are located, it is advisable to carry out instrumental measurements in a detailed mode.

The area of Grabowka quarry location (including the larger area in Fig. 5b) is of interest for conducting a detailed survey using mobile direct-prospecting methods of satellite images and photographs frequency-resonance processing. Under a thick layer of siliceous rocks (high-quality, ideal seal) accumulations (fields) of oil and gas in industrial (commercial) volumes can be formed! Mobile direct-prospecting methods make it possible to quickly, in compressed time intervals, map hydrocarbon accumulations in cross-section and evaluate the feasibility of drilling exploration wells in promising areas.

Conclusion. We note once again that the frequency-resonance processing of photographs and satellite images of survey site was carried out in a reconnaissance mode - an integral assessment of the values of the structural parameters of cross-section, as well as the prospects for detecting accumulations of hydrocarbons and hydrogen, was carried out. In the course of the experiments conducting, the entire set of measurement procedures was not fully implemented.

When processing photographs and satellite images over three surveyed areas, additional facts (evidence) were obtained in favor of the deep (abiogenic) genesis of oil, condensate and gas in the process of hydrogen degassing of the Earth. At survey sites in Turkey and Moravia, responses at oil frequency are obtained from limestone-filled volcanic structures. On the Lullingstone Castle territory location, signals at the frequencies of hydrogen and living water were registered in the basalt volcano contours. The areas of basaltic rock location can be considered priority, when the exploration for hydrogen conducting. The relevance of the problem of abiogenic synthesis of hydrocarbons and their migration into the upper horizons of the cross-section and into the atmosphere is emphasized by many researchers.

It is necessary to note also, that by reconnaissance studies basalt volcanoes with hydrogen and living water have been discovered in many regions of Great Britain. This is a hydrogen degassing site near Heathrow Airport, a peat bog in Scotland, a local shale gas well drilling site, small areas with the crop circles, discovered in 2019.

The presented materials of reconnaissance experimental studies, as well as the published articles [4-7], clearly demonstrate the efficiency, information content and operativeness of direct-prospecting methods of frequency-resonance processing of satellite images and photographs during the integral assessment of the prospects of hydrocarbons and hydrogen accumulations detecting within the survey areas, as well as in the intervals of the cross-section of local sites. The results of experimental work in various regions indicate the feasibility of using direct-prospecting methods to detect and localize hydrogen accumulation zones in the areas of basalt volcanoes, as well as in areas of hydrogen degassing. Direct-prospecting methods can be used also to assess the prospects for oil and gas potential of large exploration blocks and local areas (including those put up for auction), to select the optimal locations (sites) for laying exploration and production wells, assessment of the prospects for discovering oil and gas deposits in the deep and super-deep horizons of cross-section. The use of super-efficient and low-cost direct-prospecting technology will significantly speed up

the exploration process for natural hydrogen and oil and gas, as well as reduce financial costs for its implementation.

References

1. Erdogan announced a new oil field in Turkey and estimated the value of the reserves. <https://tsn.ua/ru/svit/erdogan-zayavil-o-novom-mestorozhdenii-nefti-v-turcii-i-ocenil-stoimost-zapasov-2097592.html>

2. The oil found in Adana brought joy. <https://newsbeezer.com/turkeyeng/the-oil-found-in-adana-brought-joy/>

3. Zdenek Dolníček, Tomáš Lehotský, Marek Slobodník, Eva Hejtmánková, Andrea Grígelová, Jan Zapletal. Mineral-forming and diagenetic processes related to Tertiary hydrocarbon seepage at the Bohemian Massif/Outer Western Carpathians interface: Evidence from the Hrabuvka quarry, Moravia, Czech Republic. *Marine and Petroleum Geology*. 52 (2014). 77-92. <http://dx.doi.org/10.1016/j.marpetgeo.2014.02.003>

4. Yakymchuk N.A., Korchagin I.N., Bakhmutov V.G., Solovjev V.D. Geophysical investigation in the Ukrainian marine Antarctic expedition of 2018: mobile measuring equipment, innovative direct-prospecting methods, new results. *Geoinformatika*, 2019, no. 1, pp. 5-27 (in Russian).

5. Yakymchuk, N. A., Korchagin, I. N. Application of mobile frequency-resonance methods of satellite images and photo images processing for hydrogen accumulations searching. *Geoinformatika*, 2019, no. 3, pp. 19-28 (in Russian).

6. Yakymchuk, N. A., Korchagin, I. N. Technology of frequency-resonance processing of remote sensing data: results of practical approbation during mineral searching in various regions of the globe. Part I. *Geoinformatika*, 2019, no. 3, pp. 29-51; Part II. *Geoinformatika*. 2019. no. 4, pp. 30-58; Part III. *Geoinformatika*. 2020. no. 1, pp. 19-41; Part IV. *Geoinformatika*. 2020. no. 3, pp. 29-62; Part V. *Geoinformatika*. 2021. no. 3-4, pp. 51-88 (in Russian).

7. Yakymchuk M. A., Korchagin I. M. Reconnaissance survey of longevity zone in the area of Detling village (England) // *International scientific innovations in*

human life. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2022. Pp. 347-358. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-8-10-iyunya-2022-goda-manchester-velikobritaniya-arhiv/>

АУРОГРАММЫ В ИССЛЕДОВАНИИ МИНЕРАЛОВ И КРИСТАЛЛОВ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Огирко Игорь Васильевич,

доктор физико-математических наук,
заведующий кафедрой информационно
мультимедийных технологий УАК
Украинская академия книгопечатания,
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Возможности кирлиановской фотосистемы позволяют проводить съёмку различного вида минералов и кристаллов. Удалось получать не только аурограммы минералов и кристаллов, но и видеть, как они взаимодействуют между собой, как они воздействуют на ауру человека, как они меняют своё излучение после молитв в лучшую сторону, а также ухудшение свечения после негатива и ругани. В кирлианографии впервые отразили свечение камней фотодокументально.

Ключевые слова: аурограммы, кирлиановский прибор, Эффект Кирлиана, кирлианография, аурология.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе американской версии, производства фирмы Panteon

Research, а затем этот прибор был усовершенствован инженером-конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность

Рис.1 Кирлиановский аппарат

регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаиллю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблея Мира; кандидату технических наук Любове Сергеевне Гординой, академику, доктору медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической антропоэкологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих

книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауурологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов. Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит содружеством интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены содружества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности: связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Возможность кирлиановской фотосистемы позволяет проводить съёмку различных видов минералов и кристаллов. Удалось получить не только аурограммы самих минералов, кристаллов и излучаемого ими свечения, но и увидеть, как они взаимодействуют между собой. А также взаимодействие с человеком (воздействие на его ауру), как меняется излучение, как оно усиливается после молитв в лучшую сторону. Зафиксировано также и ухудшение свечения минералов после того, как хозяин этого минерала позволяет себе ругани, нецензурную лексику. В кирлианографии впервые отражено свечение вокруг камней и внутри них фотодокументально. В фото экспериментах показано излучение камнями живой плазмы с определённой периодичностью отделения плазмоида от жеода один-два раза в минуту. Впервые зафиксировано присутствие рядом с различными камнями и минералами, а также жеодами различных форм энергетической жизни, которые названы ангелическими. Также есть особые виды световых конструкций, которые скорее всего принадлежат к духам природы. Из источников, полученных в последнее время от космических учителей, мы узнаем о том, что в рождении минерала и кристалла присутствует живая природа. В частности объяснено, что зарождение перво-клетки минерала происходит с участием духов природы и солнечного ветра (солнечных плазмоидов). Плазмоиды в огромных количествах запечатлены на кирлианографиях и в видеопрограммах, которые представлены мной на Ютубе.

Отношение к минералам, кристаллам, украшениям у людей чаще всего утилитарное. Привлекательная эстетически палитра камня является тем моментом, благодаря которому их используют как ювелирные украшения. Проведённые на кирлиановском аппарате и на биорезонансном диагностическом приборе исследования и эксперименты показывают, что камни, излучая великолепные позитивные энергии, дополняют недостающую энергию человека. Симбиотически гармонично взаимодействуют с ним в том случае, если камень человеку подходит. Камни, как и люди, имеют свои особенности и подходят далеко не всем. Мало того, существует такое понятие,

как война камней, которая отражается на кирлиановских снимках (рис. 2), как погашение энергетики одного и другого камня при нахождении их рядом, если они по излучению, по резонансу не совпадают.

Использование камней до сих пор в жизни человека весьма ограничено. А на самом деле изучение свойств камней есть с позиции понимания их излучения, с позиции понимания того, что их энергии дополняют недостающие энергии человека. Причём очень специфические: разные камни несут с собой

Рис.2. Кирлиановские снимки

разные по характеристике энергии, которые помогают человеку в различных областях жизни, здоровья, земледелия. Помогают не только людям, но и животным. Заряжают воду, очищают её.

Особый камень – шунгит создаёт в симбиозе с излучениями растений колоссальную защитную атмосферу в пространстве. Которая защищает от негативных техногенных излучений. Новые знания, привнесённые в жизнь с детского возраста, помогут людям во многом: улучшить качество содержания своей жизни, помогут внести эстетику камней, заложенную в них замечательную палитру природы в жизнь, практику, медицину, развитие интеллекта и естественно в дизайн пространства помещений.

Камни выполняют огромную роль в нейтрализации геопатогенных зон. Это та часть знаний, которая бесконечно важна для людей, но пока ещё передаётся только специалистам. Задача науки, задача системы образования довести эти важнейшее знания до широкого круга и специалистов, и педагогов,

и родителей, и детей, начиная буквально с раннего возраста – с двух-трёх лет можно начинать работать с камнями и рассказывать детям об их свойствах.

Софией Бланк написано ряд книг [25, 15] о камнях и их лечебных свойствах. Это книги: «Минералы исцеляют. Почему и как», «Исцеления камнями», «Минералы и кристаллы в свете Эффекта Кирлиана». В 2002 году издана и в 2019 переиздана в издательстве Амрита-Русь. Написана книга для детей: «Увидеть невидимое. Жить в дружбе с ангелами» [35]. В этой книге одна из глав посвящена излучению камней и значению камней в жизни человека. Большая надежда на то, что материалы конференции, в которых изложенные особые свойства камней и реальность их помощи людям, дойдут до людей скорее, чем этим займутся органы образования.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г.Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г.Львов – г.Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г.Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.

10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.
13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.
16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2077г. – 208с.
18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.
21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г. Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.
23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.
25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.

30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.
34. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2010 г., переиздано 10 раз.
35. София Бланк. Увидеть невидимое. Жить вместе с ангелами. – Амрита-Русь – 2010г., переиздано 4 раза.
36. София Бланк. Благословение вселенной. Исцеление на тонких планах. – Феникс –2009г.
37. София Бланк. Смерти нет. Мы не уходим в никуда, а продолжаем жить в тонких мирах. – Нью-Йорк – 2002г.
38. София Бланк. Аура деяния духа. – Феникс – 2006г.
39. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева:
https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
40. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева:
<https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
41. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University
<https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>
42. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх:
<https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>
43. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod:
<https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

ASTRONOMY

UDC 523.4

HUGE CATASTROPHES ON THE MIRANDA – SMALLEST OF URANUS’ FIVE LARGEST MOONS

Vidmachenko Anatoliy Petrovych

Doctor Phys.-Math. Sci., Professor, Professor of Department of Physics
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine;
Kyiv, Ukraine

Steklov Aleksey Fedorovich

PhD Phys.-Math. Sci., Associate Professor of Department of Physics,
International Academy of Personnel Management;
Main Astronomical Observatory of the
National Academy of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine

Abstract: Miranda is the smallest and closest to Uranus of its five largest moons. All of them move inside Uranus’ magnetosphere almost perpendicular to the planet’s orbit. Miranda’s images from the “Voyager-2” spacecraft revealed huge furrows, cracks up to several kilometers deep, hummocks of plates that were on top of each other, and so on. Such structure of the surface was explained by the splitting of the primary body in the collision with a large planetesimal; but its parts did not diverge, but rejoined with a slight shift. Another hypothesis allows for uneven heating of the subsoil; local melting of the crust exposed the plates, which then surfaced and we now see them on the surface. Continuation of one of the ridges is the Verona fault, up to 20 km deep, near the South Pole. Satellites, together with Uranus, revolve around the Sun during more than 84 Earth years. Due to the lack of inclination of the axes of rotation of satellites to the plane of their orbits, we observe the effect when one of their polar regions is illuminated half of the time by the Sun, and the opposite polar regions – are in polar night. This affects the physical conditions in the opposite hemispheres of the satellites. On the surface of little

Miranda collected almost all possible geological forms found in the solar system. The density of the satellite 1.15 g/cm^3 indicates a significant proportion of water ice in its composition. Some evidence on the surface of the satellite indicates the existence of water volcanism and some processes that led to its destruction.

Key words: Key words: Miranda, water volcanism, geoactivity, seasons, geological forms.

We now know of 27 satellites of Uranus [16]. The 5 largest of them were discovered a long time ago. The first 2 of them – were discovered by Herschel in 1787 (Titania and Oberon) 6 years after the discovery of Uranus. Two more satellites (Ariel and Umbriel) – were discovered in 1851 by William Lassell, a British amateur astronomer. In 1948, the American astronomer Gerard Kuiper found the smallest of the five main satellites – Miranda. These main satellites of Uranus (Fig. 1) are located in the following order from the planet: Miranda, Ariel, Umbriel, Titania and Oberon (Table 1).

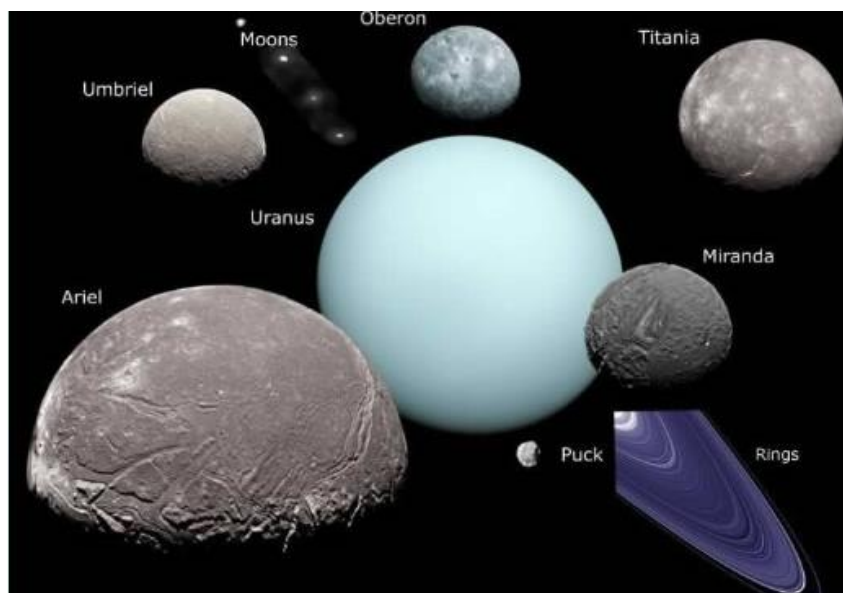

Fig. 1. Compiled image of the Uranium satellite system based on images obtained by “Voyager-2” in January 1986 (http://nssdc.gsfc.nasa.gov/photo_gallery).

The satellite system lies in the equatorial plane of the planet, which is almost perpendicular to the plane of its orbit. Therefore, Uranus' satellites do not move in the plane of its orbit, but almost perpendicular to it [15, 16]. All 5 major ones move inside Uranus' magnetosphere [8] without leaving it. This makes the picture of the structure of the magnetosphere very complex, because satellites have the opposite effect on it. The discoverers of the first four satellites did not give them names.

This was done in the XIX century by the son of William Herschel, also a prominent astronomer John Herschel. His proposal was accepted and the names of the satellites became a kind of English revenge for the refusal of the international astronomical community to recognize the name proposed by William Herschel in the time of King George of England for the name of the new planet.

In violation of the astronomical tradition, which requires taking names for planets and satellites from the mythological plots of different peoples, the satellites received the names of characters from the works of English writers – Shakespeare and Pope. None of Uranus' satellites has a noticeable atmosphere, as they are all too small to hold a gas shell around them [3, 5, 7].

Table. 1. Satellites of the planet Uranus.

Satellite	Star magnitude	Radius, (km)	Mass (kg)	Density, g/cm ³	Orbit radius, of thousand km	Rotation period (days)	Inclination of the orbit (degrees)	Opening date, discoverer
Miranda	16.5	236	6.89×10^{19}	1.15	129,90	1.413	4.20	1948, Gerard Kuiper
Ariel	14.4	583	1.26×10^{21}	1.66	191,24	2.520	0.00	1851, William Lassell
Umbriel	15.3	595	1.33×10^{21}	1.51	265,97	4.144	0.00	1851, William Lassell
Titania	14.0	796	3.48×10^{21}	1.68	435,84	8.706	0.00	1787, William Herschel
Oberon	14.2	776	3.03×10^{21}	1.58	582,60	13.463	0.00	1787, William Herschel

Images for the closest to the planet from Uranus' large satellites, Miranda (Fig. 2), taken on January 24, 1986 with "Voyager-2" spacecraft, revealed huge furrows and cracks several kilometers deep, and hummocks of plates that approached each other, etc. (Fig. 3). In order to explain such a complex surface structure, it was almost immediately suggested that its original body had once long ago been split in a giant

collision with a large planetesimal. But its individual parts could not be separated by a long distance and reunited. Although, with a small shift of several kilometers.

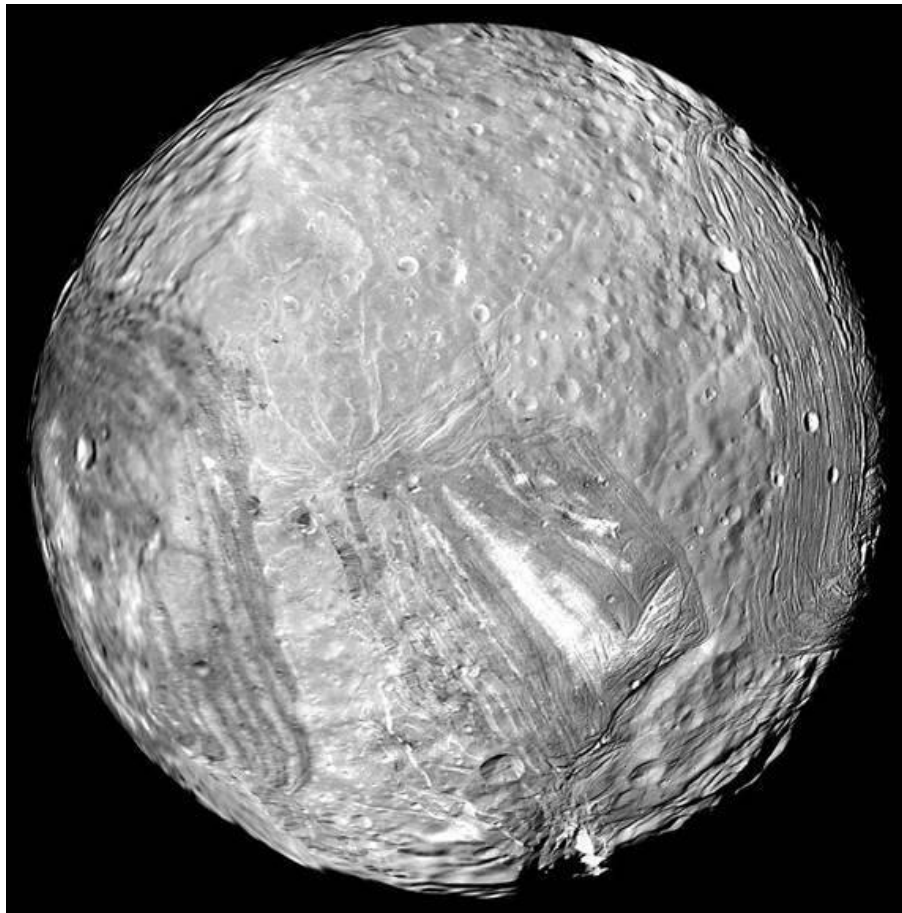

Fig. 2. Uranus' moon Miranda from "Voyager-2".
(<https://photojournal.jpl.nasa.gov/catalog/PIA18185>).

The main material was obtained for Miranda, a satellite with an average diameter of up to 472 km, which contains the largest share of ice among Uranus' satellites [4]. In terms of the geometry of "Voyager-2" flight past Uranus, Miranda became the most ballistically convenient for obtaining images. And Miranda justified the efforts of scientists who had to solve a lot of technical problems in order to ensure this survey. First, on the orbit of Uranus is quite dark: 370 times darker than on the Earth from the Sun. Therefore, the selection of exposure when obtaining images of the surface was quite careful.

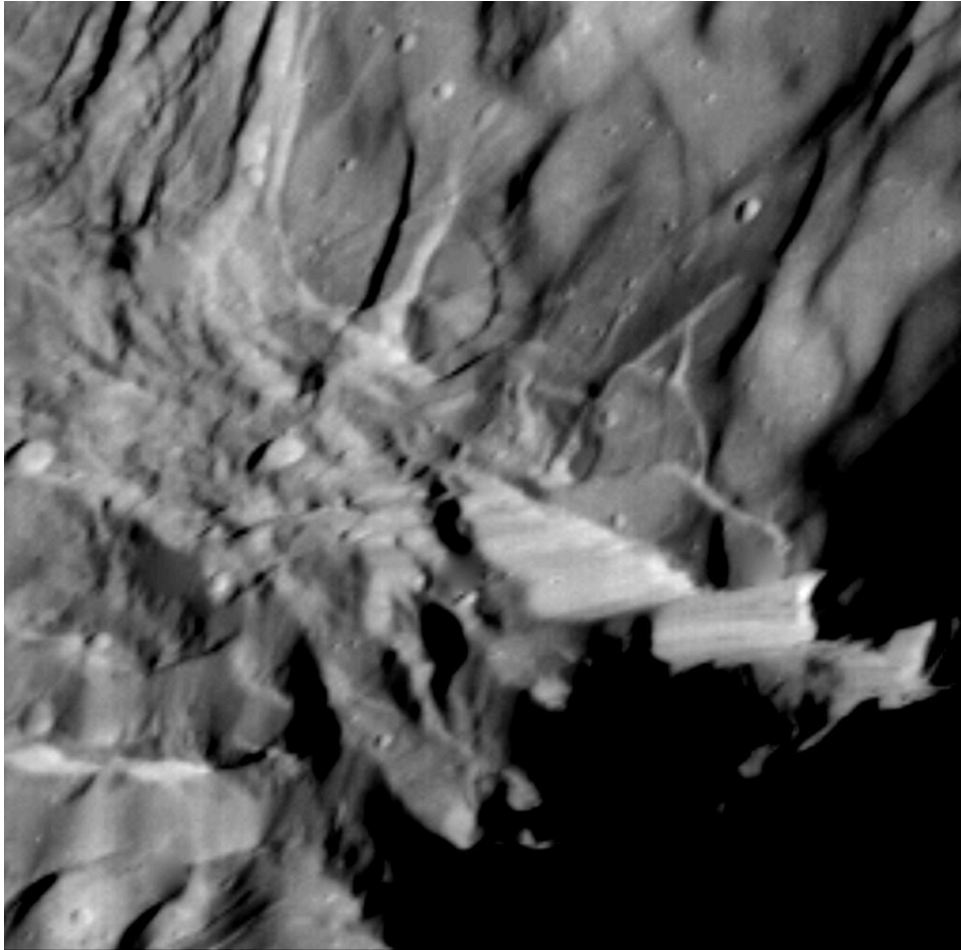

Fig. 3. Close-up of a large fault scarp Verona Rupes on Miranda, possibly 20 km high (<https://photojournal.jpl.nasa.gov/catalog/PIA00044>).

The distance, from which Miranda was photographed, was quite short. And it was necessary to obtain a series of images with high spatial resolution in order to then be able to make a mosaic of the surface of the satellite (Fig. 2). Each exposure lasted only a few seconds. And in order to carry out this survey, we had to completely change the usual order of work, when the images were transmitted by radio to Earth immediately after their receipt. When photographing the Miranda, the camera kept turning to compensate for blurring images. Because of this, his antenna was no longer aimed at Earth. Therefore, the images had to be recorded on board, and they were transmitted to Earth only during the next day.

Miranda's orbit lies entirely in the magnetosphere of Uranus. Therefore, with a period of rotation of 1.413 days, the entire posterior hemisphere of satellite is constantly bombarded by magnetospheric plasma, which rotates with the planet. As a

result of this bombing, this part of the hemisphere was much darker than the surface of the anterior hemisphere. Note that this is observed on all satellites of Uranus, except Oberon. As “Voyager-2” approached Miranda, devices registered a marked decrease in the concentration of ions in the Uranium magnetosphere.

The survey managed to cover almost the entire southern illuminated part of the satellite, presenting it in eight images with high spatial resolution. One of such pictures is shown in Fig. 2. In the same image you can see an almost regular trapezoid measuring 140×200 km, formed of dark and light stripes. The trapezoid stands out against the background of the surrounding surface with almost no meteorite craters. While the surrounding area is a crater relief cut by small rifts.

The bands forming this trapezoid look like many parallel ridges that converge with another similar system, forming an almost right angle. Its amazing continuation is the deep (up to 20 km) Verona fault, the steep slopes of which go right down beyond the illuminated part of the satellite. With much better resolution, part of this fault is presented in Fig. 3. This formation is located near the south pole of Miranda.

Note that the system of satellites of Uranus together with the central planet revolves around the Sun for over 84 Earth years. In the practical absence of inclinations of the axes of rotation of satellites to the plane of their orbits, we observe the effect when some of their polar regions are illuminated by the Sun for almost half of this time, and opposite polar regions are in polar night. Such long-term seasonal effects have a strong effect on the physical conditions in the opposite hemispheres of the planets [4, 6, 9, 10] and their satellites [17, 18].

No less mysterious formations, perhaps of the same nature, are also near the terminator, which, as in other satellites of Uranus due to the position of the polar axis, in time of flight was constantly near the equator of Miranda. One of them is bordered by the same system of light and dark stripes (Fig. 2, bottom, right), but wider than for the trapezoid. It looks like the total area of this object can be 5 times the area of the trapezoid. The name "Maximus Circus" has been proposed for such facilities, that's what the ancient Romans called the “great stadium”. There are almost no meteorite craters in these “stadiums”, which indicates the relative youth of the objects.

Another similar formation is on the diametrically opposite side of the satellite. It also resembles the outlines of a “stadium” and looks like traces of plowing at the edge of the field. This is about 15-20 parallel ridges, separated by the same valleys, repeated every 5-7 km. The whole system then rotates almost at right angles and also goes beyond the edge of the terminator. This “stadium” is very similar to the system of almost parallel furrows on Jupiter’s moon Ganymede.

That is, little Miranda in its relatively small area has collected a collection of almost all possible geological forms found in the solar system. Many hypotheses have been put forward to explain the nature of Miranda's surface. One of them, as we mentioned above, suggests that the original body was split in a major collision, but the broken parts failed to disintegrate, but reunited, exposing the internal structure of the celestial body. However, it remains unclear why ancient impact craters have survived in other parts of the satellite's surface. Another hypothesis assumes that at one time there was uneven heating of the subsoil of Miranda. Local melting of the crust exposed the plates, which then emerged and which we now see on the surface of the satellite.

The average satellite density values given in Table 1 indicate the presence of up to 60% of the total mass of ice from water [14], up to 25% of methane and ammonia ice and up to 20% of silicate rocks (silicon compounds with other chemical elements). On these large satellites of Uranus, images from the “Voyager-2” spacecraft showed the presence of light emissions and large impact craters on a fairly dark surface. The nature of light emissions – indicates that it is water ice, snow or frost. And in the centers of even young craters, a rather dark substance was found, which clearly indicates geyser volcanic activity in the water version [11-13]. There, through gaps in the ice crust, “dirty” water could spill onto the surface of the satellite and form a very dark surface after cooling.

The presence of large faults, cracks and landslides on the satellites indicates the existence of significant tectonic processes in the early history of their formation and in the recent past. The position of the polar axis of Uranus during the voyage of the “Voyager-2” spacecraft was close to the direction to the Sun. And this made the

program of television satellite imagery extremely difficult. After all, the spacecraft went through the plane of the satellites' orbits. Such a scheme of convergence with the Uranus system has made it impossible to register successive gravitational perturbations from satellites.

Therefore, when determining the mass and their average density, used the method when the values of the masses were compared with the mass of Miranda, with which the spacecraft came closest. And then the mutual perturbations of the satellites were calculated with the help of positional observations.

The density of satellites in the range of 1.15-1.68 g/cm³ indicates the presence of up to 60% of water ice in their composition [14]. But these icy moons of Uranus differ, for example, from the moons of Saturn in a slightly higher density. Obviously, they contain more hydrated silicates. And their nucleus can take up to half the diameter, or even more.

Small-scale television images show bright spots that have been crowned by very bright rays around larger impact craters, similar to those seen, for example, on Jupiter's moon Callisto. The nature of these light emissions – water ice, hoarfrost, snow. Light emissions contrast with the very dark ancient surface of this celestial body. Some of the impact craters had very dark bottoms.

But the dark bottom turned out to be a complete surprise in large, much “younger” impact craters surrounded by light rays. This almost certainly indicates “volcanic” activity in the water version, when contaminated water spilled onto the surface through gaps formed in the ice crust, which formed a very dark surface when solidified.

It will be recalled that the temperature on the surface of Uranus' satellites is low with an average value of about 60 K during the day. At such temperatures, the physical properties of water ice are distinguished by the fact that ice becomes a very hard mineral. Near many large craters, dark streams are visible, which partially filled their bottom and solidified. Apparently, in its ancient history there were powerful internal forces and heat fluxes that destroyed the ice crust and caused its movements. We now see their traces as faults on the surface of the satellite.

Information on the presence of frozen water on the surface of Uranus satellites was obtained during ground-based spectrometric studies [2].

Some evidence on the surface of the satellite undoubtedly suggests that there was once a process that led to its destruction. The walls of some canyons seem light, probably because they are covered with ice.

As in Uranus itself [1], the peculiarity of the position of the axis of rotation of Miranda is manifested in the fact that its equator is now almost constantly on the terminator of the satellite, on the border of day and night.

References

1. Krushevskaya V.M., Benedichuk T.B., Vid'machenko A.P. (2003) Variations of brightness temperatures of Uranus and Neptune. *Astr. School's Report*, 4(2), p. 77-82.
2. Kuznyetsova Yu., Vidmachenko A., Matsiaka O., Shliakhetskaya Y., Yushkin M., Krushevskaya V. (2015) Researches of Long-Term Variations in Uranus and Neptune Spectra. *Odessa Astronomical Publications*, 28(2), p. 285-288.
3. Morozhenko A.V., Vidmachenko A.P., Nevodovskiy P.V., Kostogryz N.M. (2014) On the efficiency of polarization measurements while studying aerosols in the terrestrial atmosphere. *Kinematics and Physics of Celestial Bodies*, 30(1), p. 11-21.
4. Steklov A.F., Vidmachenko A.P., Miniailo N.F. (1983) Seasonal variations in the atmosphere of Saturn. *Soviet Astronomy Letters*. 9 (Mar.-Apr.), p. 135, 136.
5. Vid'machenko A.P. (1991) Giant planets - Theoretical and observational aspects. *Astronomicheskii Vestnik* 25 (May-June 1991), p. 277-292.
6. Vidmachenko A.P. (1999) Seasonal variations in the optical characteristics of Saturn's atmosphere. *Kinematics Phys. Celestial Bodies*. 15(5). P. 320-331.
7. Vidmachenko A.P. (2009) Planetary atmospheres. *Astronomical School's Report*, 6(1), p. 56-68.
8. Vidmachenko A.P. (2012) The magnetic field of planets, satellites and asteroids. *Astronomical School's Report*, 8 (2), p. 136-148.
9. Vidmachenko A.P. (2015) Seasons on Saturn. 1. Changes in reflecting characteristics of the atmosphere at 1964-2012. *Astr. School's Report*, 11(1), p. 1-14.

10. Vidmachenko A.P. (2015) Seasons on Saturn. II. Influence of solar activity on variation of methane absorption. *Astronomical School's Report*. 11(1), p. 15-23.
11. Vidmachenko A.P. (2016) Activity of processes on the visible surface of planets of Solar system. *Astronomical School's Report*, 12(1), p. 14-26.
12. Vidmachenko A.P. (2016) Activity of processes on the visible surfaces of Solar System bodies. 18 ISCo Astronomical School of Young Scientists, National Aviation University, Kyiv, Ukraine, May, 26-27 2016, p. 23-27.
13. Vidmachenko A.P. (2016) The floating ices on the surface of Pluto. 18 ISCo Astronomical School of Young Scientists. NAU, Kyiv, Ukraine, p.10-12.
14. Vidmachenko A.P. (2018) Water in Solar system. 20 International scientific conference *Astronomical School of Young Scientists*. May 23–24 2018. The program and abstracts. Uman, Ukraine, p. 91-93.
15. Vidmachenko A.P., Morozhenko O.V. (2012) The study of the satellites surfaces and the rings of the giant planets. MAO NAS of Ukraine Press, Kyiv, Ltd. Dia. -255 p.
16. Vidmachenko A.P., Morozhenko O.V. (2017) The physical characteristics of the surface of the satellites and rings of giant planets. Kyiv: Editorial and publishing department of NUBiP of Ukraine, -412 p.
17. Vidmachenko A.P., Steklov A.F., Hrudynin B.O. (2022) Seasonal activity of "tiger" stripes on Enceladus. *Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. International scientific innovations in human life (08-10 June, 2022)*. Chapter 60. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. P. 365-375.
18. Vidmachenko A.P., Steklov A.F. (2022) Manifestations of seasonal changes on Saturn's moon Titan. *Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. Innovations and prospects of world science. (April 28-30, 2022)*. Chapter 59. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. P. 354-364.

PEDAGOGICAL SCIENCES

УДК 378.

THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE LENS OF DIGITAL TECHNOLOGIES

Kvasnyk Olga Vitalyivna

Candidate of Pedagogical Sciences

Associate Professor of the Department of Pedagogy,

Philosophy and Language Training

Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education

Abstract. The normative and legal factor of the use of digital technologies in the educational process is shown. The range of digital technologies used in the process of higher education to improve the individual level of students of all educational levels is revealed. The possibility of using the symbiosis of digital tools and services with the individual capabilities of the participants in the educational process of the higher school for high-quality educational results is indicated.

Keywords: educational process, digital technologies, legal acts, distance education, applicants.

Today, the educational space remains the leading aspect of preserving the development perspective. Thanks to certain transformations and revision of regulatory documents, we can continue to move relentlessly and gradually advance on the path to improvement in our professional and socio-cultural activities.

According to legal requirements, the educational process today is "an intellectual, creative activity in the field of higher education and science, which is carried out in a higher educational institution (scientific institution) through a system of scientific, methodical and pedagogical activities and is aimed at the transfer, assimilation, multiplication and the use of knowledge, skills, and other competencies

in students, as well as for the formation of a harmoniously developed personality" [1].

Advancement on the path to digitization of the educational space was approved in a number of normative legal acts: laws of Ukraine "On education", "On higher education"; decrees of the President of Ukraine "On measures to improve the higher education system of Ukraine", "On measures to develop the national component of the global Internet information network and ensure wide access to this network in Ukraine", "On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period until 2021"; in the Concept of the Development of Pedagogical Education, the Concept of the Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018–2020; provision on electronic educational resources [2].

Among the main conditions, the implementation of which will be aimed at speeding up the process of integrating digital technologies into the educational space, the following should be highlighted: motivation for using various information resources, modern programs, platforms and services that contribute to meeting the needs of modern participants in the educational process; determination of the purpose, quota, purpose of digital educational resources and digital learning tools; compliance of the teaching methodology with the use of digital tools to the general strategy of conducting an educational session; appropriate use of digital resources to ensure high-quality individualization, differentiation according to the abilities of all participants in the educational process.

Digital technologies have certain specifics, thanks to which the quality of the educational process for obtaining any levels of higher education is ensured, in particular, it includes such aspects as: interactivity; multimedia; simulation of real objects and processes; communicativeness; productivity and others. They help organize a digital educational environment with support for interactive and multimedia content, in particular Moodle, which allows you to keep the quality of education at a high level, provided it is implemented at a distance [3]. To ensure the quality of the educational process, the Google cloud services system is used (G-mail, Drive, YouTube, Forms, Blog, Documents, Presentations, Tables, etc.); virtual

interactive whiteboards (Padlet, Jamboard, Bitpaper, etc.), modern cloud tools for creating presentations (Canva, Prezi), programs for creating interactive tasks (Learning Apps, wordwall), visualization programs for creating videos, infographics, quests, etc. The organization of the educational process using digital technologies makes it possible to assert that the symbiosis of innovative resources, software services and the capabilities of its participants will allow to show quality results for everyone, regardless of the form of its implementation (face-to-face, remote, virtual, evening).

Список літератури

1. ЗАКОН УКРАЇНИ "Про вищу освіту"(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004)
2. О. П. Цюняк доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника **ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**// Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах 2021 р., № 75, Т. 3.с. 128-137
3. Колеснікова І. В.,**ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ** електронний ресурс режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/143-4.pdf>

**ACTIVATION OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS IN
CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION DURING STUDY HIGHER
MATHEMATICS**

Trofymenko V. I.,
Ph.D., associate professor
Kudzinovska I. P.,
Ph.D., associate professor
National Aviation University
Kyiv, Ukraine

Abstract: The paper considers the problem of increasing the effectiveness of students' independent work in learning mathematical disciplines, emphasizes the need to take into account the main aspects of the development of distance education: constant improvement of the content and methods of teaching, their impact on the development of the personality of a student of higher education.

Keywords: distance education, information technologies, mathematical disciplines, personality development, independent work of students.

The spread of distance education in all developed countries is a natural stage in the development and adaptation of education to modern conditions, namely: institutions of higher education are gradually changing the principles of organizing the educational process, creating conditions for the implementation of more flexible, individualized education, which is implemented in a virtual information and educational environment .

Virtual universities operating today are based on five main models of the organization of correspondence higher education, identified by S. Guri-Rosenblit [1, p. 490]:

- a university providing exclusively distance learning;
- dual type university;
- evening university courses;

- university consortia;
- universities based on new technologies.

One of the essential resources for increasing efficiency in the world market of distance education services are services that include both electronic resources and educational services implemented using distance learning technologies. In addition, due to the spread of the COVID-19 disease, educational institutions were forced to urgently transfer the traditional model of education to a digital platform, which caused an unprecedented surge in the spread of online education in Google-classroom.

No knowledge, if it is not supported by independent activity, can become a real asset of a person. Therefore, independent work is used not only for mastering a certain discipline, but also for the formation of independent work skills in general. Independent work takes place without the direct participation of the teacher, but it must be systematically controlled by the teacher. To perform independent work, students should be provided with methodical instructions, manuals, a list of necessary literature and software tools [2, p.190]. It is also important that the tasks given to students in the framework of distance learning do not increase the amount of work or the level of complexity compared to the same course organized in the classroom. For this purpose, it is advisable to use the recommendations for planning the student's study load,

Independent work of students is the basis of distance learning. Therefore, the question of the degree of independence of homework and control tasks during distance learning is one of the main ones. There are different types of individual independent work in higher mathematics - preparation for lectures, practical classes, assessments, exams, completion of individual homework, essays, preparation for participation in Olympiads and conferences in this discipline. The effectiveness of students' independent work is ensured by an effective control system, which includes surveying students on the content of lectures, checking the completion of current homework assignments, and protecting individual homework and module assignments. At the same time, a positive point of distance learning is the possibility

of automating the verification of students' knowledge using online tests, which significantly saves the teacher's time and avoids the bias of the assessment. On the other hand, there is a problem of controlling the student's independent performance of the assigned tasks. One of the ways to solve this problem is to increase the motivation of students to study and provide the educational process with modern educational materials that will be interesting to the student and encourage him to study the discipline. When applying the distance form of education, it is necessary to diversify its types. The following types of remote technologies are most common: chat classes, which are conducted synchronously, when all participants are given simultaneous access to the chat; web-based classes, distance lectures, conferences, seminars, business games, laboratory work, workshops and other forms of educational activities conducted using telecommunications and other Internet capabilities.

Important educational and informational and methodological resources of the informational and educational environment should become: the website or portal of the institution; structured media library – a thematic collection of photo, video, audio materials, web resources, printed products, which provides the maximum visualization of educational and educational, scientific and methodical activities of the institution, satisfies the interests of real and potential consumers. The study of mathematics requires, first of all, deep and long thinking about the main concepts and their interrelationships, involves solving a large number of typical problems using basic methods to bring the skills of their implementation to a certain degree of automatism. And this requires a sufficient number of hours of both independent and classroom classes.

In order to activate the independent work of students, the teachers of the Department of Higher Mathematics of the National Aviation University have developed a number of methodological recommendations for the independent work of students [4; 5; 6; 7]. The material of each topic corresponds to the working curriculum. Each topic contains basic methodical recommendations and tasks for independent implementation, the solution of which will contribute to a better understanding, assimilation and application of the main theoretical provisions. The

leading teacher can adjust the number and content of tasks that the student must complete independently during the study of the relevant material.

Summarizing what has been said, we note that when teaching mathematical disciplines in the conditions of distance education, it is important to increase the effectiveness of students' independent work. For this you need:

appropriate information and communication support for the course, which contributes, in particular, to the integration of mathematics with the cycle of professional disciplines;

increasing the competence of teachers and students in the field of information and communication technologies;

material and technical equipment of higher education institutions with means of information and communication technologies.

References:

1. Гури-Розенблит, С. Виртуальные университеты: современные модели и будущие тенденции // Высшее образование в Европе. – № 26 (4). – 2001. – С. 487-499.

2. Використання інформаційних технологій при навчанні математичних дисциплін / Трофименко В., Кудзіновська І., Шкварницька Т. / DOI: 10.36550/2415-7988 // Наукові записки. – Випуск 198. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. – С. 185-199.

3. University of Helsinki <https://teaching.helsinki.fi/instructions/article/students-workload-and-study-credits>

4. Higher mathematics. Probability Theory. Random events: Method Guide to self study / compiles: I. O. Lastivka, I. S. Klyus, V. I. Trofymenko. – К. : NAU, 2018. – 48 p.

5. Higher mathematics. Probability Theory. Random variables: Method Guide to self study/ compiles: I. O. Lastivka, I. S. Klyus, V. I. Trofymenko. – К. : NAU, 2019. – 44 p.

6. Higher mathematics. Linear algebra. Algebra of vectors. Elements of analytic geometry: Method Guide / compiles: I. O. Lastivka, A. O. Antonova, I. S. Klyus, V. I. Trofymenko. – K. : NAU, 2018. – 60 p.

7. Вища математика: навч. посібник / І. О. Ластівка, О. І. Безверхий, І. П. Кудзіновська. – К.: НАУ, 2018. – 452 с.

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ТА БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ

Бондаренко Денис Романович

учитель фізики та математики

Харківської гімназії №12 Харківської міської ради Харківської області

здобувач III освітньо-наукового рівня вищої освіти

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Харківський національний педагогічний

університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна

Анотація. У статті розглянуто основні види комунікації педагогічного колективу з батьками. Показано роль батьків у складанні річного навчального плану закладу загальної середньої освіти, а саме у визначенні поглибленого вивчення окремих предметів учнями. Розглянуто дефініцію профільного навчання та узагальнено основні його положення.

Ключові слова: профіль, профільне навчання, поглиблене вивчення, допрофільна підготовка, академічне спрямування.

Сучасний інтенсивний розвиток суспільства, його трансформації призводять до реформування системи освіти. В умовах Нової української школи забезпечення профільної освіти закладу загальної середньої освіти є першочерговим завданням, що сприяє забезпеченню якості освіти та формуванню конкурентоспроможної особистості, яка володіє ключовими компетентностями і має попит на ринку праці. Відповідно до ч. 2 ст. 10 Закону “Про освіту” від 05.06.2017 № 2145-VIII профільна освіта – це один із рівнів середньої освіти, який триває три роки, і його можуть здобувати в окремих закладах освіти або в структурних підрозділах одного закладу освіти (п. 3 ст. 12 Закону “Про освіту”). Тобто це свідчить про можливість надання такої освіти є

не у всіх закладів загальної середньої освіти, що неабияк впливає на якість знань учнів.

Проблемою профільного навчання займалися Л. Романенко, В. Малишев, Л. Липова, Т. Лукашенко. Науковці переважно спрямовують свої дослідження на сутність та зміст профільного навчання та його організацію, розглядають загальну дефеніцію базових понять. Але, на жаль, не визначають що саме необхідно для забезпечення індивідуальних потреб школярів, які виявляють підвищений інтерес до окремих предметів, для професійного самовизначення, до успішної соціалізації, для полегшення адаптації до самостійного життя, для подолання інфантилізму підлітків, та виховання у них відповідальності за прийняття рішень.

Сьогодні вже не виникає питання, чи потрібне профільне навчання, а актуальніше інше - навіщо воно потрібне. Чи виконує воно належним чином ту місію, яку на нього покладено, чи завжди досягає своїх цілей? Чи не перетворюється воно на квазіпрофільне?

Тож враховуючи вищевикладене, ми у своєму науковому пошуці ставили собі мету розглянути особливості комунікації педагогічних працівників та батьків у процесі профільного навчання у гімназії; дослідити їх запити, порівняти запити батьків щодо профільної освіти з нахилами їх дітей.

Відповідно до Закону України «Про освіту» **профільне навчання** – це набуття та вдосконалення учнями професійних знань, умінь та навичок особою відповідно до її покликання та здібностей, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації до професійної діяльності та конкурентоспроможності на ранку праці [1]. В основі визначення профілю навчання лежить академічне та професійне спрямування.

Академічне спрямування — профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти. **Професійне спрямування** — орієнтоване на ринок праці

профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів [2].

Звідси, **профіль навчання** — спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів. Профілі навчання в закладі освіти зумовлені:

- ✚ кадровими, матеріально-технічними, інформаційними ресурсами закладу освіти;
- ✚ соціокультурною та виробничою інфраструктурою регіону, де розташований заклад освіти;
- ✚ перспективою здобуття подальшої освіти та майбутніми життєвими планами здобувачів освіти.

Необхідними умовами, що забезпечать перехід до профільного навчання у закладах загальної середньої освіти, є: допрофільна підготовка учнів у 5-9 класах. Реалізація допрофільної підготовки може відбуватися у закладі загальної середньої освіти за рахунок: факультативів, гуртків за інтересами, курсів за вибором, спецкурсів, шкільних наукових товариств, наступності і послідовності навчальних програм та їх відповідність варіативної складової Типового навчального плану, інтересам старшокласників.

Опитування школярів, їх батьків та вчителів щодо внесення змін до варіативної складової навчального плану, тестування, співбесіди зі школярами, анкетування та інформування батьків про наявні та потенційні профілі навчання у школі, поглиблене вивчення окремих навчальних предметів у початковій школі та базовій середній школі відіграють вагомую роль у визначенні профілю учнів нашої гімназії. Одне з таких анкетування було проведено на базі Харківської гімназії №12 Харківської міської ради Харківської області. Анкетування було проведено серед батьків учнів 4х класів 2021/2022 навчального року, які навчаються у пілотних класах Державного стандарту базової загальної середньої освіти (Нова українська школа – перехід на інший рівень), загальною кількістю респондентів 106 осіб. Завданням

дослідження було визначити запити батьків, їх бачення щодо організації профільного навчання 5-х класів 2022/2023 навчального року у гімназії. За результатами анкетування ми визначили, що батьки хотіли бачити своїх дітей, у майбутньому, в таких галузях як: ІТ- сфера (30,1%), галузі технічних наук (18%), спеціальності пов'язані з володінням іноземних мов (24,1%), економічні спеціальності (12,7%). Відповідно до цього батьки бачать для своїх дітей поглиблення за такими профілями: іноземної філології (англійська, французька, німецька мови) (37,7%), математичний (математика, фізика) (35%), економічний (математика, фінансова грамотність, економіка) (27,3%).

Отже, профільне навчання сприяє отримання бажаної професії учнями, тим самим створює всі умови для конкурентоспроможності людини на світовому ринку праці. Робота Харківської гімназії №12 Харківської міської ради Харківської області у 2022/2023 навчальному році буде спрямована на реалізацію у 5-6х класах фізико-математичного, економіко-математичного профілю та профілю іноземної філології. Пілотуючи Державний стандарт базової загальної середньої освіти (Нова українська школа – перехід на інший рівень) гімназія має можливість спробувати та апробувати програму подвійних профілів чим і задовольнить запити батьків та суспільства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#n8>

ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ВНЗ– СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Гудима Галина Богданівна

Викладач

Задерайко Маряна Володимирівна

Студент

Львівський державний університет
фізичної культури ім. І. Боберського, Україна

Вступ. Необхідно вивчати комунікацію, особливо в освітньому секторі, оскільки комунікація між викладачами та студентами має здатність покращити досвід навчання та створити позитивні тенденції. Спілкування – це просто передача інформації від однієї людини до іншої або групи до іншої. Ефективна комунікація – це процес обміну ідеями, думками, знаннями та інформацією таким чином, щоб досягти мети чи наміру якнайкраще. Іншими словами, це не що інше, як висловлення відправником своїх поглядів у спосіб, який найкраще розуміє одержувач. Мета спілкування онлайн така ж, як і спілкування віч-на-віч: встановлення зв'язків; обмін інформацією; бути почутим і зрозумілим. Розвиток почуття спільності на онлайн-класах зробить навчання студентів більш значущим і це може допомогти їм залишатися на зв'язку протягом усього навчання, особливо в період карантину, викликаного пандемією COVID–19. Коли викладачі спілкуються зі студентами, чи то на заняттях віч-на-віч, чи на онлайн-класах, вони спілкуються з метою надання знань або отримання інформації для розуміння та розвитку стосунків. Спілкування зі студентами в онлайн-середовищі вимагає трохи більше обмірковування та планування, ніж спілкування зі студентами в традиційному середовищі, оскільки в онлайн-середовищі бракує мови тіла. Під час взаємодії в онлайн-класі викладачі не мають переваги використовувати мову тіла, щоб допомогти студентам спілкуватися. Знання слабких місць спілкування в онлайн-середовищі може допомогти їм вирішити, як налагодити своєчасне та відповідне спілкування та як ефективно взаємодіяти зі своїми онлайн-студентами.

Мета роботи. Проаналізувати актуальний стан та перспективи розвитку інтернет-комунікацій в дистанційному навчанні ВНЗ.

Матеріали і методи. Актуальний стан та перспективи розвитку інтернет-комунікацій в дистанційному навчанні ВНЗ розглядали такі дослідники як: Дудка У. Т., Сисоєва С. О., Осадча К. П., Ткаченко Л. В., Грищенко В. тощо.

В роботі використані такі методи дослідження: пошуковий по наявній методичній та науковій літературі із аналізом знайденого матеріалу, конкретизація, аналіз результатів діяльності дослідників з проблеми проведеного дослідження.

Результати і обговорення. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) займають одне з ключових місць в управлінні освітніми процесами. За останнє десятиріччя інформатизація освіти стала проблемою, на вирішення котрої направлено досить багато зусиль та ресурсів. Основною метою залишається розробка нових освітніх технологій, здатних модифікувати традиційні форми представлення інформації для підвищення якості навчання.

Можна виокремити декілька основних сучасних тенденцій розвитку ІКТ в освітньому процесі:

- формування єдиного освітнього простору;
- динамічне впровадження модерних засобів та методів навчання з орієнтуванням на інформаційні технології;
- симбіоз традиційного та комп'ютерного навчання;
- формування системи гібридної освіти;
- безперервний професійний розвиток викладача з метою продукування ним інформаційних технологій для навчання;
- зміна діяльності викладача на розроблювання нових засобів для підвищення його творчої активності, збільшення рівня технологічної та методичної підготовки;
- формування системи безперервного навчання – універсальної форми діяльності, котра направлена на постійний розвиток протягом життя.

Інформатизація освіти передбачає впровадження у вищу освіту нових засобів, методів та форм професійної підготовки майбутніх фахівців, створення та використання потужних і простих у роботі інтернет-технологій та засобів електронного навчання [5].

Проблема COVID–19 згубно вплинула на світову освітню систему. У результаті навчальні заклади в усьому світі розробили нову техніку для надання навчальних програм. Протягом усього цього періоду дистанційна освіта була єдиним вибором у більшості країн, і ці країни прагнули збільшити використання дистанційної освіти та зробити її обов'язковою у світлі ризику неможливості відновити очне навчання.

В останні роки підвищена увага приділяється електронному навчанню в навчальних закладах через численні переваги, які були відкриті під час навчання. Ці переваги включають відсутність фізичних і часових обмежень, легкість доступу до матеріалів і гнучкість планування, а також економічну ефективність рішення. Низка інших досліджень показали, що електронне навчання є корисним як для успіхів студентів, так і для успішності студентів. Однак, щоб досягти оптимальних результатів електронного навчання, студенти повинні брати активну участь у процесі навчання.

Найбільш часто згадувані негативні сторони включають технологічні труднощі та, як наслідок, неможливість відкрити систему, низьку якість викладання, неможливість викладати відповідні дисципліни та відсутність курсів, контактів, спілкування та Інтернету. Крім того, недоліками дистанційного навчання є неправильне використання технологій [7].

Дистанційне навчання є предметом наукових досліджень з моменту його появи. Дослідження різноманітних аспектів його прояву (філософських, психологічних, організаційних, методологічних, технічних та ін.) дозволило світовій науковій спільноті накопичити значний досвід вирішення теоретичних і практичних проблем, які виникають у процесі розробки і реалізації відповідних рекомендацій. Зокрема, одним із актуальних завдань є вибір методичних підходів, які можна використовувати для побудови освітньої

практики в електронному мережевому середовищі. Серед основних цифрових освітніх практик дослідники виділяють: онлайн-навчання та репетиторство; генерація знань на основі цифрового освітнього контенту; інтерактивне формування вмінь і розвиток навичок (симулятори, віртуальні лабораторії, віртуальна реальність тощо); співпраця та взаємодія в освітній діяльності (навчальні середовища, освітні онлайн-спільноти тощо); продуктивні цифрові практики (цифрове оповідання, ментальні карти тощо); формувальне оцінювання (шкали прогресу, онлайн-щоденники, рейтинги, гейміфікація); контроль і управління навчальною діяльністю (системи управління навчанням, мережеві організатори, системи тестування тощо).

Дистанційне навчання – це зростаюча міждисциплінарна сфера, на яку впливають зміни в технологіях і педагогіці. У зв'язку з цим необхідно розуміти існуючі тенденції та проблеми та враховувати їх при створенні систем відкритого та дистанційного навчання [6].

Зазвичай для відмінного забезпечення освітнього процесу у закладі вищої освіти використовується платформа Moodle, яка здійснює прямий супровід освітнього процесу. Ще популярними в ЗВО є платформи дистанційного навчання Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom та Google Meet.

Вищеперелічені освітні системи широко реалізуються в освітньому процесі університетів багатьох держав, вони сприяють плануванню та організації освітнього процесу, на їх основі формуються курси та можливість паралельно спілкуватися з великою кількістю слухачів, здійснювати стрімкий та якісний контроль знань студентів [3, с. 94].

Навчання у системі Moodle можна починати фактично одразу після установки системи та створення першого курсу. Процес роботи із курсом з точки зору педагога полягає у тому, щоб додати потрібні для навчання ресурси або посилання на них, визначити спосіб зворотного зв'язку з учнями і скоректувати наслідки їхньої роботи [1, с. 105].

Система Moodle надає такі можливості для студентів: доступ до логічно структурованого та укомплектованого навчально-методичного матеріалу

(лекції, завдання до практичних та лабораторних, контрольних робіт); додаткові матеріали (книги, методичні розробки); засоби групової роботи (Wiki, форму, чат семінар); проходження тестування та можливість перегляду результатів тестування; завантаження файлів з навчальною інформацією; використання нагадувань про події; дистанційне опанування навчальним матеріалом; дострокове складання заліково-екзаменаційної сесії [1, с. 106].

Moodle структуровано за каталогами, де кожна папка представляє її компонент. Деякі з основних компонентів підтримують модулі розширення або плагіни.

До розширень, які має Moodle, постійно впроваджуються різні типи плагінів. Ці реалізації розроблені компаніями та установами для розширення функціональних можливостей платформи та вирішення їхніх індивідуальних проблем. Завдяки вивченню та аналізу розширень, які існують для Moodle, було визначено, що для нього можна розробити набір функціональних можливостей, які збагачують його та покращують налаштування.

Zoom – це сервіс для проведення онлайн-конференцій, тренінгів та вебінарів. Zoom – це інструмент для відеоконференцій, який надає викладачам та студентам спосіб синхронної зустрічі в Інтернеті через персональний ПК / ноутбук чи мобільний телефон із використанням відео та без нього.

Завдяки Zoom викладачі мають можливість проводити онлайн-заняття з відео високої якості та можливістю участі більше 15 користувачів, хоча, нажалу у безкоштовній версії це можливо не довше 40 хвилин. Сьогодні, кількість користувачів Zoom – приблизно 200 мільйонів [4].

Google Classroom має багато можливостей: створення завдань, які інтегровані з Google Drive; спільна робота над завданнями, яка забезпечує двосторонній зв'язок між студентом та викладачем; спілкування в режимі реального часу; оцінювання виконаних завдань.

В Google Classroom зручно працювати як викладачеві, так і студенту, оскільки служба забезпечує користувачів універсальним робочим апаратом, має зручний інтерфейс і можливості, необхідні учасникам освітнього процесу [5].

Перспективами розвитку інтернет-комунікацій в дистанційному навчанні є:

- Забезпечення ЗВО країни широкосмуговим доступом до Інтернет.
- Оновлення програмно-технічного забезпечення та матеріальної бази університетів для запровадження новітніх технологій у вищій освіті.
- Розроблення і розповсюдження платформ з інтуїтивним не складним програмним інтерфейсом для створення дистанційних курсів.
- Створення чи адаптація інформаційних технологій та електронних навчально-методичних розробок з підтримки новітніх технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України.
- Дослідження результативності технологічних досягнень, що з'являються наразі в ІТ-індустрії, у процесі викладання та навчання у вищій школі [2, с. 279].

Щоб скористатися виявленими можливостями та адаптуватися до нових ринків, соціальних потреб та інших можливостей, університетам з дистанційною освітою потрібно буде продемонструвати підвищену гнучкість. Основні сфери включають:

- Інтернаціоналізація та налагодження зв'язків між аналогічними установами, формування альянсів і забезпечення взаємодії.
- Відокремлення університетських послуг.
- Реорганізація академічної структури, сприяючи міждисциплінарній співпраці.
- Переорієнтація діяльності університету на дослідження та інновації у викладанні та навчанні.
- Запуск спільних лабораторій для передачі знань державному управлінню, компаніям та неурядовим організаціям.
- Поширення використання та повторного використання OERs і відкритих освітніх практик (OEPs).
- Регулярне залучення персоналу до програм безперервного навчання та міжнародної мобільності.

– Збільшення участі здобувачів освіти у процесах спільного проектування курсу.

– Впровадження відкритих фреймворкових технологічних інфраструктур.

Зі стратегічної точки зору надзвичайно важливо, щоб заклади вищої освіти з дистанційною освітою забезпечували центральну роль досвіду в стимулюванні проектування та надання онлайн-освіти. Це буде найважливішим для підтримки високих стандартів якості. Але для того, щоб мати можливість взяти на себе цю роль, ці заклади повинні очолити дослідження у сфері технологічно вдосконаленого та дистанційного навчання та покращити передачу інновацій із дослідження в педагогічну практику. Лише розробляючи, експериментуючи та впроваджуючи педагогічно збагачені моделі проектування онлайн-навчання, які дозволяють студентам набувати навичок вищого рівня, заклади дистанційної освіти можуть виконати свою місію. Інший важливий аспект пов'язаний з необхідністю розробки, експериментування та впровадження інноваційних практик оцінювання та сертифікації на основі компетентності [8].

Висновки. Отже, інформаційно-комунікаційні технології відкривають широкі можливості для інтенсифікації і вдосконалення процесу навчання. Дистанційне навчання з використанням різноманітних платформ чи то Zoom чи то Google Classroom спонукає студентів до більш ефективного засвоєння матеріалу. На сьогодні доступні й інші програми, котрі стають популярними з кожним днем, Google Meet, WebEx та Skype.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудка У. Т. Використання платформи MOODLE у процесі підготовки майбутніх економістів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: матер. II між нар. наук. – практ. інтернет-конференції з нагоди святкування 30-річчя кафедри інформатики та методики її навчання. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2018. С. 104–106.

2. Сисоєва С. О., Осадча К. П. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Т. 70. № 2. 2019. С. 271–284.
3. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. №75. Т. 3. 2021. С. 91–96.
4. Використання сервісу Zoom у дистанційному навчанні: веб-сайт. URL: <https://dut.edu.ua/ua/news-1-525-8896-vikoristannya-servisuzoom-udistanciynomu-navchanni-kafedra-inozemnih-mov> (дата звернення: 01.07.2022).
5. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами: веб-сайт. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisugoogle-classroom-dlya-upravlinnya-osvitnimy-protsesamy> (дата звернення: 02.07.2022).
6. Voloshinov S. Et al. Realities and prospects of distance learning at higher education institutions of Ukraine. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. Vol. 8, Issue 1, 2020. Pp. 16.
7. Shukor N. Distance Learning in Higher Education During Covid – 19: веб-сайт. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2022.822958/full> (дата звернення: 01.07.2022).
8. What future (s) for distance education universities? Towards an open networkbased approach: веб-сайт. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2022.822958/full> (дата звернення: 04.07.2022).

СУЧАСНА МЕДІА- ТА МУЛЬТИМЕДІЙНА ОСВІТА

Жигора Ірина Валеріївна

к.філол.н.,

доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

м. Кропивницький, Україна

Жигора Валерій Сергійович

аспірант III курсу спеціальності

011 Освітні педагогічні науки (доктор філософії),

кафедра педагогіки та менеджменту освіти

Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка

Анотація: Статтю присвячено актуальній проблемі підготовки сучасних фахівців за допомогою мультимедійних технологій. Автори акцентують на розвитку медіаосвіти як важливому складнику інформаційного розвитку суспільства загалом. Особливу увагу в статті приділено перспективам мультимедійної освіти та проблемам медіакультури й медіаосвіти.

Ключові слова: інформаційні технології, мультимедійні технології, медіаосвіта, медіакультура, мультимедійна освіта.

Швидкий розвиток науки й техніки, зокрема в галузі інформаційних технологій (ІТ), потребує постійної професійної підготовки майбутніх викладачів, що сприяє вдосконаленню процесу навчання. Упровадження в навчальний процес нових засобів навчання модернізує методи навчання, пов'язані з певними галузями науки. Бурхливий розвиток інформаційних технологій, упровадження мультимедійних технологій уможливили стрімке проникнення в суспільство недоступного раніше обсягу аудіовізуальної інформації від масової теле-, кіно- та подібної відеопродукції до електронних мереж Інтернет, що, зі свого боку, спричинило помітні зміни у формуванні

загальної культури особистості, переосмислення цінностей, сприйняття навколишнього світу людини. До того ж, сучасні діти майже з перших хвилин свідомого життя опиняються в медіаепіцентрі. На підставі сказаного зауважимо, що мультимедіа безпосередньо та часто суперечливо впливає на освіту молоді, перетворюючись на визначальний чинник його соціалізації. Виникає загроза шкідливого інформаційного впливу через низькопробну медіапродукцію та всездозволеність інформаційного ринку. Йдеться про нагальну потребу розвитку медіаосвіти, що зумовлює актуальність окресленої проблеми.

На підставі аналізу наукових джерел зауважимо, що питання формування готовності майбутніх педагогів до роботи з інформаційними технологіями систематично піддаються моніторингу фахівцями різного профілю залежно від їхніх пріоритетів і професійних потреб. Розвиток та впровадження ІТ в освіті постійно досліджуються різними науковцями. Так, окресленій проблемі присвячено праці С. Пейперта, М. Резніка, Е. Патаракіна, Є. Полата, А. Хуторського, Б. Ярмахова, О. Ястребцевої, В. Бикова, М. Згуровського, В. Кухаренка, Н. Морзе, С. Ракова та інших дослідників. Загальні проблеми інформатизації освіти висвітлюються в філософії освіти Т. Вороніної, Б. Гершунського, Б. Глинського, В. Глушкова, І. Роберта, В. Сухіної, М. Щербини та ін. Педагогічні умови, критерії, рівні готовності до використання інформаційних технологій визначено в працях О. Гавриленка, О. Торубара, Г. Нітченка, досвід упровадження умов готовності педагога до використання інформаційних технологій знаходимо в доробках О. Дуценка та Р. Гуріна.

Певні аспекти впровадження нових інформаційних технологій в освіті розроблено в наукових працях В. Гриценка, М. Жалдака, О. Хомік, І. Володька, В. Кушніра, О. Дзюбенко та інших авторів. Питання інформатизації навчально-методичного забезпечення професійної освіти висвітлено в дослідженнях А. Литвина, застосування комп'ютерних технологій, Інтернет-технологій у навчанні на засадах інформаційної культури представлено в роботах І. Беха,

В. Виноградова, Т. Демківа, Т. Ільїної, Г. Козлакової, Г. Кручиніної, Є. Машбиць, П. Образцова, Л. Скворцова, Л. Тихонова, І. Білоусової, С. Криштофа та інших. Методику комп'ютерного навчання досліджено В. Волинським, Л. Зазнобіною, А. Коломієць, Н. Одарченко, С. Панюковою, Л. Чашко та іншими.

Проблеми медіа- та мультимедійної освіти розглядалися в роботах західних науковців (Д. Бекінгема, К. Ворснопа, Л. Мастермана, А. Хоттмана та ін.) та вітчизняних дослідників (Н. Габор, Л. Найдьонової, Г. Онкович, Б. Потятиник та ін.). Роботи К. Безелгет, В. Робака, Е. Харта, Р. Хобс, І. Чемерис присвячено дослідженню історії медіаосвіти в різних країнах.

Технології створення й використання мультимедійних навчальних програмних засобів в освіті, їхні інформаційні (змістові) та програмні складники описано в роботах А. Ашерова, О. Башмакова, О. Бісікало, В. Бикова, Р. Гуревича, М. Жалдака, Ю. Жука, І. Захарової, В. Ільїна, М. Кадемії, В. Кухаренка, Г. Можяєвої, Л. Коношевського, Є. Полат, І. Роберт, С. Сисоєвої та інших.

Однак праці названих дослідників не можуть охопити всі аспекти окресленої проблеми, оскільки для її розв'язання потрібні зусилля фахівців різного спрямування, зокрема представників педагогіки.

Нові комп'ютерні технології змінюють систему навчання, перетворюючись на специфічні засоби навчання. Застосування нових засобів навчання змінює його форму. Комп'ютеризація навчального процесу здатна змінити його суть, однак за умови, що комп'ютер використовується саме як засіб навчання, а не розваг.

В умовах інформатизації освітнього середовища викладач має бути готовим до розв'язання проблеми поглиблення знань учнів, студентів, до коректного впровадження нових інформаційних технологій в освітній процес. Сьогодні важливе значення з цієї позиції відводиться мережам, перегляду можливостей мережевих технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів [1].

За оцінками дослідників, стихійна стадія комп'ютеризації системи освіти завершується, а нашою повсякденністю стає цілеспрямоване використання комп'ютерів, інформаційних технологій в освітньому процесі. Саме вчитель (викладач), який діє в новій освітній системі, має забезпечити успішне функціонування освіти в сучасному світі за допомогою мультимедійних засобів.

Безперечно, одним із перспективних напрямів використання інформаційно-комп'ютерних технологій у сфері освіти є мультимедійні технології, оскільки це ефективний засіб реалізації дидактичного принципу наочності на будь-яких сучасних уроках. Вони сприяють залученню учнів в уявний, віртуальний світ, певні соціальні й виробничі ситуації, дозволяють широко застосувати ігрові прийоми, активізувати навчальну роботу учнів як суб'єктів навчальної діяльності, посилюють мотивацію навчання [2]. Як і будь-які технології, інформаційні технології мають у навчальному процесі свої переваги та недоліки використання. З-поміж переваг використання інформаційних технологій у навчальному процесі слідом за С. Гончаренко [3, с. 351–353] назвемо: зростання мотивації навчання, самоосвіти; наближення процесу навчання до індивідуального типу; прискорений доступ до практично необмеженої кількості якісної інформації; ефективне навчання через імітацію дій чи явищ; ефективне навчання на основі вправ і тренувань; допомога учням у формуванні об'єктивної оцінки своїх знань; зняття психологічного бар'єру при вивченні конкретної дисципліни; формування інформаційної та комп'ютерної грамотності, інформаційної компетентності.

Упровадження нових інформаційних технологій в освітньому процесі сприяло тому, що вміння працювати на комп'ютері стало необхідним атрибутом професійної діяльності викладача вищого навчального закладу, а також майбутнього педагога, і багато в чому визначає рівень його значущості в освіті. Наслідком цієї тенденції постала потреба в підготовці педагога, професійна діяльність якого тісно пов'язана з використанням інформаційних технологій.

Аналіз фактичного матеріалу дозволяє назвати елементи ІТ, які найчастіше використовуються в навчальному процесі: електронні підручники та посібники, що демонструються за допомогою комп'ютера й мультимедійного проектора; інтерактивні дошки; електронні енциклопедії та довідники; тренажери й програми тестування; освітні ресурси Інтернету; відео й аудіотехніка; інтерактивні карти й атласи; інтерактивні конференції та конкурси; матеріали для дистанційного навчання; науково-дослідні роботи і проекти; дистанційне навчання (сервіси Padlet, Google Classroom, Google Диск, платформи Zoom, Google Meet, Telegram канал, прямі трансляції Facebook тощо).

Проблема використання мультимедійних засобів на сучасних уроках, на наш погляд, полягає в тому, що на сьогодні відсутнє достатнє науково-методичне обґрунтування питань використання ІТ у процесі викладання різних дисциплін, немає досконалих, професійно розроблених мультимедійних навчальних матеріалів.

Сучасний учитель аби зацікавити учнів своїм предметом, має використовувати новітні методи й засоби навчання, адже саме образні наочні засоби та мультимедійні технології здатні підвищити його ефективність. Саме тому використання наочності на уроках сприяє: залученню учнів до безпосередньої діяльності під час уроку; зацікавленню школярів об'єктом споглядання, посилює їх увагу й пам'ять; кращому запам'ятовуванню програмового матеріалу; удосконаленню процесу викладання навчального предмета; урізноманітненню не лише матеріалу, а й методів викладання; розвитку в учнів спостережливості, уваги, пам'яті, зв'язного мовлення, навичок аналізу різних явищ [4].

«Мультимедіа» – комп'ютерна технологія, яка дозволяє гнучко керувати потоками різноманітної інформації – текстами, графічними зображеннями, музикою, відео зображеннями [5, с. 695], тобто це особливий узагальнювальний вид інформації, що поєднує традиційну, візуальну (текст, графіку) інформацію та динамічну (мову, музику, відеофрагменти, анімацію та ін.).

Мультимедійні засоби дають змогу подати інформацію в незвичній формі: презентації POWER POINT; розвивальні предметні комп'ютерні ігри; відеоролики (до речі, їх можна об'єднати, тобто відеоматеріали вставити в презентацію); фотографії тощо.

З огляду на сказане визначимо переваги застосування мультимедійних технологій на сучасних уроках:

1. Учитель має змогу самостійно конструювати урок та подавати інформацію в будь-якій формі (текст, таблиці, діаграми, слайди, відеоаудіофрагменти).

2. Використання презентацій сприяє успішному поєднанню різних видів діяльності (робота з картою, підручником, зошитом, інформацією на екрані); реалізації міжпредметних зв'язків; логізації й структуруванню навчального матеріалу.

3. Використання презентацій доцільне на будь-якому етапі вивчення певної теми уроку: під час пояснення нового матеріалу, закріплення, повторення, контролю.

4. Мультимедійні презентації дозволяють учням не тільки сприймати готовий матеріал, а й брати участь у його розробці, перетворенні, оперативному використанні.

Отже, мультимедійні технології є одним із перспективних напрямів використання ІТ у навчальному процесі. Упровадження ІТ у процес навчання сприяє зменшенню сфери застосування традиційних засобів наочності (малюнків, настінних карт, таблиць тощо) та відкриває перед учителем нові можливості подання матеріалу (кольорові динамічні ілюстрації, звуковий супровід, фрагменти «живих» уроків тощо).

Мультимедійні технології, маючи особливий вплив на освітній процес, дає змогу інтенсифікувати процес навчання, надати йому динамізму, гнучкості, посилити його прикладну спрямованість, а тому актуальним є питання відбору інформації, правильного та своєчасного її подання.

Досвід переконує, що комп'ютер сприяє не тільки розвитку

самостійності, творчих здібностей учнів, його застосування дозволяє змінити саму технологію надання освітніх послуг, зробити урок більш наочним і цікавим. Комп'ютер забезпечує активізацію діяльності вчителя та учнів на уроці, сприяє здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, розвитку спеціальної або загальної обдарованості, формуванню знань, посилює міжпредметні зв'язки. Усе це уможливорює покращення якості навчання [6].

Сьогодні сучасного учня дуже важко чимось здивувати, тим більше зацікавити, однак у закладах освіти, де використовуються мультимедійні технології, освітній процес має певні переваги, оскільки матеріал краще сприймається учнями, зростає їх зацікавленість, відбувається індивідуалізація навчання, розвиток творчих здібностей (залучення учнівської молоді до створення презентацій, веб-сайтів), використовуються різні аудіовізуальні засоби (музика, графіка, анімація) з метою підвищення активності дітей, уможливорюється динамічне подання матеріалу, забезпечуються умови для формування самооцінки учня та здійснення його самостійної роботи. Уроки з використанням мультимедійних технологій потребують значної підготовчої діяльності насамперед педагога. Учитель має вміти користуватися різноманітними програмами: графічними, flash-анімації, web-редактора, програмами для створення презентацій, програмами для роботи зі звуком та відео тощо. Це уможливорює подання інформації у формі відео, презентації, web-сторінки з різноманітними роликами. Досвід застосування ІТ у загальноосвітніх навчальних закладах переконує в необхідності створення власних спеціальних пакетів програм для використання в навчальному процесі. Йдеться про передовий педагогічний досвід, коли вчителі представляють розробки комп'ютерного навчально-методичного забезпечення навчального процесу: від посібників (аудіо-, відеозаписів, схем, алгоритмів, формул, таблиць тощо) для демонстрації під час уроку, тестових програм для контролю знань до електронних презентацій, веб-сторінок та навчальних фільмів.

Отже, основне призначення вищих закладів освіти полягає в наданні ґрунтовних знань, формуванні інформаційної та комп'ютерної грамотності,

залученні молоді до культурних та інших цінностей, підготовці майбутніх фахівців до вмілого користування сучасними мультимедійними засобами, що набуває сьогодні загальнодержавного значення.

Список літератури

1. Степанов В. Ю. Проблеми та перспективи інформаційного суспільства. Державне будівництво. 2012. № 2.

URL:<http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/ab/2012-2/doc/1/02.pdf> (дата звернення: 04.07.2022).

2. Степанов В. Ю. Інформаційні технології в освіті. Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 квіт. 2012 р. Харків, 2012. С. 268–270.

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., доп. й випр. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.

4. Годлевська К. В. Підготовка майбутнього вчителя до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності / Укл. К. В. Годлевська, Ю. М. Кобюк. К., 2016. 44 с.

5. Великий тлумачний словник сучасної української мови [укл. і голов. ред. В. Т. Бусел]. К; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

6. Сисоєва С. О. Освітні технології: методологічний аспект // Професійна освіта. Педагогіка і психологія. Вип. 2. К. 2000. С. 51–367.

АУРОЛОГИЯ – НЕДОСТАЮЩЕЕ ЗВЕНО В ОБРАЗОВАНИИ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Ауриология недостающее звено в образовании, так как полученные результаты дают возможность ориентироваться не только в видимом, как было до сих пор, но и в Невидимом Мире. Человек – это тандем тела и поля. Воздействия на поля ребенка, студента, да и взрослого имеет очень важное значение, но об этом ни педагоги, ни врачи, ни сами люди не знают. Нужно довести до людей о том, что поле человека – это не только защита человека, но и пограничная зона с чем сталкивается человек в его жизни. Если человек с младших классов школы, даже с детского сада, не получает представление о том, что он одновременно является существом физическим и полевым, то он лишён очень важного знания о себе самом. Крайне важно

узнать о себе не только как о физическом существе, но и полевом. Эти знания открывает ауриология.

Ключевые слова: ауриология, Эффект Кирлиана, кирлиановские фотоснимки, кирлиановский прибор, биорезонансный прибор.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе американской версии, производства фирмы Panteon Research, а затем этот прибор (рис. 1) был усовершенствован инженером-конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из

Рис. 1. Кирлиановский аппарат

электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаилю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблеи Мира; кандидату технических наук Любове Сергеевне Гординой, академику, доктору

медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической антропозологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауурологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов. Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит содружеством интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены содружества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности:

связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Аурология недостающее звено в образовании, так как полученные результаты дают возможность ориентироваться не только в видимом, как было до сих пор, но и в Невидимом Мире. Человек – это тандем тела и поля. Воздействия на поля ребенка, студента, да и взрослого имеет очень важное значение, но об этом ни педагоги, ни врачи, ни сами люди не знают. Нужно довести до людей о том, что поле человека – это не только защита человека, но и пограничная зона с чем сталкивается человек в его жизни. Если человек с младших классов школы, даже с детского сада, не получает представление о том, что он одновременно является существом физическим и полевым, то он лишён очень важного знания о себе самом. Крайне важно узнать о себе не только как о физическом существе, но и полевом. Эти знания открывает аурология.

Через энергетические лучи – стримеры происходит контакт человека со всем окружающим его Миром. Важнейшей задачей педагогов является дать знания о том, как содержать поле целостным, как быть на контакте с Высшим Миром, как получать защиту и знания из Высшего источника. Уже в школе дети должны получить представление о том, что разрывы в энергетической оболочке поля становятся каналами – коридорами для входа демонических существ и энергий. В программах школ по образованию отсутствует раздел аурологии, который раскроет учащимся знания не только о полевых структурах человека, но и о полях животных, растений и минералов. Пока в разделах образования отсутствует информации о том, каким образом осуществляется взаимодействие всех объектов Космоса на полевом уровне, нет представления о том, что является причиной наркомании, алкоголизма, криминального и преступного поведения. Студентам не дают знания о том, к чему приводит тот или иной тип поведения и отдельные поступки. До сих пор учащиеся в рамках

обучения не узнают о том, насколько важно влияние Невидимого мира на жизнь, на события, происходящие в ней, и на судьбу. Эти знания крайне важны для детей.

Усвояемость учебной программы зависит от того, в каком полевом окружении находится школьник или студент. В каком полевом окружении он находится в данный момент при подготовке заданий. Если его поле целостно, он имеет возможность концентрироваться на процессе обучения. Если же в его поле имеются разъемы, то в него входят – подселяются негативные сущности. Они отвлекают его от процесса изучения материала, то есть создают негативный фон, значительно снижая КПД образовательного процесса и качество образования.

Без знаний ауриологии энергетически не защищён и сам педагог, не знающий о том, как устроено его поле, целостно оно или имеет разрывы. А поскольку негативные существа имеют возможность перемещаться из одного субъекта в другой, то вполне возможно перемещение негативных сущностей и самого педагога. Такое положение является причиной низкого качества работы педагога, его жизни, а также усвоения знаний детьми, которые могут быть защищены при усвоении педагогом ауриологии. Это даст возможность более качественно осуществлять процесс образования с пользой для педагогов и для студентов. Энергию, которую поглощают демонические сущности, приводит к различного рода заболеваниям как физическим, так и нервно-психическим.

Таким образом отсутствие знаний об энерго-поле человека и тех моментов, которые способствуют его защите, концентрации внимания являются существенными недостатком в системе образования, который можно и нужно исправить.

Для того, чтобы передать детям, да и родителям начальные знания, на Ютубе помещены четыре урока под названием окно в Невидимый Мир от Софии Бланк. Вы найдёте эти фильмы на Ютуб-канале «SunGates_Media University» [41] и на Ютуб-канале «Владимир Андреева» [40]. Эти фильмы дают представление о том, как устроен Невидимый Мир и как желательно

человеку с ним взаимодействовать. Это, так сказать, первое с познаний о камнях, что легко воспроизводится в каждом доме и что важно освоить и понять с детства. Для того, чтобы дальше идти по жизни с представлениями, которые пока ещё не являются частью образования, к сожалению. Значит, на Ютуб-канале вы найдёте более двадцати видеофильмов о камнях, о жеодах, которые за четыре года, с 2018 по 2022 год, были представлены Софией Бланк и

Рис. 2. Кирлиановские снимки

имеют много тысяч просмотров. Из этих фильмов вы получите довольно подробную информацию, поскольку в ходе фильмов приводились кирлианографии. Кирлиановские снимки (рис. 2) и само содержание науки ауриология крайне важно познавать через фото-документалистику и, естественно, книги. Значит, фото-документально кирлианографии открывают различные неведомые и невидимые стороны и обстоятельства жизни, касающиеся каждого человека, есть представлены в пяти альбомах Софии Бланк. Один из альбомом представлен на шести языках: на русском, английском, немецком, испанском, французском, болгарском. Среди пяти альбомов, каждый получивший альбом, найдёт множество кирлианографий, скрывающих взаимоотношения человека с Невидимым Миром, который окружают его и миром невидимых существ, что живут тонко энергетические внутри, ничего о том не подозревающего человека.

Помимо альбомов, многие книги Софии Бланк и Вячеслав Михайловича Сергеева отражают те необходимые знание, которое нужно усвоить человеку,

как представителю из широкого круга, так и людям, имеющим профессиональную заинтересованность в новых знаниях так, как полученные знания помогут им быть более успешными в их профессии, в частности врачам, педагогам, психологам, работникам сельского хозяйства. Это книги под названием: «Знания, изменяющие жизнь», «Новые знания в жизни», «Аурология в действии», «Молитвы нового времени», «Как уйти от духовного невежества, пора знать», «Земная и небесная медицина. Начало синтеза», вместе с Сергеевым Вячеславом Михайловичем, и тоже в месте с ним в соавторстве – «Невидимый щит. Пути обретения»; книга для детей – «Увидеть невидимое. Жить в дружбе ангелами».

Новые знания, знание, которое охватывает аурология, представлены в пяти видеороликах на Ютуб-канале «SunGates_MediaUniversity» [41]. Это следующие фильмы: «Наука аурология. Увидеть невидимое»; второй фильм – «Аурология – недостающее звено в образовании»; третий фильм – «Окно в Невидимый Мир. Круглый стол с президентом Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблеи академиком, доктором философских наук и кандидатом технических наук Любовью Сергеевной; четвёртый фильм – «О сути и значении аурологии»; ещё один фильм – «Реальность невидимого» – это выступление на Международной конференции в Москве, 2019–2020.

Список литературы

1. София Бланк. Аурология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г.Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.

6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г. Львов – г. Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г. Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.
13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.
16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2077г. – 208с.
18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.
21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г. Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.
23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.

25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.
30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.
34. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2010 г., переиздано 10 раз.
35. София Бланк. Увидеть невидимое. Жить вместе с ангелами. – Амрита-Русь – 2010г., переиздано 4 разы.
36. София Бланк. Благословение вселенной. Исцеление на тонких планах. – Феникс – 2009г.
37. София Бланк. Смерти нет. Мы не уходим в никуда, а продолжаем жить в тонких мирах. – Нью-Йорк – 2002г.
38. София Бланк. Аура деяния духа. – Феникс – 2006г.
39. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева: https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
40. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева: <https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
41. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University <https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>

42. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх:
<https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>

43. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod:
<https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ковальова Олена Володимирівна,

викладач-методист

Бердичівського медичного фахового коледжу

Житомирської обласної ради

м. Бердичів, Україна

Анотація. Під час воєнного стану в Україні [2] навчальні заклади вирішили продовжувати працювати в режимі онлайн, щоб захистити своїх співробітників та студентів. Але сама ситуація породила нову проблему не лише серед викладачів через складність умов підготовки та викладання, але й серед студентів, оскільки не всі райони мають змогу відновити інтернет-зв'язок для навчання. Більш того, психологічний настрій студентів показав низьку мотивацію до навчання. Для студентів вищих навчальних закладів провідною діяльністю є спілкування, а основними авторитетними особистостями – ровесники та друзі. Найрацим засобом впливу на молоде покоління сьогодення є повага та визнання їх особливості та значущості. Тому викладачу варто звертати увагу на можливість студента виразити свою індивідуальність, висловити власну думку, поспілкуватися без небезпеки отримати зауваження, проявити самостійність і таким чином підвищити власну самооцінку.

Ключові слова: мотивація до навчання, активізація пізнавальної діяльності, студент, майбутній медичний працівник, онлайн-освіта, дистанційна освіта.

З огляду на реальну загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії та оголошення в Україні воєнного стану, було обговорено наказ МОНУ від 07.03.2022 р. №235 «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» [3].

Отже, метою викладачів сьогодення є мотивація студентів до навчання в умовах воєнного стану.

В наш час існує багато різних шляхів формування мотивації студентів до навчання. Наприклад: щоденна увага до кожного здобувача знань, визнання його особистості; формування мотивації навчання як необхідного стимулу бажання студента до навчання; перехід до інноваційних методів навчання, що дають можливість розкрити потенційні можливості кожного студента та повірити у власні сили; організація навчального процесу з визначенням трьох головних видів складності під час пояснення матеріалу, його закріплення і оцінювання; при підготовці будь-якої теми навчальний матеріал поділяти на кілька блоків тощо. А отже, виникає необхідність розглянути методи та прийоми, що сприяють підвищенню мотивації навчальної діяльності студентів під час стресових ситуацій:

- необхідність чергування на заняттях методів та форм навчання. Різноманітність заохочує студентів до діяльності, мотивує їхню роботу та відволікає від негативних думок та переживань (рольові ігри, дискусії, мозкові штурми, демонстрації, проектна діяльність тощо);

- уникнення жорсткої конкуренції між студентами. Конкурс викликає тривогу, що може перешкоджати навчанню, а в гіршому випадку, враховуючи переживання стресу, навіть агресію. У жодному разі не можна порівнювати студентів між собою, краще відмітити їх нинішні досягнення та прогрес в порівнянні з попередніми результатами, що приведе до заохочення та підвищення мотивації;

- створення педагогічної ситуації спілкування, що дозволяє кожному студентові, незалежно від ступеня його готовності до заняття, виявляти ініціативу, самостійність і винахідливість у способах знайти правильне рішення;

обирання таких методів діяльності на занятті, які дозволяють молодим людям реалізувати потребу у спілкуванні – наприклад, інтерактивні методи навчання. Саме вони допомагають не нав'язувати власну позицію, а лише

висловлювати свою думку на рівні з іншими учасниками навчального процесу та розвінчують стереотип суворого викладача;

- не менш ефективним прийомом вважається міжпредметна інтеграція, так як вона стимулює студентів, вивчаючи один предмет, повторювати та закріплювати знання з інших. Під час використання даного прийому здобувачі освіти ще більше усвідомлюють важливість та значимість їхніх знань у сфері медицини та взаємозв'язок усього вивченого матеріалу;

- підвищення рівня самооцінки студента, зміцнення його віри у власні сили шляхом створення ситуації успіху та поступового підвищення рівня вимог.

До методів емоційного стимулювання навчання належить прийом створення ситуації зацікавленості, тобто використання цікавих для молодих людей прикладів, парадоксальних фактів та наведення захоплюючих аналогії [1].

Одним із безлічі існуючих шляхів і засобів, вироблених практикою, для формування стійких пізнавальних інтересів і мотивів, є застосування в учбовому і виховному процесі інформаційних технологій. Під інформаційною технологією навчання розуміють сукупність форм організації взаємодії викладача та студента під час учбово-виховного процесу, в яких надається перевага використанню сучасних онлайн програм, новітніх платформ, інтерактивних посібників, а також створенню чатів для обміну думок та надання підтримки студентами групи.

Висновок. У цей непростий час наші викладачі знаходять слова підтримки для кожного присутнього студента. Відпрацьовано механізм передачі знань студентам, які зайняті волонтерською роботою, задіяні у територіальній обороні або ж не мають технічної можливості брати участь наживо у відео-конференціях через низьку якість інтернету й мобільного зв'язку. Такі студенти отримують індивідуальні консультації та виконують практичні завдання асинхронно, але в повному обсязі та зі зворотнім зв'язком від наставника.

Всупереч складним і трагічним подіям в Україні ми закликаємо студентську молодь оберігати свій фронт у цій війні – фронт навчання та розвитку, адже саме ці два чинники допоможуть забезпечити майбутнє нашої держави гідними спеціалістами. Формування якісного фахівця в умовах воєнного стану – виклик сьогодення, який потребує від кожного з нас максимальної активізації своїх професійних і людських якостей задля спільної перемоги.

Список літератури

1. Балл Г.О. Методологічні засади гуманізації (особистої орієнтації) діяльності та підготовки до неї. Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посіб. / За ред. П.С.Перепелиці, В.В.Рибалки / - Хмельницький: ТУП – 2001. – С. 48-67.
2. Закон України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX "Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні".
3. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-22#Text>.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Ковічинська Катерина Анатоліївна,
магістр за спеціальністю «011 Освітологія»
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

Анотація. У статті розглянуто ключові елементи критичного мислення. Показано його роль у вихованні національно-свідомої особистості, критично мислячої нації. Розглянуто смислове поле поняття критичного мислення та узагальнено основні його положення.

Ключові слова: критичне мислення, самокорекція, критерії, самостійні судження, свідома нація.

Трансформації сучасного суспільства, його інтенсивний розвиток, та поширення мережі Internet вимагає від випускників закладів загальної середньої освіти критичного осмислення світу, що їх оточує. Пошук, аналіз та використання інформації, яку учень отримує з соціальних мереж, мережі Internet, підлягає ґрунтовному опрацюванню та критичному осмисленню. Сьогодні, на жаль, існує проблема в умінні учнями виділяти головне, правдиве із прочитаного, що призводить до формування у них неправильного світогляду, сприйняття світу в «рожевих окулярах». Маємо чимало прикладів, коли після закінчення учнями закладу загальної середньої освіти, дитина не може пройти успішну адаптацію в іншому середовищі, є проблеми комунікації не тільки із старшим поколінням, а й з однолітками, що свідчить відсутність навичок соціалізації. Нерозуміння жартів, іронії в свою адресу призводить іноді до фатальних наслідків, особливо в підлітковому віці, що свідчить про нестійкий розвиток критичного мислення.

Проблемою критичного мислення займалися такі зарубіжні вчені як М. Ліпмен, Дж. Стіл, К. Мередіт, Ч. Темпл, Т. Хакслі, Д. Вуд, Д. Браус, Д. Халперн, Р. Поль та інші. Серед українських учених вивченню цього питання приділяють значну увагу І. Бондарчук, Т. Воропай, О. Пошетун, С. Терно, О. Тягло, Л. Терлецька та інші. Науковці переважно спрямовують свої дослідження на сутність та зміст критичного мислення, його психолого-педагогічні критерії, розглядають загальну дефініцію базових понять. Але, на жаль, не пропонують шляхи реалізації критичного мислення у повсякденну педагогічну діяльність.

Здебільшого у науковій літературі критичне мислення розглядають як важливу характеристику особистості дитини, яка сприяє її інтелектуальному, емоційному та особистісному зростанню, допомагає швидкій адаптації до реалій сучасного суспільства, соціалізації особистості

Підсумувавши вищевикладене у своєму дослідженні ми мали на меті дослідити ключові елементи критичного мислення для можливості їх використання у педагогічній діяльності.

На думку І. Бондарук, критичне мислення – це процес розгляду ідей з багатьох позицій, відповідно до їх змістових зв'язків, порівняння їх з іншими ідеями. Критичне мислення – це результат, це момент у мисленні, коли критичний підхід стає природним шляхом взаємодії з ідеями та інформацією, це активний процес, який або стимулюється, або трапляється спонтанно і надає учневі можливість контролювати інформацію, ставити її під сумнів, об'єднувати, переробляти, адаптувати або відкидати [1].

Ми ж у своєму дослідженні розглядаємо критичне мислення, як уміння виділяти головне з-поміж другорядного, порівнюючи факти, досліджуючи офіційні джерела та факти, шляхом взаємодії із навколишнім світом.

У своїх дослідженнях Метью Ліпман –(професор філософії Колумбійського університету, консультант ЮНЕСКО з освітніх питань, автор 281 «рефлексивної» моделі освіти) у якій фокус навчальної діяльності спрямовується не на засвоєння певної інформації, а на осмислення внутрішніх

сенсів та характеристик предметів і явищ, які досліджуються, виділяє шість ключових елементів критичного мислення:

✓ уміння мислити передбачає володіння певними прийомами, які в сукупності створюють перевірену на практиці ефективну методологію опрацювання інформації;

✓ відповідальність передбачає, що людина, звертаючись до інших, усвідомлює обов'язок надавати слухачам чи читачам доводи та приклади відповідно до прийнятих стандартів. Або, якщо ці стандарти її не влаштовують, піддавати їх сумніву за допомогою переконливої аргументації. Вона готова до того, що надані докази будуть предметом розгляду фахівців у цій галузі й їхні судження треба буде врахувати надалі;

✓ формулювання самостійних суджень як продукт критичного мислення означає, що воно спрямоване на творчу мисленнєву діяльність, а не на репродуктивне мислення, що ґрунтується на жорстких алгоритмах і стереотипах. Творчий підхід є необхідним у ситуаціях порівняння різних суджень і визначення альтернатив на основі врахування пріоритетів, чинників, що обумовлюють істинність та вірогідність інформації загалом і висловлених суджень зокрема;

✓ дуже важливими є критерії, до яких апелює, на які спирається критичне мислення. Критерії - це положення, які бере до уваги критично мисляча людина, оцінюючи ідеї у процесі їх аналізу чи критики. М. Ліпман вважає такими критеріями, наприклад, стандарти, закони, підзаконні акти, правила, регламенти, керівництва, інструкції, приписи поведінки, вимоги, умови, обмеження, конвенції, норми, домовленості про уніфікацію, принципи, передбачення, дефініції, ідеали, мету, наміри, результати перевірки, експериментальні дані, методи, процедури тощо. Так, дослідження учнів, проведене у рамках певного предмету, має відображати або враховувати головні поняття та методи в цій науці або кількох суміжних науках. Критично мисляча людина має чітко уявляти структуру власної аргументації. А її міркування, суттєві для конкретного дослідження, мають бути доступними для

аудиторії. Проте критерії не можуть бути абсолютизованими, у процесі критичного мислення вони піддаються сумніву, зміні або навіть заміні на інші;

✓ самокорекція потребує, щоб людина використовувала критичне мислення як метод, звернений на її власні судження з метою їх виправлення чи покращання. Мисляча людина постійно піддає власні мисленнєві процеси рефлексії, використовуючи при цьому суттєві критерії та процедурні норми;

✓ використання загальних критеріїв не виключає уваги та чуйності до контексту. Адже загальні критерії мають обов'язково перевірятися на відповідність і на можливість зміни у кожному конкретному випадку. Критично мисляча людина розуміє критерії у зв'язку із контекстом їх використання та допускає інші альтернативи, що відповідають ситуації [2].

Отже, критичне мислення дає можливість кожному учню відчувати себе успішним у будь-якій справі. Розвиток уміння критично мислити дозволяє учням реалізувати себе, дає можливість розуміння інших, альтернативних способів розв'язання проблеми, сприяє самокорекції та дозволяє апелювати у певних проблемних ситуаціях. Школа та педагогічні працівники повинні спробувати та адаптувати методи критичного мислення у своїй повсякденній професійній діяльності, що буде сприяти вихованню свідомої нації.

Список використаних джерел

1. Bondaruk, I. P. (2012). Formuvannia krytychnoho myslennia deviatyklasnykiv u protsesi navchannia istorii [Formation of critical thinking of 9th grade pupils in learning history]. (Doctoral dissertation, Kyiv).

2. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення / Метью Ліпман // Вісник програм шкільних обмінів. – 2006. – № 27. – С. 17-23.

ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Пасічник Любов Володимирівна,

к.пед.н., доцент

Шепель Оксана Володимирівна,

Студентка

Комунальний заклад вищої освіти

«Дніпровська академія неперервної освіти»

Дніпропетровської обласної ради»

м. Дніпро, Україна

Анотація. У статті розглядається поняття «QR-код» та можливість використання QR-технологій в освітньому процесі як ефективного засобу підвищення інтересу до вивчення предмету мистецтво та як ресурс формування комунікативної та пізнавальної навчальної діяльності учнів.

Ключові слова: освіта, навчання, мобільні пристрої, старша школа, гаджети, QR-технології.

У наш час в період інтенсивного розвитку суспільства серед різноманіття засобів інформаційно-комунікаційних технологій складно уявити навчання без комп'ютерів та планшетів. Ефективність впровадження та використання цифрових технологій в освітньому процесі є важливими для формування ключових та предметних компетентностей учнів. Тому існує потреба у використанні на уроках мобільних пристроїв, які зможуть забезпечити вдосконалення навчально-виховного процесу з метою доступності та ефективності освітнього процесу в школах. Однією з актуальних, у даному контексті, проблем є визначення шляхів використання учнем смартфона на уроці під час виконання завдання за допомогою QR-коду, який є універсальним носієм інформації.

До питань інноваційних методів навчання із застосуванням мобільних технологій у своїх працях зверталися такі науковці, як: Ю. Єчкало [1], Н. Рашевська [3], Г. Ткаченко [4] та ін.

QR-код (від англ. quick response – швидкий відгук) – це матричний (двомірний) код, розроблений і представлений у 1994 р. в Японії [5]. Це закодована інформація, яку легко розпізнати камерою телефону або будь-яким планшетним пристроєм. QR-коди візуально представлені у вигляді чорно-білих квадратів, і в порівнянні з іншими штрих-кодами, QR-код поєднує у собі кілька переваг: він може містити великий обсяг цифрової та текстової інформації будь-якою мовою, висока швидкість розпізнавання, може зчитуватися в будь-якому напрямку.

Одним із найпоширеніших способів використання QR-коду є кодування домашнього завдання для кожного учня або групи, з метою індивідуалізації процесу навчання. Також ця технологія використовується для проведення QR-вікторини або квесту, QR-екскурсії. Також учитель може розмістити QR-коди з посиланнями на додаткові навчальні матеріали на інформаційних стендах, скласти завдання, тести чи опитування.

Першим кроком під час роботи з QR-кодами є оволодіння навичками кодування інформації. Існують численні онлайн інструменти для генерування QR-кодів, якими можна скористатися на уроці, як, наприклад, <http://www.qrstuff.com>, <https://www.qr-code.com.ua/>, <https://generator-online.com/uk/qrcode/>. Можна закодувати найрізноманітнішу інформацію: невеликий уривок тексту, адресу веб-сайту, номер телефону або адресу електронної пошти тощо.

Наступним кроком, необхідним для роботи з цією технологією є ознайомлення з розкодуванням інформації. Для цього використовуються численні програми для смартфонів (QR Reader, QR Scanner, NeoReader, та інші) одну з яких необхідно скачати, що дозволить камері на гаджеті сканування коду. Установка більшості зчитувачів QR-коду безкоштовна. Щоб прочитати

QR-код, учню необхідно вибрати зчитувач QR-коду на пристрої, піднести його до коду, і миттєво отримати інформацію, закладену в ньому.

Найпростіший спосіб використання QR-кодів у класі під час уроку – це можливість їх роздрукувати та розмістити на інформаційних листах для отримання додаткової інформації. QR-коди можуть зберігати в собі невеликі тексти, які можна зчитувати без підключення до мережі Інтернет. Це надає можливість зробити заняття більш захоплюючими та ефективнішими. З одного боку, учням зручно зчитувати цікаву інформацію та зберігати її в пам'яті мобільних пристроїв, з іншого – такий підхід дозволяє задіяти додатковий (тактильний) канал сприйняття інформації.

QR-технології можуть ініціювати проєктну діяльність учнів. Цікавим прийомом для розвитку пізнавальної навчальної діяльності в учнів може бути робота з інтернет-джерелами для пошуку необхідної інформації. Клас ділиться на групи по 4-5 осіб, і кожна група отримує свій QR-код із посиланням на певну інформацію або інтернет-джерело, яке потрібно опрацювати. За допомогою зчитувача, кожна група сканує QR-коди й ознайомлюється з поданою інформацією, виділяючи головне, та проводить дослідження тощо. Під час обговорення учні представляють інформацію, відповідаючи на запитання, далі відбувається аналіз виступів та складання усного чи письмового риторичного висловлювання по заданій темі.

Ще один прийом, що стимулює внутрішню мотивацію учнів та формує пізнавальну діяльність – це використання QR-кодів для створення мистецьких плакатів (постерів).

Ця технологія може використовуватися і при самоперевірці, коли відповіді зашифровані в QR-кодах, які додані до роздаткових матеріалів або представлені на дошці перед уроком.

Висновки. Простота та зручність, а також можливість користуватись мобільними телефонами на уроці, як засобом отримання додаткової інформації для вивчення навчального предмету, стає популярним як серед вчителів так і серед учнів під час освітнього процесу в закладах освіти. Таким чином, вчитель

може значно урізноманітнити навчальний процес за допомогою QR-кодів. Використання QR-кодів на всіх етапах уроку – від ознайомлення з новим матеріалом, узагальненні та систематизації знань, до перевірки засвоєних знань підвищує пізнавальний інтерес здобувачів освіти до навчання, підвищує рівень їх пізнавальної самостійності.

Отже, використання мобільних застосунків під час уроків, дозволяє посилити мотивацію, грамотність використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Список літератури

1. Єчкало Ю.В. Елементи мобільного навчального середовища. *Новітні комп'ютерні технології*. 2014. №12. С. 152–157.
2. Кононенко О.В. Можливості використання QR-коду у навчальному процесі. *Новітні інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2015 р. С. 156–158.
3. Рашевська Н.В., Ткачук В. В. Технології мобільного навчання. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 35. С. 295–301.
4. Ткаченко Г.М. QR-код як інноваційний метод надання інформації. *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі: матеріали III наук.-практ. Інтернет-конференції (Харків, 22–29 жовт. 2018 р.)*; редкол.: І. В. Киричок, Т. Б. Павленко, Н. Д. Гаєва. Харків: ХНМУ, 2018. С. 106–110.
5. Шаповал С. Перспективи використання матричних кодів в освітньому процесі. *Вісник КНТЕУ*. Київ, 2011. № 5. С. 98–106.
6. Що таке qr-код? URL: <https://vizitka.com/uk/qr-codes???history=0&pfid=1&sample=27&ref=1>.

УДК 37.06

ПРОБЛЕМИ ЗАНЯТЬ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ ТА ВІЙНИ

Пивоваров Андрій Анатолійович

старший викладач
кафедри фізичної культури та спорту
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

Цибровський Артем Ігорович

викладач
кафедри фізичної культури та спорту
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

Анотація: карантинні заходи та воєнні дії накладають певні обмеження щодо повноцінного освітнього процесу у закладах вищої освіти і не тільки. Постало питання: яким чином забезпечити дистанційне навчання студентів з різних дисциплін і фізичного виховання. У час неможливості відвідування навчальних та спортивних закладів, спортивних майданчиків, тощо, сучасна система фізичного виховання повинна передбачати впровадження цілого ряду ефективних і не тільки оздоровчих та тренувальних засобів, а також інформаційних, що повинні використовуватися і під час самостійних занять фізичними вправами для розвитку психофізичних якостей, поліпшення стану здоров'я, працездатності та функцій серцево-судинної, дихальної, нервової та інших систем.

Ключові слова: безпека, війна, здоров'я, карантин, фізична активність, фізична культура, фізичне виховання.

Необхідно відзначити, що фізичне виховання молоді в вищих навчальних закладах – невід'ємна частина системи освіти, складова гуманітарного виховання, умова оптимізації фізичного та психічного стану, фізичного розвитку особистості. Колосальне значення приймає фізична культура в процесі

формування особистості, коли вона впливає на нього з різних сторін, вона і формує моральні якості, дух, і впливає на фізичний стан, стимулюючи новий підхід до життя і роботи, нові досягнення в житті і роботі – такий ефект фізичної культури. Для того щоб свідомо прийти до висновку і значущості фізичної культури і спорту, людина повинна зрозуміти її роль в своєму житті. І дуже добре, якщо вона зрозуміє це не зовсім пізно, для того, щоб почати вести здоровий спосіб життя.

Спорт і фізична культура – це не тільки здоровий спосіб життя – це взагалі нормальне і здорове життя, яке відкриває все нові і нові можливості для реалізації сил і талантів. Це шлях, на який людина стає зі здоровим глуздом, для того щоб прожити їм життя було плідним, приносило радість йому самому і оточуючим.

Студенти – це особлива соціальна група, аксіологічні настанови якої пов'язані із навчанням у закладі вищої освіти та бажанням здобути знання необхідні для майбутньої професії. Навчання, успішність і працездатність студентів тісно пов'язані зі здоров'ям, яке в свою чергу обумовлюється способом життя. Так, відомо, що недостатня рухова активність у цей період зумовлює детренованість різних систем організму, що стає причиною зниження опірності до захворювань і погіршення фізичної працездатності.

Пандемія та війна обмежила фізичну активність деяких верств населення. Закриті спортивні і розважальні установи, такі як тренажерні зали, басейни та ігрові майданчики. Онлайн спілкування для навчання, роботи, відпочинку і покупок тепер стало частиною повсякденного життя, також, студенти використовують Інтернет для навчання і соціальної взаємодії.

Фізична активність – це будь-який рух тіла, вироблений скелетними м'язами, який вимагає витрати енергії. Даний термін відноситься до будь-яких видів рухів, в тому числі під час відпочинку, поїздок у будь-які місця і назад або під час роботи чи навчання. Поліпшенню здоров'я сприяє як помірна, так і інтенсивна фізична активність.

До популярних видів фізичної активності можна віднести ходьбу, їзду на велосипеді, катання на роликових ковзанах, заняття спортом, активний відпочинок та ігри, тощо.

Перебування вдома протягом тривалого періоду часу може серйозно ускладнити підтримання фізичної активності. Сидячий спосіб життя і низький рівень фізичної активності можуть мати негативний вплив на здоров'я, благополуччя і якість життя. Перебування в карантинному режимі також може викликати додатковий стрес і поставити під загрозу психічне здоров'я студентів.

ВООЗ рекомендує виконувати 150 хвилин помірної фізичної активності або 75 хвилин інтенсивної фізичної активності в тиждень або поєднання помірної та інтенсивної фізичної активності. Дотримання цих рекомендацій можливо в домашніх умовах з урахуванням відсутності спеціального обладнання і обмеженого простору. Однак, безпека під час фізичної діяльності також важлива. Якщо у того, хто займається спостерігаються такі симптоми: висока температура, кашель, утруднене дихання, – не варто виконувати фізичне навантаження.

Рекомендується робити регулярні перерви від постійного сидіння перед комп'ютером, планшетом або смартфоном кожні 20 – 30 хвилин. Наприклад, можна зробити перерву на кілька хвилин, щоб прогулятися по дому, подихати свіжим повітрям на балконі, в саду або дворі, або пограти з домашньою твариною протягом декількох хвилин. Також можна використовувати чергування періодів стояння під час роботи/навчання із сидінням. Використання сходів – надзвичайно ефективний спосіб підтримувати фізичну форму. Всього три 20-секундних швидких підйомів по сходах в день можуть поліпшити фізичну форму всього за шість тижнів.

Фізичні вправи з використанням різних простих і легко здійсненних рухових дій добре підходять для запобігання зараження коронавірусу повітряно-крапельним шляхом. Такі форми вправ можуть включати,

зміцнюючи рухові дії, вправи на рівновагу і контроль, вправи на розтягування або комбінування цих видів фізичної активності.

Приклади домашніх вправ включають ходьбу по дому і, при необхідності, в магазин, підйом і перенесення продуктів, чергування випадів ніг, підйом по сходах, стояння і сидяче положення на стільці і з підлоги, присідання на стільці і віджимання. На додаток, рекомендується заняття йогою, так як вона не вимагає ніякого устаткування, мало місця, її можна практикувати у будь-який час, а також вона допомагає впоратись зі стресовим навантаженням, що необхідно під час ізоляції або в період війни.

Навіть в умовах війни лікарі рекомендують не забувати про фізичні вправи та приділяти їм хоча б пів години на день, оскільки це дозволяє знизити рівень стресу та зміцнити організм. Нині фізична активність є особливо важливою, тому що під час фізичної активності знижується рівень гормону стресу — кортизолу.

Оскільки українці і зокрема студенти Державного торговельно-економічного університету зіштовхнулися із епідемією COVID-19, а потім і з війною, це значно вплинуло на навчальний процес у ці важкі періоди.

Однією із головних задач у цей період є знаходження способів проведення занять студентів із фізичної культури за можливості, якщо така існує.

Задля комунікації викладачів із студентами було використано різні сервіси онлайн-конференцій, для постановки задач.

Також залишається відкритою проблема в оцінюванні виконуваних завдань, тому що студент повинен визначитися із встановленням камери та забезпечити достатній огляд для викладача, щоб той мав можливість оцінити роботу. Але не всі мають можливість налаштувати камеру, щоб її огляд був достатнім.

Складність із контролем техніки безпеки. Полягає це в тому, що викладач не має можливості контролювати безпеку студентів – відповідальність лягає лише на них самих.

Для вирішення цих задач є доцільним впровадити інформаційні лекції для донесення до студентів інформації такої як методики фільмування виконання нормативів на камеру, проведення онлайн лекцій із техніки безпеки виконання тих чи інших вправ, котрі складають навчальну програму університету, за можливості більш індивідуально підходити до можливостей студентів, як фізичних, так і враховуючи зовнішні фактори, оскільки воєнні дії можуть вносити дуже значні корективи в життя студентів.

Для успішної адаптації до сучасних, складних умов реалізації навчального процесу необхідно переглянути та систематизувати підходи до онлайн занять фізичною культурою, що підкреслюють освітні особливості фізичного виховання.

Необхідно сформувати ставлення до здоров'я як найважливішої цінності, зацікавити студентів займатися спортом, навчити дотримуватися здорового способу життя – основне завдання сучасної фізкультурної освіти.

Отже, для студентів необхідно розробити систему та формат тренування при яких вони попри всі сьогоденні проблеми зможуть максимально ефективно тримати в тонусі фізичне і психологічне здоров'я, враховуючи індивідуальну можливість студента до тренувань.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ АКСІОЛОГІЧНИХ ОСНОВ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Поліщук Світлана Вікторівна

Кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та управління навчальним закладом

Ямполь Юрій Віталійович

Студент фізико-математичного факультету
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський, Україна

Анотація: інноваційний розвиток виробництва та інформаційних технологій, науки, освіти гостро позначило в Україні проблему виховання та розвитку молоді, ціннісного самовизначення. У цій статті під цінністю розуміються об'єкти, явища та їхні якості, які втілюють у собі загальнозначущі ідеали, які виступають як зразок життєдіяльності суспільства, соціальних груп і окремої людини, а під ціннісними орієнтаціями – компонент соціально-психологічної структури особистості, що є системою цінностей, що відбивають її життєві та професійні цілі, які для неї є найважливішими в особистісному сенсі та визначають її поведінку та ставлення до навколишньої дійсності.

Ключові слова: професійне самовизначення, історичний аспект самовизначення, аксіологічний підхід.

Зміни в системі освіти, що відбуваються в даний час — формування єдиного освітнього простору — вимагають дослідження та пошуку нових підходів до підготовки майбутніх фахівців, що відповідають на соціально-культурні виклики суспільства, яке змінюється, та осмислення місця системи ціннісних орієнтацій у системі безперервної освіти. Однак існуюча система науково-методичної підтримки професійного самовизначення в освітньому процесі недостатньо відповідає цілям формування суспільних, особистісних та

професійних ціннісних орієнтацій молоді, що навчається, не зачіпає проблематику сенсів знання, в якому укладені базові цінності як цінності окремої особистості, так і всього суспільства.

З іншого боку, розвиток цифрових технологій, становлення єдиного інформаційного простору у світі потребує нового розуміння значущості людського фактора у соціально-культурному розвитку суспільства, тому що не вирішує проблеми професійного самовизначення та виховання майбутніх фахівців, не відповідає викликам сьогодення та майбутнього часу, взаємозв'язку між інтересом соціуму та стратегічними цілями буття людини [4, с. 86-89].

Історико-філософський підхід як методологічний принцип дослідження проблеми аксіологічних основ науково-методичної підтримки професійного самовизначення молоді дозволяє акцентувати та осмислити процес становлення цінностей, їх сутнісну основу в розвитку суспільства самої людини. У цьому розумінні особиста система цінностей є конкретним відображенням суспільства, суспільним відображенням свідомості на конкретному історичному етапі.

Сократ одним із перших сформулював власне аксіологічне питання: «Як жити людині у цьому світі?». І відповіді на нього можна лише за допомогою знання про основні життєві цінності людини, що вкладають у собі сенс її існування [1, с. 405].

Арістотель зробив спробу відокремити цінності від сутностей і в них розрізнити якісну та кількісну сторони [3, с. 256-259]. Сформовані на даному етапі історії цінності включають: щастя людей, чуттєві насолоди, аскетизм, тотожність чесноти та знання, моралізуючий інтелектуалізм, абсолютизм місця та ролі індивідуальних інтересів, свавілля особистості (волюнтаризм), морально-очисний аскетизм і т. д. Саме в цей період вперше формується ідея освіти, що має на меті виховання.

В епоху Відродження цінностями людини стають гідність, чутливість, сила розуму, краса тіла, совість, мораль, пізнання та шляхетність [2, с. 125-162].

У період Просвітництва людина сприймається як механічна машина (П. Гольбах, Д. Ламерті). Однак важливим залишається питання про природу людини, її зв'язок з навколишнім світом [2, с. 189-201].

У XVI-XVII ст. зміст освіти спирається на матеріалістичні та формалістичні теорії, у межах яких вважали, що основна мета освіти – засвоєння якомога більшого обсягу знань, розвиток здібностей та пізнавальної діяльності учнів.

Починаючи з кінця XVIII ст. до кінця XIX ст. формується розуміння, що справжній сенс для людини мають не зовнішні умови та обставини життя, а внутрішній духовний стан, свобода особистості. З цього моменту можна виділити три основні періоди розвитку аксіологічного підходу: передкласичний (1860-1880 рр.); класичний (1890-1920 рр.); посткласичний (з 1930 р.).

XVIII ст. — вік сентименталізму і романтизму, які тільки народжувалися. У відносинах між людьми визначалися якості, які особливо цінувалися: чиста, піднесена душа, висока моральність, безкорисливість, чутливість, здатність вловлювати найдрібніші відтінки душевних рухів, увагу до життя серця [2, с. 216-219].

Проте ідеали, як ядро системи цінностей особистості, психологічно формуються і організовуються у свідомості представників різних поколінь як деяких щодо закінчених епох.

У другій половині XIX ст. на перший план вийшли аксіологічні, сенсожиттєві філософії, які намагаються соціально-економічні явища, факти та події не просто пояснити, а розкрити їхній внутрішній, духовноціннісний зміст. Поняття естетичних, моральних цінностей стають загальнозначущими. Будь-яке знання яке супроводжується й спрямовується почуттям стає носієм пізнавальної мети. Мотивом волі є почуття, що робить річ чи діяльність гідною бажання [3, с. 126-128].

Ф. Brentano започаткував розробку ціннісної проблематики. Одним із перших про ієрархію основних класів цінностей заговорив Е. Фон Гартман

(1895), який запропонував наступний ряд: задоволення – доцільність – краса – моральність – релігійність [3, с. 269-275].

У свою чергу, Г. Мюнстерберг розрізняв такі класи: цінності «самопідтримання», «злагоди», «діяльності», «здійснення», життєві та культурні цінності, цінності існування, єдності, розвитку (співвідношення з життєвими цінностями, становленням, дією), божественні; цінності взаємозв'язку, краси, виробництва, світогляду [1, с. 416-419].

Глибоке осмислення ієрархії цінностей можна знайти у М. Шелера. Ця ієрархія, як і поділ на «позитивні» та «негативні» цінності, впливає із самої сутності цінностей і не відноситься лише до «відомих нам цінностей» [2, с. 202-206].

Крім них носіями цінності є певні «акти» (пізнання любові та ненависті, волі), функції (слух, зір, почуття тощо), відповідні реакції (радість щодо чогось, у тому числі реакції на інших людей і т. д.), спонтанні акти. Е. Шпрангер пропонує розрізняти 39 рівнів цінностей залежно від того, чи можна той чи інший ряд віднести до засобів або цілей по відношенню до інших [4, с. 95-99].

Істотно важливим з позиції даного дослідження є твердження Е. Гартмана та А. Ріль про те, що цінності, як і ідеї, сягають дій розуму, переживань душі та прагнень волі, для здійснення ціннісного розташування необхідно взаємодія і логіка уявлень до внутрішнього почуття, цілеспрямованість волі [4, с. 25-26].

Проте А. Мейнонг у книзі «Психолого-етичні дослідження з теорії» (1897) вважав неспроможними спробами виводити цінність об'єкта з його бажаності або його здатності задовольняти наші потреби. Суб'єктивність ціннісних переживань доводиться тим, що той самий суб'єкт викликає різні ціннісні почуття в різних індивідів. Цінність можна визначити як неемпіричну, але об'єктивну властивість предмета, що досягається лише в особливій інтуїції; ні почуття цінності суб'єкта, ні властивості об'єкта власних сил, що утворюють власні цінності не становлять їх основ [4, с. 108-110].

Посткласичний період, починаючи з 1930-х років, пов'язаний не тільки зі становленням окремих напрямків аксіології, з популяризацією аксіології у вигляді прикладних досліджень, а з її критикою.

У цей період цінності, на відміну наукових категорій, мають бути як пізнавальними, так й регулятивно-цільовим значенням, виступаючи ідеалами у системі реально діючих суспільних відносин.

Проведений історико-філософський аналіз показав, що основні труднощі вивчення цінностей полягають у тому, що вони мають багаторівневий характер: існують і функціонують об'єктивно на практиці реальних соціальних відносин і суб'єктивно усвідомлюються та переживаються як ціннісні категорії: норми, цілі та ідеали, які, у свою чергу, через свідомість і духовно-емоційний стан людей та соціальних спільностей надають зворотний вплив на всі сфери людського життя.

Цінності наділяють, як правило, двома властивостями – функціональним значенням та особистим змістом. Функціональне значення цінності — це безліч суспільно значущих властивостей, функцій предмета або ідей, які роблять їх цінностями в даному суспільстві: чесність, обов'язковість, доброзичливість, соціальна активність, громадянська мужність, принциповість, ерудованість, самокритичність, освіченість, правова культура і т.д.

Можна дійти невтішного висновку, що розвиток людства здійснюється у постійному протиборстві рівності і нерівності, громадських та особистісних начал, у стійкому поєднанні цих та інших начал. В особистості поєднуються соціально-типізовані якості, властиві конкретній історичній епосі. Духовні цінності утворюють зміст свідомості, структурують саму особистість людини, як елементи структури особистості стають аксіологічними функціями, а сенси життя інтегрується у систему ціннісних орієнтацій особистості.

Цінності – лише вираз загальних установок свого часу, і тому в кожного часі є свої абсолюти, отже, цінність розуміється як установка тієї чи іншої людської епохи, як властивий їй напрямок інтересу [3, с. 322-328].

Узагальнюючи, можна дійти невтішного висновку, що дослідження аксіологічних основ науково-методичної підтримки професійного самовизначення майбутніх фахівців неможливе без аксіологічного підходу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ausubel D. P. Cognitive development in adolescence. *Review of Educational Research*. 2012. № 36 (4). P. 403–413.
2. Dzerviniks. J. Teacher training in the context of inclusive education: methodological dimension. *Rezekne Academy of Technologies*. Latvia. 2016. 285 P.
3. Hofstede G. Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations. Thousand Oaks. CA: Sage Publ. 2001. 352 P.
4. Wessman A. E. *Moond and personality*. New York: Holt, Rinehart & Winston. 1966. 122 P.

СПРИЯННЯ ОСВІТИ ШКОЛЯРА ЯК ПРОВІДНА ФУНКЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Товканець Ганна Василівна,
завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

Анотація. У статті розглядається питання основних функцій вчителя початкової школи, окреслено функцію сприяння освіті школяра, що проявляється насамперед у відборі змісту освіти на основі перетинів інформаційних потоків вчителя та учнів, опори на культурологічний досвід учнів тощо.

Ключові слова: вчитель початкової школи, функції педагогічної діяльності.

Вступ. Сучасне розуміння якості освіти передбачає становлення готовності майбутнього фахівця педагогічної сфери до успішної життєдіяльності в умовах невизначеності сучасного світу та включає не лише предметну, а й соціальну та особистісну компетентність. Орієнтація на таке розуміння якості освіти вимагає її відкритості, яка проявляється у внутрішній та зовнішній оцінці якості освіти.

Відмітимо, що необхідні системні зміни процесу навчання, обумовлені соціокультурними факторами, які визначають сучасну якість освіти, визначають необхідні зміни професійно-педагогічної діяльності вчителя, що полягають у врахуванні рівня самостійності дитини у навчанні, створенні умов для прояву активності, творчості та відповідальності дитини в навчанні, для розширення її життєвого досвіду та набуття нового, формуванні мотивації до безперервного навчання, активізації творчості тощо [3].

Мета статті: обґрунтувати функціональні особливості педагогічної діяльності вчителя початкових класів в умовах реформування початкової школи

Матеріали і методи. Сутнісною рисою педагогічної діяльності є її орієнтація на освіту дитини, яка базується насамперед:

а) на організації пізнавальної діяльності в індивідуальних та колективних формах як діяльності самоосвітньої;

б) системної діагностики особистісних якостей учня та підтримки його особистісного зростання;

в) використання «прихованих можливостей» освітнього закладу через створення освітнього середовища, використання такої характеристики сучасної школи, як її відкритість.

Сукупність функцій професійно-педагогічної діяльності визначається системою необхідних змін процесу навчання під впливом факторів, що визначають нову якість освіти, яка в сучасних умовах розуміється як якість підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Серед них:

– орієнтація педагогічних цілей на самореалізацію учня та визначення результату освіти через компетентність особистості;

– використання освітніх технологій, які вимагають від вчителя прояву нових професійних ролей – координатора, організатора, помічника, консультанта – та орієнтовані на командну роботу вчителів;

– зміна характеру взаємодії вчителя та учнів, пов'язаної зі спрямуванням вчителя на розвиток учня засобами навчальних предметів;

– розширення освітнього середовища школи та пошук партнерів, які виступають суб'єктами освіти дитини;

– зміна оцінки досягнень учнів, що вимагає від вчителя умінь діагностики та гнучкої корекції педагогічного процесу;

– готовність вчителя до змін професійно-педагогічної діяльності.

Результати та обговорення. Реалізація у практиці даних змін передбачає, що у діяльності вчителя разом із традиційними функціями – навчання й виховання – виявлятимуться і нові (інтегративні) функції, що

відбивають зміни діяльності вчителя, орієнтовані на забезпечення нової якості шкільної освіти та тих тенденцій, які характеризують розвиток сучасного суспільства [1]. Зазначимо, що функції навчання та виховання сьогодні трансформуються у функцію сприяння освіті школяра. При цьому функція навчання зазнає змін через акцентуацію особистісних цілей навчання школяра, а функція виховання набуває особливого сенсу, оскільки пронизує весь педагогічний процес, формуючи умови для відтворення цінностей.

Функція сприяння освіті школяра, тобто створення засобами педагогічної діяльності умов для прояву самостійності, творчості, відповідальності учня в освітньому процесі та формування у нього мотивації безперервної освіти, може розглядатися як провідна функція професійно-педагогічної діяльності вчителя.

Сприяння освіті школяра стає особливо актуальним сьогодні, коли якісна освіта для всіх є чи не найважливішим завданням не тільки системи освіти, а й держави, оскільки успішне вирішення цього завдання гарантує стабільний суспільний прогрес та конкурентоспроможність держави [2].

Функція сприяння освіті школяра проявляється в першу чергу у відборі вчителем змісту освіти на основі перетинів інформаційних потоків вчителя та учнів, опори на культурологічний досвід учнів, який реально притаманний школярам, а також міжпредметної інтеграції знань у навчальних та соціальних проектах. Предметний зміст при цьому набуває практикоорієнтованого характеру і забезпечує не тільки вміння вирішувати практичні завдання, пов'язані з предметним змістом, але й сприяє становленню компетентностей школярів, наприклад, через вирішення ситуаційних завдань.

Реалізація цієї функції визначає вибір учителем освітніх технологій – проектного, дослідницького, рефлексивного навчання, розвитку критичного мислення, ІКТ. Названі технології не лише вирішують завдання освоєння змісту предмета, а й сприяють становленню компетентностей: інформаційної, соціальної (спрямованої на вирішення завдань взаємодії з людьми), особистісної (спрямованої на вирішення завдань власного розвитку,

самовизначення, реалізації власного потенціалу), що корелює з особистісними цілями навчання.

Учитель використовує відкрите освітнє середовище, яке можна характеризувати як сукупність освітніх ресурсів. Завдання вчителя полягає в тому, щоб узгодити відносини між різними освітніми ресурсами на основі формування простору освоєння предмета та розуміння того, де і коли предметне знання знадобиться у житті. Відкрите освітнє середовище створює реальні або пережиті умови освіти школяра. Наголошуємо, що до освітніх ресурсів може бути віднесений не тільки об'єктний предметний світ, але і світ комунікацій, зв'язків і взаємин. Таким чином, у фокусі уваги вчителя знаходиться діяльність школяра у процесі освоєння та конструювання різноманітних освітніх середовищ. При використанні вчителем відкритого освітнього середовища для школярів створюються умови індивідуального вибору освітніх ресурсів.

Відповідно з'являється можливість у учнів конструювати індивідуальне освітнє середовище. Сприяння освіті дитини проявляється і у виборі різноманітних способів оцінки та врахування досягнень учнів, різноманітних оцінних шкал та оцінних матеріалів. У сучасних умовах особливо актуальними стають способи врахування досягнень, що ґрунтуються на самооцінних процесах (портфоліо, щоденник досягнень, зошит «Самовизначення», профіль умінь тощо). Вчитель створює умови для спільної з учнями діяльності у цьому напрямі, пропонуючи для використання технології врахування досягнень, які вимагають від учня самооцінки, самостійної постановки цілей, корекції процесу навчання тощо. Функція сприяння освіті дитини нерозривно пов'язана із функцією проектування. Основний зміст діяльності сучасного вчителя при реалізації даної функції становить спільне зі школярем проектування індивідуального освітнього маршруту.

Висновки. Таким чином, сприяння освіті молодшого школяра забезпечує виявлення учнями нових фактів та явищ знань і пошуку шляхів їх застосування, створення умов вибору потрібної інформації (ситуація з надлишком

інформації), спонукання до порівняння, зіставлення та протиставлення фактів, явищ, правил і дій та їх узагальнення, до виявлення внутрішніх і міжпредметних зв'язків і зв'язків між явищами. Завдання учителя початкової школи полягають у здійсненні регулювання і координації навчальної діяльності учнів.

Список використаних джерел

1. Зязюн І.А. Філософські засади освіти: освітні і виховні парадигми, освітні технології, діалектика педагогічної дії. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: монографія. Київ., 2003. С. 11 – 59.

2. Ничкало Н.Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова. 125 с.

3. Товканець Г.В. Якість освіти і професійна підготовка у вищій школі: акценти розвитку на початку XXI століття. Компетентнісні індикатори стратегії «Європа 2020»: здобутки і перспективи педагогічної освіти: монографія. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2020. С. 35 – 55.

371.311.4

СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ В СИСТЕМІ MOODLE В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Трофимова Марина Леонідівна,
науковий співробітник
навчально-наукового центру мовної підготовки
Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
м. Харків, Україна

Анотація: У статті розглянуто створення ефективного курсу з іноземної мови на базі системи Moodle в період воєнного часу. Визначено особливості даної платформи. Розглянуто інструменти ефективної комунікації між викладачем та слухачем. Доведено доцільність впровадження такого курсу в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, Система Moodle, SCORM, інструментарій платформи Moodle, складові дистанційного курсу.

Відновлення освітнього процесу та забезпечення його якості в умовах воєнного стану є пріоритетним напрямком роботи вищих учбових закладів України на сьогодні. Вирішення цієї проблеми є можливим завдяки швидкому розвитку технологій дистанційного навчання. Однією з найбільш популярних дистанційних систем управління освітою, що використовується сьогодні вищими учбовими закладами світу, є система Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment). Одна з причин широкого використання системи Moodle у світі є ряд особливостей, які якісно вирізняють дану платформу від інших. Зокрема, дана система підтримує стандарти розроблені Консорціумом глобального навчання IMS (IMS Global Learning Consortium), а також SCORM (Sharable Content Object Reference Model). На сьогодні SCORM є найбільш поширений універсальний стандарт, що представляє собою еталону модель

об'єктів контенту для спільного використання. Адже до впровадження цього формату було досить складно інтегрувати курси з системою навчання, якщо їх зміст не було адаптовано до конкретної платформи.

Система Moodle завдяки відкритому вихідному коду може бути адаптована під специфіку тієї установи, що її застосовує. Крім того, система дає можливість не лише проектувати і створювати, але й управляти учбовими курсами. Однією з найсильніших сторін Moodle є широкі можливості для комунікації. Система підтримує обмін файлами будь-яких форматів між викладачем та студентом, і між самими студентами. Сервіс розсилки дозволяє оперативно інформувати всіх учасників курсу чи окремі групи про поточні події. Форум дає можливість організувати навчальне обговорення проблем, при цьому обговорення можна проводити за групами. До повідомлень у форумі можна прикріплювати файли будь-яких форматів. Існує функція оцінки повідомлень викладачами та студентами. Чат дозволяє організувати навчальне обговорення проблем у реальному часі.

Широкий інструментарій ресурсу Moodle дозволяє використовувати його для створення курсу дистанційного навчання іноземної мови, який має свою специфіку. Платформа Moodle дає можливість комплексної організації учбового процесу і дозволяє викладачу систематизувати та відібрати матеріал для створення курсу з урахуванням його комунікативної доцільності. Таким чином, метою створення і організації навчальних курсів з іноземної мови у Moodle є розвиток іншомовної комунікативної компетенції в сукупності її складових, а саме: вдосконалення навичок і умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо), оволодіння мовними засобами відповідно до сфер і ситуаціями професійного спілкування, досягнення практичного володіння англійською мовою, що дозволяє використовувати його в науковій та навчально-методичній роботі, формування і розвиток автономної навчально-пізнавальної діяльності з використанням інформаційних технологій і орієнтація на реалізацію відповідної моделі нових освітніх стандартів. [1, с. 211]

В основі навчального процесу організованого на базі платформи Moodle знаходиться самостійна пізнавальна діяльність студентів, яким необхідно навчитися самостійно здобувати знання, користуватися різноманітними джерелами інформації; вміти працювати з отриманою інформацією, використовуючи різні способи пізнавальної діяльності. Навчаючись студент не обмежується простим придбанням знань, а використовує їх для вирішення завдань, зумовлених конкретними ситуаціями професійно-ділового спілкування.

Під час створення курсу з іноземної мови в системі Moodle потрібно враховувати той факт, що даний курс має складатися з визначеного набору обов'язкових складових, зокрема: інструктивної, інформаційної, комунікативної, контрольної складової та системи управління, що об'єднує всі ці блоки в одне ціле. Існуючі інструменти системи Moodle дозволяють забезпечити безперервність та повноту дидактичного циклу навчального процесу і включає теоретичні, практичні та контролюючі матеріали, необхідні слухачам для вивчення даної навчальної дисципліни.

Інструктивна складова курсу представляє собою самостійний електронний продукт, організаційного, методичного та консультативного призначення. Даний блок містить характеристику курсу, учбову програму, методичні вказівки, глосарій, довідкові матеріали тощо. Інформаційна частина курсу містить спеціально відібрані і організовані ресурси. Перш за все це гіперпосилання на веб-сторінки, тематичні презентації, каталоги аудіо записів, відео фрагментів тощо. Таким чином, вміст курсу створюється шляхом додавання ресурсів і елементів до певних розділів з урахуванням програми курсу, його навчально-методичного забезпечення, а також у відповідності до вимог, яким повинен задовольняти електронний навчальний курс з іноземної мови.

Комунікативна складова в системі Moodle вирішує питання спілкування слухачів курсу з викладачем та іншими студентами. Процес такого спілкування здійснюється шляхом використання основних комунікативних елементів

системи дистанційного навчання. До таких елементів відносяться наступні : лекція, глосарій, опитування, форум тощо. Такі елементи дозволяють організувати навчальну взаємодію учасників курсу в процесі навчання. Проходження слухачем курсу з іноземної мови в системі Moodle не повинно носити пасивний характер, а навпаки, той, кого навчають, з самого початку залучається в активну пізнавальну діяльність, не обмежується опануванням знаннями, але неодмінно передбачає їх застосування для вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності. Виконання завдань для самостійної роботи передбачає використання інтерактивних технологій (дискусія, написання есе), ігрових (діалогові й рольові ігри), проектних технологій (проектування індивідуальної стратегії розвитку). [2, с. 138]

Однією з переваг створення курсу з іноземної мови в системі Moodle є можливість здійснення контролю, самоконтролю за допомогою опитувань, контрольних робіт, тестів. Найбільш доцільним для перевірки набутих знань з іноземної мови протягом опанування спецкурсу є тестовий метод контролю, оскільки його використання забезпечує певну частоту контролю; дає можливість диференціювати й індивідуалізувати контроль; сприяє швидкому «зворотному зв'язку». Під час проходження тесту студент може сам критично оцінити успіхи та невдачі у вивченні запропонованого матеріалу та правильно організувати подальшу роботу, забезпечити її системність та систематичність. Так як автоматизоване тестування є основним засобом контролю навчальної діяльності, викладачу необхідно вміти створювати і самі тестові завдання і банк тестових завдань в системі Moodle, формувати на їх основі тематичні тести, розміщувати їх в електронних навчальних курсах з усіх видів мовленнєвої діяльності і використовувати їх у навчальному процесі. Загалом, система тестів працює дуже ефективно та стимулює студентів до уважного підходу у вивченні матеріалу.

Система управління Moodle відкриває дійсно великі можливості для суттєвого підвищення якості засвоєння навчального матеріалу та відповідного контролю з боку викладача. Зокрема, в системі Moodle передбачено зручне

керування курсами. Викладач має повний контроль над курсом, який може бути обмежений тільки адміністратором. Крім того, для кожного курсу можна створити індивідуальні налаштування. Наприклад, вправи з іноземної мови подаються у формі модуля діяльності «Завдання», який дозволяє викладачам надсилати завдання, збирати роботи, оцінювати їх та залишати відгуки на ці роботи. Студенти можуть відправляти будь-який цифровий контент, такий як текстові документи, аудіо та відео файли тощо. При розгляді завдання викладачі можуть залишати текстові відгуки або файли з детальним роз'ясненням виправлених помилок. Особливістю управління кожного курсу в системі Moodle є можливість відслідковувати повну інформацію щодо успішності засвоєння студентом навчального матеріалу. [3, с. 325]

Таким чином, інструменти системи Moodle, що використовуються при розробці курсу з іноземної мови, реалізують комунікативні, навчальні та адміністративні цілі навчального процесу. Головними перевагами створення курсу на даній платформі є доступ слухачів курсу до інформаційних матеріалів різного формату, інтерактивність навчання, самоконтроль та можливість побудови індивідуальної навчальної траєкторії при вивченні іноземної мови, що особливо важливо в умовах військового часу.

Список літератури

1. Анисимов А.М./ Робота в системі дистанційного навчання Moodle. / Навчальний посібник .2-е вид. – Харків, ХНАГХ, 2009. - 292стр.
2. Триус Ю.В., Стеценко І.В., Оксамитна Л.П., Франчук В.М., Герасименко І.В. / Використання системи електронного навчання MOODLE для контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів ВНЗ/ методичний посібник . – Черкаси, МакЛаут, 2010. – С. 135-148
3. Patti Shank / The online learning idea book: 95 proven ways to enhance technology based and blended learning / - San Francisco, Calif , 2007. - 354 p.

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

УДК 316.061.213(477.72)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПРИЯННЯ ПСИХІЧНОМУ ЗДОРОВ'Ю ОСОБИСТОСТІ

Володарська Наталія Дмитрівна

к. психол. н., провідний науковий співробітник
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
м. Київ, Україна

Анотація. В статті розглянуті теоретико-методологічні та практичні аспекти сприяння психічному здоров'ю людини, яка опинилась в складних життєвих умовах. Приведені приклади роботи з клієнтами в гештальт-підході, когнітивно-поведінковій терапії, арт-терапії. Узагальнені висновки з практики консультування та психотерапії клієнтів, які опинились в складних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: психотерапія, консультування, складні життєві ситуації, переживання, психічне здоров'я.

Вступ. Запити суспільної практики активізують розвиток технологій сприяння психічному здоров'ю людини. Технології психологічного консультування і психотерапії стикаються з труднощами у специфіці даного типу діяльності та соціокультурними особливостями життя людини. Розгляд методів сприяння психічному здоров'ю особистості має певні обмеження у застосуванні в наших соціокультурних умовах. Постає питання критичного аналізу та адаптації вже наявних методів і розробка нових в наших реаліях. Аналіз останніх напрямків в психотерапії та консультуванні показує, що найбільш популярними стають відомі течії гуманістичного напрямку – позитивна психотерапія, гештальт-терапія, роджеріанство, деякі школи когнітивно-поведінкової парадигми (раціонально-емотивна терапія,

трансакційний аналіз), психоаналіз, психодрама, нейро-лінгвістичне програмування, системна сімейна психотерапія. Практикування в цих напрямках у вітчизняній психології стикається з певними труднощами культурального пристосування, певних модифікацій, версій. Це пов'язано з уподобаннями самих практикуючих психологів і з вимогами клієнтів, їх етнопсихологічних аспектів взаємодії, спілкування, уявлень про позитив і негатив в житті, певних усталених настанов, ставлень до можливостей змін у власній картині світу. Найбільш складним в таких змінах стає співставлення з етнічною картиною світу (невербальний, імпліцитний прояв розуміння певних правил, норм соціуму, усталених уявлень, припущень, які не обговорюються, але спрямовують поведінку людини). Саме тому нас зацікавив напрямок презентує методи сприяння розвитку позитивного психічного здоров'я людини.

Метою дослідження є аналіз основ сприяння відновленню психічному здоров'ю особистості.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи теоретико-методологічні основи сприяння відновленню психічного здоров'ю особистості, ми спираємось на феноменологію Е. Гусерля і системомиследіяльнісного підходу Г.П. Щедровицького. Саме феноменологія забезпечує усвідомлення змін в свідомості особистості, а системомиследіяльнісний підхід – рефлексію прийняття особистістю цих змін. Багатьма психологами досліджуються саме категорія інтенції, свідомість розглядається в інтеціональному акті як усвідомлення чогось. Поняття психічного здоров'я розглядається як цілісне явище, а не окремі показники мислення людини, її емоційної сфери і діяльності. Ця цілісність включає бачення особистості як частка більшої системи соціального і біологічного. Саме урахування особливостей уявлень клієнтом «що позитивне», а що «негативне». В позитивному психічному здоров'ї відбувається інтеграція власних уявлень особистості в норми певного соціуму. Це забезпечує автономність і самозбереження цілісності особистості. Соціум зберігає індивідуальність окремих її членів і в той же час, кожен з них зберігає

певну «програму» цілого. Частка і ціле взаємодіють, забезпечуючи постійний, безперервний процес взаємин.

Теорія сімейної системної терапії розглядає сім'ю як певну систему, яка цілим [1]. Усталені стереотипи цих взаємин, взаємовпливів на особистість на різних етапах її розвитку можуть підтримувати психічне здоров'я. Це відбувається у випадку балансу позитивних і негативних переживань особистості, який підтримує почуття психологічного благополуччя. Сімейна терапія спрямовується на розширення контексту випробування нових способів реагування, нового бачення ситуації. Саме створення нового контексту дає можливість дослідження нових емоційних і поведінкових реакцій. В гештальт-терапії такий контекст називається «поле». В новому «полі» клієнтсько-терапевтичних взаємодій відбувається розширення власної картини світу [2]. Використовується поняття фігура і фон, усвідомлення почуттів, сфокусованість на тому, що відбувається в даний момент. Все, що відбувається розглядається як неначе «тут і в даний момент». Основна мета гештальт-терапії – активізація прихованих можливостей людини, заохочення до зміни стереотипів поведінки на реалізацію її власних мотивів, потреб. Це забезпечує позитивне психічне здоров'я. Вводиться поняття незавершеного гештальта, як певного незавершеного відреагування: емоційного, поведінкового, оцінювання та іншого. Поведінкове відреагування – почали щось робити і не завершили. Емоційне – прояв емоції радості, гніву, інших емоцій. Це створює блокування позитивного психічного здоров'я.

Раціональна, пояснювальна терапія передбачає визначення і роз'яснення клієнту взаємозалежності стану його психічного здоров'я і психологічних проблем [3]. Особливою формою прояву типу поведінки виокремлюється «гра». Життєві ігри, ролі змінюють певне бачення реальності, що корегує ментальне здоров'я людини. Певне реагування, усталені стратегії поведінки, переживання складних ситуацій керують психічним здоров'ям людини. Виокремлюється ментальне здоров'я людини. Через те, як реагує тіло можливо зрозуміти, що

відбувається в почуттях, переживаннях, розумінні ситуації в якій опинилась людина.

Нами вибрані саме ці напрямки в практичній психології, оскільки вони сприяють відновленню психологічного здоров'я особистості. Особливим, на наш погляд, є інтегративна системна сімейна психотерапія. Цей підхід дає комплексне бачення проблеми не тільки клієнта, який звертається до терапевта з певним запитом, але й усієї сімейної системи. Опрацьовуючи проблему клієнта, змінюється емоційний фон взаємин з усіма членами родини. Родичі вносять в зміни стосунків власне їх бачення. Зміна цього бачення також впливає на усіх членів родини і найближчого соціального оточення (сусідів, колег по роботі та інших). В кризовій ситуації це сприяє відновленню психічного здоров'я людини. В консультаціях і терапії з сім'ями (внутрішніх тимчасово переміщених в часи бойових дій) застосовувались методи системної терапії. В режимі on-line проводились консультації з питань гострої фази горювання дружини з приводу смерті чоловіка. Клієнтка розповідала про загибель її чоловіка, не перестаючи плакати, захлинаючись, важко дихала (прискорюючи вдих і затримка видиху). Проводячи дихальні вправи з клієнткою, вона спромоглась вгамувати сльози, спокійніше розмовляти, сповільнювалось тремтіння рук. Допомогали вправи на тактильні спогади (кінчиками пальців перебирати наповнення в декількох мисочках). Спочатку пропонувалось розповісти свої відчуття від торкання кожного наповнювача мисочки (піску, борошна, різних круп, крохмалю і таке інше). Потім поділитись своїми фантазіями, спогадами, асоціаціями тих переживань, що відбуваються під час цієї вправи. Якщо було можливим намалювати ці спогади, фантазії, то аналізувались кольори малюнку (чому саме такий вибір кольору). Під час обговорювання розгортається певний наратив (фактори стресу, вразливість, ресурси), який можна корегувати.

Застосовуючи метод «декатастрофізації переживань» (ставлячи питання, що може статись найдраматичніше в подальшому житті), змінювалось бачення результатів катастрофи. Ці роздуми запобігають посилення переживань клієнтів

за майбутнє, за погіршення ситуації, в якій вона опинилась. Клієнтка починала перебирати можливі варіанти не тільки негативних змін, але й позитивних змін. Під час обговорювання всіх за і проти, змінювались її емоції, настрої (від сліз до посмішок). Вона дивувалась від того, що спромоглася відійти від постійного пригніченого настрою, зневіри у позитивне бачення життєвих змін, повторювання спогадів про жахи війни («зараз моє життя – це лише горе»). Переживання обмежень в звичному житті, вона порівнювала з вузьким коридором (в якому переховувалась під час сигналу тривоги). Ці гнітючі переживання виснажували її нервову систему, унеможлилювали звичне засипання, формувалось безсоння. Клієнтка починала нервувати до сигналу тривоги і після нього, відмовлялася спускатись у підвал бомбосховища. Після малюнку своїх страхів (руйнування квартири, в якій проживала), погодилась на пропозицію подруги виїхати в більш безпечне місце.

В роботі з іншою клієнткою (яка втратила чоловіка після руйнування власного будинку), фокус уваги був зміщений на пошук ресурсів підтримки серед близьких людей. Обговорювались стосунки з сином, невісткою, сватами, було запропоновано розглянути варіанти спільного проживання з родичами. Під час обговорювання відкрились проблеми спілкування з ними. Це змінило поле переживань (від горювання до злості на труднощі у налагодженні стосунків). Зміна фокусу уваги на питання проблем взаємодії з родичами змінила емоційний фон діалогу з клієнткою (з горювання, розпачу на злість, активність у поясненнях причин розбрату серед родичів). Клієнтка здивувалась як дивно вийшло, що в неї знизилась тривога, зменшилась душевна біль. На подальших зустрічах активізувався пошук нових джерел доходів, роботи, проговорювались можливі варіанти (ризик роботи за кордоном, можливість зміни професії). Взаємодія з родичами у клієнтки почала налагоджуватись у спільній роботі на городі (разом посадили картоплю, посіяли різну городину). В такій спільній роботі сварки не припинялись, але клієнтка змогла проговорювати своє ставлення до нових життєвих труднощів, прийняти втрату

чоловіка. Їй допомагало планування на кожний день (робота на городі, приготування обіду, закупівля матеріалів для ремонту будинку і таке інше).

Навіть споглядання цвітіння квітів клієнтка описувала як підтримка її стану («мені приємно їх бачити, вдихати їхній аромат, весняну свіжість конвалії»), можливість поплакати наодинці, посумувати і порадіти. Клієнтка почала співати (спочатку соромлячись родичів, сусідів). Так вона спромоглася перебороти страхи бути «не такою, як вони хотіли», а стати собою. Незвичні для неї нові навички, робота, змінювала власне ставлення до зручності для себе, позитиву у власних переживаннях життєвих змін. Приємні спогади про спільне життя з чоловіком, зустрічі з однокласниками, першу її закоханість («гріли душу»). Смерть рідної людини розглядається як катастрофа поза реальних обставин, які в жахливому стані невизначеності, незрозумілості або безвиході від пережитого відрізають можливість переживання горя.

Одні і ті ж самі техніки в різних ситуаціях мають різну ефективність. Наприклад, клієнтка мала проблеми в спілкуванні з родичами загиблого чоловіка і використовувала стратегію ухилення-заперечення проблеми (звинувачення інших, ситуації). Це значно полегшувало її емоційний стан (нівелюється почуття стида за певні вчинки, своєї провини за недоліки у взаєморозумінні, тощо). Разом с тим ефективність техніки визначається ситуацією. Така техніка емоційної саморегуляції як заперечення, більш ефективна, якщо передбачується можливістю позитивного закінчення ситуації. Почуття стида у клієнтки корегується запереченням проблеми під тиском значимих, близьких сусідів, родичів та інших статусних людей. Приклад детермінації технік емоційної саморегуляції, коли клієнтка використовує механізм заперечення реальності, щоб не втрачати прихильність близьких. Її опановуюча поведінка була спрямована на активний вплив на ситуацію, і механізм опанування виконував функцію редукції емоційної напруги. В даному випадку ми розрізняли механізми захисту і опанування. За критеріями - гнучкість, спрямованість на майбутнє, реалізм, усвідомлення дій вирізняється механізм оволодіння. Захисні механізми ми визначили за альтернативними

показниками – ілюзорність і пасивність, ригідність, неадекватність ситуації, підпорядкованість принципу задоволення, викривлення реальності, генералізованість, ригідність, ситуаційна неадекватність, не усвідомлення поведінки. Аналізувались характеристики дій клієнтки по опануванню емоцій – закривання очей руками, очі відводяться у погляді, намагання заснути, зосередження на будь-яких сторонах ситуації, які не загрожують, прийняття фатальних установок і т. інше є варіантами стратегії відволікання – уникнення, ухилення, спотворення інформації про загрозові ситуації.

Людна є добре адаптованою, якщо в неї є продуктивність, здатність насолоджуватись життям, внутрішня душевна рівновага. У випадку розладів відбуваються зміни цих механізмів захисту і оволодіння (опанування). Наприклад, агресія може бути пов'язана з гнівом, але може бути також пов'язана з іншими емоціями, а може і не мати емоційних проявів; гнів зовсім не обов'язково проявляється у поведінці у вигляді агресії. Наприклад, така поведінкова форма, як регресія. Це може бути регресія, яка переслідує мету маніпулятивного впливу на значущого іншого є одною і яка є технікою інтеграції: клієнтка демонструє безпорадність, власну неспроможність, але не тільки для того, щоб досягти допомоги і прихильності значущої людини. Це відбувається за рахунок актуалізації. Разом з тим регресія може бути і формою захисного процесу – ухилення від відповідальності. Регресуючи в ставленні до складної ситуації, відбувається перехід в дитячу позицію («не розумію в чому проблема», «я не можу вирішувати такі складні ситуації», «це мене не стосується» і т. інше). Такий психологічний захист знижує емоційну напругу. Усі п'ять захисних механізмів (захисти, опанування, маніпуляції, компенсації, розслаблення) мають загальну функцію – редукацію емоційної напруги. Розуміючи природу психологічних захистів в кризових життєвих ситуаціях, ми можемо корегувати форми пред'явлення емоцій клієнтів для відновлення стосунків в родині, соціальному оточенні. Це сприяє соціальній адаптації в новому соціумі (у разі зміни місця проживання, зміни професії, стану здоров'я членів родини).

Механізм захисту може бути ідентифікований на основі діяльнісного і ситуаційного критеріїв. Інакше кажучи, механізм захисту характеризується відходом від діяльності або ж відмовою від контролю ситуації. Техніки ж опанування функціонально підпорядковані цілі діяльності, або необхідності пройти, пережити ситуацію, не ухиляючись від неї. В якості окремих типів захисту спостерігались крадіжка, брехня і т. інше. У жінок найчастіше був прояв заперечення як психологічного захисту. Інформація про жахливі події ними просто не сприймається, тривога заперечується. Цей тип захисту можна розуміти також як психологічний бар'єр. Різних типів психологічних захистів стільки, скільки існує різних проявів поведінки. Механізм захисту функціонує у внутрішньо особистісній площині і спрямований на себе – демонстрація своєї слабкості, безпорадності, апеляція до норм допомоги. Ефект катарсису має також спостереження сварок, бійок і т. іншого. Механізм компенсації характеризується засобом ставлення до проблеми. Цим механізмом забезпечується зниження тривоги, яке досягається свідомим зусиллям по ліквідації проблеми або компенсації за рахунок чогось іншого. Це допомагає в створенні балансу негативних і позитивних емоцій. Саме такий баланс забезпечує відновлення психологічного комфорту людини і її психічного здоров'я.

Механізм приховування призводить до значного зростання емоційної напруги, яка досягнувши порогового рівня, проявляється у формі плачу, крику, голосіння, сміху і т. інше. Механізм маніпуляції досягається за рахунок змін в поведінці інших людей в залежності від бажань маніпулятора, первинний контекст взаємодій з якими сприймався маніпулятором негативно. Наприклад, жінки, бажаючи модифікувати поведінку партнера, застосовують сексуальну регламентацію, коли відмова чоловікові в сексуальній близькості на певний час слугує потужним засобом, що примушує його вести себе так, як того хоче партнерша. Іноді механізм маніпуляції проявляється у формі демонстрації одного з подружжя безпомічності, слабкості, благаючої допомоги іншого. З метою маніпуляції в сім'ї можуть застосовувати різні форми поведінки: загроза

розлученням, розголошенням сімейних таємниць, завершенням сімейних стосунків, формування одним з пари думки про подружню невірність, знецінення людських і сексуальних якостей партнера і т. інше. Це формує суперечливі почуття клієнтів. Важливо визначити які саме переживання, важливе прийняття клієнткою власних переживань і розуміння які з них важливіші. В таких випадках обговорюються кожні з них, їх значущість, можливість вибору. Що зміниться в тих чи інших ситуаціях, якщо буде реалізована та чи інша поведінкова реакція, стратегія. Особливо складно витримувати гойдалки від емоційної бурі до виснаження і стану безсилля, смутку. Завданням терапії стає пошук внутрішніх ресурсів на утримання рівноваги емоційного стану. Конфлікт почуттів породжує невизначеність, тривогу. Метод визначення того, чим пишається клієнтка допомагає відшукати позитивні відчуття. Активізація позитивних переживань врівноважує почуття виконаного обов'язку. Це дає можливість перейти до майбутнього, життєвих перспектив людини. В умовах гострого стресу використовується «тунельне бачення» лише негативу, що виснажує людину. Пропонувалась вправа на спогади, на пошук як в минулому клієнтка реагувала у складних ситуаціях. Що допомагало тоді вижити? Які сильні сторони використовувались щоб заспокоїтись? Обговорити зовнішні і внутрішні ресурси клієнта на вирішення проблеми.

Застосовуючи методи когнітивно-поведінкової терапії досягались зміни в поведінкових стереотипах. Клієнтка вела щоденник власних спостережень своїх переживань в різних ситуаціях. Кожен день вона аналізувала свої поведінкові реакції в розмові з чоловіком в нетверезому стані, сварки, суперечки з родичами, сусідами. Згодом, обговорюючи ці клієнтські стратегії, вони були узагальнені і знайдені повторення. В обговоренні клієнтка пропонувала нові можливості, варіанти, висловлювала свої страхи (це призведе до розлучення, до бійки, до розподілу майна, квартири). Пробуючи розмовляти іншим тоном, без роздратування, змінюючи настрій реагування на конфліктну ситуацію, вибудовувалась нова поведінка клієнтки. Спочатку емоційна

складова змінюється за рахунок зміни ставлення до ситуації, потім підбирається нова стратегія реагування. Клієнтка підбирала нові стратегії (і ображалась, і мовчала, не реагуючи на образливі висловлювання родичів). Обговорення результатів зміни її ставлення до конфліктних ситуацій, стратегій реагування, давало нове бачення цих змін. Переживання цих змін давало розуміння необхідності корегувати поведінку в різних кризових ситуаціях. Нові знання про власні можливості унеможливають повторення одних і тих самих поведінкових реакцій. Клієнтка ділилась своїми враженнями після змін у взаємодіях, спілкуванні («не наступаю на ті ж самі граблі», «дивуюсь, як це я раніше так заводилась і страждала від цього»). В психологічному консультуванні і терапії застосувався принцип від почуттів до дії. Спочатку актуалізація почуттів, емоцій, вражень від певних ситуацій, розуміння цього і потім знаходження нових шляхів реагування на цю ситуацію. Наповнення складових психологічного благополуччя особистості відбувається через бачення перспективи, розуміння власних ресурсів у подоланні проблеми складних життєвих ситуацій, надію, здатність впоратись з нещастям, активність, впевненість, мужність

Висновки. Основою відновлення психічного здоров'я людини в кризові життєві ситуації є належний рівень розвитку у людини самопізнання свого внутрішнього світу і готовність у разі необхідності вносити в нього адекватні зміни. Це є для людини особливою цінністю, оскільки допомагає їй підтримувати на дієвому рівні свій психічний потенціал, своє психічне здоров'я загалом.

Відновлення психічного здоров'я особистості відбувається завдяки балансу позитивних і негативних емоцій. Методи сприяння психологічному здоров'ю спрямовуються на визначення існуючих захисних механізмів, тригерів запуску певних почуттів та відновлення контролю над їх проявом. Необхідним є відновлення розірваності смислового поля виникнення цих тригерів. Завдяки цих цінностей відбувається знаходження нових смислів, перспектив, відновлення соціальних зв'язків, що активізує нове нарративне поле.

Список літератури:

1.Мінухин С., Фишман Ч. Техники семейной терапии /Пер. с англ. А.Д. Йорданського.- М.: Независимая фирма «Класс»,1998. -304 с.

2.Володарська Н.Д. Дотримання принципу презумпції психічного здоров'я в застосуванні гештальт-технологій. *Габітус. Науковий журнал.* 2022. Вип. 33. С. 71-75.

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2022.33.12>

3.Титаренко Т. М. Жизненный мир личности: в пределах и за пределами обыденности. Москва: Просвещение, 2003.

УДК 330

АУРОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПОМОЩИ В ПСИХОТЕРАПИИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЯХ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Знания ауриологии для психологов, как практикующих так и преподавателей, является крайне необходимыми, можно сказать революционными. Пока ещё человек в системе психологических наук не рассматривается, как существо двуединое, объединяющее тело и поле. Не рассматриваются и важнейшие проблемы влияния иных форм жизни на человека, что постоянно влияет на состояние его здоровья, как физического, так и психического. Не рассматриваются и методы помощи людям, а также то, каким образом человек может быть защищён от негативных влияний. Не рассматриваются вопросы о том, каким образом человек может выйти на

контакт и получить их защиту, а также в бесконечных потоках знаний и позитивных эмоций от Высших Сил света, от Ангелов, от Духов природы. Энергии этих существ регистрируются фотодокументально на кирлианограммах. Состояние ауры, её динамичное изменение как в позитивную, так и в негативную стороны, регистрируется с помощью диагностического прибора для биорезонансной терапии и диагностики. Все эти материалы фотодокументально будут представлены в докладе.

Ключевые слова: ауриология, разрывы в ауре, Эффект Кирлиана, кирлиановские фотоснимки, кирлиановский прибор, биорезонансный прибор.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе американской версии, производства фирмы Panteon Research, а затем этот прибор был усовершенствован инженером-конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаиллю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблеи Мира; кандидату технических наук Любови Сергеевне Гординой, академику, доктору медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической

антропозологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауурологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов. Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит содружеством интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены содружества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности: связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-

просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Особое значение проникновения в знания, представленные аураологией, имеет для всех тех, кто работает с людьми. В частности: для психологов, психиатров, социологов, ну и к этой же когорте, конечно, принадлежат педагоги, юристы, правоохранители, те люди, которые часто выступают, как ораторы, как пропагандисты.

В чем на данный момент огромное упущение в знаниях всех этих людей: ни в школе, ни в ВУЗе им не рассказывали о том, как устроено энерго-поле человека. Мы все изучали человека с материалистических позиций, как существо, имеющее физическое тело и множественные органы. О том, что психика человека, о том, что его мысли, его поступки, его слова – все это записывается в его аурическом поле, которое имеет память и которое является практически той магнитофонной лентой, на которой идет ежесекундно запись всего того, что связано с человеком. Мы мыслим. Наши мысли имеют электромагнитную природу. Они – материя. Это тонкая материя, но эта тонкая материя запечатлевается в аурическом информационном поле человека. И по смерти именно эта магнитофонная лента, отражающая жизнь человека, мгновенно прокручивается перед теми, кто вершит высший суд и определяет, куда человека направлять дальше, в какой из миров. Это – важное. Но на самом деле незнание того, что у человека есть аура, энергетическое поле, которое в норме должно быть целостным, а к сожалению, оно редко бывает целостным. Почему? Потому что человек не знает, что своими эмоциями, своими словами, своими мыслями он, если они носят негативный характер, сам способствует разрывам собственного поля. Что при этом происходит? А происходит следующее: вокруг нас функционируют в большом-большом количестве, как позитивные ангелические существа, так и негативные – демонические, но для того, чтобы ангелические существа вышли с нами на взаимодействие, мы должны их пригласить. Как их пригласить: молитвой, посылом любви,

добротомыслием, добротоделанием. Если же мы, извергая брань, тем более нецензурную, проклятие, если мы завидуем, если мы ненавидим, если мы противопоставляем себя другим или тем более боремся, воюем с другими то, что происходит: мы сами разрываем свою полевую оболочку и создаём разрывы, являющиеся коридорами для проникновения негативных существ. То есть человек, не знающий и не соблюдающий божественные нормы поведения, сам разрушая себя, становится питомником для негативных существ и энергий. В чем особенность этих существ? Они обладают огромной волей, сознанием и интеллектом, они обладают пагубными привычками и потребностями. Ну например: сущностям, которые создают наркотическую зависимость, присущее постоянное желание наркотиков и они принуждают наркомана употреблять наркотики. То же самое мы можем сказать об негативных существах, которые делают из человека алкоголика, преступника, проститутку, склонного к суициду и так далее.

Многие моральные зависимости и негативные поведенческие программы имеют в основе своих создателей, демонов, поселяющихся внутри человека. Что происходит, когда такой человек больной. Часто у таких людей возникают психические заболевания. И что тогда? Тогда он идет к психиатру, психологу, социологу – ищет спасения. Что в настоящее время может дать такому больному специалист? Ну и, в частности, психиатр – он даёт таблетку. Таблетка угнетает какой-то из участков мозга, допустим, и в лучшем случае как то немножко успокаивает психо-больного. Но по большому счету с причиной заболевания борьба не идёт. Почему? Потому что ни врач не осведомлён в том, о чем сейчас идёт речь и, естественно, не осведомлён сам пациент.

Эти знания являются важнейшим недостающим звеном в системе любого образования и начинать его следует, это образование, с детского сада. Человек должен узнавать о себе то главное, которое поможет ему жить спокойно и счастливо. Без этих знаний люди находятся во тьме, и специалисты находятся во тьме, лишены возможности целостно, комплексно помогать своим больным. Поэтому так важно, чтобы психиатры, педагоги, социологи, психологи освоили

то знание, которое является для их работы, да и для их жизни, для их же безопасности, основополагающим.

В помощь всем людям на Ютубе вы найдёте четыре фильма снятых Софией Бланк под названием: «Четыре урока. Окно в Невидимый Мир». Эти фильмы находятся на Ютуб-канале SunGates_MediaUniversity [40] и на Ютуб-канале Владимира Андреева [41]. Кроме того, я создала цикл бесед и провела на канале SunGates_MediaUniversity [40] встречи с крупными специалистами, с учёными, вместе с которыми мы раскрываем значение ауриологии для специалистов разных направлений ну и в том числе для тех, кто работает с людьми. Это цикл фильмов: «Наука ауриология – увидеть невидимое»; «Ауриология – недостающее звено в образовании»; «Окно в Невидимый Мир» – круглый стол с Любовью Сергеевной Горгиной, академиком, доктором философии, кандидатом технических наук, президентом Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблеей Мира; «О сути и значении ауриологии». Я советую всем посмотреть и выступление на Международном конгрессе Софии Бланк отражённое в фильме «Реальность невидимого». Тоже на Ютуб-канале SunGates_MediaUniversity [40].

Нужно сказать и о следующем. Доктор-психиатр или любой другой специалист, который не знает о закономерностях сохранения целостного поля, как защитной брони от проникновения негативных энергий, является постоянной жертвой. Поскольку без знания того, что предлагает ауриология, специалист не знает, как себя защитить. И, следовательно, чаще всего его поле открыто. На приём к нему приходит пациент, у которого тоже открытое поле, и в котором уже заселилось энное количество негативных демонических структур. Эксперименты с кирлиановским прибором (рис. 1) дали возможность убедиться в том, что эти существа, эти структуры негативные обладают способностью перемещаться из одного человека в другого, пройдя по коридору в ауре из одного человека, он попадает в коридор в ауре другого человека. Ауры дырявые у 99% жители Земли. То есть таким образом идет накопление негативных сущностей в полях доктора-психиатра, психолога и так далее, то

Рис. 1. Кирлиановский аппарат

есть у тех людей, которые не знают как, от этого защититься. Что для этого нужно делать? Самым верным, самым надёжным, самым испытанным способом защиты является вознесения молитв три раза в день по семь молитв. Почему три раза в день? Потому, что энергии, которую человек обретёт, произнеся семь молитв, хватит ему на четыре-пять-шесть часов. Энергия расходуется на все процессы, которые протекают: и физиологические, и психические, и эмоциональные, которые протекают у человека и с человеком.

Для того, чтобы подробно освоить все то, о чем я вам говорю, очень важно познакомиться с книгой Софии Бланк «Зов к равнодушным. Познать, убедиться и передать факел». Кроме того, важно познакомиться с книгами, написанными совместно Софией Бланк и Милой Артюх – «Как преодолеть духовное невежество. Пришло время знать». Важно познакомиться с двумя книгами, написанными совместно с кандидатом медицинских наук Сергеевым Вячеславом Михайловичем: «Земная и небесная медицина. Начало синтеза» и «Невидимый щит. Пути обретения». Изучение этих книг даст возможность чётко понять и принять важнейшую концепцию ауриологии и применять ее на практике.

Все документальные материалы отражены в книгах, а также представлены во множестве видеопрограмм на вышеуказанных Ютуб-каналах.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.

2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г.Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г.Львов – г.Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г.Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.
13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.
16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2077г. – 208с.
18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.

21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г. Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.
23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.
25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.
30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.
34. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2010 г., переиздано 10 раз.
35. София Бланк. Увидеть невидимое. Жить вместе с ангелами. – Амрита-Русь – 2010г., переиздано 4 разы.
36. София Бланк. Благословение вселенной. Исцеление на тонких планах. – Феникс – 2009г.
37. София Бланк. Смерти нет. Мы не уходим в никуда, а продолжаем жить в тонких мирах. – Нью-Йорк – 2002г.

38. София Бланк. Аура деяния духа. – Феникс – 2006г.
39. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева:
https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
40. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева:
<https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
41. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University
<https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>
42. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх:
<https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>
43. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod:
<https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

**ОСОБЛИВОСТІ ГІПЕРАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ
ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Кононенко Тетяна Вікторівна

здобувач вищої освіти,

Науковий керівник:

Калініна Тетяна Станіславна

канд. психолог. н.,

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

м. Харків, Україна

Анотація. У статті представлено теоретичні аспекти гіперактивності дітей дошкільного віку. Відзначено, що гіперактивність – це стан збудження чи надмірна рухова активність, типова для дітей з незначними проявами дисфункції головного мозку. Визначено ознаки гіперактивної дитини-дошкільника. Виявлено причини гіперактивності в дітей дошкільного віку. Розкрито особливості гіперактивної поведінки дітей із затримкою психічного розвитку дошкільного віку.

Ключові слова: гіперактивність, діти із затримкою психічного розвитку, дошкільний вік, імпульсивність, гіперактивний розлад, психолого-педагогічна корекція.

Однією з найбільш поширених проблем в дитячій психології, психіатрії, педагогіці є вивчення синдрому дефіциту уваги та гіперактивності (СДУГ). За статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я в середньому СДУГ спостерігається приблизно в 5% дітей віком від 5 до 12 років, а в дітей з порушеннями розвитку – у 34 – 37% (І. Гладченко, М. Заваденко, М. Федоренко, Л. Руденко).

СДУГ починає проявлятися у дітей дошкільного віку й досягає максимального піку в молодшому шкільному віці, проте в подальшому він не зникає, а лише модифікується [6].

Класифікація проявів СДУГ включає три основні компоненти: гіперактивність, дефіцит уваги, імпульсивність (В. Бейкер, М. Меданос).

Необхідними для констатації дефіциту уваги в дитини є не менше шести з перерахованих нижче ознак [3]:

- часто нездатний уважно слідкувати за деталями, унаслідок чого постійно здійснюються несуттєві помилки (у будь-якій діяльності);
- часто нездатний довго підтримувати увагу на завданнях чи ігровій діяльності;
- часто помітно, що дитина не слухає, що їй говорять.
- нездатність слідувати інструкції та завершувати справу до кінця (і побутову, і навчальну);
- часто порушена організація завдань та діяльності;
- часто уникає або не любить завдань, що вимагають тривалих розумових зусиль;
- часто губить речі, що необхідні для виконання певних завдань чи діяльності;
- дуже легко відволікається на зовнішні стимули;
- часто забудькувата в щоденній діяльності.

Для констатації імпульсивності необхідними є не менше однієї з перерахованих нижче ознак протягом шести місяців [2]:

- дитина прагне відповісти (і відповідає) якомога швидше, не дочікуючись кінця запитання;
- не може вистояти в черзі, дочекатись своєї черги в грі чи групових ситуаціях;
- часто перериває інших або втручається (у розмови, ігри);
- часто надто багато розмовляє без адекватної реакції на соціальне оточення.

Ознаки гіперактивності в дитини (необхідно не менше трьох ознак):

- часто занепокоєно рухає руками чи ногами, крутиться на місці;

- не може всидіти на місці, залишає своє місце не дочекаючись завершення справи;

- часто починає бігати чи залазити кудись, коли це є зовсім недоречним;

- часто занадто (і неадекватно) гучна в іграх, відчуває дискомфорт при тихому проведенні дозвілля;

- спостерігається стійкий характер надмірної моторної активності, на яку суттєво не впливає соціальна ситуація та вимоги [4].

Зазвичай гіперактивність стає першим проявом СДУГ. Доведено, що в дітей дошкільного віку домінантним симптомом є саме гіперактивність.

Теоретико-експериментальні дослідження СДУГ висвітлюються у працях таких учених: М. Алворд, Р. Барклі, П. Бейкер, М. Заваденко М. Меданос, О. Романчук, Е. Тейлор, Ю. Шевченко та ін.

Гіперактивність спостерігається у хлопців віком 5 – 12 років у 2 – 4 рази частіше, ніж у дівчат.

Причини гіперактивності:

- спадковість (35% гіперактивних дітей мають подібний розлад серед першої лінії родичів) та генетична зумовленість (до 80% випадків);

- захворювання матері (найчастіше це алергічні захворювання) та її вік старше 30 років;

- пренатальні та перинатальні патологічні чинники, що складають основу для раннього органічного ураження ЦНС,

- внутрішньосімейні обставини: погане економічне становище родини, неблагополучна демографічна ситуація (неповні чи багатодітні родини, відсутність батьків) [1].

Значна частина дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР) виявляють у своїй поведінці такі властивості як імпульсивність, не підпорядковуються дисциплінарним вимогам, у них спостерігається підвищений рівень конфліктності при взаємодії як з однолітками, так і з вчителями.

Це пов'язано з тим, що імпульсивність (бажань, дій, вчинків, гніву і т.п.) є притаманною рисою особистості дошкільника із затримкою психічного

розвитку в обов'язковому порядку (Г. Блеч, Т. Ілляшенко, В. Липа, М. Матвєєва, А. Обухівська, Л. Руденко, Т. Сак, О. Хохліна та ін.), а недисциплінованість є обов'язковою ознакою при гіперактивній поведінці.

На сьогодні в спеціальній літературі існує дві протилежні думки про можливість установлення СДУГ у дітей із затримкою психічного розвитку. Синдром дефіциту уваги та гіперактивності визначають як порушення саморегуляції, для якого характерні зміна когнітивної функції, дефіцит уваги та гальмування, а також порушення робочої пам'яті та виконавчих функцій.

Діти із СДУГ не можуть виконувати завдання, що вимагають довготривалих інтелектуальних зусиль, вони часто й легко відволікаються, характеризуються імпульсивністю, слабкістю контролю поведінки, відсутністю довільності, їхні рухи безцільні та неспокійні, супутніми ознаками завжди є проблеми в навчанні [6].

Разом з тим для дошкільників із затримкою психічного розвитку також є характерним порушення когнітивних процесів, зокрема довільності уваги та її концентрації; розлади поведінки.

Діти із затримкою психічного розвитку з таким діагнозом суттєво відрізняються від інших своїх однолітків без СДУГ. Вони характеризуються більшою вираженістю гіперактивності, більш деструктивною поведінкою, поганими сімейними стосунками, слабкими соціальними навичками, низьким рівнем адаптації.

Для констатації гіперактивності в дошкільника із затримкою психічного розвитку необхідна систематична фіксація протягом шести місяців щонайменше трьох ознак з перерахованих нижче діагностичних критеріїв:

- часто занепокоєно рухає руками чи ногами, крутиться на місці;
- не може всидіти на місці, залишаючи своє місце, не чекаючи завершення справи;
- часто починає бігати чи залазити кудись, коли це є зовсім недоречним;
- часто занадто (і неадекватно) гучний в іграх, відчуває дискомфорт при тихому проведенні дозвілля;

- загалом знаходиться в постійному русі;
- спостерігається стійкий характер надмірної моторної активності, на яку суттєво не впливає соціальна ситуація та вимоги;
- перші ознаки виявлено до семи років;
- щонайменше три ознаки виражені настільки, що свідчать про недостатню адаптацію [5].

Вивчаючи дітей із затримкою психічного розвитку, які мають гіперактивну поведінку, М. Певзнер зазначає, що для таких дошкільників є характерним: занепокоєння, тривожність, роздратованість, вередливість, порушення сну, загальна розгальмованість, підвищена збудливість, непосидючість, невміння зосереджуватись, грати з іншими дітьми, відволікання, чіткі прояви порушень поведінки і низький рівень працездатності; моторика цих дітей характеризується не лише загальним рисами недорозвитку, але й наявністю зайвих та імпульсивних рухів, їх непослідовність [7]. Такі дошкільники незграбні, часто руйнують речі та іграшки, нерідко їхня гіперактивність призводить до спалахів сильного роздратування та агресивності щодо інших.

Поява гіперактивної поведінки є результатом ускладнення порушення інтелектуального розвитку розладами процесів нейродинаміки (які, своєю чергою, можуть бути викликані і соціально-психологічними, і біологічними чинниками) у поєднанні з несприятливими соціально-психологічними чинниками.

Сам механізм гіперактивної поведінки в дітей із затримкою психічного розвитку пояснюється неможливістю регуляції поведінки внаслідок порушень формування регуляторних систем, що, своєю чергою, призводить до слабкості вольових та керівних процесів [4].

Зазначимо, що психологічні особливості дитини з гіперактивною поведінкою створюють основу для подальших навчальних труднощів та проблем з адаптацією і соціалізацією. Тому необхідним є створення ефективної системи психокорекції поведінкових розладів на ранніх етапах їх проявів.

Таким чином, проблема гіперактивності дошкільників із ЗПР є актуальною та недостатньо вивченою. Це «явище» вимагає комплексного підходу до його вивчення. Тільки спільна діяльність батьків, педагогів і лікарів буде мати позитивні результати у самореалізації такої цікавої, неповторної, невгамовної, тобто гіперактивної, дитини.

Список літератури

1. Заваденко Н. Н. Синдром дефіцита уваги з гіперактивністю: діагностика, патогенез, принципи лікування. Вопросы практической педиатрии. 2012. Т. 7. № 1. С. 54–62
2. Ілляшенко Т. Д. Гіперактивний розлад. Початкова школа. 2016. № 8. С. 6 – 9.
3. Мони́на Г. Гіперактивні діти: психолого-педагогічна допомога / под ред. Г. Мони́на, Е. Лютова-Робертс, Л. Чутко. СПб. : Речь, 2007. 186 с.
4. Мэ́ш Э., Вольф Д. Детская патопсихология. Нарушения психики ребенка. СПб : прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. 384 с
5. Прохоренко Л.І. Формування саморегуляції навчальної діяльності школярів із затримкою психічного розвитку. Особлива дитина: навчання і виховання. 2017. № 2. С. 7 – 16.
6. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей / О. Романчук. Львів: Джерело, 2008. 326 с.
7. Ужченко І. Ю. Психологія дітей із затримкою психічного розвитку : навч.-метод. посіб. Луганськ : ДЗ „ЛНУ ім. Тараса Шевченка”, 2011. 125 с.

**АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ
ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАЦІВНИКІВ КІННОЇ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

Мітенко Тетяна Миколаївна
аспірант докторантури та аспірантури,
кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна

Анотація: Метою статті є аналіз професійно-психологічних чинників ефективності оперативно службової діяльності працівників кінної патрульної поліції. Методологічний інструментарій обрано відповідно до окресленої мети, специфіки об'єкта й предмета дослідження. Методологічну основу статті склали наукові концепції вивчення окремих чинників які впливають на виконання професійних обов'язків поліцейськими. Розглянуто та розкрито роль психологічних чинників професійної успішності. У залежності від цього визначено особливості ефективної оперативно-службової діяльності працівників кінної патрульної поліції та її стимулювання у професійному середовищі. Обґрунтовано систему кількісно-якісних параметрів для оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів.

Ключові слова: оперативно-службова діяльність, підрозділ кінної патрульної поліції, психологічні чинники професійної успішності.

Однією з основних задач діяльності Національної поліції і всіх її підрозділів, зокрема і кінної поліції, є ефективність її функціонування та показник якості виконання завдань які вона виконує.

Поліції необхідно забезпечити можливість виконувати свої функції об'єктивно і неупереджено. Для цього їй потрібна деяка ступінь незалежності. Разом з тим незалежність ні за яких обставин не може бути повною, оскільки

поліція наділена повноваженнями, які в потенціалі можуть серйозно зашкодити правам громадян і призвести до дестабілізації роботи системи. Щоб не допустити подібного, поліції необхідно надати деяку ступінь незалежності, забезпечивши при цьому повну прозорість її дій. «Оперативна незалежність» певною мірою є багатосторонньою і в той же час основний рисою роботи поліції, що вимагає тонкого рівноваги.

Стаття 15 Європейського кодексу поліцейської етики чітко і стисло формулює дану концепцію: «Поліція повинна користуватися достатньою оперативної незалежністю по відношенню до інших державних органам при виконанні покладених на неї завдань, за які вона несе повну відповідальність». У коментарі до статті 15 говориться: «Поліція належить до відання виконавчої влади. Вона не може бути повністю незалежною від виконавчої влади, отримуючи від неї інструкції. Однак при виконанні покладених на неї завдань поліція повинна дотримуватися закону, а крім того, поліція має право на значну ініціативу. При виконанні цих повноважень поліція не повинна отримувати жодних інструкцій політичного характеру. Оперативної незалежністю повинен користуватися весь інститут в цілому. Вона є важливим аспектом верховенства права оскільки, оскільки вона спрямована на забезпечення проведення поліцейських операцій в відповідно до закону; коли необхідно дати тлумачення закону, тлумачення має бути неупередженим і професійним. Оперативна незалежність вимагає, щоб поліція повністю відповідала за свої дії і бездіяльність» [1, с. 33].

Оцінювання роботи поліції здійснюється за декількома критеріями, а саме ефективність, продуктивність, легітимність і базується підбиття підсумків на основі результатів діяльності підрозділу. Головною метою поліцейської діяльності є зниження рівня злочинності серед населення, охороняти громадський порядок, поважати людську гідність та бути справедливими.

Варто розглянути основні професійно-психологічні чинники ефективності оперативно-службової діяльності. Серед них виділяють, мотивацію служіння народу України, вимогливість до себе та інших, особисту

відповідальність за сумлінне виконання службових обов'язків, мотивацію самореалізації і самовдосконалення, систему ціннісних орієнтацій, усвідомлення специфіки несення служби у кавалерійській роті, що зумовлюють успішне виконання професійних обов'язків, кар'єрне зростання. Сформовані знання, уміння, навички, індивідуально-психологічні якості особистості є основоположними для ефективної оперативно-службової діяльності працівників кінної патрульної поліції що базується на принципах гуманізму, поваги до прав людини та гідності.

Виділяють зовнішні та внутрішні чинники ефективної оперативно-службової діяльності. Зовнішні чинники включають цілі та завдання діяльності, стандарти та професійні вимоги, суспільні запити, корпоративну культуру тощо. Внутрішні чинники залежать від особистості, відображають її мотиваційну, когнітивну та ціннісну спрямованість.

Головним внутрішнім чинником професійної ефективності є мотивація. Та для досягнення професійного успіху вмотивованому правоохоронцю потрібно мати професійно важливі якості, компетентності, досвід, задіяти інші індивідуальні ресурси (чинники), що приведе до професійної успішності.

Психологічні чинники професійної успішності:

- індивідуально-психологічні особливості особистості поліцейського (психоемоційний стан, гнучкість психіки, адаптивність, вміння впливати на інших людей, впевненість у собі, відповідальність тощо);

- індивідуальна мотиваційно-ціннісна система (потреби, інтереси, здібності, пов'язані з реалізацією мотивації досягнення успіху в правоохоронній та оперативно-службовій діяльності, професійна самосвідомість, самокритичність, самооцінка тощо);

- професійна «Я-концепція» (професійна ідентичність, компетентність, досвід, професійний (само)розвиток тощо);

- особистісні ресурси досягнення професійної успішності (додаткові психологічні, ментальні, організаційні, комунікаційні, підвищення кваліфікації як напрям вдосконалення професійної діяльності).

Серед вищезазначених чинників якомога точніше дозволяють з'ясувати особливості ефективної оперативно-службової діяльності працівників кінної патрульної поліції та її стимулювання у професійному середовищі є «Я-концепція» та особистісні ресурси (внутрішні, психологічні, та зовнішні, соціальні, можливості).

Виокремлюють такі ресурси особистісного та професійного розвитку: когнітивні (можливість отримання нових знань і нової інформації, пов'язаної з професійною діяльністю); інтелектуальні (креативність, гнучкість мислення, розуміння контексту та загальних закономірностей); здатність до самоконтролю; потенціал; почуття відповідальності тощо.

Варто розглянути основні компоненти службової діяльності працівників кінної поліції. Серед них виокремлюють пізнавальний, конструктивний, організаційний, комунікативний, профілактичний та засвідчувальний компоненти. Кількісне та якісне співвідношення вказаних компонентів відрізняється.

З огляду на визначену А.В. Дуловим систему юридичної діяльності, вітчизняними науковцями (Д. Александров, В. Барко, В. Берназ, Л. Казміренко, О. Кудерміна, І. Охріменко) запропоновано узагальнену та доповнену систему складових компонентів правоохоронної діяльності. Складається вона з загальних та похідних компонентів. До загальних компонентів відносять: комунікативний, пізнавальний, організаційний та конструктивний, до похідних – профілактичний та засвідчувальний [2].

Так, одним із основних завдань у діяльності поліцейських патрульної поліції є пошук та виявлення конкретних негативних проявів, що загрожують нормальній життєдіяльності населення та роботі установ. Як зазначає В. Коновалова, пізнання в цих випадках представлене пошуком інформації про протиправні вчинки або підготовку до їх вчинення, які на підставі обґрунтованої об'єктивності, маючи доказове значення, можуть бути припинені чи недопущені. Це завдання характеризується необхідністю розвитку у патрульного психологічних пізнавальних процесів і розумових здібностей як

конкретизованих індивідуально-психологічних рис людини [3].

І. Охрименко надав систему кількісно-якісних параметрів для оцінювання ефективності діяльності органів і підрозділів поліції, до яких входять: 1) показники призначення і безпосередньої первинної діяльності уповноважених суб'єктів: показники правозастосування; показники сумісності та взаємодії представників різних служб і підрозділів тощо; 2) показники стану публічної безпеки і порядку: кількісно-якісні дані щодо зареєстрованих кримінальних і адміністративних правопорушень у межах території обслуговування чи специфіки діяльності окремого підрозділу; 3) показники надійності: характеристики результату поліцейської послуги, безвідмовність, збереженість; інформування щодо ухвалених рішень або перебігу досудового розслідування; 4) показники професійного рівня персоналу поліцейської установи: кількість фахівців в організаційній структурі органу поліції, плинність кадрів серед поліцейських; рівень професійної підготовки та перепідготовки; загальні навички, знання та дотримання вимог нормативних документів, уважність і доброзичливість у відносинах із громадянами й ін.; 5) оптимізація використання ресурсів; 6) загальний відсоток населення, задоволеного якістю роботи органів і підрозділів поліції [4, с.139-140].

Отже, слід зазначити, що високі показники ефективності правоохоронної діяльності поліції не завжди є свідченням високого рівня професіоналізму. Тому варто розрізняти дані вектори, перший – встановлена ціль, другий – адекватні результати. Умовно дані вектори можна охарактеризувати як функціональний та предметний. Функціональний вектор включатиме в себе зміст правоохоронної діяльності, її якості та особливі властивості які в свою чергу повинні відповідати вимогам сучасного суспільства та об'єктивному призначення силової структури. Головними характеристиками предметного вектора є результати виконання правоохоронної діяльності такі як: кількість зареєстрованих справ в єдиному реєстрі досудових розслідувань; розкриті або виявлені злочини; завершені розслідування за кримінальною справою. Зазначені аспекти формують єдину систему ефективності оперативно-

розшукової діяльності працівників поліції.

Основні професійно-психологічні чинники ефективності оперативно-службової діяльності працівників кінної патрульної поліції це динамічна система, основні компоненти якої, протягом всього часу реформи удосконалюється та видозмінюється. Процес розвитку обумовлює вдосконалення системи оперативно-службової діяльності згідно європейським стандартам, підвищує рівень захисту прав людини й основоположних свобод, детермінує ефективну боротьбу з кримінально карними діяннями, а також підвищує рівень довіри населення до Національної поліції України.

Список літератури

1. Європейський кодекс поліцейської етики. Рекомендація (2001) 10, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 р. Пояснювальний меморандум. С. 33-34 URL: https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf
2. Юридична психологія: підручник. Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко та ін.: заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва. 2 вид., доопр. та доп. Київ: КНТ, 2008. 352 с.
3. Коновалова В. Е. Правовая психология: учеб. пособие. Харьков: Харьк. гос. ун-т; Основа, 1990. 198 с.
4. Охрименко І. Оцінка ефективності діяльності органів і підрозділів національної поліції України: погляд на проблему. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 11. С. 139–144

SOCIOLOGICAL SCIENCES

УДК 330

АУРОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПОМОЩИ В СОЦИОЛОГИИ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Социология – наука об обществе. Она изучает явления, связанные с конкретно человеческими сообществами и, следовательно, с людьми, которые в эти сообщества входят. Объектом социологии являются: социальные связи, социальные взаимодействия, социальные отношения и способ их организации.

Новая наука ауриология даёт совершенно новые подходы к самому человеку, его поведению, к его осознанности и, конкретно, к его поступкам и практике жизни. До сих пор человеческое существо рассматривалось и в

социологии, и в других науках, как существо физическое: не учитывалась его полевая составляющая, его плазменное тело, биополе, энерго-поле, аура – это все термины-синонимы, что стало понятным в исследованиях, проводимых с помощью кирлиановского аппарата, запечатлевающего невидимую жизнь внутри и вокруг человека. Стало понятно, что Невидимый Мир населён самыми разными формами энергетической жизни, постоянно взаимодействующих с человеком.

Ключевые слова: ауриология, разрывы в ауре, Эффект Кирлиана, кирлиановские фотоснимки, кирлиановский прибор, биорезонансный прибор.

Человек приходит в этот мир и получает образование, которое не предусматривает изучение этим человеком того, что происходит невидимо вокруг него. По сути дела, и приборов таковых не было. С появлением кирлиановского аппарата (рис. 1), что модифицирован инженером-конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым, и на котором проводила исследования София Бланк с 1995 по 2022 год исследования, стало понятно насколько разнообразна невидимая жизнь внутри и вокруг человека (рис. 2).

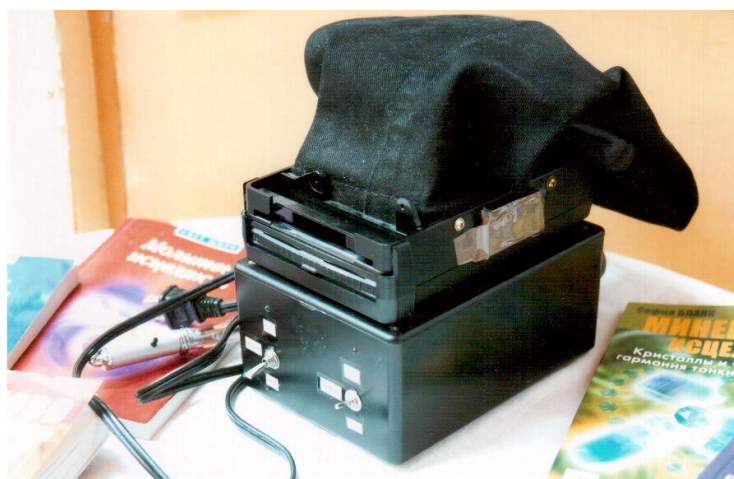

Рис. 1. Кирлиановский аппарат

Это все постоянно и мощно влияет и на поведение одного человека, и на поведение групп людей. Поскольку всяческие взаимоотношения как между

людьми, так и между группами людей и целыми народами, которые не знают о том, каким образом на них влияют силы добра и силы зла, является важнейшим недостатком, который мешает людям и по одному, и в сообществах находить общий язык. Поэтому грядущее социологии без учёта того, что наработано ауриологией, является на взгляд автора доклада, мало перспективным и не даёт надежду на счастливое будущее, на возможность единения человечества на базе новых важнейших знаний, которые открывают совершенно другие перспективы для каждого члена общества и для сообществ в целом.

На данной стадии развития социология предусматривает самые различные подходы к каждому человеку и к сообществам людей. Рассматриваются отношения от индивида до отношений государств, подчиняющимся тем законам, которые выработаны в этих государствах. Социальные факты понимаются, как на индивидуальном, так и на коллективном уровне. Но эти факты, опять же, связаны с материалистическим подходом, с односторонностью представлений дуально-образованных людей, не учитывающих той великой силы, созидательной силы, которой является божественная энергия.

Научное изучение общества людей не может далее рассматриваться на прежнем уровне потому, что невидимая часть нашей жизни весьма и весьма значительно и постоянно влияет, как на самого индивида, самого человека, так и на социальные группы, на народы и государства. Слепота, в которой живут простые люди, – слепота, с которой осуществляют правление странами правительства, непонимание тех реальных событий, которые невидимо происходят и очень сильно влияют и на личность, и на её судьбу, и на мнение, как личное, так и мнение коллективное, на взаимоотношения между народами, государствами и на взаимоотношения между космическими объектами. А Земля, являясь космическим объектом и те условия, которые на ней созданы, не только допускают, но и требуют того, чтобы человек считался существом не только земным, но и космическим.

Рис. 2. Кирлиановские снимки

Нужно сказать, что изучение человека следует начинать представителям самых разных профессий и построить его следовало бы по приблизительно такой схеме. Дело в том, что вся жизнь людей Земли от первого мгновения или, можно сказать, от зачатия до глубокой старости и перехода в иной мир, сопровождается и имеет место благодаря божественной энергии, которую мы в различных видах и вариациях получаем постоянно.

Рассмотрим этапы появления жизни на Земле. Мы знаем, что первым, по воле Божьей, появился свет. Далее следующий этап связан с образованием Земли, камней. А каким образом образуются камни, песчинки, кварц, CO₂, как основной элемент Земли? По данным, которые сейчас получены от высших учителей, стало понятно, что рождение каждой песчинки имеет место благодаря взаимодействию Духа Святого, представленного элементарными существами и солнечными плазмоидами. Нужно сказать, что через Татьяну Петровну Потапову, которая имела прямые связи с людьми, живущими в высоких измерениях, был установлен мост-связи: с геологом, большим российским учёным, Евгением Санычем Ферсмоном. София Бланк через Татьяну Петровну задала вопрос о том, каким образом на Земле появились минералы и кристаллы? Ответ Евгения Саныча был совершенно идентичен

тому ответу, который получен от высших в 2022 году. Евгений Саньч в 2012 году дал ответ следующего содержания: каждая песчинка в природе выполняет роль маточной яйцеклетки, которая оплодотворяется плазмоидами, содержащимися в солнечном ветре. То есть один источник, информация от человека, жившего на Земле, бывшего большим учёным в области геологии, полностью совпала с информацией, полученной от высших, из небесных высот, в 2022 году. На Земле, которая была сформирована вместе с камнями, которым предстояло развиваться миллиарды лет, со временем появляются растения, различные генотипы растений, которые под влиянием световых божественных потоков растут и плодоносят. Кирлиановские снимки с различными видами растений: цветами, орешками, листочками, ягодами показывают, что помимо того, что само растение излучает ауру, похожую на ауру человека, вокруг растения существует множество различных форм жизни с более плотной и менее плотной светимостью. То есть разумно предположить, ну может быть даже и утверждать, что это и есть те родители, те духи растений, те элементарные существа, благодаря которым, происходит перенос и усвоение солнечного божественного света растениями. Растения, в результате духовной божественной алхимии, превращают свет, благодаря различным генотипа, в различные виды овощей, фруктов, ягод, цветов, кустарников, деревьев – все это осуществляется при непосредственном участии божественного света, который, по сути дела, и является источником жизни, источником развития, источником питания, источником размножения. И во всем этом участвуют невидимые, но регистрируемые кирлиановской съёмкой формы духовной жизни.

Далее, когда развились растения, на Земле появляются животные. Животные, по сути дела, живут, питаются благодаря различным формам растений, которые стали для них кормом. Но если говорить в более широком смысле слова, то животных тоже питает божественный свет, превратившийся путём божественной алхимии в различные виды растений, травы, которые и дают возможность жить, расти, развиваться животному, рожать потомство. Значит опять же мы сталкиваемся с тем, что исходным началом для животной

формы жизни тоже является божественный свет. Далее на Земле появляется человек. Не будем в данном случае заниматься разбором вопроса о том, каким образом появился человек, его переселили из других созвездий, галактик, или он был сотворён на Земле. В нашей нынешней дискуссии имеет значение лишь то, что человек может жить, развиваться, расти, производить потомство, осуществлять какие-то жизненные действия, быть эмоциональным, любить и ненавидеть, опять же благодаря тому, что он живое существо и существование, опять же, является множественной трансформацией божественного света через Землю, растения, животных. И на эволюционной ступеньке высшим сейчас стоит человек, жизнь которого невозможно без божественного света и всех духовных атрибутов, которые сопутствуют нормальной полноценной жизни человека.

На фазе появления человечества к алхимическим природным процессам добавляется то, что человек создан так, что он может усваивать знание, на их базе обретает осознанность, благодаря знаниям и осознанности он может управлять собой и различными процессами в его жизни. Он может, будучи лидером или родителем, или педагогом, управлять и организовывать определённые группы людей. То есть он становится социально-активным существом – социально-активной личностью. Человек осознанный, думающий становится исследователем, перед ним открываются самые различные возможности: и в том числе и научных открытий. И таким образом человек на основе того, что самые разные этапы усвоения божественной солнечной энергии привели эволюцию к созданию человека-думающего, теперь может влиять на социологию, на общество, передавая новые знания, которые подготовлены и содержатся во многих книгах Софии Бланк, во многих видеопрограммах, как для детей, так и для взрослых.

Нужно сказать ещё и об особой роли воды, без которой жизнь ни индивида, ни общества невозможна. По божественному промыслу у воды есть особые свойства. Вода обладает колоссальной ёмкостью памяти. Нужно сказать, что вода считается жидким минералом. И если мы вспомним Библию,

то вспомним слова: «И Дух Святой витал над водой...». Зачем, для чего? Он её оживотворял и оживотворял, скорее всего, различные формы жизни в ней. А водой мы с вами пользуемся постоянно. И вода также, исходя из тех исследований, которые были проведены с помощью кирлианографии, показывает колоссальную вместимость в себя самых различных энергий: энергии молитв, энергий камней, энергии мысленных посылов. Так что вода в социологии, в развитии и человека, и общества играет огромную роль. Именно через воду переносится, в том числе, и природная, и божественная информация. И вода же, особенно вода в больших городах, да и в маленьких, становится объектом передачи колоссального количества негативных энергий. За счёт вторичной обработки воды, и вторичной, третичной, и более мы знаем, что технические воды поступают в отстойники. Там они подвергаются хлорированию, дезинфекции химической, но они не подвергаются очищению от негативной информации, поступившей в воду, которая была технической, ассенизационной, водой, в которой растворялись удобрения и нечистоты. Так вот в информационном смысле, в гомеопатических, в сто и более тысячи разведениях, эта информация присутствует в воде. И каждый человек, как индивид, и огромные сообщества употребляют эту воду. В противовес можно сказать о том, что племя Хунс, которое применяет горную воду, прошедшую через множество камней, и питаются, в основном, абрикосами, живут очень долго. Поскольку два основных фактора: вода чистая и солнечные плоды, которые стали основой питания Хунс, дают возможность человеку жить и развиваться до глубокой старости, причём для Хунс характерно не то, что выживает один, два, десять членов этого племени. Все хунци – долгожители.

Нужно сказать о том, что следует принять на вооружение и новой науке социологии, и представителям педагогического сообщества, и врачам, и социологам, психологам, и всем думающим людям следует принять во внимание то новое знание, которое было передано человечеству. И передано оно было следующим образом. В 1992 году знание о Космические Знаках Добра, переданные Разумной Беспредельностью, оказываются в руках София

Бланк в виде книги, записанной и зарисованной профессором музыки, преподавателем Екатеринбургского университета, скрипачом-руководителем ансамбля скрипачей Дмитрием Павловичем Петуховым, псевдоним его – Максин. В этой книге София благодаря тому, что к этому времени владела уже биолокационными навыками, находит Знаки Добра, которые биолокационно показывают очень большую позитивную энергию. Обратив внимание на эти знаки, София начинает их исследование. Нужно сказать, что эти знаки были переданы Дмитрию Павловичу Максину высокими духовными существами, мудрецами из далёкого созвездия, даже не в нашей галактике, под названием Хиенда. Дмитрий Павлович Максин был человеком, подготовленным к приёму этих знаков. Поскольку человек с обычными способностями не в состоянии ни понять, ни оценить важность этого знания для других, не тем более согласиться на такой нелёгкий труд работы над сложнейшей книгой путём автоматического письма и путём приёма текстов. Нужно сказать, что книга с Космическими Знакам Добра вышла и попала в мои руки в 1992 году. И благодаря биолокационному тестированию София поняла, насколько это важно, но провела исследование, ещё будучи в России, с помощью и биолокации, и с помощью ясновидения одного из своих бывших пациентов. В 1995 году София Бланк эмигрирует с семьёй в Америку и начинает исследования Космических Знаков Добра наряду с другими исследованиями, и по изменениям светимости ауры определяет значительное позитивное влияние этих знаков на энерго-поле человека, на пространство вокруг него и внутри него. Эти исследования проводятся практически и по сей день. Постепенно София передает эти знаки своим друзьям, коллегам, единомышленникам. Так с 2018 года эти знаки начал исследовать киевский целитель, биолог по образованию, весьма образованный человек Александр Гоменюк. Он получил очень интересные позитивные результаты на группе детей, которые с удовольствием пользовались Космическими Знаками и были замечены прорывы в их развитии.

София Бланк проводит много программ на Ютуб-канале SunGates_Media University [6]. И таким образом узнают, и выходят на контакт люди, которым

интересные исследования Космических Знаков. Так же с 2019 года исследования Космические знаков, их влияние на растения, начинаются на дачном участке Натальи Ивановны Руденко недалеко от Симферополя. В 2021 году к этим исследованиям присоединяются: Галина Ярославна Деревицкая с Ивано-Франковска, Ирина Рич, из Одессы, Елена Савченко, Александр, остеопат из Киева. И в своей теплице проводит эксперименты Елена Зырянова: результаты весьма впечатляющие. Эти результаты описаны в книге Софии Бланк: «Новые знания в жизнь. Ауриология в действии и молитвы нового времени». А также в книге: «Космические Знаки Добра». Первая часть книги вышла, вторая дорабатывается. Программы с информацией о Космических Знаках и их действии проводится на Ютуб-канале Милы Артюх [7] и на Ютуб-канале Sungates Novgorod [8].

Исследования на растениях, животных и людях показали их мощное позитивное воздействие исследованных знаков. Без проведённых исследований доказать мощь позитивного воздействия Космических Знаков было бы невозможно. Проведён целый цикл исследований на биорезонансных приборах. В частности Галина Ярославна Деревицкая, которая сейчас живёт во Флориде, провела, крайне, очень интересное исследование, которое показывает значительное и очень быстрое энергетическое воздействие на человека Космических Знаков Добра и их композиций. Если раньше то, о чем мы говорим, воздействие символов, в том числе Космических Знаков Добра, были гипотетическими – теперь знания носят доказанный экспериментально много раз подтверждённый характер.

Очень важно довести эти знания до широкого круга и специалистов, и простых людей, причём желательно начинать осваивать эти знания буквально с детского сада. Для этого подготовлена книга Софией Бланк для детей и родителей, книги для педагогов и представители других профессией под названием: «Увидеть невидимое», опубликована в 2010 году в издательстве «Амрита-Русь» и в настоящее время она выдержала десять переизданий. И в книге, опубликованной в 2018 году, тоже для детей и родителей, под

названием: «Увидеть невидимое. Жить в дружбе с ангелами». Эта книга была опубликовано в издательстве «Папуга», во Львове, на русском и украинском языках. И эта же книга в 2021 году издана в России и может быть, как говорится, приобретена всеми желающими.

Кроме того, для экспресса ознакомления с новой наукой, новыми важными знаниями Софией Бланк снято четыре видеоурока под названием: «Окно в Невидимый Мир». Эти четыре фильма находятся на Ютуб-каналах: SunGates_Media University [6] и Владимир Андрев [5]. «Новое знание пришло в жизнь. Знание, переданное высшими божественными существами» Книга так и называется: «Знаки Творца». Теперь стало понятно, что действительно, это знаки высших божественных существ, поскольку они притягивают удивительные по качеству и полезности энергии. Следующим этапом, я думаю, это важнейший этап. Так, как целью проведения научных конференций является донести эти знания как до специалистов, так и до широкого круга людей через видеопрограммы, книги, через конференции. И думающие люди поддержат новые знание, ибо новые знания, новые идеи движут миром.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева: https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
5. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева: <https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
6. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University <https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>

7. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх:
<https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>

8. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod:
<https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

JOURNALISM

УДК 330

АУРОЛОГИЯ, КАК МЕТОД ОЗДОРОВЛЕНИЯ ОБЩЕСТВА В ИНФОРМАЦИОННОМ АСПЕКТЕ: РАСШИРЕНИЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ ОБ ИСТИННОСТИ МИРОЗДАНИЯ И ЭНЕРГЕТИЧЕСКОМ ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ЛЮДЕЙ МЕЖДУ СОБОЙ, РАСТЕНИЯМИ, ЖИВОТНЫМИ И МИНЕРАЛАМИ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Журналисты – третья власть в масштабах всего мира. От журналистов во многом зависит душевное состояние людей, их духовная наполненность. Правильная журналистика, отражающая новации науки, передающая людям важнейшие знания, явилась бы мощной системой

образования людей в период их обучения в школе, вузах и других учебных заведений. В настоящее время многие черпают знания из видеопрограмм на Ютуб-каналах. По традиции люди верят печатным изданиям, хотя очень многие из них сейчас предлагают нам не истинную информацию. Журналистике для счастливого будущего и самим журналистам крайне необходимо изучение того, что открылось аураологией. Познакомившись с новыми данными, журналисты поймут великую степень ответственности за ту информацию, которую они несут людям. Освоив знания аураологии и подавая их своим пером читателю, журналисты в огромной степени будут способствовать оздоровлению общества. Софией Бланк проведены исследования и эксперименты по 39 направлениям. По каким именно речь пойдет в предстоящем докладе. В лице осведомлённых журналистов человечество получит мощный отряд просветителей, которые откроют людям глаза не только на события Мира видимого, но и то, что происходит в Мире Невидимом.

Ключевые слова: аураология, Эффект Кирлиана, кирлиановские фотоснимки, кирлиановский прибор, биорезонансный прибор.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе (рис. 1) американской версии, производства фирмы Panteon Research, а затем этот прибор был усовершенствован инженером-

Рис. 1. Кирлиановский аппарат

конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаиллю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-Экологической Ассамблеи Мира; кандидату технических наук Любове Сергеевне Гординой, академику, доктору медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической антропозологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауурологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны

переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов. Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит сообществом интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены сообщества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности: связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Софией Бланк написано двадцать девять книг, некоторые из них в содружестве с другими специалистами, в частности. Важной и требующей немедленной передачи людям аспект связан с книгами «Земная и небесная медицина. Начало синтеза» и вторая книга, написанная совместно – «Невидимый щит. Пути обретения». Две эти книги, это неисчерпаемый источник информации для журналиста. Если у журналистов с горячими сердцами и желанием помочь людям не хватает материала, то эти книги снабдят их материалами на много-много-много номеров газет и журналов. Эти знания имеют прорывное значение для переформатирования мировоззрения людей.

Люди – образованы и воспитаны в духе материализма и знают о том, что реально только то, что они видят физическим зрением и могут ощутить руками, а это далеко не так. Возможности кирлиановского прибора по регистрации Невидимых Миров, жителей этих миров, различных форм жизни, отличных от человеческой, различных потоков, которые появляются рядом с человеком и проникают внутрь его тела, в корне меняет мировоззрение, которое, без учёта реальности Невидимого Мира и его взаимодействия с людьми, является ущербным. Не даёт возможности человеку правильно ориентироваться в мире, не даёт возможности правильно принимать решение.

Человек без знания ауриологии блуждает во тьме невежества, причём блуждает множество веков и только сравнительно недавнее исследование, которое начаты в 1995 году, дают возможность убедиться в многоплановости, многополярности жизни. Убедиться в том, насколько реально взаимодействия не только человека с человеком, но и человека с животными, растениями и камнями. Да, люди знали о том, что эти взаимодействия имеют место и каким-то образом шло их отображение, но не было той образности, того динамизма, которые предали этим знаниям кирлиановские исследования.

Теперь каждый человек благодаря активности журналистов в любом уголке земли сможет убедиться в документальности, в реальности явлений, в реальности связи человека с высшими существами. Если журналисты воспримут идею и передадут то, что написано в книгах то, что отражено в более чем 300 программах на Ютуб-каналах: SunGates_MediaUniversity [41], Sungates Novgorod [43], канал Милы Артюх [42] и других, дадут возможность людям открыться новому знанию. Не просто изменить мировоззрение, а изменить поведение человека. Если раньше человек в любом случае, делая так или иначе, поступал в слепую и не знал того, каким будет результат его поведения с выходом в тонкий план, и в реальную жизнь, то теперь, благодаря тем экспериментам, тем 39 направлениям экспериментов, которые проведены на кирлиановском фотоприборе, а теперь продолжают своё исследование на биорезонансом диагностическом компьютере, что также отражает изменения

ауры, но в другой форме, человек продолжит оставаться слепым и жизнь его пройдёт без тех взлётов – взлётов мысли, взлётов эмоций, взлётов добродетели в изучение любви, в общении с высшим миром, которые могли бы наполнить его жизни и значительно продвинуть его эволюцию.

Журналисты, писатели, поэты, художники могут сыграть в этом направлении огромную роль. Реальная документальная база, видео-база, книги,

Рис. 2 Кирлиановские снимки

открытки – все издано и подготовлено в виде множества книг, которые доступны и в электронном виде, и в изданиях, которые осуществлялись и осуществляются и в Украине, и в России. Все заинтересованные лица в будущем получают возможность ознакомиться с тем, что изложено в этом докладе фотодокументально (рис. 2). Хотя все это можно сделать уже сейчас, поскольку материалы представлены и в книгах, и в электронном виде – никакого труда не составляет с ними познакомиться.

Авторы будут рады получить запросы заинтересованных лиц и выслать им материалы, согласно их адресам, в связи их запросов. Хотя очень желательно прочесть эти книги и на многие вопросы журналисты и думающие люди получают ответы.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.

2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г.Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г.Львов – г.Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г.Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.
13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.
16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2077г. – 208с.
18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.

21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г. Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.
23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.
25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.
30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.
34. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2010 г., переиздано 10 раз.
35. София Бланк. Увидеть невидимое. Жить вместе с ангелами. – Амрита-Русь – 2010г., переиздано 4 разы.
36. София Бланк. Благословение вселенной. Исцеление на тонких планах. – Феникс – 2009г.
37. София Бланк. Смерти нет. Мы не уходим в никуда, а продолжаем жить в тонких мирах. – Нью-Йорк – 2002г.

38. София Бланк. Аура деяния духа. – Феникс – 2006г.
39. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева:
https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
40. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева:
<https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
41. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University
<https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>
42. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх:
<https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>
43. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod:
<https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

ART

УДК 793.3

УТІЛЕННЯ ХУДОЖНІХ ПРИЙОМІВ КОМПОЗИЦІЇ В ХОРЕОГРАФІЧНИХ ПОСТАНОВКАХ ТАНЦЮВАЛЬНОГО СТИЛЮ ХІП-ХОП

Пінчук Ольга Іванівна,
доцент кафедри хореографії
Отенко Аліна Євгенівна,
студент

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, Україна

Анотація. У статті представлено визначення поняття «художні прийоми композиції танцю», виокремлені їх види. Розкрита сутність та характеристика танцювального стилю «хіп-хоп».

Розглянуто чинники, які потрібно враховувати при використанні художніх прийомів композиції танцю в хореографічних постановках хіп-хоп в процесі художньо-творчої діяльності митця-балетмейстера.

Ключові слова: композиція танцю, архітектоніка, компоненти композиції танцю, художні прийоми композиції танцю, культура хіп-хоп.

За останні роки інтерес до танцювального мистецтва зріс у багато разів. Відкривається величезна кількість хореографічних шкіл, студій та ансамблів; розвиваються нові сучасні танцювальні стилі і, при цьому, не зменшується інтерес до напрямів класичного танцю. Проводиться дедалі більше танцювальних фестивалів та конкурсів балетмейстерського мистецтва, також звертає увагу на сферу танцювального мистецтва і сучасний кінематограф, організовуючи різноманітні телевізійні танцювальні проекти та випускаючи

телевізійні танцювальні кліпи – все це потребує концентрації уваги балетмейстерів – творців на художньому рівні власних хореографічних постановок і пояснює актуальність вивчення художніх прийомів композиції танцю, які надають виразності та стрункості хореографічній формі, полегшуючи сприйняття її змісту.

Опорою у дослідженні соціокультурних та жанрово-стильових особливостей молодіжної течії хіп-хоп як музично-художнього феномену послужили роботи істориків, соціологів, психологів та музикознавців: А. Астаф'єва, Л. Виготського, Є. Назайкінського, В. Конен, Д. Садикової, Д. Ширікова та ін.

Теорія композиції танцю досліджувалася у працях К. Василенка, О. Голдрича, Р. Захарова, Б. Колногузенка, М. Фокіна, Л. Якобсона.

Балетмейстерські або художні прийоми композиції досліджували науковці Н. Бугаєць, К. Василенко, О. Голдрич, Б. Жаган, І. Карпенко, В. Нікітін

Аналіз наукової літератури з теми дослідження виявив основне протиріччя, яке полягає у тому, що незважаючи на потребу у наукових дослідженнях, питання пов'язані з утіленням художніх прийомів композиції вивчені недостатньо.

Як відомо, композиція – одна з фундаментальних категорій світової художньої культури, сутність якої полягає в існуванні визначених правил побудови творів просторово-часових або видовищних видів мистецтв, де «образ характеризується і тілесністю, і тривалістю (танець та ін.)» [8].

Власне термін «compositio» першим використав видатний теоретик мистецтва італійського Відродження Л.-Б. Альберті у своєму трактаті «De re aedificatoria» (1452р.), у якому він не тільки визначив зміст та сутність цього поняття, а й і наголосив, що завдання художника-митця – «вигадування історій» [1].

У мистецтві, під композицією (від лат. compositio – складання, поєднання, зв'язування, зіставлення) розуміють «побудову художнього твору, зумовлену

його змістом, призначенням і матеріалом виконання. Вона спрямована на виразне втілення ідеї твору в художній формі та образі» [10].

Хореографія налічує декілька дефініцій поняття «композиція»: структурна побудова хореографічного твору, розміщення і співвідношення всіх його елементів і частин у єдиному цілому [2, с.50]; формотворча структура твору, побудова всіх його частин – від найелементарніших до найскладніших [3, с.213.]; обдуманий художній твір, який складається з музики та хореографічної лексики, має певну побудову, об'єднаний однією темою і сюжетом [4, с.94]; назва однієї з провідних частин наукової теоретично-практичної дисципліни у викладанні предмета «Мистецтво балетмейстера» у вищих мистецьких навчальних закладах та «композиції танцю» у середніх навчальних закладах, коледжах, ліцеях [3, с.213]; предмет реалізації задуму балетмейстера, втілення його первісного інтуїтивного пластичного мотиву у завершений хореографічний твір [3, с.213].

Її компоненти пов'язані як зі сценічним простором, так і з музикою. До них належать хореографічний текст (рух, поза, жест, міміка), просторовий малюнок танцю (директорії або напрямки просування виконавців, рівні, всілякі ракурси, темпоритм хореографічної дії), форма твору (етюд, соло, хореографічна картина, варіація, сюїта, мініатюра, хореографічний спектакль, у тому числі й балет, хореографічна композиція, дивертисмент тощо), драматургія (сюжет, фабула, образи); музична основа (музика, шуми, звуки); динаміка (ритмічна та часова складові).

Композиція має власні закони, закономірності, правила та прийоми, які складаються як у процесі світової хореографічної практики, так і шляхом естетичного пізнання світу.

Закони композиції визначають принципи побудови цілого твору, логічне розташування всіх його елементів. Являючись одночасно й законами формоутворення, вони дозволяють надавати формі виразності та стрункості й полегшують сприйняття її змісту.

Якщо закони носять об'єктивний, загальний характер, стійке діють протягом тривалого часу в історії розвитку хореографічного мистецтва, то *композиційні правила та прийоми*, які допомагають будувати композицію танцю, відносяться до менш постійних (факультативних) категорій. Вони мають важливе значення у розробці пластичного мотиву та образотворчого зерна сюжету. Правила і прийоми, за словами Є.А. Кібрика, є «лише композиційною технікою» [6], але як і все мистецтво уцілому, впливають із закономірностей природи.

Отже, під *художніми прийомами композиції танцю* будемо розуміти нестійкі факультативні категорії, які відіграють важливу роль у розробці конструктивних ідей архітектонічної структури та посиленні пластичної й емоційної виразності композиції хореографічного твору.

Під архітектонікою (від грецького «architektonike») розуміємо «пропорційність драматургічного співвідношення частин змісту до загального цілого, тобто пропорційність загального і часткового у танці» [4, с.94], факультативні (франц. facultatif, від латів.(латинський) facultas – можливість) – можливий, необов'язковий, такий, що надається на вибір, що діє від випадку до випадку [13], тобто такі, які властивий лише певним формам хореографічної композиції.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової літератури з теми дослідження (Ж. Баган, Н. Бугаєць, К. Василенко, О. Голдріч, О. Енська, І. Карпенко, А. Максименко, В. Нікітін, І. Ткаченко) дозволив нам виокремити такі види художній приймів композиції танцю:

– *композиційні прийоми у компонованні маси виконавців із солістами* (унісон, синхронний унісон, протиставлення солістів масі танцюристів, симетричні та асиметричні побудови груп із солістами); *формотворче-технічні прийоми* (повторюваність, варіювання та розробки одного лексично-пластичного композиційного мотиву, репризність); *прийоми, запозичені з балету* (наплив, прийом скульптурності, прийом наростання, нагнітання експресії, динаміки танцю); *прийоми розширення кінчного майданчика*

(прийом поєднання лексики, малюнків, компоновка фігур, дії, що відбувається на кону, з частковим умовним продовженням дії, що відбувається за комічним майданчиком, з подальшим поверненням дії на кін та прийом розширення лаштунків кону, вихід виконавців за його межі, зв'язок дії з порталами, ярусами тощо) [3];

– *прийоми розвитку малюнку* (прийом подрібнення, прийом ускладнення композиційного переходу й основного малюнка; прийом накладання; прийом нарощування; прийом контрасту) та *прийоми глядацького сприйняття танцю* (прийом завершальної крапки у малюнку; прийом контрасту; прийом фотографії; від часткового до загального, від загального до часткового) [2];

– *художні прийоми композиції* (прийом зустрічного руху; прийом контрасту; прийом темпу; основна точка сприйняття танцю; прийом завершальної крапки; прийоми підкреслювання рухів) та *прийоми, що схоплюють довжину сприйняття* (прийом накладки; прийом подвоєного прискорення; прийом стоп-кадру) [4];

– *прийоми організації хореографічної дії* (прийоми контрасту, акомпанементу, повтору, паралелізму, лейтмотиву, поліфонії, монтажу, контрапункту або стоп-кадру) [11];

– *прийоми презентації хореографічного тексту: унісонні* (повтор, унісон, канон, варіація) та *поліфонічні* (секвенція або хвиля; прийом підголосної поліфонії; прийом гомофонного розвитку; збільшення-зменшення; ракохотний розвиток; фуга, сонатне алегро) [7];

– *композиційні прийоми «повторення»* (розкривається зміст та різновиди («луна», «резюме», «огляд», «запам'ятовування», «завмирання»); *прийоми розвитку мотиву* («контраст» та «варіація»), *музичні прийоми розвитку хореографічної дії* (прийом метроритму, прийом темпоритму, хореографічна пауза, прийом варіювання мелодії, прийом модуляції, прийом симфонізму); *прийоми «досягнення кульмінації»* [5].

Як явище культури хіп-хоп оформився у ХХ ст. Він поєднує в собі чотири художні практики – основні елементи, такі як діджеїнг (вчення про створення реп-музики і радіомовлення), реп або МС (вчення про ритмічну розмову, поезію та проповідування), графіті (вчення про вуличну каліграфію, малюнки та письмо) і брейкінг (вчення про форми вуличного танцю). З самого початку ці елементи зароджувалися як єдине синкретичне неподільне ціле, впливаючи одне на одного. Зараз вони є окремими елементами хіп-хоп культури, хоча й пов'язані між собою, але незалежні одне від одного.

У науковій літературі під хіп-хопом розуміється як «сучасний вуличний танець – елемент хіп-хоп руху, що самостійно розвивається, його танцювальна частина [9, с.236]

Хіп-хоп культура, поєднуючи в собі риси латинської, афроамериканської та міської американської культур, представляла міську Америку нижчого класу. Хіп-хоп народився в США через великі зміни, що відбувалися на «чорному» радіо на початку 70-х. «Чорні» радіостанції відігравали важливу роль у громадах, оскільки були своєрідними охоронцями музичної та культурної традиції афроамериканців та латиноамериканців, які перебували у тяжкому становищі в американському соціумі. Для них хіп-хоп став однією з форм самовираження [12].

Власне термін «хіп-хоп» був вигаданий та введений у вжиток репером Лавбаг Старскі (Lovebug Starski), де «hip» означає рухливі частини тіла; підйом у чомусь, а «hop» – рух, стрибок. Учасників хіп-хоп руху називають хоперами.

Йому притаманні різноманітні рухи корпусу, рук, ніг; качі і стєпи. Високі різкі підстрибування раптово змінюються низьким ковзанням; повільні і хвилеподібні рухи – чіткими та швидкими, й навпаки. У манері й танцювальній техніці виконавців завжди простежується уявна розслабленість, розв'язність. За рівнями виконання розрізняють брейкінг (виконання в партері) та top dance (усе, що танцюється на ногах) [14].

Танець хіп-хоп – це не тільки сукупність елементів різноманітних стилів, а й легкість та свобода імпровізації, відображення глибини внутрішнього світу і

настрою, він для впевнених, цілеспрямованих і завзятих людей, у танці вони особливими жестами показують свою перевагу над супротивниками, і навіть якщо щось пішло не так, як було заплановано, танцюрист має вміти створювати видимість, що він має ситуацією.

Слід зазначити, що існують два підходи у трактуванні поняття «композиція» в сучасній хореографії, а саме: по-перше, як «принцип художнього мислення балетмейстера-митця, який передбачає вибудовування зв'язку між формою та змістом», і, по-друге, як «систему практичних прийомів роботи з лексичним матеріалом, акомпанементом та засобами презентації, які можуть бути і не пов'язані з генеруванням ідей, а, швидше, мають ставлення до професійного ремесла» [7, с.68].

Саме цей другий підхід дозволив нам виокремити чинники, від яких залежить утілення художніх прийомів композиції в хореографічних постановках танцювального стилю хіп-хоп:

- по-перше, від форми хореографічного твору (напр. переважання або прийомів глядацького сприйняття танцю, або прийомів розвитку малюнку танцю);
- по-друге, від драматургії твору (напр. прийоми досягнення кульмінації);
- по-третє, від музичної основи хореографічного твору (музичні прийоми розвитку хореографічної дії);
- по-четверте, від хореографічного тексту (прийоми презентації хореографічного тексту);
- по-п'яте, від малюнків танцю (напр. прийоми розвитку малюнків танцю);
- по-шосте, динаміки та темпоритму художньої дії (напр. прийоми, що схоплюють довжину сприйняття).

Хореографічна композиція являє собою практику вибору та розміщення окремих компонентів танцювальної мови у зв'язковий витвір мистецтва на сцені. Тому значним фактором діяльності митця є пошук нових та

комбінування вже відомих засобів самовираження – художніх прийомів композиції танцю, для досягнення оптимального контакту з глядачем

Отже, субкультура хіп-хоп пропонує на відміну від інших субкультур багатий асортимент форм активності та побутування. Вона позиціонується через складові: концерт, кліп, танець, брейк-данс, фестиваль, екстремальні види спорту, шоу, телевізійний танцювальний проект.

Все це висуває підвищені вимоги до якості танцювальних композицій, саме: їх естетичної та художньої цінності, різноманітності форм та жанрів, поліфункціональності застосування, інтегративності, видовищності тощо.

Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми постає грамотне використання балетмейстером-творцем художніх прийомів композиції танцю, які надають яскравості, рельєфності та стрункості хореографічній формі, полегшуючи сприйняття глядачем її змісту.

Список літератури:

1. Баттиста Альберти Леон. *De re aedificatoria. On the art of building in ten books.* (в перекладі Джозефа Рикверта, Роберта Тавернера і Ніла Лича). Кембридж, Массачусетс: MIT Press, 1988.
2. Бугаєць Н.А., Пінчук О.І., Пінчук С.І. Мистецтво балетмейстера: навчально-методичний посібник. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2012. 172с.
3. Василенко К.О. Український танець: підручник. Київ: ІПКГІК, 1997. 282с.
4. Голдрич О. Хореографія: посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів: Край, 2003. 160 с.
5. Енська О.Ю., Максименко А.І., Ткаченко І.О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера: навчальний посібник. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020.157 с
6. Кибрик Е.А. К вопросу о композиции. В кн. Об искусстве и художниках. М.: Академия художеств, 1959. 284 с.
7. Никитин В.Ю. Метод поэтапной композиции хореографического

произведения. Вестник Академии Русского балета им. А.Я. Вагановой. 2020;(6):64-77.

8. *Основи культурології: навчальний посібник* / за ред. Л. Сандюк, Н. Щубелка. К.: Центр навчальної літератури, 2019, 400с

9. Садыкова Д.А. Хип-хоп в пространстве современной культуры. *Омский научный вестник. Серия «Общество. История. Современность»*. № 5(122). 2013. С. 236–238

10. Скуратівський В.Л., Кудрявцева К.П. Композиція. *Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн]* / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=4386 (дата перегляду: 29.04.2022)

11. Хореографическое искусство и балетмейстер : учеб. пособие / В.Н. Карпенко, И.А. Карпенко, Ж. Багана. М.: ИНФРА-М, 2019. 99с.

12. Shapiro, R. Felicia McCarren. La danse hip-hop / Roberta Shapiro, Isabelle Kauffmann // *Apprentissage, transmission, socialization*. Paris: Ministère de la Culture et de la Communication, 2002. 205 с.

13. <http://vseslova.com.ua/word/%D0%A4%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-112649u>

14. <https://ocnt.com.ua/stili-suchasnogo-tancyu-tanec-u-stili-xip-hop/>

УДК 78.083

**ШЛЯХ РОЗВИТКУ ЖАНРУ ФОРТЕПІАННОЇ МІНІАТЮРИ У
ЄВРОПЕЙСЬКІЙ МУЗИЦІ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ:
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ЗРІЗ**

Травкіна Наталія,
старший викладач
Черній Віктор,
Одайник Світлана
концертмейстери
ЖДУ імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Анотація: розвідка присвячена узагальненню питання становлення окремого жанру фортепіанної музичної мініатюри у європейській культурі ХІХ – початку ХХ століть. Відслідкування шляху розвитку цього жанру дозволяє глибше осягнути особливості епохи романтизму, її вплив на формування знаних представників різних композиторських шкіл, а також розширити спектр усвідомленої інтерпретації музичних творів у виконавській та педагогічній діяльності.

Ключові слова: фортепіанна мініатюра, музичний жанр, романтизм, європейська музика, композиторські школи.

ХІХ століття у європейському музичному мистецтві – це доба романтизму, де фортепіанна мініатюра займає особливе місце. Для романтиків прояв особисті значить більше, ніж весь оточуючий світ, а суб'єктивізм виходить на перший план. Ліричний спосіб світосприйняття, характерний для епохи романтизму, став поштовхом для розвитку мініатюри як форми. Якщо соната, симфонія, опера вже існували до цього часу, то форма мініатюри склалася завдяки романтизму і продовжує розвиватись до нашого часу. В ній віддзеркалились найбільш суттєві риси стилю музичного романтизму і найбільш яскраво проявилася природа романтичності.

Жанрово-стильову динаміку європейського романтизму можна прослідкувати у працях сучасних науковців Я. Бодак [4], Лігус [5], які виокремлюють у ній місце і для української фортепіанної музики. Дотичною проблематиці є робота І. Медриш [6] Проте найчіткіша ретроспектива проглядається нами завдяки публікаціям радянських мистецтвознавців середини ХХ століття А. Алексєєва [1], Б. Асаф'єва [2], І. Белза [3] та Е. Назайкінського [7].

Мініатюра (франц. *miniature*, італ. *miniature*) – музична п'єса, невелика за розміром, частіше для фортепіано, але також і для інших інструментів та камерних ансамблів, оркестру. Форми мініатюри, в своїй більшості, прості дво- або тричастинні. Не випадково саме рояль став головним інструментом композиторів-романтиків, бо інструмент цей одночасно і камерний, і універсальний. Він дає можливість виразити і «спів», і гру як таку [7, с. 85].

У період романтизму жанр втратив свою панівну функцію, а на заміну йому приходять індивідуальний композиторський стиль. І тепер тільки він формував жанрові ознаки фортепіанних мініатюр. Існували два витoki, що стали основою формування фортепіанної мініатюри.

По-перше, це малі форми доби класицизму, що мали другорядне значення в творчості композиторів-класиків (наприклад танці) та п'єси технічного характеру (наприклад етюди і прелюдії М. Клементі, І. Гуммеля). По-друге, мініатюризація форм, які вже існували в складі сонатного циклу. Прикладом можуть бути багателі Л. Бетховена, п'єси К. Вебера, В. Томашека і Я. Воржишека. Але все ж таки, виходячи з характерних ознак вищеназваних творів, можна визначити їх як п'єси перехідного, передромантичного періоду.

Найближче до романтичної мініатюри підійшов композитор Дж. Фільд. Його Ноктюрни були першими творами, які відтворили повністю ліричне світосприйняття. Але Фільду не вдалося підняти п'єси створеного ним жанру на таку висоту, щоб вони стали на один рівень з творами великих композиторів. Завершили шлях розвитку романтичної фортепіанної мініатюри Ф. Шуберт і

Ф. Мендельсон. Творчість цих композиторів явила собою новий етап прояву композиторської індивідуальності, причому у будь-яких формах і жанрах.

Можна зауважити, що композиторське «я» перетворювало все, що існувало, у нові неповторні явища. У Ф. Шуберта таке перетворення йшло двома шляхами. Перший був пов'язаний з танцювальною мініатюрою. В традиційних формах і жанрах Шуберт створював нову неповторну музику, яка поетично відображала життя, а шубертівські вальси можна вважати прообразом всієї романтичної фортепіанної мініатюри. Другий шлях пов'язаний із створенням Експромтів і Музичних моментів. Жанр тут поступається місцем окремому твору, який стає унікальним позажанровим явищем. Особливого значення набуває інтонування як основа нового ліричного світосприйняття і світовідображення.

Творчість Ф. Мендельсона – остання сходинка у розвитку фортепіанної мініатюри перед її кульмінаційним моментом. Ним був створений новий жанр – пісня без слів. Ліризм і поетичність виходять в них на перший план, а відносна нескладність фортепіанної фактури дала змогу підняти домашнє музикування на високий рівень і перетворити його на мистецький процес.

Кульмінацією розвитку фортепіанної мініатюри є творчість Р. Шумана і Ф. Шопена. Суб'єктивність творчого «я» була поставлена цими композиторами на найвищу сходинку. Але прояв цього «я» у них різний, часом навіть протилежний. Зокрема, Шуман позиціонує своє творче «я» як цілий світ, безліч особистостей в одній. Шопен же розуміє всю розмаїтість зовнішніх явищ як особисто пережите. Ці характерні особливості світосприймання композиторів відобразилися в їх творчості в цілому, але в першу чергу у фортепіанній мініатюрі. І фортепіано вже тут виступає не тільки як засіб вираження творчої думки, а також як необхідна умова існування всього процесу і створення музики, і музикування як такого.

Хоча у Р. Шумана мініатюри є самостійними п'єсами, вони тяжіють до об'єднання в цикли. Так, у «Карнавалі», «Крейслеріані», «Метеликах», «Фантастичних п'єсах», «Альбомі для юнацтва» та інших творах проявилася

нова концепція фортепіанної мініатюри – завершеність, самостійність кожної п'єси одночасно з наскрізним розвитком всього циклу.

Для Ф. Шопена циклічність не має такого значення, як для Р. Шумана. Творчість Шопена пов'язана з уже існуючою системою жанрів [2, с. 115]. Але будь-який з цих жанрів композитор перетворює силою своєї творчої індивідуальності в явище наджанрове. Кожен твір будь-якого жанру стає музичною поемою. А кожен жанр стає проявом різних сторін композиторської індивідуальності Ф. Шопена. Ноктюрн стає центром прояву ліричного. Полонез віддзеркалив весь художній світ Ф. Шопена, був на межі мініатюри і великої форми, і став символом польскості в музиці. Мазурка була улюбленим жанром Ф. Шопена, її риси можна прослідкувати і в п'єсах інших жанрів. Мазурка найбільш повно втілила риси композиторської індивідуальності й одночасно універсальності стилю Ф. Шопена. Вальс вийшов далеко за рамки танцювальної музики, а Етюди стали проявом яскравої концертності.

Після Р. Шумана і Ф. Шопена фортепіанна мініатюра вступила у свій пізній, найбільш бурхливий період свого розвитку. Характерними для нього є багатство і різноманітність форм. Найбільш яскравими і цікавими серед величезної кількості фортепіанних п'єс цього періоду є мініатюри Ф. Ліста і Й. Брамса.

Характерними рисами стилю Ліста були віртуозність і концертність. Для цього найпридатнішими виявилися твори з характерними ознаками мініатюри і великої форми – такі як «Роки мандрівок», «Етюди найвищої виконавської майстерності». Мініатюру як таку представляє цикл п'єс «Втіхи», який став своєрідним лістівським варіантом жанру прелюдії. А також Ноктюрни, що стали результатом взаємодії вокального романсу і фортепіанної транскрипції. Про фортепіанну транскрипцію треба сказати окремо. Ф. Ліст упродовж усього свого творчого шляху тяжів до образних трансформацій. І, власне, фортепіанні транскрипції стали характерним для нього жанром та здобули велику популярність у виконавців і слухачів.

Наступним етапом розвитку фортепіанної мініатюри стала творчість Й. Брамса, що опиралася на традиції німецької класичної школи. І в цілому для творчості Брамса характерним є узагальнення музичних традицій минулого. Цикл Вальсів нагадує нам Вальси Шуберта, Капріччіо та Інтермеццо – ніби Фантазія епохи Барокко в романтичному образі, а Балади стали узагальненням пісенної лірики.

У другій половині XIX століття фортепіанна мініатюра отримала новий імпульс для свого подальшого розвитку. Це створення нових національних європейських композиторських шкіл, використання композиторами цих шкіл невідомих досі пластів фольклору, що привело до оновлення інтонаційного музичного матеріалу [3, с. 131]. І саме форма фортепіанної мініатюри якнайкраще змогла втілити ідею національного в мистецтві. Е. Гріг, І. Альбеніс, Е. Гранадос, А. Дворжак, Б. Сметана та інші композитори збагатили фортепіанну літературу новими оригінальними творами, що мали свої національні витoki.

Зокрема, для Е. Гріга «мініатюризм» був основою музичного мислення. Весь його поетичний світ відобразився в десяти зошитах «Ліричних п'єс». Крім того, характерні особливості творчості Гріга дозволяють говорити про зародження в ній майбутніх нових тенденцій у музичному мистецтві – імпресіонізму, неофольклоризму, неокласицизму.

У музичному мистецтві Франції розквіт фортепіанної мініатюри пов'язаний з іменами К. Дебюссі і М. Равеля [1, с. 49]. Твори «Арабески», «Бергамаська сюїта», «Образи», Ноктюрни, «Дитячий куточок», «Естампи», Прелюдії, Дванадцять етюдів – всі ці твори відображають еволюцію стилю К. Дебюссі від романтизму до імпресіонізму. Переломним моментом у цьому процесі стала перша сюїта «Образів», кульмінацією – Прелюдії.

У М. Равеля імпресіоністичність, на відміну від Дебюссі, проявляється дещо іншим чином. Для творчості цього композитора характерним є опора на попередні традиції всього музичного розвитку XIX століття. Це робить його більш класичним і, одночасно, більш романтичним. Фортепіано було для

Равеля інструментом пошуку нових ефектних виразових засобів. Про це свідчать такі його фортепіанні мініатюри як «Павана», «Відображення», «Матінка-Гусиня», «Благородні та сентиментальні вальси», Болеро.

Отож, як можемо відслідкувати, шлях розвитку жанру фортепіанної мініатюри у європейській музиці XIX початку XX століття був доволі помітним, торувався знаними академічними митцями та утверджувався шанувальниками камерної музики в західноєвропейських країнах. Завдяки своїй популярності цей жанр став провідним у формуванні деяких стилістичних ознак як окремих композиторів, так і європейської музичної культури загалом. Завдяки цьому жанру вперше активно пропагувалась сама ідея національного в мистецтві, що дозволило музикознавцям у подальшому говорити про значення національних музичних шкіл та їх вартісність у світовому культурному просторі.

Список літератури

1. Алексеев А.Д. Французская фортепианная музыка конца XIX начала XX веков. М.: АН СССР, 1961. 220 с.

2. Асафьев Б. В. Мазурки Шопена. *Шопен, каким мы его слышим*: сб. статей. М., 1970. 194 с.

3. Бэлза И.Ф. Исторические судьбы романтизма и музыка. Очерки. М., Музыка, 1985. 200 с.

4. Бодак Я. А. Соловей Л. М. Українська та зарубіжна музична літератури. Вінниця: Нова Книга, 2011. 304 с.

5. Лігус О. М. Українська фортепіанна музика XIX – початку XX ст. у контексті європейського романтизму (жанрово-стильова динаміка): монографія. К.: Ліра-К, 2017. 224 с.

6. Медриш І. Д. Світова музична література: підручник. Випуск 1. Чернівці: «Місто», 2016. 280 с.

7. Назайкинский Е.В. «Когда-то». *Проблемы романтической музыки XIX века*. М.: Моск. консерватория, 1992. 141 с.

ТИПОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВУ «ЧУНЬШУЙ ЦЮШАНЬ» У ХУДОЖНІЙ ОБРОБЦІ НЕФРИТІВ В ЕПОХУ ДИНАСТІЙ ЛЯО І ЦЗИНЬ

Чжоу Сяо

Львівська національна академія мистецтв, аспірант

г. Львів, Україна

Ляонінський університет науки й техніки,

Інститут архітектури й художнього дизайну, старший викладач

г. Anshan, Китай

Анотація

Період від початку X до кінця XIII ст. важливий щодо злиття північної та південної культур. У цей період виникли династії Ляо, Сун (Південна й Північна Сун) Західна Ся та Цзинь. Культурною сферою впливу цих династій були землі північних кочівників і територія Центральної Рівнини Китаю. У результаті комерційної діяльності, військових походів, завоювання чужих територій відбувалося змішування різних культур. Сліди цього змішування безпосередньо відображені в мистецтві художньої обробки нефритів. Серед них найбільш виразним є мотив «чуньшуй цюшань» (дослівно «весняні води й осінні гори»), що переважав у період династій Ляо і Цзинь. Він має високу дослідницьку цінність. Розглянуті види нефритових виробів, висвітлюються особливості форм виробів, їх культурні джерела.

Ключові слова: Ляо - Цзинь, культурне змішування, художня обробка нефритів, нефритові вироби «чуньшуй цюшань», набо, типологія.

Основний текст:

Ляо і Цзинь були династіями з феодальною формою правління, засновані північними кочовими племенами – киданями й чжурчженями відповідно. Ці племена мають довгу історію і подібні культурні звичаї. Найраніша згадка про киданів зустрічається у «Вей Шу» (Історія Вей) «Оповідь про киданів». Є думка, ніби вони походять від народності сюнн. У «Старій історії п'яти

династій» є запис «Кидань се сюнни є». Нині вчені вважають, що кидані відносяться до сім'ї дунху, вони були потомками сяньбі і населяли частину Юйвень (сяньбійська племінна держава, що існувала в середині III-IV ст.) [1]. Предків же чжурчженів можна знайти ще в доциньську епоху (періоди Чуньцю і Чжаньго – до 221 р. до н.е.) – ними багато вчених вважають народ сушень, племена ілоу, мохе, хейшуйські мохе (чорноріченські, або амурські мохе) – усі припускають чжурчженів, які по-різному називалися у різні періоди китайської історії [2].

Вважається, що мотив нефритових виробів «чуньшуй цюшань» має коріння в культурі набо північних кочових народностей (киданів). «Набо» - це транслітерація з мови киданів, згадується в “Ляоші” (Історія Ляо), означає тимчасовий похідний табір імператора. Місце табору набо вибиралося відповідно до сезонів року – літо, осінь, зима, весна. У таборах набо полювання й риболовля чергувалися з церемоніально-ритуальними обрядами. На весняному набо основними видами діяльності були навчання воєнного мистецтва і жертвопринесення; для осіннього набо основним видом діяльності було полювання; вирішення політичних та адміністративних питань відбувалися в період літнього та зимового набо. Ці традиції відомі також як «сезонні табори набо», а саме: ченьшуй (весняні води), цюшань (осінні гори), цзодун (перечекати зиму) і налян (насолода прохолодним повітрям) [3].

У «Цзиньші» (Історія Цзинь) читаємо: «Повсякденний одяг чжурчженів складався з чотирьох частин: пояс, головний убір, плаття з круглим коміром і чоботи з чорної шкіри. Пояс називався туху... чуньшуй (декоративний орнамент пояса) часто зображав соколів, що ловили гусей, та різні рослини... туху виготовляли з нефриту, золота... найчастіше пояс прикрашався гравіюванням у стилі чуньшуй». Там же читаємо: «Чжурчжени носили одяг, прикрашений узором цюшань. Цей узор (представляв) тигрів та оленів у гірських лісах... (пояс) туху... (виготовлявся) із нефриту... часто прикрашався гравіюванням цюшань» [4].

Ян Бода у статті «Дослідження чжурчженьських нефритових виробів чуньшуй і цюшань» вперше запропонував концепцію цих нефритових виробів. Він показав, що у декорі цих виробів особливо часто зустрічаються сюжети: «сокіл хапає кігтями гуску» і «стада оленів на гірсько-лісистій місцевості». Виразно підкреслюється основна ідея «наповненості», «краси лісистих гір та сили духу північних країв». На основі збережених донині сувоїв, фресок і письмових джерел автор демонструє у своїй статті, що орнаментальні сюжети «сокіл хапає кігтями гуску» і «стадо оленів на гірсько-лісистій місцевості» є сценами побуту киданів і чжурчженів у весняних і літніх таборах набо [5].

Мал 1. Цзинь. Пряжка дайчуань з орнаментом чуньшуй. Мал 2. Ляо-Цзинь. Пряжка дайчуань з орнаментом цюшань. Мал.3. Ляо. Пряжка-тисе з орнаментом цюшань. Мал.4. Ляо. Пряжка-тисе з орнаментом цюшань. Мал.5. Ляо. Нефритова прикраса з орнаментом чуньшуй.

Мал.6. Цзинь. Підвіска з орнаментом чуньшуй. Мал.7. Цзинь. Підвіска з орнаментом цюшань. Мал.8. Ляо-Цзинь. Підвіска з орнаментом чуньшуй. Мал.9. Ляо-Цзинь. Підвіска з орнаментом чуньшуй. Мал.10. Ляо-Цзинь. Прикраса з орнаментом цюшань.

Мал. 11. Цзинь. Верхівка головного убору. Мал.12. Середній Ляо. Гуси з переплетеними шиями. Мал.13. Ляо. Нефритова шкатулка в формі гуски. Мал. 14. Ляо. Янтарна підвіска у формі качки. Мал.15. Ляо. Підвіска у формі гуски.

Нефритові вироби епохи Ляо-Цзинь можуть бути поділені на такі основні категорії: декоративні, ритуально-церемоніальні, утилітарні та нефритова пластика [6]. Мотив «чуньшуй цюшань» найбільше розповсюджений серед декоративних виробів, які включають поясні прикраси, підвіски та прикраси головного убору. Серед поясних прикрас зустрічаються поясні пряжки дайчуань і тисе. З боків пряжки-дайчуань вирізувались квадратні отвори, через які протягувався пояс (Мал.1-2). Конструкція пряжки-тисе включала прикріплене до основи напівкільце (Мал.3-4). Форма цих поясних прикрас може бути прирівняна до форм прикрас металевих поясів північних кочових племен. Форми підвісок вражають різноманіттям і багатством. За формами підвіски можна поділити на такі: нестандартні, напівкруглі (круглі), прямокутні, а також у формі однієї тварини. Підвіски нестандартної форми переважно виконувались за допомогою змішаних технік круглої скульптури, горельєфної й контурної різьби (Мал.5-7). Напівкруглі (круглі) підвіски виконувались переважно за допомогою змішаних технік круглої скульптури і контурної різьби, чи багатопластової ажурної (наскрізної) і контурної різьби (Мал.8-9). Підвіски прямокутної форми виконувалися в основному в техніці багатопластової наскрізної різьби (Мал.10). До прикрас голови відносилися верхівки головного убору (Мал.11), тобто інкрустована прикраса, розміщена на вершині головного убору. Такі прикраси переважно мали циліндричну форму, темою орнаментального мотиву виступала чапля в лотосовому озері, вироби переважно виконувались у техніці багатопластової наскрізної різьби,

вирізнялися вишуканістю й складністю роботи. Існує ще одна категорія підвісок, виконаних у техніці круглої скульптури в формі тварин, серед яких найчастіше зустрічаються: водоплавні птахи, гуси з переплетеними шиями (Мал.12), мандаринські качки з переплетеними шиями, спляча гуска (Мал.13), мандаринка (Мал.14), гуска з повернутою головою (Мал.15) тощо. Ці вироби часто виготовляли з використанням змішаних технік круглої скульптури і контурної різьби, форми вирізняються простотою й натуралізмом. Очевидно, що форми нефритових виробів «чуньшуй цюшань» передають динамічність, мають глибокий зміст, вирізняються вишуканістю й старанною майстерністю виготовлення. Загальний художній стиль вражає яскраво вираженим натуралізмом.

Висновки: Нефритові вироби з орнаментальними мотивами «чуньшуй цюшань» в епоху династій Ляо й Цзинь виникли в результаті змішування культури сезонних таборів або північних кочових племен і землеробської культури Центральної Рівнини Китаю. На основі археологічних даних можна ствердити, що ця категорія нефритових виробів виникла в ранній період династії Ляо і її традиції були продовжені в період династії Цзинь, а також включає династію Юань. Крім того, ця категорія нефритових виробів позначилася на формі майбутніх виробів з нефриту. На основі відомих нефритових виробів «чуньшуй цюшань», а також письмових джерел очевидно, що їх орнаментальні мотиви можна поділити на класичний і некласичний види. До класичного виду переважно відносять орнаментальні мотиви: «сокіл кігтями хапає гуску», «стада оленів у гірському лісі», «гірський ліс з оленями й тиграми» та «тигри в гірському лісі». Орнаменти вирізняються багатим різноманіттям і яскраво вираженою тематикою. У некласичних орнаментальних мотивах тематика не завжди чітко виражена, може бути поділена на одиничний та композитний види. Одиничні вироби звичайно виготовлялись у техніці круглої скульптури і мали форму тварин: спляча гуска, гуска з повернутою головою, сплячий ведмідь, сплячий олень, тигр, мандаринка тощо. Форми композитних виробів включали: гуси з переплетеними шиями, мандаринки з

притиснутими головами, магаринка в лотосовому ставку, качка в тростиннику тощо. У стародавніх письмових джерелах немає чітких описів цих виробів, однак на основі спільних стилістичних характеристик нефритових виробів династій Ляо та Цзинь і аналізу культурних джерел їх також можна класифікувати як вироби «чуньшуй цюшань». Очевидно, що нефритові вироби «чуньшуй цюшань» виникли в результаті зіткнення, поглинання й злиття народних культур. Це не лише демонструє унікальні культурні особливості кочових північних народностей, а й є відображенням тенденції формування й розвитку еkleктичності в китайській культурі.

Бібліографія:

[1] Chen Jiahua, Cai Jiayi etc. (1996). National History of the Liao, Song and Jin Dynasties. Chengdu: Sichuan Nationalities Publishing House, pp.1-4.

[2] Жень Чуньюе, Бай Цуйцин. Виникнення й розвиток кочових народностей Північного Китаю. Харбін: Хейлунцзянське народне видавництво, 2012. 316 с.

[3] Чжен Шицзюй. Коротка історія культури Китаю – цзюань Ляо, Західна Ся, Цзинь, Юань. Пекін: Пекінський педагогічний університет, 2011. С.10.

[4] Тогто (Юань). Цзиньші (Історія Цзинь). Пекін: Китайське книговидавництво, 1975.

[5] Ян Бода. Дослідження чжурчженьських нефритових мотивів чуньшуй і цюшань. Журнал музею Гугун. 1988. № 2. С.9-16.

[6] Лу Цзяньфан (головний редактор). Загальна історія китайських нефритових виробів династій Сун, Ляо, Цзинь, Юань. Шеньчжень: Хайтянь, 2014.

Список ілюстрацій у тексті:

Мал.1. Цзинь. Накладка-тисе з орнаментом чуньшуй (сокіл хапає кігтями гуску), довжина 5,9 см, ширина 3 см, колекція Тяньцзиньського музею.

Джерело: Редколегія Тяньцзиньського музею. Нефритова колекція Тяньцзиньського музею. Пекін: Культурні пам'ятки, 2016. С.161.

Мал.2.Ляо-Цзинь. Пряжка-дайчуань з орнаментом цюшань (тигр і олень).

Джерело: Гу Фан (головний редактор). Повна колекція нефритових артефактів Китаю 3. Династії Сун, Ляо, Цзинь, Юань. Пекін: Наукове видавництво, 2010. С.83.

Мал.3. Ляо. Накладка-тисе, орнамент: олень у лісі, довжина 6,8 см, ширина 3,5 см, товщина 1,5 см.

Джерело: Гу Фан (головний редактор). Повна колекція нефритових артефактів Китаю 3. Династії Сун, Ляо, Цзинь, Юань. Пекін: Наукове видавництво, 2010. С.67.

Мал.4. Ляо. Накладка-тисе з орнаментом цюшань: олень, довжина 4,3 см, ширина 2,8 см, товщина 1,4 см.

Джерело: Цай Шенсюн (укладач). Збірник нефритових артефактів династій Тан, Сун, Ляо, Цзинь і Юань. Тайбей: Тайваньська асоціація поціновувачів нефриту, 2017. С.211.

Мал 5. Ляо. Підвіска чунь-шуй, білий нефрит, довжина 5,9 см, ширина 3,9 см, товщина 1 см. Колекція музею Гугун.

Джерело: Ян Бода (головний редактор). Повне зібрання археологічних нефритових виробів Китаю 5. Суй, Тан-Мин. Шицзячжуан: Образотворчі мистецтва, 2006. С.101.

Мал.6. Цзинь, підвіска з орнаментом чуньшуй (сокіл хапає кігтями гуску), білий нефрит, довжина 7,5 см, товщина 2 см. Колекція музею Гугун.

Джерело: Ян Бода (головний редактор). Повне зібрання археологічних нефритових виробів Китаю 5. Суй, Тан-Мин. Шицзячжуан: Образотворчі мистецтва, 2006. С.102.

Мал.7. Цзинь, підвіска з орнаментом цюшань (тигр, що лежить біля каменя), білий нефрит, ширина 6,8 см, висота 5,9 см. Колекція Інформаційно-консультативного центру з культурних пам'яток Китаю.

Джерело: Гу Фан (головний редактор). Повна колекція нефритових артефактів Китаю 3. Династії Сун, Ляо, Цзинь, Юань. Пекін: Наукове видавництво, 2010. С.115.

Мал. 8. Цзинь. Підвіска в формі сокіл хапає кігтями гуску (чуньшуй), білий нефрит, довжина 7,5 см, товщина 2 см. Колекція музею Гутун.

Джерело: Ян Бода (головний редактор). Повне зібрання археологічних нефритових виробів Китаю 5. Суй, Тан-Мин. Шицзячжуан: Образотворчі мистецтва, 2006. С.102.

Мал.9. Ляо-Цзинь. Підвіска чунь-шуй (сокіл хапає кігтями гуску), білий нефрит, довжина 6,8 см, ширина 7,7 см, товщина 1,3 см. Колекція Аньхойського провінційного музею.

Джерело: Гу Фан (головний редактор). Повна колекція нефритових артефактів Китаю 3. Династії Сун, Ляо, Цзинь, Юань. Пекін: Наукове видавництво, 2010. С.82.

Мал.10. Ляо-Цзинь. Підвіска цюшань, білий нефрит, довжина 10 см, ширина 8,5 см, товщина 2 см. Колекція Чженданьського музею Шанхая.

Джерело: Ухайтан. Нефритові вироби Сун, Юань, Мин і Цин. Тайбей: Чженданьський культурно-просвітницький фонд, 2012. С.94.

Мал.11. Цзинь. Верхівка головного убору, білий нефрит, довжина 5,6 см, ширина основи 4,8 см, загальна довжина 6 см, товщина основи 0,45 см. Розкопки в поселенні Фенхуа, міський район Фууюй, Цзилинь. Колекція Цзилиньського провінційного музею.

Джерело: Гу Фан (головний редактор). Повне зібрання нефритових артефактів. Том 2. Внутрішня Монголія, Ляонин, Цзилинь. Хейлунцзян, Пекін: Наукове видавництво, 2005. С.195.

Мал.12. Середній Ляо. Підвіска в формі качок-мандаринок з переплетеними шиями, довжина 6,5 см, ширина 1,5 см, висота 2,5 см. Усипальниця принцеси Чень-го, селище Цинлуншань, хошун округу Найман-Ци, Внутрішня Монголія. Колекція Інституту Внутрішньої Монголії з охорони культурних пам'яток.

Джерело: Гу Фан (головний редактор). Повне зібрання нефритових артефактів. Том 2. Внутрішня Монголія, Ляонин, Цзилинь. Хейлунцзян, Пекін: Наукове видавництво, 2005. С.99.

Мал. 13. Ляо. Шкатулка в формі гуски, білий нефрит, довжина 7,5 см, ширина 4,5 см, товщина 3 см. Колекція музею Чженьдань.

Джерело: Редакційний комітет Чженьданьського культурно-просвітницького фонду. Нефритові вироби Тан, Сун, Юань, Мин і Цин. Тайбей: Чженьданьський культурно-просвітницький фонд, 2012. С.83.

Мал.14. Ляо. Янтарна підвіска в формі мандаринки.

Джерело: Лю Чжаохе (головний редактор). Записи про розкопки усипальниць імператорських дочок царств Даляо і Чень. Внутрішня Монголія: Університет Внутрішньої Монголії, 2008. С.168.

Мал. 15. Ляо. Шкатулка в формі гуски, довжина 5,6 см, ширина 2,5 см, товщина 3,5 см. Колекція музею Чженьдань.

Джерело: Редакційний комітет Чженьданьського культурно-просвітницького фонду. Нефритові вироби Тан, Сун, Юань, Мин і Цин. Тайбей: Чженьданьський культурно-просвітницький фонд, 2012. С.322.

POLITICAL SCIENCES

WOMEN'S RIGHTS DEFENDER FRENCH THINKERS

Kipiani Maia,

Professeor of Georgian Technical University

Alkhanashvili Shorena

PhD Student at Georgian Technical University

Faculty of Law and International Relations

Tbilisi, Georgia

Abstract

The modern era has presented new challenges, one of them is a new understanding of female phenomena. The egalitarian changes in patriarchal views were greatly facilitated by French thinkers of various eras. Their theories and concepts formed the basis of Feminist and Gender theories. Olympe de Gouges and Simon de Bovary are especially noteworthy. Guzhi is the theoretician of the first stage of feminism, who fought for women's political rights, his famous saying is -,if a woman has the right to climb the scaffold, she should also has the right to climb the tribune". Bovary is the inspirer of the second wave of feminism and gender theory, her catchphrase is "women are not born, women become women", which emphasizes the basis of discrimination against women, society's negative attitude towards the "second sex".

Introduction

The modern era has presented new challenges, one of them is a new understanding of female phenomena. Today, traditional patriarchal relations are replaced by egalitarian ones, which are based on the idea of equality, including the important principle of gender equality. The struggle for women's rights began several centuries ago, the first declaration of women's rights was created during the French bourgeois revolution. French thinkers and political activists take play an important role in promoting women's problematical issues. Attitudes towards men and women

are cross-cultural and bordered by gender stereotypes, the latter being related to status, roles, and identities. Stereotypes are formed in the process of relating to "other" and "own" groups, where the "other" group is considered negative, and the "own" group is considered positive. According to patriarchal thinking, women belong to the "other" group, and men belong to the positive "own" group.

In modern civilized society, the theory of egalitarianism is the basis of a democratic state. Women are an important social group of society, they make up more than 52% of the world's population, their social function has changed in the process of transformation of society. Positive changes in this direction are tangible in advanced developed countries, but unfortunately there are still obstacles that hinder the issue of equality between men and women. In order to analyze the issue, let's follow the historical context of France, focus on the problems that caused the transformation of the role of women in public life and the change of her social status.

French thinkers for women's rights

Since the 18th century, French educators Voltaire, Diderot, Montesquieu have recorded positive attitudes towards women, it is worth noting the activity of women during the French Revolution, which did not yield real results. Women were not included in the declaration of the French Revolution, which caused the dissatisfaction of many activists women, Olympe de Gouges wrote the "Declaration of the Rights of the Female Citizen", laying the foundation for the feminist movement.

The "Declaration of the Rights of Man and Citizen" received in 1789 turned out to be a big disappointment for many women, first of all for the French activist Olympe de Gouges (1748-1793). She was a French writer, journalist, ardent supporter of women's rights. The ignorance of women's rights was unexpected for Gouges, because not a single word was not mentioned about women in the declaration. Olympe de Gouges appeared on the public scene in 1789, when she presented to the French General Assembly a program of radical reforms, which was imbued with the actualization of women's issues. The program dealt with the study of women's school education, employment, the problems of female actors and the legalization of gender equality issues. Gouges was a highly educated woman, and her

views were based on the principles of equality and freedom, regardless of gender or race.

In 1791, Gouges wrote and published the "Declaration of the Rights of Women and the Female Citizens" in opposition to the "Declaration of Human and Citizen Rights". She asked to establish the women's general assembly which would work alongside the existing all-male assembly. Her attitude and dedication turned out to be a great stimulus not only for French women, also for many thinkers. In 1743-1794, worked the French educator Marquis de Condorcet, who supported the involvement of women in activities and giving them political rights.

Olympe's words, "If a woman has the right to climb the scaffold, she should also have the right to climb the tribune" became a rather impressive phrase. This statement of her turned out to be somehow fatal, Olympe de Gouges was executed on a guillotine. Her spirit did not leave without a trace, women's organizations and clubs were created, a magazine was published, women began to participate in political debates and had great goals, but the convention deprived women the rights of to assemble and soon closed the clubs. French Olympe de Gouges is the first defender of women's political rights, she created the first work "Declaration of the Rights of Women and of the Female Citizens".

In 1790, on the public arena appeared the activist of the Women's Political Club, Daniel Etta Palm d'Aelders, who soon became one of the central figure of the French Revolution. In 1790, she founded the Confederation of Law friends, which aim was to protect women's rights.

In 1793, the radical direction "Republican Revolutionary Women's Club" was established, which founders were Pauline Leon and Claire Lacombe. The main purpose of the mentioned club was to protect the achievements of the revolution. Unfortunately, in 1795, the Assembly passed a law banning for women any type of activity, their place was limited to the family.

This was the end of the 18th century women's movement in France, but it was from this time that the concept of "women's emancipation" was established, which means the liberation of women from legal, social and political restrictions.

Saint-Simon, a French utopian socialist of the 19th century, is important among the defenders of women's rights. He believed that not separate an individual should participate in public life, both a man and a woman, together as a couple. Here, the principle of equality and its importance in the development of society is brought forward. The issue of equality between men and women came into special focus after the Second World War. A special contribution to the formation of the gender vision was made by the French philosopher Simone de Beauvoir and her work "The Second Sex", which became the basis of the second wave of feminists and gender theory. Beauvoir's goal was to develop the social role of women, her famous phrase is "women are not born, women are made", it says that social status is formed during socialization in the family, school, church and society. The negative attitude towards women in society make lowers a woman's self-esteem, makes her depressed, and puts a man in a superior position. Stereotyped thinking establishes clichés that are quite difficult to break.

In today's world, many things have been changed, the surrounding world has been transformed by the passage of time, many views and theories have become the property of history due to their irrelevance. The sexual revolution, the gaining of women's freedom in everyday life, the democratization of fashion, and the mechanization of family work had a special impact on the perception of men and women, which gives freed up time to women for self-development and public activities. Thinkers create new concepts, approaches, theories, paradigms based on analyzing everyday life. Humanity is in the process of innovations and searches. From the middle of the 20th century, a rethinking of the theory of attitude towards women was on the agenda, which grew out of social, everyday practice. Many branches of cognitive theory gradually became interested in gender, and gender research became an interdisciplinary theoretical field in the system of sciences. [6.88] Gender equality has become a topic of research for many scientists, among the representatives of the French school it is remarkable work of Jean-Marc Delaunay and Yves Denescher "Women and international relations in the 20th century", in which attention is focused on gender in international relations and related political,

social and economic issues. In it is highlights the contributions of women who have played an important role around the world, international relations were presented in a new way. Their work is a clear example of measurable "gender-specific" practices.

Conclusion

Today is a new stage of women's development, current processes have had a great impact on thinking, scientific theories, international relations, politics, economy and others. As a seems, based on our analysis, French thinkers made a significant contribution to the research of women's issues.

References:

1. G. Lorber; Paradoxes of Gender, Yale Univesity Press. 1994,
2. Рябова Т.Б. Стереотипы и стереотипизация как проблема гендерных исследований“
3. L. Surmanidze, Some Orientations of Georgian Culture (Violence and Gender), Gender Issues in Georgia. Tb. 2002
4. T. Kiknadze, N. Donadze, Gender-social and political studies, Tb. 2006
5. M. Kipiani, "Gender stereotypes and modern practice", international referable scientific-practical magazine "Themida" No. 14 (16), Tb. 2021
6. Conflict, gender and peace building, collective of authors, theories of gender, Tb.2003
7. Jean-Marc Delaunay et Yves Denéchère:” Les Femmes et Relations internationales au XX siècle“ Presse Sorbonne Nouvelle- Univ-Paris -3 - 2006.

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ УКРАЇНИ З ПОЧАТКУ ТА ПІД ЧАС АГРЕСІЇ РФ

Шаповалова Алла Миколаївна

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та історії
Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського

Новаленко Яна Володимирівна

бакалавр, Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського
м. Київ, Україна

Анотація: У статті досліджується процес та особливості роботи державних інституцій та установ України, у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ. Аналізуються ключові аспекти діяльності владних дискурсів в умовах воєнного стану. Характеризуються основні вимоги та правила, що висуваються до органів публічної влади в умовах війни. Розглядається стан влади в Україні та рівень її роботи в критичній ситуації.

Ключові слова: війна, влада, владний контроль, інституція, «російський фашизм», «рашизм», реформування.

Вступ. Повномасштабне вторгнення військ РФ на територію України 24 лютого 2022-го року, зумовило цілісне переосмислення не лише суспільних та культурних цінностей, але й інституту влади як такої. Війна активізувала більшу частину суспільства, серед яких є представники владної верхівки. Їхня діяльність в дискурсі державних інституцій є актуальною та нагальною проблемою, котра вимагає подальшого висвітлення.

Проте, слід констатувати, що у сучасних умовах воєнного стану в Україні державні інституції маємо розглядати не лише як владний концепт, але як частину суспільства, що побудована на легітимних (справедливих) відносинах.

На наш погляд, важливим є розуміння того факту, що в Україні відбулась своєрідна переоцінка цінностей та діяльності владних органів.

Мета статті полягає у оцінці ефективності роботи державних інституцій України з початку та під час агресії рф.

Підкреслимо, що підтвердженням цього слугують результати дослідження Gradus Research щодо міграції та соціально-політичних настроїв під час повномасштабної війни росії проти України. Відзначимо, що згідно з соціологічним опитуванням, 68% українців оцінюють дії влади України від початку розв'язаної росією війни як ефективними. Окрім цього, 72% респондентів також вважають ефективними дії влади у царині військового захисту країни від агресора. Проте, згуртованість українців свідчить і в їхньому ставленні до державних інституцій, зазначили соціологи, вказавши, що на п'ятому місяці війни найвищий рівень довіри характерним є до Збройних сил та Президента України – їм довіряють 62% і 49% респондентів відповідно. Варто зазначити, що до повномасштабної війни з агресором, ці цифри були значно нищими, що безпосередньо вказує на ефективність роботи державних інституцій [1].

Окрім того, як уособлення слів міць, володіння та наказ, не можемо обійти увагою Офіс Президента та безпосередньо постать Володимира Зеленського. Критичні умови зумовили швидке реформування діяльності всіх владних структур. Указ Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [2] був початком діяльності влади у новому вигляді. Акцент на військовій силі країни, постійна робота на фронті зовнішньої політики безпосередньо приносять свої результати. Неприємне, але все ж неминуче, знайомство з «руським фашизмом» або з «рашизмом», як своєрідним видом фашизму, змусили владу сьогодні переглянути можливості перемовин та заключення миру з державою агресором.

Підкреслимо, що поняття «рашизму» стало актуальним в перші дні повномасштабного вторгнення рф в Україну. В загальному плані, «рашизм» – це ідеологія й практика правлячого режиму Російської Федерації, яка базується

на ідеї зверхності «російських співвітчизників», їхньої «особливій цивілізаційній місії», антидемократизмі й неоколоніалізмі радянсько-імперського типу, використанні православ'я як моральної доктрини, та на геоекономічних інструментах, у першу чергу, енергоносіях [3].

Відзначимо, що спорідненість понять «рашизму», «фашизму» та «російського фашизму» полягає у декількох площинах. Нова російська національна міфологія будується насамперед, як консервативна міфологія, в якій ідея «відновлення втраченого» є домінуючою. Це саме було основоположним дискурсом італійського та німецького фашизму. Відновити минулу «славу та владу» – мета не лише приспівників Б. Муссоліні, але й в. путіна.

Досить цікавим, на наш погляд, є також і наявність «національного лідера» – як важлива складова «рашизму» та «фашизму». Беззаперечна віра в силу та міць лідера країни, яскраво проявляється в нинішній Росії, де переважна частина населення підтримує політику війни проти суверенної України.

Варто зазначити, що рашизм не є вузько етнічним. Він ближчий до «арійської» концепції, яка включала в себе практично всі германські народи Європи. Риторика «захисту співвітчизників» також взята з 1938-го року.

Доречно зауважити, що в дискурсі зовнішньої та внутрішньої політики, влада робить вагомі дії та вчинки, пов'язані не лише з досягненням військової та гуманітарної допомоги, але й намагання функціонувань усіх сфер життя всередині країни.

З метою більшої наочності, візьмемо до прикладу дії Верховної Ради України, яка з початком повномасштабної війни, змінила деякі вектори своєї діяльності, що пов'язані з умовами воєнного стану. Своєчасно прийняті відповідні законопректи та введення воєнного стану в країні свідчать про активну та злагоджену роботу Офісу Президента України та Верховної Ради України. Важливим кроком у діяльності ВР було прийняття кримінальної відповідальності за колабораціонізм. Відповідно до цього, людині, яка публічно підтримує агресію проти України, або заперечує її факт (публікує заклики й

висловлювання у соціальних мережах, ЗМІ) загрожує відповідальність. Така діяльність підпадає під статтю 111-1 «Колабораційна діяльність Кримінального кодексу України» [4].

Не менш важливим є заборона проросійських партій, які лобіювали інтереси в. путіна в Україні. До прикладу, партія «ОПЗЖ» була яскравим представником осіб, котрі фактично прискорювали вторгнення рф та захоплення суверенної держави.

Натомість, ефективність не завжди означає якість. Так, призначення Дмитра Лубінця на посаду уповноваженого з прав людини виглядає не зовсім раціональним вчинком, зважаючи на політичну кар'єру новообраного Д. Лубінця [5].

Зазначимо, що діяльність Кабінету Міністрів України теж зазнала суттєвих змін. Війна здатна реформувати систему без її згоди, об'єктивно такі зміни йдуть на користь країні та суспільству. Говорячи про роботу Кабінету Міністрів України, не можна обійти увагою діяльність Міністерства закордонних справ України, яке виконує важливу та нагальну роботу в умовах повномасштабної війни з рф.

Проте важливо розуміти, що з початку повномасштабного вторгнення, дискурс зовнішньої політики в нашій країні став головним. Діяльність на міжнародному фронті не менш важливе ніж безпосередньо військові дії. Здобутки нашої дипломатії виливаються у постійних візитах лідерів країн світу в Україну, відвідини місць воєнних злочинів, таких як Буча та Бородянка, Ірпінь та Гостомель, а також повернення посольств у Київ та безпосередня, пряма співпраця з головою і керівництвом держави.

Не буде перебільшенням відзначити діяльність чинного Президента Володимира Зеленського. Його щоденні звернення до українського народу та швидка реакція будь-яких вагомих подій – показник його плідної роботи та відданості своїй справі та своїм співвітчизникам. Важливим також є звернення Президента України до голів та парламентів держав інших країн. Такі дії націлені на привернення більшої уваги до подій, що відбуваються в Україні,

намагання активізувати світову спільноту та донести важливі меседжі про те, що ми потребуємо всілякої підтримки і фактично боронимо цивілізаційний світ від рф.

Відзначаємо, що такі виступи добре підготовлені. До цього процесу залучаються фахівці з відповідного посольства, апарату ОП та МЗС, при цьому меседжі намагаються адаптувати під кожну конкретну країну, проводити зрозумілі місцевим депутатам і публіці паралелі. Наприклад, у зверненні до парламенту Нідерландів Зеленський згадав про бомбардування нацистами Роттердама, до іспанського парламенту – про трагедію Герніки тощо. Активну участь у підготовці виступів перед зарубіжною аудиторією, як і візитів іноземних гостей до Києва, бере заступник глави Офісу Президента України з міжнародних справ Андрій Сибіга, який особисто приймає участь у всіх переговорах [6].

Останнім часом, Президент Володимир Зеленський виступив перед багатьма країнами Європи та Азії, також активно виступає перед студентами, експертними спільнотами та учасниками кінофестивалів, де доводить про наявність повномасштабної війни на теренах України, яка була спричинена агресивною політикою рф.

Наголосимо, що Президент України Володимир Зеленський якісно та гідно виконує покладені на нього обов'язки і намагається працювати на всіх фронтах:

- здійснює загальне керівництво запровадженням та виконанням заходів воєнного стану;
- приймає (за пропозицією Ради національної безпеки і оборони України) рішення щодо залучення Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів;
- здійснює стратегічне керівництво Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами через Генеральний штаб Збройних Сил України.

Особливостями сьогодення є швидкість подій, витримка українського народу та ефективні дії влади, які позитивно впливають на наш європейський курс. Останні роки Україна виборювала кандидатство в члени ЄС, про що свідчать успіхи її роботи на всіх фронтах [7]. Велику роль в цьому відіграло Міністерство закордонних справ, на чолі з Дмитром Кулебою. Його діяльність об'єктивно є яскравим прикладом того, яким чином повинно діяти Міністерство закордонних справ в умовах війни. Постійні візити Міністра України в країни Європи та США, робота з міжнародними партнерами та активізація санкцій – складові успішного функціонування зовнішньої політики та української дипломатії.

З 24 лютого 2022 року Міністерство закордонних справ України перейшло в екстрений режим роботи. Дипломатичний фронт активно допомагає фронту реальному в забезпеченні Збройних сил необхідним озброєнням від країн-партнерів, працює на ослаблення агресора через санкції, домовляється про фінансову допомогу для підтримки нормального життя країни, а також докладав багато зусиль, щоб Україна отримала статус країни-кандидата в ЄС.

В цьому аспекті варто підкреслити, що свою дипломатичну діяльність ОП і МЗС координують між собою, зокрема, в інформаційному аспекті – підготовці меседжів для зовнішньої комунікації. Виходячи з практичних висновків, така діяльність є виправданою в очах суспільства та міжнародних партнерів.

Допомога військовими засобами та історичне підписання ленд-лізу, показують, що світу Україна не байдужа. Закон про ленд-ліз для України підписано президентом США Джо Байденом 9 травня 2022 року. Не слід забувати, що допомога США Україні ще до ленд-лізу зараз встановлюється на рівні 20,4 млрд доларів, які будуть спрямовані виключно на військовий та безпековий сегмент для України. Для розуміння це понад 20 річних бюджетів Міноборони України на закупівлю і модернізацію всієї техніки та зброї.

Водночас, попри все, допомога з боку США буде постійно зростати з настанням активної фази щодо угоди ленд-лізу. Звісно, окремі держави

Угорщина, (раніше Німеччина та Франція) блокували постачання зброї чи гуманітарної допомоги, але питання поступово вирішувалося.

Як бачимо, домінантою є і робота Міністерства внутрішніх справ України, яке ефективно виконує покладені державою на нього обов'язки. В умовах війни МВС України активно впроваджує цифрові концепти, обговорює питання інформаційної безпеки та що найголовніше – намагається забезпечити повноцінне життя населення в тих місцях, де це дозволяє зробити військова ситуація.

З огляду на сучасні реалії, не менш важливою є активізація Служби безпеки України, яка займається знешкодженням колаборантів в українському соціумі. До цього можна віднести затримання проросійських політичних діячів, зокрема Віктора Медведчука, а також розставлення пріоритетів служби та гідне виконання державного замовлення в дискурсі забезпечення повноцінного життя населення. Війна супроводжується спробами розхитати суспільство через панічні настрої, кібератаки, інформаційно-психологічні операції, активізацію російських агентів впливу та диверсійних груп тощо [8]. Усі ці дестабілізаційні фактори знаходяться під особливою увагою СБУ. І введення надзвичайного стану надає додаткові інструменти для їх нейтралізації, покращення захисту об'єктів критичної інфраструктури та громадського порядку, недопущення диверсій, протидії іншим проявам гібридної війни, з якою має справу СБУ.

Висновок. Отже, аналізуючи останні місяці, ми відзначаємо, що влада дійсно ефективно працює на благо своєї країни. Незважаючи на неоднозначні рішення, такі як призначення Дмитра Лубінця на посаду уповноваженого з прав людини, владні інституції докладають достатньо зусиль для того, щоб позитивно відзначати їхню діяльність на початку війни та під час неї.

І насамкінець, (03.07.2022 р.) Президент Швейцарії Ігнаціо Кассіс наголосив, що в Україні потрібно удосконалювати державне управління та органи влади, щоб довіра західних країн до держави Україна зростала.

Означене вище переконує, що реформування усіх сфер влади, її обов'язків та рішень, свідчить про чітке розуміння цієї війни, її мети та алгоритму дій, яких потрібно дотримуватись, щоб здобути Перемогу.

Список літератури

1. Українці високо оцінюють ефективність дій влади від початку війни
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3503172-ukrainci-visoko-ocinuut-efektivnist-dij-vladi-vid-pocatku-vijni.html> (дата звернення: 01.07. 2022)
2. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 01.07. 2022)
3. Остап Кривдик. Рашизм URL: <https://web.archive.org/web/20140425141855/http://www.pravda.com.ua/columns/2010/05/18/5050708/> (дата звернення: 02.07. 2022)
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність. Закон України від 03.03.2022 № 2108-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20/#Text> (дата звернення: 01.07. 2022)
5. Рада призначила нового омбудсмена URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/1/7355791/> (дата звернення: 01.07. 2022)
6. Зовнішній фронт. Як українська дипломатія працює під час війни з Росією URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vneshniy-front-ukrainskaya-diplomatiya-rabotaet-1656539404.html> (дата звернення: 02.07. 2022)
7. Україна тепер кандидат на членство в ЄС: що це означає і які має переваги URL: <https://vikna.tv/styl-zhyttya/podorozhi/status-kandydata-v-yes-shho-oznachaye-ta-yaki-jogo-perevagy/> (дата звернення: 01.07. 2022)
8. Офіційна заява СБУ щодо запровадження в Україні надзвичайного стану URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/ofitsiina-zaiava-sbu-shchodo-zaprovadzhennia-v-ukraini-nadzvychainoho-stanu> (дата звернення: 02.07. 2022)

PHILOLOGICAL SCIENCES

UDC 81

ANALYSIS OF THE TRANSLATION OF ENGLISH-LANGUAGE PRAGMONYMS OF AEROSPACE VOCABULARY INTO UKRAINIAN, APPLICATION OF TRANSLATION TRANSFORMATIONS

Research supervisor

Mishchenko Olga,

Candidate of pedagogical sciences, associate professor

Yakovenko Maxim,

Student

National Aerospace University

«Kharkiv Aviation Institute»

Introduction: The aim of the study is to examine the peculiarities of pragmonyms translation and to review the types of translation transformations that can and should be used in translation. The aerospace field of science is developing as space as linguistics, so there is an overwhelming need for its study and profound analysis. Apart from the analysis of the translation we have analyzed the previous works related to the topic of this research and clarified the use of different types of translation transformations. The regularities, rules and uncommonness of the pragmonyms translation of aerospace domain are shown.

Key words: Pragmonyms, aerospace, translation transformation, lexical, grammatical, combined.

Pragmonyms hold an important place in the semantic composition of Ukrainian and English languages. Each pragmonym has its own profound semantic meaning, specific etymology, multiple intersections with other units and categories of language. In the case of literal translation of a pragmonym, the original meaning and implication of the original may be lost. If you do not know the correct translation and

do not feel the original intent in the name, you can lose the identification of the name. The problem of translation of pragmonyms has been insufficiently studied, but still slightly described in the works of T.G. Levitsky, L.Y. Chernyakhovsky, A.N. Fitterman, L.S. Barkhudarov, A.I. Rybakin. The peculiarity of the pragmonyms translation is that when they are translated into other languages, the original sound image is mostly preserved.

There are several ways to translate pragmonyms, or rather not translation as such, but adaptation to the target language. No reference guide for translation of pragmonyms into Ukrainian has been created so far. There are virtually no full equivalents in orthography and phonology even in "family" languages. It is impossible to find analogues for some sounds in Ukrainian in the phonetic system of modern English. In the phonetic system of English there is practically no palatalization of consonants, there is no lengthening of consonants, in fact there are no direct correspondences to some consonants (g, x, z) etc. The same situation is with deftongues in English and there are no analogues for them in Ukrainian. All this creates difficulties in the translation of pragmonyms. In the process of translation different traditional methods are used [1, p. 112]:

1. Literal translation:

a) Transliteration — the representation of text or individual words transmitted by one graphical system by means of the graphical system of another language with the secondary role of sound accuracy, i.e. the transmission of one writing by letters to another;

b) Transcription or transcribing — a scientific system of language recording used in linguistics, which aims to consistently reflect the sound composition of a language;

c) Tracing — a type of speech borrowing, the formation of a new phraseology, word or new meaning of a word through the literal translation of a proper foreign-language element.

2. Functional translation:

a) Equivalent — a word or phrase that has a correspondence in another language. Equivalents can be partial (matching only a part of the word's meaning) or full (matching all the word's meanings);

b) Functional equivalents — the original word or phrase is transmitted by a word or phrase that will cause the recipient to react in as similar a way as possible;

c) Explication or descriptive translation is a lexical and grammatical transformation in which a lexical unit of the source language is replaced by a word combination that expresses its meaning, i.e. that gives a more or less complete explanation or definition of this meaning in the target language. With explication, it is possible to convey the meaning of any non-equivalent word in the original language.

All translation transformations can be divided into three subgroups [2, p. 100]:

a) Lexical transformations (transcription, transliteration, tracing and lexical-semantic substitutions (concretization, generalization, modulation));

b) Grammatical (literal translation, sentence splitting, combining sentences and substitutions);

c) Lexical-grammatical (antonymic translation, descriptive translation, and compensation);

Hence, four methods of translation of a pragmonym can be noted:

1. Keeping the pragmonym as it was in the original (do not change anything).
2. Transcribing the pragmonym.
3. Transliteration of the pragmonym.
4. Translation of the pragmonym.

During the research, aerospace texts were sought and analyzed to find 80 sentences in English with at least one pragmonym in aerospace vocabulary. Based on the results of the translation analysis, each of the pragmonyms was allocated to one of the following groups — "lexical type of transformation", "grammatical type of transformation", "lexical-grammatical type of transformation" followed by clarification of the pragmonym transmission into Ukrainian (calibration, transcription and so on).

Pragmonyms of aerospace theme were selected from various open sources, namely books/articles/internet resources, aerospace directories and dictionaries [3,4,5].

The material for the study was the names of airplanes, helicopters, UAVs, names of aviation companies and space shuttles selected from the found sentences. The proportion of airplanes and helicopters of American origin is the highest, this is explained by the tradition of Americans to give air vehicles conspicuous names. Aerospace pragmonyms were chosen at random.

The peculiarities of the choice of pragmonyms are shown in diagram (fig. 1):

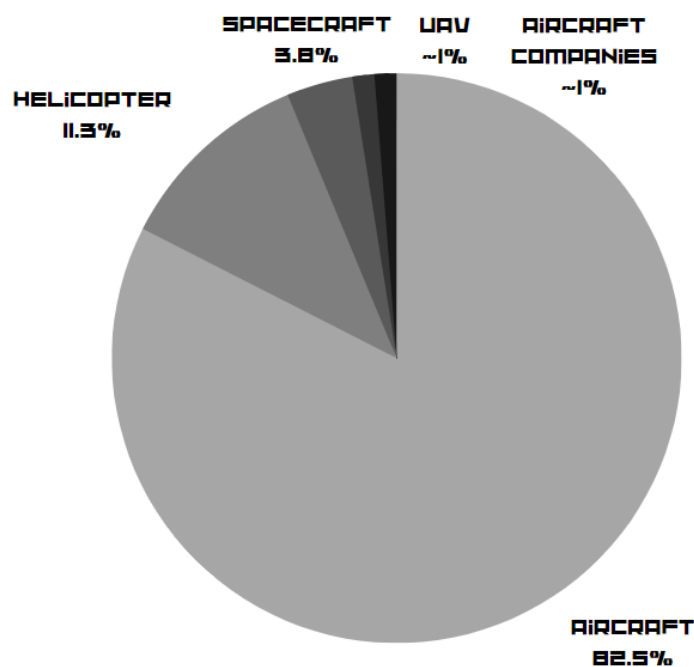

Fig. 1. Peculiarities of the choice of pragmonyms

Out of the 80 pragmonyms analyzed, 66 of them were aircraft names, 9 were helicopter names, 3 were spacecraft names and 1 pragmonym were each for UAV names and the name of an aircraft company. In the course of the study, all conventional translations were analyzed. The pragmonyms considered in the analysis were randomly selected in order to achieve the most unbiased study of the pattern of their linguistic characteristics and translation peculiarities. A translation analysis of

all commodity names was carried out and the pragmonyms were divided into three groups and several subgroups according to the type of transformations that were used in their translation, namely:

1) The group of pragmonyms for which the lexical method of translation transformation was used for translation is the most massive group of pragmonyms, out of 80 pragmonyms, 76 were translated by this method (95% of pragmonyms).

2) The group of pragmonyms for which the grammatical method of translation transformation was used — 1 pragmonym (1.25% of pragmonyms).

3) The group of pragmonyms for which grammatical and lexical methods of translation transformation were appropriate — 3 pragmonyms (3.75% of pragmonyms).

The following diagram (fig. 2.) clearly shows the distribution of pragmonyms according to the methods of translation transformation applied to them:

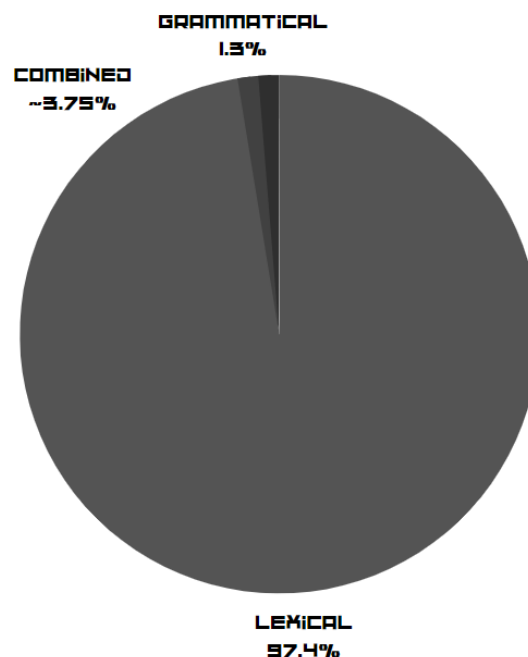

Fig. 2. Distribution of translation transformation types

Key findings and conclusion: The study obtained the percentage of translation transformation types used. Out of the 80 pragmonyms analyzed, the percentage of

translation types is as follows: 95% — lexical type, 76 pragmonyms; 4% — combined type, 3 pragmonyms; 1% — grammatical type, 1 pragmonym.

The percentage within each type of translation transformation was also obtained. For lexical: 78% — transcription, 59 pragmonyms; 11% — transliteration, 8 pragmonyms; 11% — tracing, 8 pragmonyms; 1% — mixed transcoding. For combined type: 67% — literal translation/transcription, 2 pragmonyms; 33% — literal translation and transliteration, 1 pragmonym. For grammatical type: 100% — literal translation.

The resulting statistics and data suggest that pragmonyms in aerospace are almost always translated by transliteration, less frequently by transcription and tracing, and much more rarely by other methods. Pragmonyms are almost never translated literally, but during the analysis it was suggested that only aircraft pragmonyms that are firmly rooted in history, or World War II-era aircraft pragmonyms, are translated literally.

References

1. Lozhenova I.F. Translation transformations as an effective means of achieving adequacy of translation / I.F. Lozhenova, V.V. Nikishina. — Nizhyn: NIU, 2014. — 102 — 105 p.

2. Torchinsky M. M. Structure of the animic space of the Ukrainian language: monograph / M. M. Torchinsky. — Khmelnytsky: Avist, 2018. — 111 p.

3. Johnson E.R. American Attack Aircraft since 1926/ E.R. Johnson – Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, 2008. – 455 p.

4. Wikipedia [Electronic resource]. — Resource access mode: <http://www.wikipedia.org/>

5. Reverso context [Electronic resource]. — Resource access mode: <https://context.reverso.net>

PHILOSOPHICAL SCIENCES

УДК 330

АУРОЛОГИЯ В «ФИЛОСОФИИ РЕАЛИЗМА». ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ ЕДИНСТВА МАТЕРИАЛИЗМА И ИДЕАЛИЗМА

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Философия – царица наук. Замечательно, что философия материализма и идеализма получила обоснование и представлена трудом группы философов во главе с доктором философских наук профессором Валерием Леонидовичем Обуховым (г.Пушкин). Его двухтомный учебник называется «Философия реализма» представляет единство материализма и идеализма. Далеко не все знакомы с этим замечательным трудом и продолжают исповедовать в основном материалистическую философию. Регистрация ауры,

то есть излучение человека, показывает проявление единства материального – физического тела человека и идеального, то есть энергетического поля. К сожалению до сих пор большинство философов отталкиваются от того, что связано с материальностью объекта. Не предоставляя данные и философские взаимосвязи того, что является содержанием жизни каждого человека, философия не даёт человеку возможности обретения реалистического мировоззрения. На базе ауриологии философы придут к пониманию того, насколько Мир видимый связан с Миром Невидимым. Закономерность этих взаимосвязей очень важно внести в учебники, дополнив важнейшими данными, которые теперь уже являются неопровержимыми научными фактами представлены фотодокументально, а также в компьютерных диаграммах. Знакомство философов с ауриологией имеет бесконечно важную роль. Поэтому внесение ауриологии, как части философских знаний, является первостепенным.

Ключевые слова: ауриология, Философия реализма, Эффект Кирлиана, кирлиановские фотоснимки, кирлиановский прибор, биорезонансный прибор.

В 1995 году София Бланк эмигрировала в Америку и начала исследования на кирлиановском приборе американской версии, производства фирмы Panteon Research, а затем этот прибор (рис. 1) был усовершенствован инженером-

Рис. 1. Кирлиановский аппарат

конструктором Виктором Рубеновичем Микиртумовым и превращён из электрического в электронный. Модернизация прибора дала возможность

регистрировать не только невидимые излучения ауры человека, но и различные формы невидимой жизни, а также потоки, которые появляются внутри и вокруг поля человека при различных экспериментах [1; 37]. Нарботав в течение семи лет интересный массив исследований София Бланк направила эти исследования на научную экспертизу крупнейшим учёным современности Влаилю Петровичу Казначееву, академику, президенту Академии новосибирского филиала Академии медицинских наук; заведующему кафедрой Алматинского университета имени Альфа Раби, биофизику, профессору Виктору Михайловичу Инюшину, заслуженному доктору биологических наук Пажитному Виталию Сергеевичу, доктору педагогических и психологических наук, Амонашвили Шалви Александровичу, академику, доктору философских наук, президенту Ноосферной, Духовно-экологической Ассамблея Мира; кандидату технических наук Любове Сергеевне Гординой, академику, доктору медицинских наук, директору Новосибирского института НИИ Космической антропоэкологии Александру Васильевичу Трофимову, академику, доктору физико-математических наук Акимову Анатолию Евгеньевичу.

Получив позитивные отзывы от известных учёных, София Михайловна Бланк начала излагать результаты полученных в исследованиях данных в своих книгах. Наука, которая вместила исследования Софии Бланк названо ауурологией [1; 37], поскольку содержит новые данные об энергетическом строении человека и его ауры, биополя, биоплазмы, а также регистрирует и даёт представление о различных формах энергетической жизни неизвестных до сего человеку, не имевших документального отражения. Исследования Софии Бланк затронули очень многие разделы науки и практической жизни людей. Результаты имеют выход в различные отрасли знаний.

За период, прошедший с 1995 года, Софией Бланк написано пятьдесят девять книг, более пятидесяти статей, изданных в разных научных и популярных журналах в разных странах мира. Две из книг Софии Михайловны переведены на шесть языков мира. София Бланк ведёт активную общественную работу на YouTube-каналах, где помещены более 400 её фильмов.

Взаимодействие с YouTube-каналами начато в 2012 году. София Бланк выступала на НТВ «Россия», на телевизионных каналах Америки WNNB и RTVI. Десять лет София Михайловна вела научно-познавательные программы на русскоязычном радио и других русскоязычных радиостанциях Америки. С 2006 года до 2012 года была главным редактором Научно-философского журнала «Мысль», выходившего в Нью-Йорке, США. С февраля 2010 года организовала и руководит сообществом интеллигенцией под названием «Приносящая рассвет». В рамках группы, насчитывавшей от сорока до пяти человек в разные годы, ежедневно проводились и по сей день проводятся вечерние конференции «Conference Call». На вечерних встречах члены сообщества обсуждают последние новости научного, метафизического и социального характера. Двадцать-тридцать минут этой встречи посвящено коллективным молитвам, которые строятся по принципу злободневности: связаны с политическими событиями, с климатическими условиями, с научно-просветительской деятельностью, с информацией о прошедших и предстоящих видеопрограммах.

Основанием для изменения философии в сторону её призвания «Философии реализма» можно назвать следующее. Все 59 книг Софии Бланк с ее соавторами, которые показывают единство материального, то есть физического тела человека с его излучениями, которые проникают в пространство вокруг него и, по учению физиков, практически распространяются по всей Вселенной. Об этом говорят доказательства физиков, рассматривающих человека, как голограмму.

Новые знания дают возможность убедиться в том, что излучает не только человек, но излучают энергию и животные, и минералы, и кристаллы, и растения, и вода, и соли, заряженные энергиями молитв или энергиями любви и особого содержания мысленными посылами. Единство материального и духовного отражено кирлианографией, исследованиями, которые начаты в 1995

году, а теперь продолжают на биорезонансном приборе, и осуществляет их доктор Галина Ярославна Деревницкая.

Полученные доказательства того, что на человека влияют не только излучения минералов, кристаллов и излучения энергий самого человека. Получено серьёзные доказательства и подтверждение того, что огромным влиянием на человека, на его энергию, на его здоровье оказывают Космические Знаки Добра. Космические Знаки Добра – это совершенно новое направление знаний. Эти знания передали нам разумной беспредельностью и путём экспериментов и Софии Бланк, и Галины Ярославны Деревницкой, и Ирины Виш (г.Одесса), что тоже занимается биорезонансным прибором, и Елены Совитской, тоже в Одессе, проводившая эксперименты. Показано, насколько серьёзно и благотворно меняется энерго-поле человека и не только его поле, но и функции различных органов от присутствия Космических Знаков рядом с человеком, в его руках, на его одежде. Дело в том, что на Землю в 1991 году (книга вышла 1992 году) были переданы и зарисованы автоматическим письмом Космические Знаки – графические символы, которые притягивают определённого рода энергии. К Софии Бланк эти знаки пришли через книгу Дмитрия Павловича Максина «Космические знаки добра и зла. Или любовь и сердце беспредельности».

С 1992 года София Бланк занималась их изучением и наблюдениями того, как они воздействуют в ауре. А в 1995 году, эмигрировав в Америку, с приобретением кирлиановского аппарата, она стала изучать изменения свечения поля людей от присутствия этих Космических Знаков. Получены интереснейшие результаты, которые фото-документально (рис. 2) подтвердили реальность воздействия космических символом, полученных от высших существ через открытость поля к высшей информации Дмитрия Павловича Максина, записавшего и передавшего их в книге для дальнейшего изучения. И вот изучение привело к пониманию их важности и полезности. То есть, совершенно не материально с позиции земного человека и материалистической философии, субстанция, разумная беспредельность, высшие существа, мудрецы

космоса, передавшие эти знаки, даёт возможность убедиться в том, насколько действенна их энергия. Проведённые исследования показывают, насколько духовная, насколько энергетическая компонента мощно влияют на материальную субстанцию человека, растения, минералов и животных.

Рис. 2. Кирлиановские снимки

Следует пересмотреть философию классиков и объединить их в то единое целое, которое, представляет собой учебник «Философия реализма» – новые аспекты, созданы под руководством доктора философии Валерия Леонидовича Обухова, завкафедрой философии Аграрного университета (г. Пушкин).

При желании и необходимости нужные материалы будут предоставлены всем, делающим запросы. Пока же хочу предложить заинтересованным специалистам выйти на Ютуб-канал «SunGates_MediaUniversity» [41] медиа центра и посмотрев тематику, обратить внимание на те видеофильмы, которые отражают информацию об энергии и действенности молитв, реальности высших и ангелических существ, которые отражают знания о Космических Знаках Добра. Не так давно вышел фильм на канале Sungates Novgorod [43] под названием «Доказательства позитивной действенности Космических Знаков Добра». В этом фильме речь идёт о том, какое мощное позитивное воздействие оказывают Космические Знаки Добра на растения, как на открытом грунте, так и в парниках, какое позитивное воздействие они оказывают на человека. И со всем этим вы можете познакомиться не только в этом, но и в других фильмах,

содержащих ключевые слова: Космические Знаки Добра, ауриология и излучения человека, растений и минералов.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.
4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г.Львов. – СПОЛОМ – 2019г.–144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г.Львов – г.Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк. Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г.Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.
13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.

16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2007г. – 208с.
18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.
21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г.
Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.
23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.
25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.
30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.
34. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2010 г., переиздано 10 раз.

35. София Бланк. Увидеть невидимое. Жить вместе с ангелами. – Амрита-Русь – 2010г., переиздано 4 раза.
36. София Бланк. Благословение вселенной. Исцеление на тонких планах. – Феникс –2009г.
37. София Бланк. Смерти нет. Мы не уходим в никуда, а продолжаем жить в тонких мирах. – Нью-Йорк – 2002г.
38. София Бланк. Аура деяния духа. – Феникс – 2006г.
39. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева:
https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
40. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева:
<https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
41. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University
<https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>
42. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх:
<https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>
43. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod:
<https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

**ПЕРФОРМАТИВНИЙ АКЦІОНІЗМ: ПУБЛІЧНІСТЬ, ПРОТЕСТ,
АГЕНТНІСТЬ**

**Мелякова Юлія Василівна,
Жданенко Світлана Борисівна**

к.ф.н., доценти
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

Анотація: дане дослідження здійснюється у галузі антропологічного поля культури, акцентуючись на художніх та політичних практиках акціонізму як особливому прояві суб'єктності індивіда. Філософія дії та інтерсуб'єктивізм розглядають людину як сингулярного агента, що живе в перформативному просторі взаємодії. Тому метою даної статті є аналіз різноманітних акціоністських практик заради закономірного обґрунтування перформативної парадигми в сучасній філософії, а також характерного для неї нового концепту тіла й феномену агентності.

Ключові слова: перформативність, акт, акціонізм, тіло, агент, інтерсуб'єктивізм. ситуаціонізм.

Вступ. Перформативні акції політичної волі, громадянської активності та боротьби за свої права демонструють оптимальний спосіб самовизначення людини у світі когнітивного капіталізму. Перформативний акціонізм стає актуальною тактикою самореалізації індивіда у мистецтві, політиці, правовій та господарській діяльності, постаючи натуральною компенсацією його онлайн-існування в цих сферах.

Тіло людини набуває безліч значень та функцій: від біологічного ресурсу до семіотичного засобу, художнього інструменту, комерційного підприємства, правового суб'єкта та, нарешті, політичної сили у відносинах з державною владою. Популярність концепту тіла пояснюється тим, що поняття

перформативної суб'єктності, агентного реалізму та прекарності прийшли на зміну дискурсу про суб'єкта комунікації та про герменевтику нарратива, так само як візуальна культура прийшла на зміну комунікативно-семіотичній культурі. Символ неоліберально-трансгуманістичної епохи метамодерну – вже не мова і діалог, а тіло й акт.

У свою чергу, обумовлена цифровізацією та карантинними заходами тенденція усунення тіла із соціальних, трудових, освітніх, правових, політичних та комерційних процесів обертається бурхливим зростанням числа прекаріїв – уразливих, ущемлених у своїх правах та можливостях агентів ринкової спільноти. Прекарії позбавлені соціальних гарантій здоров'я, безпеки, добробуту та забезпеченої старості для свого тіла з боку держави, а тому змушені самостійно створювати різноманітні спонтанні альянси (ситуативні, функціональні, галузеві, комерційні та інші) з метою правової та професійної самореалізації, та заради уникнення своєї соціальної смерті, яка не оплакується. Тому перформанс, чи перформативний акт, стає основним місцем тілесної комунікації в середовищі прекаріату.

Для розробки актуальної моделі інтерсуб'єктивізму правових тіл у парадигмі метамодерну сьогодні має сенс звертатися до двох векторів досліджень, а саме до критики акціонізму та до кримінально-процесуального права. Так, різні історичні практики художнього та політичного акціонізму докладно аналізуються у роботах художника та художнього критика П. Мітенка [1]. Він зазначає виразний дух європейського кінізму в традиціях активістів новітньої епохи, а також дійсно онтологічну роль тіла у правових акціях.

Досвід радикального мистецтва, у тому числі на політичних просторах, глибоко вивчений та використаний у науковій діяльності французького ситуаціоніста 60-х років Г. Дебора [2], який увів у філософський дискурс поняття «суспільство спектаклю», а також у творчості американського філософа Дж. Батлер [3], що розробила концепцію політичного

перформативного акціонізму на прикладах зборів та маніфестацій прекарних тіл.

Філософія дії, в основі якої лежать принципи динамізму, процесуальності, тілесності, перформативності, теорія інтерактивного пізнання та інтерсуб'єктивної рефлексії, розглядає акціонізм як одне з найактуальніших явищ сучасності. Саме в рамках філософії дії набув свого розвитку енактивізм, прогресивні ідеї якого обґрунтовують епістемологічний аспект тілесного акціонізму. Одним із тих, хто розвиває цей напрямок сьогодні є чеський філософ Дж. Дірксенс [4].

Концептуальність людського тіла у суспільному просторі інтерсуб'єктивного існування закономірно розкривається при зверненні до екзистенціалістського досвіду М. Бахтіна у його фундаментальному аналізі матеріально-тілесного начала у гротескному реалізмі Ренесансу та сміховій європейській культурі загалом [5].

Про значення тіл у перформативному інтерсуб'єктивізмі також йдеться у дослідженні європейських авторів Е. Матоззі та Л. Паролін, де вони обґрунтовують герменевтичне посередництво тіл/речей, виводячи концепцію «тіл, що транслують тіла» [6].

Результати та обговорення. Поняття «акціонізм», що походить від латинського *action* (дія, діяльність, боротьба), у даному філософському контексті використовується в найширшому своєму значенні – як узагальнююче найменування різноманітних форм індивідуальної чи групової соціальної активності: пікет, маніфестація, страйк, мітинг, демонстрація, флешмоб, хепенінг, перформанс та інші. Акціонізм – від форм авангардного мистецтва до політичного ситуаціонізму – це завжди провокація події, радикальна демонстрація дії часто з елементами кітчю. Акціонізм стирає межу між творчістю, симуляцією, акторством та грубою дійсністю, банальністю реального життя, тому його заходи часто анархічні, зухвалі та супроводжуються ареалом деструктивності. Саме цьому художній критик, дослідник акціонізму та активний учасник московського акціонізму 90-х років

П. Мітенко [2], вслід за М. Фуко [7], розцінює сучасний європейський акціонізм як продовження традиції античного кінізму.

П. Мітенко розглядає діяльність Ситуаціоністського інтернаціоналу 1968 року (студентська революція у Франції) у загальноєвропейському контексті кінізму, яким просякнуті західні культура й політика, зокрема, всі європейські практики активізму. На думку автора, акції культурної революції 1968-го поєднували у собі й мистецькі, і політичні, і етичні елементи. Кінізм завжди відрізнявся критикою культури. Він виставляв напоказ те, що витіснялося з культури як щось ганебне та негідне, викриваючи лицемірство культурної сфери [1].

Акції будь-якого характеру – це публічні дії спільнот однодумців, які ставлять своїм завданням висловити певну позицію, привернути увагу тут і зараз. Найчастіше не маючи стратегічної мети, вони поодинокі, не систематичні та розрізнені, орієнтовані на загальну участь випадкових людей, організацію моменту, що безпосередньо переживається. В акції важлива злободенність ідеї, миттєвість, доступність, ефектність, незакінченість процесу та можливість для свідків взяти в ній участь. Люди збираються в якомусь просторі, й відбувається *подія*, яка створює щось нове між ними. У той же час, ця активність, як і будь-яке мистецтво, невіддільне від контексту, смислового поля, тобто гострої *ситуації*, яка породила цей порив. Прикладом можуть бути німі перформанси з виставленням пар дитячого взуття або розсаджуванням іграшок за кількістю дітей, які загинули за час війни в Україні. Мистецтво відносин між людьми, участь їх у політичному, естетичному, правовому процесі, критичний аналіз суспільства, культури, дійсності – ось те, чого прагнуть будь-які активістські практики. У цьому сенсі акціонізм часто називають практикою без теорії.

Поняття «радикальний художник» і «радикальний політик» багато в чому тотожні, принаймні досить інтегровані. Акціоністське мистецтво вже саме по собі політично, оскільки завжди протестно, критично, парадоксально, перебуває на межі кінчу. Руйнуючи традиційні стереотипи естетики та моралі, воно автоматично критикує соціальні норми, правові стандарти, ієрархію

суспільних цінностей, презумпцію влади. Тому художні техніки хепенінгу та перформансу часто обираються як найбільш оптимальна форма політичних волевиявлень. При цьому ключова їх відмінність від банального вандалізму й хуліганства, будь-то підпал покришок чи опудал чиновників, руйнування пам'ятників або костюмовані інсценування люстрацій, полягає в їхній метафоричності.

Перформанс висловлює спонукання до свободи в жесті, вчинку людини, колективному життєвому експерименті, поєднуючи їх із тим вивільненим бажанням і почуттям, яке можливо лише завдяки грі. Ми всі починаємо «грати», коли опиняємось у центрі уваги інших. Пряма публічна дія тут не опосередкована інституційними ланками соціальної структури. Акція є полемічним спільним місцем, явищем, що належить тканині безпосередніх і неформалізованих відносин. Орієнтуючись на динаміку безпосередніх живих зв'язків, акція стихійно намагає єдність поглядів та відчуттів анонімних учасників. Вона безцеремонно втручається у звичайний стан речей і справ. Привертаючи увагу багатьох, акція стає предметом загального обговорення, через це привласнюючись різними силами громадськості, держави, медіа, судами, поліцією, що з'єднуються з нею у своїй інтерпретації. Вона вимагає зайняти по відношенню до неї певну позицію, не залишає байдужих. Торкаючись інтересів різних сил, акція змушує їх виявити себе в емоціях, почуттях, діях, висловлюваннях, чим провокує наслідки, які часто не можна передбачити.

Уявна вакханалія акціонізму є чесна боротьба людини за її природне право на самовираження, на довільну ідентичність, на повноцінне життя. Так, 17 травня, у Міжнародний день боротьби з гомофобією, з 2017 року у Харкові щороку проводяться перформанси на підтримку *видимості* та *захищеності* ЛГБТ-спільноти. Перформансери висловлюються: люди бояться того, чого не бачили, наше завдання зробити квір-спільноту з її проблемами видимою. Влітку 2017 року в Севастополі багато пересічних та популярних людей зібрало перформанс на підтримку журналістів – жертв політичних репресій в

окупованому Криму. 5 липня 2018 року у Москві пройшов масовий перформанс на підтримку жінок – жертв домашнього насильства. Навесні 2022 року Європа спалахнула відвертими, зухвалими, бутафорськи кривавими, німими видовищами політичних перформансів на підтримку народу України. І усе це акції присутності на захист тіла абстрактного агента та його права бути видимим.

Тим не менш, акція завжди містить напруженість між правом та безправ'ям, волею та обов'язком, ініціативою та покорою. Вчинки акціоністів ставлять під питання чинну політику, нормативність та універсальність її інтересів. В свою чергу, їхня відчайдушна активність і колективна воля, що йдуть знизу, по-справжньому реакційні. Акція – це постановочна тактика прориву особистої свободи, воркшоп вільнодумства, зона маніфестування прав людини та трагедії їх неповноцінності. За канонами карнавальної культури, акція вибирає для своїх публічних заяв мову сатири, пародії, німих тіл та речей, гротескні блазні образи. Акціонізм здійснює зміни за безпосередньої участі кожного. Ця максима присутності й участі, а також публічний характер, відрізняють акціоністську політику від політики представництва.

Часто акціоністи обирають саме відкриті політичні простори (площу перед парламентом тощо), тобто такі, де влада стверджує себе безпосередньо. Так, завдяки радикалізму своїх форм, акціонізм завжди демонструє свідому громадянсько-правову насиченість та гарантує небайдужість глядачів. Недарма він набув особливої популярності серед опозиційних громадських об'єднань та енциклопедично визначається як тактика екстремістсько орієнтованих соціальних груп. Ситуативна тактика акціонізму також сприятливо реалізується у сфері реклами та бізнесу – у вигляді івент-проектів у подійному маркетингу. Такі масштабні громадські заходи як івенти просування інтересів компанії спрямовані на маніпулювання думкою цільової аудиторії, а тому також припускають співучасть гостей і запрошених, відкритість, доступність, екшен.

Проте більшість теоретиків схильні характеризувати акціонізм як насправді революційну тактику опору традиції та владі, форму боротьби людини за свої права. Одним з них є Г. Дебор – учасник французького ситуаціонізму 60-х, який ввів характеристику соціуму як «спектаклю», що означає «суспільство споживання», відчужене від виробництва і паралізоване видовищем, що розгортається перед ним [2]. І хоча діяльність Ситуаційного інтернаціоналу (1957–1972 рр.) свого часу не призвела до створення єдиної централізованої організації, все ж вона ознаменувалася протестною активністю ланцюгів солідарності та молодіжних альянсів, здатних протиставити владі себе та свої вимоги, що отримало назву «акціоністської революції» [1].

Подібно до революційної агітації, акціонізм також декларує свій задум, проте для нього *дія* важливіша за *слово* (закликів, гасел, листівок, маніфестів). Агітація доносить свої ідеї через наратив, причому в жертву цим ідеям приносяться життя самих революціонерів. Для акціоністів все починається з тіла, його потреб, його можливостей, що вони нескінченно відчують, відкриваючи нові обрії чуттєвості, думки, діяльності. Політичною в акції є не сама декларація, а колективна інтенціональність, трансгресивна дія в громадському просторі. За словами Дж. Батлер [3], акціонізм руйнує «театр легітимності», який накладається на публічний простір владою, тобто позбавляє людей ілюзії визнання та виправдання влади. Він порушує функціонування цього «театру», звільняючи простір для вільної дії, для прав людини.

В процесі реалізації свободи людина обирає між можливими діями. Змістом вибору є численні та різноманітні прагнення. Кожен вибір вже передбачає свободу дії, тобто здатність робити те, що ми вибираємо, важливе значення для вибору мають знання можливостей, що обираються [8, с. 28]. Ці очевидні міркування про свободу вводять наш науковий дискурс у горизонт філософії дії, яка не мислима сьогодні без актуальних концепцій тіла, енактивізму, аутопоезису та теорії інтерактивного пізнання.

Подібно до цього, Х. Арендт [9] стверджувала, що свободи не існує поза дією, поза її втіленням, поза матеріальною історією. М. Бахтін [5], у свою чергу, також розрізняв свободу формальну (як потенційне право), свободу фактичну (дійсну можливість здійснити це право) та свободу реальну (реалізовану в дійсності), або «карнавальну свободу», що виникла із народної сміхової культури європейського середньовіччя. У гротескному реалізмі Ренесансу М. Бахтін бачив обґрунтування «матеріально-тілесного начала життя», гротескную, натуралістичную та вульгаризовану концепцію тіла та його вивільнення через сміх [5].

Повертаючись до теми філософії дії, відзначимо енактивізм, що виник порівняно недавно, як група теорій свідомості в рамках когнітивної науки; він торкається проблеми складних форм інтерсуб'єктивності, а також активної етики. Згідно енактивізму, пізнання являє собою не відображення у свідомості суб'єкта зовнішнього по відношенню до нього світу, а процес самого формування світу шляхом взаємодії між мозком, тілом і середовищем, а також результат динамічних взаємодій між суб'єктами в їхньому фізичному середовищі. Тобто пізнання – це втілена дія – енактивація – будова світу. Енактивізм дає прочитання світу в наступних характеристиках: динамізм, холізм, процесуалізм, натуралізм, активність тілесного розуму й тіла, що пізнає. Чеський філософ Дж. Дірксенс [4], який стоїть на позиціях енактивізму, заявляє, що ми пізнаємо світ саме тому, що поводимося певним чином у навколишньому середовищі, наприклад, дивимося, торкаємося речей, контактуємо з іншими. Знання за своєю суттю розцінюється як фізичне та втілене, а також як сутнісно соціальне, тобто інші люди впливають на те, як само ми пізнаємо світ, ми вчимося у інших. Ключовим поняттям тут є досвід.

Європейські вчені Е. Матоззі та Л. Паролін [6, с. 10-11] також приділяють величезну увагу соціальній, етичній та епістемологічній ролі досвіду, розвиваючи семіотику тіла та акторно-мережеву теорію у категоріях тіло,

матеріал, артефакт, речовина, середовище, форма, сенсорний вимір технологій та інших. Втілене знання матеріального світу виявляє себе у вигляді артефактів як посередників. Автори пояснюють фактор посередництва тіл/речей у взаємовідносинах та взаєморозумінні за допомогою наочного прикладу з важким брелком на ключах від готельного номеру. Посередництво ваги брелка в цьому випадку переформулює потенційну вимогу або необхідність не забути залишити ключ на столі адміністратора, попри бажання піти з ключем. Справді, коли вага прикріплена до ключів, клієнти, за словами авторів, несвідомо хочуть позбутися її, а не носити в кишені. Вага артефакту здатна здійснити це посередництво: безперервно впливаючи на тіло клієнта, актори впливають один на одного. За допомогою цієї невибагливої ситуації, Е. Матоззі та Л. Паролін наочно описують теоретичну модель «тіл, що транслують тіла» в акторно-мережевій теорії [6, с. 10-11]. Тут семіотика тіла пояснює той факт, що контакти, відносини та взаєморозуміння між тілами часто здійснюються за допомогою артефактів та практик.

Для акціоністів важливими є практики. Начебто слідуючи традиції святково-ярмаркової сміхової культури, практики демонструють екзистенційне коло життя-смерті через гіперболізацію тілесних здібностей та можливостей, а не жертвують своїм тілом заради ідеї, подібно до політичних революціонерів. Розкриваючи пригнічені можливості тіла, акціоністи та перформансери тим самим відкривають у ньому здатність мати ідею. Ідея сама по собі для них нічого не коштує без її тілесного, матеріального, ситуаціоністського публічного втілення [1].

Акціоністи ставлять перед суспільством питання мовою своїх тіл. Смысловий простір акції завжди відкритий для рефлексії. За словами С. Жижека [11], нам не вистачає самої мови, щоб артикулювати нашу несвободу. Наприклад, перформансер Ів Кляйн у роботі «Пустота», або «Вакуум», коли виставковий галерейний простір, пофарбований у білий колір, не містив абсолютно нічого, довів, що фантазія та чутливість самого художника, тобто елементи його внутрішнього нематеріального світу, завдяки

яким народжується мистецтво, самі собою можуть бути арт-об'єктами, включеними в музейний контекст, і вимірюватись в грошовому еквіваленті.

У свою чергу, російська акціоністка Марина Абрамович у перформансі «Оголена зі скелетом», зігріваючи людський скелет теплом свого тіла, закликає до метафізичного людського співчуття на згадку про жертв балканського конфлікту [12]. Відкинувши міметичний акт творчості як атавізм, художники-акціоністи фокусуються на концептах. Ідеї, звичайно, залишилися рупором мистецтва, проте сам об'єкт, що їх доносить, може бути гранично спрощений, вульгаризований, символічний (подібно реді-мейду «Фонтан» Марселя Дюшана). Акціонізм створює лише видимість руйнації та деструкції, прагнучи виявити та винищити те гнильне, що є в людині та суспільстві. Він «лікує» шоковою терапією. Це живе втілення методу деконструкції у спектаклі соціальних тіл.

Не тільки сам акціоніст, перформансер, івентор (суб'єкт мистецтва, політики, бізнесу, права; художник; пікетувальник; протестант), а й навколишня реальність (ситуація, середовище, фон, аудиторія, момент часу) виступає як суб'єкт твору (вистави, акції, пікету), який більше не обмежується артпростором полотна, майстерні, сцени або правовим простором виборчої дільниці, залом суду, палатою представницького органу влади. У акціонізма, як справжнього мистецтва дії, практично немає рубежів: кордонів аудиторії і меж розуміння. Акція містить прямий тілесний *жест*, що провокує скандал і відсилає до безпосереднього переживання конкретного моменту реальності.

Висновок. Активна присутність залучає учасника будь-якої акції до особливого колективного досвіду протистояння, до матеріального дискурсу, де зміст репрезентується у формі дій. Подібність різних видів перформативного акціонізму полягає не лише в єдності їх методів, а й у спільності їхньої мети – *бути побаченим*, бути помітним. Це одне з фундаментальних прав суб'єкта ліберальної демократії після права бути почутим. Позбавившись сутнісної

ідентичності й перетворившись із суб'єкта на *агента*, він просувається у напрямку від мовного дискурсу до візуальної діяльності, від права голосу до *права тіла*, від «бути почутим» до «бути побаченим». Сьогодні акціонізм обраний як форма активності, максимально адекватна агенту неоліберального співтовариства.

Список літератури

1. Митенко П. Большевизм, ситуационизм, акционизм: о становлении революционной ситуации. URL: <https://doxajournal.ru/texts/actionism/> (дата обращения: 15.12.2021).

2. Дебор Г. Э. Общество Спектакля. URL: https://royallib.com/read/debor_gi/obshchestvo_spektaklya.html#0 (дата обращения: 16.06.2021).

3. Батлер Дж. Заметки к перформативной теории собрания. Москва: Ad Marginem Press, 2018. 248 с.

4. Dierckxsens G. Introduction: Ethical Dimensions of Enactive Cognition – Perspectives on Enactivism, Bioethics and Applied Ethics. *Topoi*. 2022. Vol. 40. Issue 5. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11245-021-09787-6> (дата обращения: 21.01.2022).

5. Бахтин М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. Москва: Художественная литература, 1990. 543 с.

6. Mattozzi A., Parolin L. L. Bodies Translating Bodies: Tackling “Aesthetic Practices” from an ANT Perspective. *Science & Technology Studies*. 2021. Vol. 34. № 4. P. 2–29.

7. Фуко М. Мужество истины. Управление собой и другими II. / пер. с франц. А. В. Дьякова. Санкт-Петербург: Наука, 2014. 358 с.

8. Danilyan O. G., Dzeban A. P., Kalinovsky Y. Y., Kalnytskyi E. A., Zhdanenko S. B. Personal Information Rights and Freedoms within the Modern Society. *Informatologia*. 2018. Vol. 1-2(51). P. 24-33.

9. Арндт Х. *Vita Activa*, или О деятельной жизни / пер. с нем. и англ. В. В. Библихина. Санкт-Петербург: Алетейя, 2000. 437 с.

11. Жижек С. Добро пожаловать в пустыню Реального. 2002. URL: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=94947> (дата обращения: 11.01.2022).

12. Глаголева А. Современный перформанс: политический жест и/или социальная критика. 05.01.2015. URL: <http://gonzotronica.blogspot.com/2015/01/blog-post.html> (дата обращения: 13.12.2021).

ECONOMIC SCIENCES

UDC 657.44

VALUE ADDED TAX IN CONDITIONS OF WARTIME

Mironchuk Zoriana Petrivna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professors
Lviv National University of Nature Management
Lviv, Ukraine

Cicka Nadiya Evgenivna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professors
Lviv National University of Nature Management
Lviv, Ukraine

Andrushko Ruslana Petrivna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professors
Lviv National University of Nature Management
Lviv, Ukraine

Annotation: When the war of starting, most national registers ceased to operate. The addition, a number changes in martial law have been adopted to date. This article discusses the conditions and regulations that have been introduced to date for accounting value added tax in enterprises.

Key words: value added tax, accounting, enterprises, martial law, tax invoice.

Introduction. With the start of the war, most national registers ceased to operate. In addition, a number of changes in martial law have been adopted to date. The Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Peculiarities Taxation and Reporting during Martial Law" dated 03.03.2022 № 2118-IX [1].

In this regard, the State Tax Service informs for the period before termination or abolition of martial law in Ukraine taxpayers are released from liability for compliance with the terms of payment taxes and fees, reporting, registration in the

relevant registers of tax invoices (paragraph 69.1 of subsection 10 Section XX "Transitional Provisions" of the Tax Code of Ukraine) [2].

Research results. Under martial law, electronic traffic police services operate with certain restrictions. Due to this, VAT payers do not have the opportunity to register in the Unified Register of Tax Invoices (ERPN) tax invoices (PN) and adjustment calculations (RK) to them [2]. Until the end of martial law in Ukraine, the taxpayer is temporarily released from the statutory liability for compliance with the following deadlines:

- payment of taxes and fees;
- submission of reports;
- registration of tax invoices [3].

For the period of martial law, taxpayer has the right to include in the tax credit the amount of VAT on the basis primary (settlement) documents without registration of the tax invoice. This is due to the fact that the relevant register of tax invoices does not function properly and registration of PN / RK does not take place.

Procedure for registration of PN / RK in the future is also detailed. It is established that within six months after the cessation of martial law and the resumption possibility of registration PN / RK, payers are obliged to ensure the registration of PN / RK, which were postponed for the period wartime. Each payer must then clarify the data on the tax credit basis of registered invoices. Thus, for the period up to February 23, 2022, the formation of a VAT credit is carried out on the basis registered tax invoices. For the period from February 24, 2022 until the end of martial law, tax credit is formed on the basis of primary documents (expense invoices, acts of acceptance-transfer of work performed / services provided, etc.).

After the end of martial law there are 6 months for registration of PN / RK for operations carried out during the war. And the tax credit must be adjusted in accordance with the registered invoices and adjustments. Another innovation concerns the possibility of transition of large enterprises with income of up to 10 billion hryvnias to a single tax. It is noted that the special EP does not provide for accounting and payment of VAT.

Accordingly, this should be taken into account when choosing a simplified taxation system. Regarding the peculiarities of the transition to the rate of 2% of the single tax for VAT payers: The new rate of 2% for single taxpayers of the third group, who use the features of taxation, set paragraph 9 of subsection 8 of section XX "Transitional Provisions" TCU [4].

Those taxpayers of the third group who use the established features taxation are exempt from the obligation to accrue, pay and file VAT tax returns on transactions for the supply goods, works and services, the place of supply of which is located in the customs territory of Ukraine. Therefore, the rate of 2% income involves the inclusion of VAT in the single tax (as in the case of applying the single tax rate of 5% of income). As the single tax regime at the rate of 2% has a limited (temporary) validity period with subsequent automatic renewal of the procedure for calculating VAT, it differs from the "classic" single tax established by paragraph 291.5 of the TCU. Therefore, business entities that choose the third group single tax with a rate of 2% of income and at the time of transition to the simplified taxation system are in the status of a VAT payer, registration VAT payer is not canceled. During martial law for VAT payers who use the features taxation, all transactions for the sale of goods and services, the place of supply which is located in the customs territory of Ukraine, are considered not subject to VAT, tax invoices for such transactions are not .

Conclusions. Thus, after the imposition of martial law, new tax rules were introduced. Reporting deadlines have been postponed. Law №2115 allows taxpayers to submit accounting, financial, accounting, settlement, audit reports and any other documents required to be submitted in accordance with applicable law in documentary or electronic form, within three months after the termination or termination of martial law. the entire period of non-reporting or obligation to submit documents.

Lack of inspections Law № 2115 stipulates that during martial law any inspections are relatively timely and the completeness the submission of any reports or documents a reporting nature (except tax) by the authorized bodies will not be carried out.

List of references

1. VAT in martial law. / Sankam Law Firm, March 17, 2022. - Access mode: <https://law-sankam.com.ua/bloh/pdv-v-umovakh-voiennoho-stanu>.
2. VAT in martial law: clarification from the State Tax Service. / System for Business, March 17, 2022. - Access mode: <https://www.budgetnyk.com.ua/news/10572-pdv-v-umovah-vonnogo-stanu-rozyasnennya-vd-dps>.
3. Everything about VAT during the war - accrual, reporting, payment. / System for Business, March 18, 2022.- Access mode: <https://sys2biz.com.ua/news/vse-pro-pdv-pid-chas-vijny-narahuvannya-zvitnist-splata/>
4. The State Tax Service explained the nuances of the single tax at the rate of 2% for VAT payers. / ACCOUNTANT UA, March 22, 2022.- Access mode: https://buh.ligazakon.net/news/210109_dps-poyasnila-nyuansi-dinogo-podatku-za-stavkoyu-2-dlya-platnikv-pdv.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ ДОВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Білоус Софія Василівна

к.е.н., доцент
Львів, Україна

Розвиток туристичної діяльності в країні є частиною соціально-економічного комплексу, та безпосередньо впливає на такі сектори, як промисловість, торгівля транспорт, сільське господарство та виробництво товарів народного споживання і є одним із перспективних напрямків в формуванні ВВП економіки, саме тому є одним із важливих секторів для відбудови країни після перемоги. Саме наявні туристичні ресурси в Україні та головні об'єкти туристичної інфраструктури створюють необхідність для детального вивчення та аналізу їх стану використання та перспектив в туристичній діяльності. У статті аналізується стан розвитку у довоєнний період, проблеми та перспективи туристичної індустрії України. Предметом дослідження статті є особливості розвитку туризму в країні. Україна має потужний туристичний потенціал, проте має і слабкі сторони в розвитку туризму. Доведено, що Україна може запропонувати конкурентоспроможні туристичні продукти за всіма перспективними туристичними напрямками та має всі можливості успішного виходу на світовий туристичний ринок при умові подолання наявних проблем після перемоги нашої країни.

Ключові слова: динаміка туристичних потоків, туризм, туристична інфраструктура, туристичний ринок, туристичний попит.

Туристичний ринок набуває дедалі більшого значення для розвитку світової економіки. У багатьох державах обслуговування рекреантів стало не лише самостійною галуззю економіки, але й життєво необхідною формою задоволення потреб людини. Національна туристична політика довоєнного періоду здійснювалась в межах загальної національної політики, але

максимально враховувала специфіку туристичної пропозиції та попиту, сучасний і прогнозований рівень розвитку туризму в усіх регіонах і окремих центрах. Основними цілями даної політики було створення конкурентоспроможного туристичного продукту, у якому бережливо використовувалися б привабливі елементи локальної спадщини, та соціально-економічного ефекту від розвитку туризму збільшувався б.

Основними проблемами в розвитку туристичної галузі на сьогоднішній день звичайно, що є війна. У ДАРТ підраховали, скільки держбюджет недоотримав податків від туристичної галузі внаслідок широкомасштабної війни. За перші чотири місяці 2022 р. представники туристичної галузі України сплатили на 18% менше податків, ніж за аналогічний період 2021 року. Загальна кількість платників податків, які займаються туристичною діяльністю, за перші місяці війни в середньому скоротилася на 10%. Також зафіксовано, що кількість юридичних осіб зменшилася на 17%, а фізичних — на 7%» [1]. Проте, ми б хотіли у статті зосередити головну увагу на проблемах, що стояли перед галуззю у довоєнний період, адже вважаємо, що після скорої перемоги саме туризм стане тією галуззю, яка повинна в найкоротші терміни допомогти відновити економіку нашої країни.

Отже, проблемою номер один, на наш погляд, до початку війни була відсутність позитивного іміджу України на світовому ринку. Також великою проблемою для реалізації туристичного продукту та значущим недоліком є відсутність необхідних рекламних заходів, низька поінформованість споживачів. Наступним стримуючим фактором розвитку туризму в країні для залучення інвестицій був недостатній розвиток саме житлово-комунального господарства в районних центрах та селищах. Відсутність каналізаційних мереж та очисних споруд, а також газифікації та опалення в деяких населених пунктах дещо стримують інвесторів від вкладання капіталу в галузі, зокрема й туристичну. З метою визначення основних чинників впливу та формулювання стратегічних напрямків розвитку туристичної галузі України, було проведено SWOT-аналіз (табл. 1). За його результатами можна зробити висновок, що

Україна має всі умови для того, щоб стати потужним туристичним центром для відбудови економіки. Керівництво країни переконане, що туристична галузь може і повинна стати гарним джерелом для наповнень державного бюджету та розвитку територій. Проте водночас, для активізації туризму в країні необхідним є залучення інвестицій в інфраструктуру, відновлення всіх курортів та міст, підтримка та відновлення історичних та культурних пам'яток. Для того, щоб дати туризму шанс для відновлення економіки, на нашу думку, необхідно буде розробити та впровадити ряд рекламних та стимулюючих заходів з метою створення нового іміджу, який би допоміг відкрити для масового рекреанта українські природні рекреаційні ресурси, культуру та етнос народу, що проживає на її просторах.

Таблиця 1

SWOT-аналіз

Сильні сторони (внутрішні)	Слабкі сторони (внутрішні)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Унікальна спадщина, яка несе міжнародну цінність. 2. Наявність потенційно брендированих об'єктів і продуктів. 3. Автентичний регіон Європи 4. Вигідне транспортне розташування (автошляхи та залізничні шляхи). 5. Наявність значної кількості об'єктів і територій заповідного фонду. 6. Власні енергетичні, промислові, будівельні потужності. 7. Досить високий рівень концентрації людського капіталу, наявність наукових ресурсів високого рівня. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька якість комерційних та окремих комунальних та муніципальних послуг. 2. Знищена інфраструктура багатьох регіонів внаслідок Російського вторгнення. 3. Низька активність у сфері туризму, розвитку клієнто-орієнтованого малого та середнього бізнесу. 4. Низький рівень кооперації у сфері послуг. 5. Брак професійних кадрів у системі управління. 6. Неефективний маркетинг у сфері туризму та промоцій.
Можливості (зовнішні)	Загрози (зовнішні)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Доступність сучасних інформаційних технологій та їхній подальший розвиток. 2. Збільшення попиту на туристичні послуги. 3. Подальший розвиток партнерських відносин з містами-побратимами та 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Неналежний стан транспортної інфраструктури країни, низька якість послуг з перевезення. 2. Неможливість фінансування проектів державою через відсутність коштів у бюджеті. 3. Неефективне державне управління

<p>іншими країнами-партнерами.</p> <p>5. Розвиток державно-приватного партнерства.</p> <p>6. Зацікавленість проектами розвитку туризму з боку інших держав.</p> <p>7. Зацікавленість історико-культурною спадщиною з боку української діаспори, та зарубіжних представників інших національних меншин.</p> <p>8. Альтернативні джерела фінансування проектів.</p> <p>9. Співпраця з іншими країнами.</p>	<p>туристичною галуззю в цілому.</p> <p>4. Поглиблення макроекономічних кризових явищ на національному та світовому ринках.</p>
--	---

Зрозуміло, що з метою збільшення обсягів інвестування, кількості робочих місць, надходжень до бюджетів усіх рівнів, зростання якості життя населення необхідно створювати сприятливі умови, які б допомагали в залученні зовнішніх та внутрішніх інвестицій, а також грантів для впровадження інвестиційних та інноваційних проектів, що були б спрямовані на розвиток та покращення туристичної інфраструктури, підтримку середнього та малого підприємництва у сфері туризму і діяльності курортів, забезпечення їх просування, що в свою чергу допомогло б галузі розвиватися в цілому та відновлювати економіку у післявоєнний період.

Література

1. Втрати внаслідок війни: як постарждав туризм. URL: <https://ua.news/ua/potery-v-rezultate-vojny-kak-postradal-turyzm-v-ukrayne/>

УДК 330

**ОБЛІК ВИТРАТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Воронко Роман Михайлович,
д.е.н., професор
Кравець Олександр Васильович
Аспірант

Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна

Анотація

На сучасному етапі на ринку швидкими темпами розвиваються інформаційні технології, стратегічного значення надається питанню розвитку системи управління логістичної діяльності підприємств, яка має безпосередній вплив на їх витрати та підвищення рівня конкурентоздатності на ринку. Логістичні методи розв'язання господарських проблем використовують і розвивають досить відомі механізми та підходи загальної теорії управління діяльністю підприємств. Сьогодні необхідна їхня адаптація до змінних економічних, техніко - технологічних і міжнародних умов. Облік витрат у такій системі дає змогу керівнику підприємства, менеджерам логістичних центрів отримувати достовірну інформацію вчасно та у повному обсязі, що забезпечує прийняття збалансованих управлінських рішень і рух підприємства у напрямку, який відповідає меті та основним його завданням.

Під час дослідження використані такі методи дослідження: індукції та дедукції, групування й узагальнення економічних показників, аналізу і синтезу, аналіз основних положень нормативно - правових актів, статистичних матеріалів та наукових публікацій щодо обліку витрат і управління логістичною діяльністю підприємства, документування фактів господарського життя, оцінки вартості майна підприємства, рахунків бухгалтерського обліку.

Облік логістичної діяльності підприємства повинні здійснювати працівники бухгалтерії або фахівці з вищою логістичною освітою і відповідним практичним досвідом у сфері підприємницької логістики.

Ключові слова: витрати, логістична діяльність, аналіз, бізнес-процеси, інформаційне забезпечення, управління, облік витрат.

В логістичній діяльності підприємства важливу роль відіграють певні сегменти управління, серед яких облік логістичних витрат. Облік логістичних витрат дає інформацію про об'єкт, місце виникнення та величину таких витрат, а також про розмір відхилення від планових і нормативних логістичних витрат. Йдеться про фінансовий і управлінський облік логістичних витрат, а також про податкові розрахунки, які прямо чи опосередковано стосуються цих витрат.

Проведення аналізу логістичних витрат було зумовлене нестабільністю економічного становища західних країн у середині минулого століття, що стало причиною зниження прибутку компаній. Спочатку до таких витрат відносили сукупність витрат на операції з переміщення товарів. Потім спектр логістичних витрат розширився і, крім витрат на переміщення готової продукції, до нього почали включати зберігання запасів, виготовлення упаковки.

Проблемам обліку витрат у системі управління логістичною діяльністю підприємства приділили увагу у своїх дослідженнях Богач А. [1], Завитій О. [2], Завгородній А. [3], Задорожний З. [4], Клевець Я. [5], Крикавський Є. [6], Медвідь Л. Г. [7]. Згадані науковці зробили вагомий внесок у розвиток досліджуваних проблем, однак багато конкретних проблем обліку логістичних витрат залишається в Україні невирішеною. Дані проблеми окреслені в основному матеріалі нашого дослідження і зроблена спроба визначити шляхи розв'язання деяких з них.

Логістична діяльність будь-якого підприємства спрямовується на оптимізацію матеріальних, фінансових та інформаційних потоків що давали б змогу своєчасно і якісно виконувати основні завдання економічної діяльності підприємства, а також сприяли б мінімізації витрат підприємства, яке значно

змогло б посилювати свої конкурентні переваги над іншими, подібними до нього на ринку, підприємствами.

В логістичній діяльності підприємства важливу роль відіграють певні сегменти управління, серед яких облік логістичних витрат. Облік логістичних витрат надає інформацію про об'єкт, місце виникнення та величину витрат, а також про розмір відхилення від планових або нормативних логістичних витрат. Таким чином йдеться про фінансовий і управлінський облік логістичних витрат, а також про податкові розрахунки, які прямо чи опосередковано стосуються цих витрат.

В процес дослідження увійшли такі проблеми: проблема розроблення українськими науковцями і практиками методичних рекомендацій з ведення обліку логістичних витрат в Україні; проблема документального забезпечення належного виконання логістичних операцій, функціональних фаз, процесів, систем та автоматизованої звітності; проблема суті та місця логістичних витрат у загальних витратах підприємства із врахуванням обсягу і специфіки його логістичної діяльності; проблема складу і класифікації логістичних витрат; оптимізація таких витрат для різних видів економічної діяльності й економічних процесів; проблема чіткого відокремлення логістичних витрат від інших витрат підприємства.

Пропонуємо наступний підхід до обліку логістичних витрат:

– логістичні витрати слід чітко розподілити за видами господарської діяльності підприємства: виробнича, адміністративна, збутова. Залежно від того, з яким видом діяльності пов'язані логістичні витрати, до такого бухгалтерського рахунку та виду діяльності їх слід відносити;

– логістичні витрати необхідно співвідносити з об'єктом обліку, який спричинив їх виникнення. Для цього необхідно вести аналітичний пооб'єктний облік логістичних витрат (за центрами відповідальності);

– з метою планування, обліку і контролінгу витрат необхідно їх розділити на прямі та непрямі.

До прямих витрат слід віднести витрати на логістику, пов'язані з окремим об'єктом обліку. Таким чином накладні витрати відносяться до кількох об'єктів на підприємстві. Всі витрати поділяються на змінні та постійні. Змінні витрати, як правило, є прямими, безпосередньо пов'язаними з об'єктом обліку. Постійні витрати потрібно також розподілити на прямі і непрямі. Непрямі постійні витрати не залежать від обсягу наданих логістичних послуг. Вони відноситимуться до витрат періоду і відшкодовуватимуться за рахунок маржинального прибутку підприємства. Прямі логістичні витрати, пов'язані з виробничою діяльністю підприємства, включатимуться до собівартості виробленої продукції.

Відповідно запропонований підхід дозволяє підприємству прийняти обгрунтоване рішення про доцільність інших витрат на логістику, співвідносячи їх з відповідним об'єктом обліку. Запланована сума витрат на логістику є більш близькою до реальної, оскільки визначається за статтями витрат у прогнозних цінах. Фахівець з обліку має може здійснювати моніторинг фактичної суми логістичних витрат, порівнюючи її із запланованою, на основі даних фінансового обліку.

Задоволення інтересів клієнтів при ринковій конкуренції зумовлює відповідну реакцію на умови підприємств - виробників та постачальників продукції. Отже, як результат відбулося підвищення якості обслуговування, скорочення часу виконання замовлень і обов'язкове дотримання узгодженого графіку постачання. Відповідно фактор часу поряд з ціною та якістю продукції став визначати успіх функціонування підприємства на сучасному ринку. Ускладнення проблем реалізації при одночасному посиленні вимог до якості процесу розподілу викликало зміну у стосунках між підприємствами - виробниками та постачальниками сировини і матеріалів. Таким чином утворилася складна система зв'язків між різними суб'єктами ринку, що зумовило модифікацію існуючих моделей організації у сфері обігу.

Подальші розвідки з обліку витрат у системі управління логістичною діяльністю підприємства необхідно спрямувати на їх деталізацію за видами підприємств, галузями економіки, сферами і центрами логістичної діяльності.

Доцільно звернути увагу на узгодження термінології та документування логістичної діяльності різних підприємств виробничої і невиробничої сфери; ведення синтетичного й аналітичного обліку логістичних витрат, доходів та втрат в умовах його автоматизації; міжнародний досвід управління логістичною діяльністю підприємств.

Результати дослідження показали, що підхід до формування логістичних витрат дозволяє здійснювати моніторинг фактичних витрат на базі даних фінансового обліку, що надає можливість здійснювати своєчасне управління витратами. Згідно із запропонованим порядком формування логістичних витрат, керівник (власник) підприємства має можливість визначити економічно обґрунтовано потребу в коштах для фінансування певного виду витрат на логістику.

Проблема виділення логістичних витрат зі складу загальних витрат підприємства сьогодні існує; також немає однозначно обґрунтованої кількості видів та класифікаційних ознак логістичних витрат у діяльності підприємства. Основне завдання, яке в першу чергу повинно ставити перед собою підприємство, – це розподіл витрат для різних потреб, тому що витрати є одним із критеріїв визначення ефективності діяльності підприємства. За результатами дослідження виділено чотири підходи до класифікації витрат: для потреб виробництва, для потреб обліку та визначення собівартості, для потреб управління, для визначення ефективності логістичної діяльності підприємства. На основі проведеного аналізу підходів до класифікації витрат та логістичних витрат представлено вдосконалений склад логістичних витрат у розрізі класифікаційних ознак. Виокремлення даних класифікаційних ознак та видів логістичних витрат дасть можливість підприємству отримувати більш точну інформацію про логістичні витрати, що дасть змогу не лише точніше визначати їх розмір, а й прогнозувати їхні розміри на майбутнє та вплине на формування

системи управління витратами. Перспективу подальших досліджень можна розглядати у розрізі формування моделі управління логістичними витратами як критерію ефективності логістичної системи підприємства.

Список літератури

1. Богач А. Г. Управлінський облік і аналіз операцій логістичних систем у промисловому виробництві: автореф. дис. канд. екон. наук.; спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Тернопіль, 2006. 20 с.
2. Завитій О., Дідоренко Т., Кондюк Л. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. № 1-2. с. 49-73.
3. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Львівська політехніка, 2005. 714 с.
4. Задорожний З., Грицишин А. Логістичні витрати та їх класифікація. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. Вип. 2. с. 109-117.
5. Клевець Я. В. Оптимізація логістичних витрат на виробничому підприємстві. Актуальні проблеми економіки та управління. 2018. № 12.
6. Крикавський Є. Логістичне управління. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2; редкол.:С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ: Академія, 2001. с. 207-208.
7. Медвідь Л. Г., Медвідь А. В. Організаційно-методичне забезпечення обліку логістичних витрат. Підприємництво і торгівля. 2016. Вип. 20. с. 53-63.

**SMART-УРБАНІСТИКА НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО
ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ: УПРАВЛІНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ**

Карпінський Борис Андрійович,

д.е.н., професор

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

Карпінська Олена Борисівна,

кандидат юридичних наук, адвокат

Львівський національний університет імені Івана Франка

Пфістер Дмитро Генріхович,

провідний спеціаліст

Львівська міська рада

Анотація. У дослідженні розглянуто й деталізовано сутнісне наповнення smart-урбаністики на засадничих положеннях державотворчого патріотизму нації, під якою розуміється специфічне відгалуження урбаністики як науки про формування й розвиток розумних міст. Тобто міст де на всіх рівнях їхнього соціально-економічного розвитку цілеспрямовано проводяться заходи із визначення напрямів інформаційного життєзабезпечення з конкретизованим ухилом на активізацію домінант державотворчого патріотизму нації та активно впроваджуються з цією метою інформаційні технології, формуючи збалансований простір smart-інфраструктури через врахування потреб й мотивів жителів та виховання законослухняних громадян.

Ключові слова: smart-урбаністика, державотворчий патріотизм нації, управління, smart-інфраструктура, формування, інформаційні технології, стратегіологічний розвиток, активізація.

Демографічні дослідження вказують, що нині понад 54% населення світу, що становить майже 4 млрд осіб, проживають у містах, хоча, не слід нехтувати й тим, що загальний рівень урбанізації як за континентальним, так і за державним розподілами є досить відмінним. Окрім того, доведено, що місто на

кожному етапі історичного розвитку займає все вищу сходинку в системі соціально-економічних досягнень людства, а у даний час означене додатково посилюється через тенденцію на формування його smart-інфраструктури. Властиво, в теперішній час міста виступають вираженим стратегіологічним комунікаційним вузлом, діяльність якого активно формується та забезпечується розвитком інформаційних технологій. У цьому контексті, на думку провідних експертів, тренд урбанізаційних процесів набиратиме подальшого нарощування, оскільки протягом наступних декількох десятиліть сумарна чисельність міського населення зросте ще на 50% (до 6 мільярдів осіб, тобто до 2/3 населення планети житиме в містах), насамперед в міських агломераціях.

Зазначимо, що нині міські агломерації (тобто крупні міста, що поступово втягують в свій оборот інфраструктуру менших міст, які орієнтовані на місто (чи кілька великих міст) і така узагальнена інфраструктурна мережа великого та менших міст стає найбільшим виробником валового внутрішнього продукту, характеризується переважними ринками збуту та стрімко розростається в них) активно формуються на різних континентах. Стратегіологічно процеси демографічних зрушень потребують прийняття зважених управлінських смарт-рішень у розвитку інфраструктури міських агломерацій, адже адекватно зі нарощуванням кількості людей в них будуть зростати й певні негативні наслідки, зокрема через зростаючий рівень забруднення довкілля до якого додається підйом рівня світового океану через прояв росту середньорічної температури. Проте, втілюючи смарт-рішення та цілеспрямовано керуючись інноваційними методами управління містами з позиції цивілізованої урбанізації можливо дотриматись необхідних критеріїв концепції сталого розвитку й парадигми державотворчого патріотизму нації, забезпечуючи тим й відповідний до сучасних вимог рівень життя населення в міських агломераціях [1–10].

Окрім того, зростаюча потреба у забезпеченні конкурентоспроможності вітчизняної продукції, активізації використання сучасних технологій та розширення в структурі національного господарства частки наукоємних

виробництв вищих технологічних укладів вимагає й наявності патріотично налаштованої, високоосвіченої і висококваліфікованої робочої сили, а також постійного та всебічного поліпшення її якісних характеристик. Останнє додатково актуалізує та посилює орієнтаційну спрямованість щодо виховання і формування державотворчого патріотизму нації (ДТПН), зміцнення її духовно-моральних якостей в умовах становлення як елементів збалансованого інформаційного суспільства, так і стратегіологічних завдань smart-урбаністики.

Зазначимо, що *державотворчий патріотизм нації* – це все, що народ загалом та кожен громадянин зокрема роблять в інтересах творення незалежної, суверенної, цивілізованої держави [2, с. 30–35, 450].

За своєю природою ДТПН і в контексті smart-урбаністики можливо оцінювати на основі використання двох підходів: *якісного* (табл. 1) та *кількісного*.

Таблиця 1

Базова якісна (індикаторна) характеристика державотворчого патріотизму нації в контексті активізації smart-урбаністики

Індикаторна характеристика та її сутність	Оцінювальні параметри (прояв, забезпечення)
1	2
Українська мова як індикатор суверенності, дієвості і міцності переконань громадян у системі формування єдиної нації та сучасного державотворення	Мова (літературна, професійна, словники, діалекти, поєднання з іншими мовами, суржик, місце в світі, багатство слів, образність, мелодійність, поезія, проза, а також – відділи в наукових інститутах та кафедри в закладах освіти)
Відображення українського вільнодумства і національного патріотизму у народній пісенній творчості	Пісні (народність, виконавці, аранжування, відчуття рідного – душа, дитинство – поле, чужина – «Повій вітре на Україну...»), село на декілька частин і співи, а також – відділи в наукових інститутах та кафедри в закладах освіти)
Танцювальний фольклор як чинник української традиційно-побутової культури та збереження генетичної національної спорідненості	Танці (гопак, тропак, стиль, виконавці, ансамблі, хореографи, кафедри в закладах освіти)
Формування підвалин українського світосприйняття та національної єдності через музичні твори	Музика (автори пісень, композитори, гурти, колективи, виконавці, кафедри в закладах освіти)
Особливості прояву мелодійності і національної згуртованості в українських музичних інструментах	Музичні інструменти (бандура, кобза, трембіта, домбра, литавра, дрімба; майстри інструментів; матеріал – дерево, метал, покриття; фабричні інструменти; кафедри навчальних закладів та їх

	роль)
Оспівування національної єдності та патріотизму в українських народних казках	Казки (казкові герої, міфологія, виховне спрямування)
Віночки в системі ідентифікації національного патріотизму та державотворення	Віночки (традиції, місцевість, відчуття свого)
Харчування як ідентифікаційна характеристика способу життя патріотично налаштованої нації та її прагнення до державотворення	Харчування (борщ, сало, свинина, жирність; мак, петрушка, кріп, цибуля, часник, гарбуз, картопля, буряк, морква; оповідки, гумор; святковий та повсякденний столи – минуле, нині; кишка, салтисони, холодець, ковбаса, куліш, мамалига, мачанка, деруни; наливки; випічка – хліб, струдель; а також – відділи в наукових інститутах та кафедри в закладах освіти)
Одяг як характерний елемент відображення національного патріотизму в системі державотворчих процесів	Одяг (штани, каптани, головні убори, костюми, нічні сорочки, пояси, взуття, відділи та кафедри)
Формування і прояв духовної культури народу та державотворчого патріотизму нації через національну вишивку	Вишивка (традиційна, місцева, сучасні погляди, захисти дисертацій, кафедри в закладах освіти)
Проживання як основа національного патріотизму та можливостей зародження державотворення	Проживання (урбанізація, плани міст, давнина, інфраструктура – стан та потреби, кафедри в закладах освіти)
Етнотрадиції в системі відображення національного патріотизму та становлення ідеології державотворення	Етнотрадиції (гончарство, покриття, свистульки, шаблі, булави, тарелі, вази, дитячі іграшки, полотно, відділи в наукових інститутах та кафедри в закладах освіти)
Прояв національної мистецької духовності та української ідентичності у художньому ткацтві	Ткацтво (килими, рядна, доріжки, пов'язки)
Різьблення як фактор збереження національної самобутності та прикладної майстерності української нації	Різьблення (тарелі, звірі, люди, інструменти, дитячі іграшки)
Традиції в системі національного державотворення та кристалізації національного патріотизму	Традиції (весільні, ритуальні, обрядові, святкові)
Релігія в системі кристалізації національного державотворення та відображення національного патріотизму	Релігія (язичництво, християнство, поєднання релігійних обрядів – зелені свята, щедрівки, колядки, місцеві відмінності, відьми, мольфари, чаклунство)
Становлення і розвиток національної архітектурної і інфраструктурної культури як візуального фактора патріотизму	Будівництво (архітектура великих споруд – церкви, собори; хати, печі; клумби – мальви, лілії, соняшники, півонія, троянди, айстри, тюльпани, хризантеми, рута-м'ята, барвінок; дерева – бузок; верба, тополя, липа, дуб, граб, береза, ліщина, осика, вільха, ялина; традиційні садові зелені насадження –

	калина, горіх, яблуня, вишня, черешня, слива, груша, смородина, агрус, шипшина, виноград; зодчі, а також відділи в наукових інститутах та кафедри в закладах освіти)
Спілкування як комунікативний засіб формування системи національного державотворення та відображення національного патріотизму	Спілкування (прагнення знайти порозуміння, компромісність)
Ментальна ідентифікація українства і її роль у кристалізації національного державотворення та відображення патріотичного духу	Менталітет (господарність, хазяйновитість, щирість, гідність, сором'язливість, скромність, простота, доброта, наївність, відвертість, злагожденість, добродушність, намагання дещо прикрасити стан речей, анархічність – вільнодумство, одна посада – два гетьмани, хитрість, моя хата з краю, мирність, заздрість)
Мистецтво як духовний важіль у кристалізації чуттєвості національного патріотизму та його орієнтованість на державотворення	Художнє (кераміка, мозаїка, скульптура, картини, а також відділи в наукових інститутах та кафедри в закладах освіти)
Інтелектуальна власність та її захист як фактор інтелектуальної здатності нації до закріплення власних інноваційних цінностей і забезпечення виробничої конкурентоспроможності у системі кристалізації національного патріотизму та державотворення в глобалізованому середовищі.	Патенти (недостатня активність, утікання за межі, фінансування – не вистачає на підтримування, захист інтелектуальної власності).

Джерело: запропоновано авторами.

Якісний підхід знайшов широке поширення через простоту свого відображення та й того, що лише поговорити (без матеріальних наслідків) про державу й патріотизм всі готові.

Водночас, **кількісний підхід** раніше не розглядався (включаючи й проблематику smart-урбаністики), оскільки не було запропоновано зрозумілих й переконливих кількісних критеріїв такого оцінювання державотворчості, та й науковці (практики) зупинялись більше на якісних параметрах.

Властиво, із наукових досліджень випливає висновок, що *податки є кількісним вимірником фактичного державотворчого патріотизму нації щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави* [2, с. 33].

Підкреслимо, що термін кристалізації державотворчого патріотизму нації у формі ідентифікаційних характеристик (якісна домінанта) може тривати століття, а то й тисячоліття. Водночас, його безпосередня реалізація вже у формі прояву податкової домінанти (податкових поступлень) настає в конкретному році, тобто термін віддачі триває визначений (бюджетний) рік (рис. 1).

Рис. 1. Взаємозв'язок та спрямованість якісної і кількісної домінант державотворчого патріотизму нації й smart-урбаністики на формування бюджету

Джерело: власна розробка.

У загальному випадку, формування і реалізація даного патріотизму з врахуванням як тенденцій у складових (відтворення та змінність результатів), так і часових інтервалів схематично можна зобразити у вигляді труби змінного перерізу, де складові трансформуються у реальні бюджетні поступлення.

Можливо стверджувати, що в оптимальному випадку у системі smart-урбаністики ідентифікаційні характеристики державотворчого патріотизму нації, які формують якісну складову (ЯС) повністю перетворюються в кількісну домінанту (КД), тобто:

$$ЯС = КД.$$

Підкреслимо, що в реальності у системі smart-урбаністики більше справджується варіант:

$$ЯС \leq КД.$$

Узагальнюючи наведене зазначимо: під smart-урбаністикою на засадничих положеннях державотворчого патріотизму нації розуміється специфічне відгалуження урбаністики як науки про формування й розвиток розумних міст, тобто міст де на всіх рівнях їхнього соціально-економічного розвитку цілеспрямовано проводяться заходи із визначення напрямів інформаційного життєзабезпечення з конкретизованим ухилом на активізацію доміант державотворчого патріотизму нації та активно впроваджуються з цією метою інформаційні технології, формуючи збалансований простір smart-інфраструктури через врахування потреб й мотивів жителів та виховання законослухняних громадян.

За своєю стратегіологічною орієнтованістю управлінська концепція щодо життєдіяльності міста у контексті формування smart-урбаністики включає як ідею, так і певну парадигму його розвитку. Властиво означена ідея ілюструє стратегіологічне бачення розвитку міста, його перспективу. Об'єктивно, що сучасне управління містом передбачає створення стратегіологічних засад його розвитку на засадничих положеннях ДТПН. Виходячи з них, реалізація ідеї розвитку втілюється ще на етапі розробки програми міської стратегії, де визначаються конкретні стратегічні та операційні цілі, їх завдання та відповідні проекти, що будуть реалізовані в інтересах містян та забезпечення парадигми ДТПН. Фактична ж реалізація таких стратегічних цілей забезпечує збалансований та комплексний розвиток міста, описує його візію й перспективний напрямок, куди міській агломерації доцільно рухатись, виходячи з ідеології формування smart-урбаністики. Так, на стадії оперативного (або поточного) управління провадиться безпосереднє управління певною конкретною сферою діяльності у межах міської агломерації з врахуванням практики ДТПН. Властиво на цьому етапі відбувається безпосереднє управління певними видами діяльності міста, тобто цілі оперативного управління стають реальною умовою функціонування міської агломерації на принципах формування smart-інфраструктури [2, с. 360; 5; 7; 9].

Загалом, сучасна інноваційна політика міського управління через формування засад ДТПН та систему smart-урбаністики базується на дієвому поєднанні пошуку вирішення під час стратегічного та просторового планування ключових челенджів (челендж – це імпульсний виклик, подолання життєвих перешкод), які безпосередньо в конкретний часовий проміжок впливають на: містян; інфраструктуру; безпеку; економіку та стан навколишнього середовища; концепції партнерських відносин «громадяни – влада», орієнтованих на розвиток публічних інституцій та ефективної їхньої взаємодії з місцевими жителями [10].

Системно механізм для ефективного та комплексного управління міською агломерацією в сучасних умовах органічно складається з окремих узагальнених складових спрямованих як на формування smart-урбаністики, так і засади ДТПН (табл. 2).

Таблиця 2

Базові складові механізму управління smart-урбаністикою та формуванням державотворчого патріотизму нації у мешканців

Назва складової	Визначення
Стратегія соціально-економічного розвитку міста	метод досягнення цілей, визначених муніципалітетом, спрямованих на розвиток smart-урбаністики, місцевої економічної політики з врахуванням соціальних інтересів жителів та засад ДТПН
Програма розвитку міста	програмний документ, що відображає повну характеристику міської агломерації, який лежить в основі прийняття ключових управлінських рішень як для її функціонування, так і формування стратегіології розвитку та положень ДТПН
Бюджет міста	це спеціальний рахунок, через який відбувається наповнення, формування, перерозподіл та використання міського бюджету (тобто на якому акумулюються фінансові ресурси для забезпечення основних потреб мешканців міста)
Генеральний план міста	містобудівна документація, яка визначає ідейно-принципові питання щодо розвитку smart-інфраструктури, планування, забудови та іншого використання території конкретної агломерації

Джерело: сформовано авторами на основі [6, 8, 10].

Отже, в системі реалізації стратегіологічних засад міського управління з означених позицій пріоритетними цілями повинні бути: задоволення потреб

мешканців, раціональне використання ресурсів громади, ефективне функціонування муніципалітету в інтересах територіального розвитку.

Загалом, система управління міською агломерацією повинна орієнтуватись на досягнення кінцевих цілей управління в контексті задоволення потреб мешканців та підтримання якісного функціонування міського середовища не нехтуючи при цьому завданнями ДТПН. Виходячи з цього, міським агломераціям важливо здійснювати активний пошук й залучення ресурсів з адекватним розвитком управлінських навичок виконавчих служб та здійсненням заходів з підвищення інвестиційного клімату та їхньої інвестиційної привабливості. В контексті означеного, у Львівській міській агломерації вдається підтримувати тенденцію на забезпечення інвестиційної привабливості, зокрема: туристичної галузі через унікальність архітектурно-історичної спадщини; інформаційної сфери із потужною чисельністю висококваліфікованих програмістів, які формують основу smart-урбаністики.

Список літератури

1. Андрієнко А. О. Концепція «розумного міста»: уточнення ключових понять у контексті забезпечення розвитку великого муніципального утворення. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 8. С. 24–34. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/432/432/>

2. Карпінський Б. А. Державотворчий патріотизм нації: податкова домінанта інвестиційного зростання. Монографія. Львів : Колір ПРО, 2018. 480 с. (Серія „Держава і стратегіологія”).

3. Карпінський Б. А., Карп’як А. О. Класифікація і оцінювання результативності функціонування ринку інформаційних технологій в Україні за ціннісним підходом. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 6(8). С. 355–369. URL: [https://mail.ukr.net/attach/get/16546858011076373240/1/%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%206\(8\).pdf](https://mail.ukr.net/attach/get/16546858011076373240/1/%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%206(8).pdf)

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 Київ «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки». URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KP200695.html.

5. Розумне місто. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%BD%D0%B5_%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE.
6. Сальдо В. В., Тищенко Т. О. Формування стратегії соціально-економічного розвитку міста. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/77819/16-Saldo.pdf?sequence=1>.
7. Чукут С. А., Дмитренко В. І. Смарт-сіті чи електронне місто: сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місцевому рівні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 13. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13_2016/17.pdf.
8. Яремко А. Міський бюджет: практичне значення для функціонування міста. 2012. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/actual/17810-miskij-budzhet-praktichne-znachenna-dla-funkcionuvanna-mista>.
9. Caragliu A, Del Bo C., Nijkamp P. Smart Cities in Europe. *Journal of Urban Technology*. 2011. Vol. 18, №. 2. С. 65–82.
10. Karpinsky B. A., Bozshko S. M. Economic Growth at sustainable development of economy. The monografy. Lviv: Prostir-M, 2006. 376 p. (Series «Economy of Territories»).

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТУВАННЯ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Кохан Сніжана Андріївна,

студентка

наук.кер.-д.е.н., професор

Артюх Оксана Валентинівна

Одеський національний економічний університет

Електронне документування на сьогодні спрощує облікову роботу підприємства, більшу частину, яку займають працівники бухгалтерської справи.

З приходом інновацій все стало набагато простіше і тому не винятком є електронна бухгалтерія. Але виникають проблеми в роботі комп'ютерної техніки і з ними потрібно боротися та шукати шлях вирішення проблем.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) – сукупність процесів створення, обробки, відправлення, передачі, отримання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності і в разі необхідності з підтвердженням факту отримання таких документів [1].

Процесу документообігу притаманні такі дії, як-то:

- надання працівникам управлінську інформацію, яка міститься в документах;
- поставка документів за їх призначенням;
- проведення багаторівневого контролю над документами.

Усі ці процедури може виконувати комп'ютерна програма, фахівець повинен тільки слідкувати за діями, а у разі, якщо програма не може виправити помилку, то самостійно в автономному режимі виправляти їх.

Завдяки електронному документуванню на кожному підприємстві, з метою збереження комерційної таємниці, вдаються до таких заходів оформлення облікових документів або їхніх реквізитів: електронний підпис, позначка про зміни та доповнення документа (реквізити є суттєвим моментом

для юридичного підтвердження документів, бо візуально довести зміни в електронному файлі набагато важче, ніж у паперовому); оформляються стандартні обов'язкові реквізити, до яких належать: тип документу, фізична особа, яка несе відповідальність за створення документа, рівень доступу, строк виконання тощо.

На сучасному етапі розвитку облікових систем можна виділити такі проблеми електронного документообігу:

1. Зберігання та організація файлів.

Бухгалтери часто не можуть знайти потрібний файл.

Одна з двох досить великих труднощів – це намагатися запам'ятовувати точну конфігурацію імен для конкретного документа. Друге ускладнення роботи - це уповільнене програмне забезпечення або завантаженість журналу при спробі імпорту або експорту великого файлу.

Для вирішення цієї проблеми використовується зберігання файлів у хмарі. Хмарна бухгалтерська платформа дозволяє зберігати найбільші файли в безпечному місці. Найкраще програмне забезпечення для обліку дозволяє персоналізувати списки завдань і інформаційні панелі. Крім того, сортування файлів з одного екрана за допомогою спеціальних фільтрів пошуку значно допоможе упорядкувати інформацію ефективніше та швидше ніж без них.

2. Формування безпомилкового обліку.

Використання калькулятора для відстеження фінансів своєї компанії, дає високу ймовірність помилки.

Рішення цієї проблеми є автоматизація процесу за допомогою комп'ютерних технологій(програм).

Бухгалтерське програмне забезпечення винесе розрахунок зі списку завдань. Потрібно лише перевіряти правильність імпортованих даних.

Мало того, що найкращі пакети бухгалтерського програмного забезпечення виконуватимуть розрахунки автоматично, вони позначатимуть нові облікові записи, які не відповідають певним попередньо встановленим або налаштованим параметрам.

3. Прогнозування грошових потоків.

Грошовий потік, мабуть, найгірший кошмар бухгалтера. Як можна точно спрогнозувати прибуток, якщо продажі мінливі через існування волатильного ринку?

Як можна передбачити зростання конкуренції, попиту та пропозиції та навіть порушення ланцюга поставок?

Для вирішення подібних проблем передусім розберемо інструментарій багатофункціонального планування ресурсів підприємства (ERP), який виводить бухгалтерський облік на новий рівень, поєднуючи функції фінансів із інструментами бізнес-аналітики.

Індивідуальна звітність, бізнес-аналітика, управління постачальниками та клієнтами, а також інструменти виставлення рахунків поєднуються з деякими із «стандартних» функцій бухгалтерського обліку, щоб надати бухгалтерам більше впевненості, підкріпленої аналітикою, при прогнозуванні майбутнього свого бізнесу. Коли справа доходить до подання, а потім підготовки до проблем з грошовими потоками, ERP, насправді, є найближчим інструментом, схожим на кришталеву кулю, яка так потрібна в бухгалтерському обліку сьогодні.

Підбиваючи висновки стає зрозуміло, що появою електронного документування все стало простіше і вигідніше, але не обходиться і без проблем та труднощів управління такою системою, кожне підприємство розробляє бухгалтерський документообіг в електронному форматі під свою діяльність та за чинним законодавством. Для вирішення більшості проблемних аспектів потрібно застосовувати покращення на підприємстві: удосконалювати програмне та технічне забезпечення, відправляти персонал на додаткові курси, встановлювати потужніше обладнання.

Список використаних джерел

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 01.01.2022 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>

2. Шевченко А. Організація електронного документообігу на підприємстві. 2021 *Iteka*. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-dokumentoorot-2-organizaciya-elektronnogo-dokumentoorota-na-predpriyatii>

3. Top Three Software Accounting Problems and Solutions for Your Business / Written by IES | Oct 11, 2016 9:36:52 PM / <https://www.iesgp.com/blog/accounting-problems-and-solutions>

**ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

Крайнюченко Ольга Феодосіївна,

к.е.н, доцент

Сімкін Давід Олександрович

Аспірант

Навчальний університет харчових технологій

м. Київ, Україна

Анотація: Стаття присвячена дослідженню поняття конкурентоспроможності підприємства, виокремленню основних факторів, які впливають на її формування та рівень, а також класифікації цих факторів, відповідно до сучасних економічних теорій, праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Одержані результати можуть бути використані у практичній діяльності задля формування і посилення конкурентних переваг при розробці заходів підвищення ефективності діяльності підприємств, а також при проведенні наукових досліджень.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, фактори конкурентоспроможності, ієрархія факторів, конкурентні переваги.

На сьогоднішній день вітчизняний ринок існує в умовах нестабільності економічної та політичної ситуації в світі, бурхливого розвитку інформаційних технологій, наявності загрози пандемії COVID-19, а також воєнного конфлікту. Все це спричинило необхідність дослідження основних факторів, які формують конкурентоспроможність підприємства, з метою забезпечення стабільності ринкової системи, підвищення конкурентних переваг вітчизняних виробників та сприяння ефективному розвитку підприємств всіх форм власності.

Отже, конкурентоспроможність, з позиції маркетингу, визначається рівнем попиту на продукцію/послугу підприємства та часткою, яку воно займає

на ринку: чим вона більше, тим, відповідно, вища його конкурентоздатність. В свою чергу, Чурсин А.А. [1, с. 92] пов'язує конкурентоспроможність із здатністю підтримувати високі темпи економічного зростання протягом середньо- та довгострокового періодів. М. Портер, натомість, вважав, що конкурентоздатність підприємства визначає його спроможність ефективно використовувати виробничі потужності [2, с. 162]. Саме Майкл Портер вперше визначив групу факторів, які формують конкурентоспроможність підприємства. Існує декілька підходів до їх визначення. Так, наприклад, згідно моделі п'ятьох сил, конкурентоспроможність підприємства формується під впливом:

1) покупців (якщо підприємство задовольняє їх потреби – воно є конкурентоспроможним);

2) постачальників (міра їх впливу на кінцеву ціну продукції, що випускає підприємство: чим вищий вплив постачальників, тим нижча конкурентоспроможність підприємства, адже воно втрачає можливість використовувати маркетингові засоби впливу на цільову аудиторію у вигляді знижок, спецпропозицій тощо);

3) діючих конкурентів (оцінка продукції та стратегії діючих конкурентів на ринку дозволяє визначитися з напрямком діяльності, забезпечити виготовлення конкурентоздатних товарів);

4) нових конкурентів (поява на ринку нових гравців може вплинути на рівень конкурентоспроможності діючого підприємства);

5) наявності товарів-замінників (чим більш унікальний продукт пропонує підприємство ринку, тим вища буде його конкурентоздатність; однак, необхідно пам'ятати, що не всі унікальні товари будуть мати попит через фактор невизначеності) [2, с. 170].

Згідно іншого підходу [3, с. 77], конкурентоспроможність підприємства формується під впливом основних та розвинутих факторів. До основних факторів, зокрема, належать:

– некваліфікована та напівкваліфікована робоча сила (у разі її використання рівень конкурентоспроможності підприємства буде низьким);

– кліматичні умови (кліматична зона, в якій підприємство здійснює свою діяльність, має значний вплив на його конкурентоспроможність: підприємство, що вирощує виноград у субарктичній зоні, ніколи не матиме конкурентних переваг перед підприємством, яке займається аналогічною діяльністю в субтропічній зоні);

– капітал (достатній розмір капіталу сприяє ефективному розвитку підприємства, його здатності залучити зовнішні ресурси та підтримку акціонерів);

– природні ресурси (здійснення діяльності в умовах обмеженості ресурсів має негативний вплив на рівень конкурентоспроможності, адже зростають витрати на пошук постачальників та транспортування сировини, що, відповідно, впливає на кінцеву ціну продукції);

– географічне положення (даний фактор пов'язаний з вибором країни, кількістю конкурентів навколо, місцезнаходженням; так, наприклад, при виборі гірської місцевості у підприємства зростають витрати на транспортування та зменшується рівень взаємодії з клієнтами).

В свою чергу, розвинуті фактори, які мають позитивний вплив на рівень конкурентоспроможності підприємства, включають висококваліфікований персонал, сучасну інфраструктуру обміну інформацією тощо.

П. Друкер додав такі фактори формування конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта: положення на ринку, рівень інновацій (підприємство, яке використовує передові технології є більш конкурентоздатним, аніж підприємство, яке працює з застарілим обладнанням), продуктивність праці (наскільки ефективно працюють працівники на підприємстві), матеріальні та фінансові ресурси, прибутковість (кінцевий результат діяльності оцінюється акціонерами, потенціальними інвесторами та кредиторами: позитивна оцінка матиме, відповідно, позитивний вплив на позицію підприємства на ринку, і навпаки), а також відповідальність перед суспільством [4, с. 98–99].

Розглянуті групи факторів формування конкурентоспроможності є класичними основоположними чинниками, які зазнали впорядкування та систематизації у численних працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Результати проведених досліджень поглядів науковців з питань формування конкурентоспроможності підприємства дозволяють стверджувати, що в реальних ситуаціях в залежності від вагомості та пріоритетного впливу фактори формування конкурентоспроможності комбінуються і створюють унікальну для кожного конкретного підприємства за певного часового періоду систему його конкурентних переваг. Слід враховувати, що всі складові ринкових переваг підприємства ієрархічно пов'язані між собою на рівні країни, регіону, галузі, підприємства та продукції. Задля підтримання необхідного стану конкурентоспроможності повинні оцінюватись складники кожного рівня з врахуванням їхніх специфічних властивостей. Саме оптимальне виокремлення та поєднання найвагоміших факторів забезпечення стійких конкурентних переваг кожного ієрархічного рівня сприятиме формуванню високої конкурентоспроможності підприємства.

Отже, задля забезпечення належного рівня ринкових переваг суб'єктів підприємництва потрібно враховувати систему визначальних факторів формування конкурентоспроможності, яка має обов'язково включати в себе складники всіх ієрархічних ступенів. Застосування саме такою унікальної для кожного підприємства системи факторів сприятиме розробленню обґрунтованих рекомендацій та заходів щодо управління конкурентними перевагами та конкурентоспроможністю.

Список літератури

1. Чурсин А.А. Исследование предпосылок к созданию теории управления конкурентоспособности объектов. *Social and economic review. Scientific Journal, Faculty of Social and Economic relation*. 2008. №1. Vol.6. Словакия, г. Тренчин. Trencianskej univerzity Alexandra Dubseka. С. 90-95
2. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / Пер. с англ. 4-е изд. Москва: Альпина Паблишер, 2011. 453 с.

3. Павлова В.А. Фактори, що формують конкурентоспроможність. *Європейський вибір України: проблеми теорії та практики реалізації*. Матеріали міжн. наук.-практ. конф. Донецьк: Вид-во ДУЕП. 2003. С. 76–78.

4. Друкер П. Эффективное управление предприятием. Москва: ИД «Вильямс», 2008. 224с.

5. Сисоева Е.А. Факторы конкурентоспособности предприятия: подходы и составляющие. *Экономические науки: Межвуз. Зб. наук. тр.* Саранськ: МДУ ім. Н.П Огарева, 2010. с. 283-287.

6. Швагірева В.С., Донець А., Неумоїна К. Маркетинговий метод підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник ОНЕУ*. Одеса: ОНЕУ, 2014. Спецвипуск №3. С. 209-220.

АНАЛІЗ РОБОТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Кулик Оксана Михайлівна,
викладачка кафедри туризму,
стейкхолдерка кафедри готельно-ресторанного бізнесу
Львівського державного університету фізичної культури
ім. Івана Боберського
м. Львів, Україна

Анотація. В роботі проаналізовано вплив пандемії Covid-19 на підприємства індустрії гостинності. Визначено основні аспекти і перспективи відновлення сфери індустрії гостинності після пандемії, окреслено основні рекомендації щодо діяльності підприємств індустрії гостинності в період пандемії з метою забезпечення та збереження їхньої платоспроможності на ринку товарів та послуг.

Ключові слова: індустрія гостинності, малий і середній бізнес, криза, рентабельність, пандемія Covid-19.

У сучасних умовах, коли Україна зокрема та весь світ загалом, починаючи з 2020 року та до сьогодні, бореться зі всесвітньою пандемією COVID-19, питання перспектив розвитку та збереження ліквідності для підприємств сфери індустрії гостинності є актуальними та заслуговують додаткової уваги. Адже впродовж усього періоду нашої боротьби з пандемією COVID-19 в ринковій економіці також відбуваються вагомі зміни, які впливають на дохідну частину бюджету України.

Питання організації роботи, діяльності підприємств індустрії гостинності досліджувала велика кількість науковців, а саме: О. Ліфференко, В. Берещак, А. Мельник, А. Остапенко, Ю. Земліна, Х. Нич. Їхні роботи були присвячені питанню функціонування готельної індустрії, організації обслуговування

туристів, менеджменту готельної діяльності. Навіть із запропонованих гіпотез, застережень виникнення пандемії COVID-19 не передбачалась, не прогнозувалась у випадку форс-мажорних ситуацій. Однак, проблеми функціонування, розвитку готельного бізнесу в світовому масштабі в період охоплення вірусною інфекцією – пандемією COVID-19 – є новою хвилею поставлених завдань, сьогочасним викликом і потребує серйозних, поглиблених досліджень та пошуку рішень у вирішенні нагальних задач. Дана ситуація створила серйозний сегмент діяльності взаємопов'язаних сфер індустрії гостинності, а саме – розвиток сільського господарства, енергетики, транспорту, сфери гостинності, залучення інвестицій для збереження робочих місць, фінансування індустрії гостинності в світовому масштабі.

Згідно зі статистичними даними [1], у 2019 році вітчизняна індустрія гостинності забезпечувала робочими місцями понад 1,28 млн працівників, або кожне четверте нове місце для роботи; 60 млрд гривень приніс продаж українських послуг іноземцям [1]. Щодо статистики за 2021 рік, в Україні працює 3162 підприємства готельного господарства різних форм власності з номерним фондом 567,3 тис. місць, які виконують найважливішу функцію – обслуговування туристів, пропонуючи їм сучасне та комфортне житло, новий спектр інформаційних, історико-пізнавальних, культурно-мистецьких послуг. На даний час підприємства індустрії гостинності – це широкомасштабний, інформаційно-технологічний, комп'ютерний бізнес, який об'єднує в єдиний кластер великі корпорації, авіакомпанії, готелі, ресторани по всьому світу.

В умовах інтернаціоналізації та глобалізації світової спільноти, з одного боку, та активного впливу дестабілізаційних зовнішніх чинників, таких, як:

- світовий тероризм;
- екологічні проблеми;
- економічна криза та інше, найважливішим з яких стала пандемія COVID-19 [2].

З іншого боку, зміни світової ринкової інфраструктури сфери індустрії гостинності стають дедалі більш очевидними. В період пандемії COVID-19

підприємцям та підприємствам, які працюють у галузі гостинності, доводиться лише спостерігати за ситуацією та розвитком подій, оскільки вони не мають жодного впливу на обставини, які склалися на ринку сфери індустрії гостинності. Ще з початком пандемії COVID-19 споживачі туристичних послуг опинилися в безвихідній ситуації і були змушені масово відмовлятися від раніше запланованих турів.

Зважаючи на такий стан речей, вітчизняна туристична галузь заради збереження нормальної діяльності почала переформатовувати свою роботу, зокрема, більше уваги приділяти внутрішньому туризму, а суміжні компанії та авіакомпанії, які перевозили туристів, почали масово здійснювати вантажні перевезення. Зменшили свої потужності підприємства, які випускають сувенірну продукцію; рекламна галузь разом із туроператорами для мінімізації масового анулювання турів почали швидко змінювати умови відпочинку туристів, зменшуючи свою рентабельність, що одразу ж позначилось на фінансовому стані підприємств індустрії гостинності; відбулись зміни в роботі з клієнтами, при цьому їм намагались забезпечувати найвигідніші умови. Ця ситуація спонукала підприємства сфери індустрії гостинності до розробки нових, економічно вигідних турпакетів Україною задля можливості підтримувати функціональний потенціал своїх фірм та інших суб'єктів господарювання.

Аналізуючи статистичні дані [3] та враховуючи значні зміни, які відбулись у роботі вітчизняної галузі підприємств сфери індустрії гостинності, а також, згідно з даними Асоціації індустрії гостинності України, щорічно країну відвідувало не більше, ніж 5 млн іноземних туристів, натомість, внутрішній туристичний потік налічував близько 8 млн осіб за рік. У період карантину в великих містах України, таких, як, Київ, Львів, Одеса, де туристичний бізнес був серйозно розвинутий, підприємства сфери індустрії гостинності разом із суміжними підприємствами, маючи відповідні фінансові запаси, при відповідній реорганізації змогли зберегти свою діяльність разом та не збанкрутувати.

Важлива роль у даних умовах відведена співпраці з бізнес-компаніями, які використовували потужності підприємств сфери індустрії гостинності для проведення конференцій, тренінгів, кооперації зі спортивними організаціями з розміщення спортивних команд та прийому екскурсійних груп у частині внутрішнього туризму.

Щодо підприємств сфери індустрії гостинності, які можна зарахувати до малих підприємств, то варто зазначити, що в підприємствах МСБ, які територіально розташовані у малих містах, ситуація значно гірша. Готелі, в яких номерний фонд становить 70 номерів і більше, повністю закривалися на момент карантину, навіть у курортно-санаторному, лікувальному, бальнеологічному туризмі, а саме у Львівському регіоні, в містах Моршин, Трускавець, Східниця, на період карантину велика мережа закладів була зачинена, оскільки витрати, які варто зарахувати до операційних витрат, це частина їхнього бюджету на обслуговування (комунальні послуги, витрати на заробітну плату) значно вищі від очікуваних доходів даних закладів. Щодо державної підтримки саме галузі індустрії гостинності та туризму, була передбачена певна програма, яка дозволяла забезпечити основні механізми фінансування та підтримки даної галузі, збереження робочих місць та балансування в роботі суміжних підприємств індустрії гостинності.

Кабінетом міністрів України розроблено та затверджено тимчасові рекомендації роботи підприємств сфери індустрії гостинності в частині готелів у період пандемії COVID-19. Представимо їх схематично (див. рис. 1).

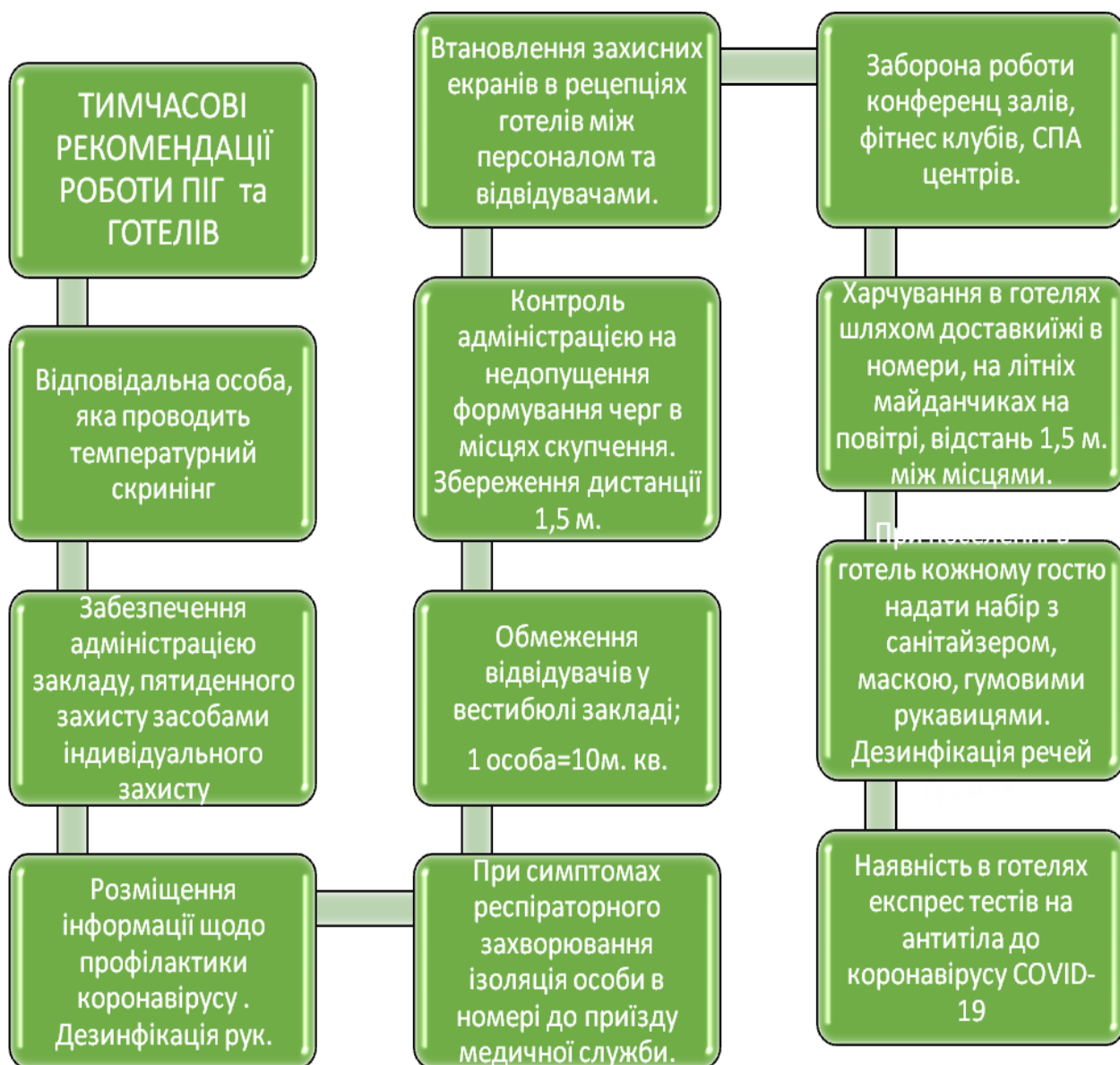

Рис.1. Схема рекомендацій роботи підприємств сфери індустрії гостинності в період пандемії COVID-19

Основним та найважливішим фактором, що впливає на конкурентоспроможність підприємств сфери індустрії гостинності в період пандемії COVID-19, це – працівники. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання планового прибутку топ-менеджмент у своїй роботі повинен оптимізувати віддачу від вкладень ресурсів:

- фінансових;
- матеріальних;
- людських.

Управління персоналом – це діяльність організації, спрямована на ефективне використання людей (персоналу) для досягнення цілей як організацій так і особистих індивідуальностей . Стрімкі зміни у суспільстві, пов’язані з коронавірусом, зокрема, з пандемією COVID-19, підвищує значимість топ-менеджерів та менеджерів підприємств. Тактика управління персоналом в умовах пандемії повинна формуватись комплексно і базуватись на чіткому розумінні наслідків прийнятого рішення, а ще – спиратись на оновлену бізнес-стратегію подолання кризи [4].

Отже, аналізуючи вищенаведене, можемо зробити висновок, що в період пандемії COVID-19, а також для перспективного розвитку підприємств сфери індустрії гостинності та загалом для МСБ важливим є персонал, тому основне завдання менеджменту фірми – взяти на себе провідну роль у гарантуванні безпеки та благополуччя персоналу всієї компанії, дотримання яких без застосування новітніх технологій є неможливим, а, відповідно, у складний період від швидкого вміння переформатувати свої вміння і навички у потрібне русло залежить і фінансовий результат діяльності підприємства.

Список літератури:

1. Готельний після карантин. URL: <http://nrcu.gov.ua/news.html>
2. Шацька З. Я., Пушкар К. С. Проблеми та перспективи розвитку туризму в контексті переходу до інноваційних технологій. Електронний науковий журнал «Приазовський економічний вісник». 2020. Випуск 3 (20). URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2020/3_20_ukr/27.pdf
3. Ненич Х. Готелі під час коронавірусу. Варіанти. 23.03.2020. URL: <https://varianty.lviv.ua/71114-hoteli-pid-chas-koronavirusu>
4. Сучасні аспекти управління персоналом готелю як фактор підвищення його конкурентоспроможності в умовах пандемії. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/86.COVID-19.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ

Куцик Валентина Ісідорівна

к.е.н., професор., професор кафедри економіки

Майборода Владислав Михайлович

аспірант

Львівський торговельно-економічний університет

м. Львів, Україна

Анотація. У матеріалах статті акцентовано увагу на особливостях інноваційного розвитку підприємств сфери послуг. Проаналізовано ефект від реалізації характерних особливостей інноваційного розвитку сфери послуг, Актуалізовано основну проблематику використовуваної стратегії розвитку на досліджуваних підприємствах.

Ключові слова: інноваційний розвиток, сфера послуг, інноваційна діяльність

Інноваційний розвиток як основа для забезпечення стратегічних конкурентних переваг, передумови формування потенційного попиту та зростання частки ринку є базовою умовою економічного зростання будь-якої сфери народного господарства. Сфера послуг як одна із найдинамічніших та найбільш наближених до споживача частин економічної діяльності і постійно продукує нові моделі, технології, механізми та інструменти, що а аспекті інноваційного розвитку впливають на рівень задоволення споживачів, а як наслідок на конкурентоспроможність самої галузі. Сферу послуг можна вважати індикатором рівня задоволення потреб та однією із основних галузей формування доданої вартості.

Інноваційна діяльність у сфері послуг досліджена у працях С. Кучерявенка, А. Магалецького, Р. Лозинського, М. Пересічного, Н. Чухрай, О. Шаповалова та ін. Чимало зарубіжних вчених присвятили цій тематиці свої

дослідження. Але незважаючи на значну кількість вивчених закономірностей інноваційного розвитку у сфері послуг, виникає багато нових моментів, що потребують детального опрацювання.

В контексті дослідження, слід зазначити, що в останні роки в Україні урядом були запропоновані пріоритетні завдання у сфері розвитку науки і техніки, серед яких найбільш глобальними можна назвати розроблення нової системи пріоритетних напрямів розвитку науки та інноваційної діяльності, що орієнтовані на досягнення цілей сталого розвитку та розвиток цифрових сервісів для здійснення наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Слід зауважити, що кожен із названих напрямів має свої особливості у різних сферах економіки [1].

Особливостями інноваційного розвитку сфери послуг можна назвати:

1. Зростання питомої частки технологічних інновацій з метою надання нових послуг.

2. Наявність інноваційних трендів у сервісному обслуговуванні, постійна зміна у структурі та асортименті послуг та вдосконалення їх якісних характеристик.

3. Актуалізація організаційно-управлінських інноваційних підходів, що зумовлюють формування нових бізнес-моделей та бізнес-проектів.

4. Зростання кількості соціально-економічних інновацій, що стимулюють позитивні зміни соціальних, економічних і правових умов функціонування суб'єктів господарювання у сфері послуг, що в свою чергу впливає на підвищення рівня добробуту населення;

5. Розширення множини фінансових інновацій як в аспекті використання нових інструментів підтримки діяльності малого та середнього бізнесу так і в сфері створення нових фінансових інструментів і технологій фінансування і залучення інвестицій в галузі сфери послуг [2].

Кожна із особливостей сама не забезпечить інноваційного ефекту у всіх підприємствах, лише поєднання усіх особливостей надасть синергічний ефект

для зростання прибутковості підприємств сфери послуг та максимізує задоволення споживачів.

Незважаючи на широкий спектр особливостей інноваційного розвитку у сфері послуг та кількість варіантів їх реалізації та застосування, в Україні часто використовується «захисна» стратегія, яка, насамперед спрямована на модифікацію існуючих технологій та інструментів, а не на випередження шляхів задоволення потреб споживачів. Така тенденція є недосконалим моментом у виборі інноваційних шляхів розвитку підприємств сфери послуг і гальмує їх розвиток у глобальному масштабі.

Список літератури

1. Розвиток науки та інновацій – у плані пріоритетних дій уряду на 2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozvitok-nauki-ta-innovacij-u-plani-prioritetnih-dij-uryadu-na-2021-rik>
2. Єремія Г. І., Наконечний К. П. Аналіз інноваційної діяльності та стратегії розвитку у сфері послуг (на прикладі готельного господарства Чернівецької агломерації). *Галицький економічний вісник* 73.6 (2021): С. 64-69.

СУЧАСНИЙ МАТЕМАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Михальчинець Галина Томівна
старший викладач кафедри економіки та фінансів,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

Анотація. При вивченні та оцінці ефективності фінансового ринку важливою є конкретизація підходів науковців, які спрямовані на ці процедури за спрощеною моделлю, зокрема: кібернетичного, стабілізаційного, параметричного, потенційний, суб'єктного, комбінованого. Найкращим при вивченні та оцінці ефективності фінансового ринку є комбінований підхід.

Ключові слова: ефективність; ринок; модельована структура.

Розгляд ефективності фінансового ринку як модельованої адаптивну структуру формує певні особливості до оцінки. В оцінці ефективності фінансового ринку важливою є конкретизація саме тих сучасних підходів науковців, які спрямовані на процедури її оцінки (вимірювання результативності) за спрощеною моделлю. У вітчизняній та закордонній науковій літературі пропонуються наступні підходи до опису та оцінки ефективності фінансового ринку як модельованої структури [1; 2; 3; 4]:

1) кібернетичний, який розглядає її з позиції реакційності вартісних характеристик активів, використовуючи кібернетичну модель фінансового ринку. Відтак, цей підхід орієнтований на встановлення змісту реакційності (здатності до реакцій) структури ефективності фінансового ринку, що розглядається як прояв адаптивності за всіма її складовими. Опис здійснюється через кібернетичну модель ефективності фінансового ринку;

2) стабілізаційний, який розглядає її з позиції прагнення вартісних показників функціонування множин агентів ринку зберігати та виявляти свої

властивості. Цей підхід орієнтований на встановлення змісту стійкості (стабільності) вартісних показників функціонування тих агентів ринку, що становлять групу прямих агентів фінансового ринку (серед яких продавці й покупці фінансових активів (послуг) до впливів факторів внутрішнього середовища за умови, що вони зачіпають функції вартості [2]. Опис здійснюється через динамічну модель властивостей фінансового ринку;

3) параметричний, який розглядає її з позиції пристосованості вартісних параметрів фінансового ринку до умов, що продукують фактори впливу. Цей підхід орієнтований на встановлення змісту його адаптивності через параметризацію факторів впливу та виділення істотних факторів, що впливають, їх опис і кількісна оцінка отриманих параметрів [3]. Особливості підходу визначають його теоретико-методичний зміст, що полягає в описі та оцінці адаптивності залежно від факторів впливу за параметрами агентів ринку або його структур із використанням вартісних параметрів (ціни, доходності) та факторних елементів моделі і співвідношень між цими параметрами. Опис здійснюється використовуючи параметричну модель фінансового ринку;

4) потенційний, який розглядає її з позиції резервів адаптації вартісних характеристик активів до внутрішніх та зовнішніх збурень. Підхід орієнтований на опис та оцінку ефективності фінансового ринку через характеристики резервів адаптації вартісних характеристик його активів до внутрішніх та зовнішніх збурень (оскільки передбачається, що такі резерви відбивають можливість з підвищення адаптивності до рівня, що характерний для еталонної сполуки таких характеристик) [4]. Опис здійснюється використовуючи потенційну модель фінансового ринку;

5) суб'єктний, який розглядає її з позиції сценаріїв реагування вартісних характеристик фінансових активів використовуючи моделі взаємодій на фінансовому ринку. Суб'єктний підхід орієнтований на опис та оцінку ефективності фінансового ринку через сценарії реагування вартісних характеристик активів на дії держави (як регулятора та учасника економічних відносин) у особі функціонерів (посадовців, чиновників, апаратників),

фінансових посередників, суб'єктів господарювання та домашніх господарств (населення);

б) комбінований, який є поєднанням реакційного й стабілізаційного або реакційного, стабілізаційного та потенційного (орієнтований на комбінаторну модель фінансового ринку). Цей підхід розглядає адаптивність різних комбінацій її проявів. Комбінований підхід орієнтований на опис та оцінку ефективності фінансового ринку через різні комбінації проявів адаптивності вартісних характеристик активів (якими є фактична ринкова ціна та вартість фінансового активу) щодо впливу збурювачів (можуть бути ідентифіковані за різними факторами впливу, що деталізуються в залежності від сфери прикладення). Основа вимірювання результативності – фактична ринкова ціна, яка цілком відбиває й дорівнює вартості фінансового активу, позаяк акумулює всю минулу, наявну і можливу інформацію про нього.

Висновок. Найкращим при вивченні та оцінці ефективності фінансового ринку є комбінований підхід, який є поєднанням реакційного й стабілізаційного або реакційного, стабілізаційного та потенційного підходів.

Перелік літератури

1. Баранова В.В. Підходи до визначення адаптивності фінансового ринку до змін функціонування національної економіки. Причорноморські економічні студії, 2018. Вип. 25. С. 237-241.
2. Бекмуратов, Р. Д. Совершенствование адаптивной системы управления на примере кондитерской отрасли. Дискуссия. 2014. № 2 (43). С. 36-40.
3. Максимович А. П. Программы повышения адаптивности экономической структуры муниципального образования: тез. докл. науч.-практ. конф.: в 2-х т. Дни наук. 2004. Озерск. Т.2. С. 46-47
4. Ячменьова В.М. Ідентифікація стійкості діяльності промислових підприємств: монографія. Сімферополь: Доля. 2007. 384 с.

**СУЧАСНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ
ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ**

Непочатенко Валентина Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва

Анотація: Головним напрямом дослідження обрано сучасні форми навчання та розвитку персоналу підприємств сфери гостинності. Висвітлено роль та значення вдосконалення людських ресурсів як одного із сучасних підходів у процесі розвитку закладу гостинності. Розглянуто основні форми, які успішно можна застосовувати для покращення якості роботи працівників підприємств індустрії гостинності.

У статті акцентовано увагу на основних детермінантних симптомах необхідності проведення навчання. Висвітлено питання необхідності реалізації засобів щодо створення комплексних тренінгових програм навчання персоналу.

Ключові слова: персонал, підвищення кваліфікації, навчання, готель, ресторан, індустрія гостинності, тренінг.

В наш час управління персоналом підприємств сфери гостинності потребує удосконалення, зокрема у навчанні, оцінці та подальшому розвитку персоналу. Для підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної індустрії гостинності, доцільним є ефективне застосування досвіду зарубіжних закладів та формування ефективної кадрової політики, що спрямована на підготовку компетентного персоналу.

Адекватна політика компанії щодо навчання, забезпечує наявність добре освіченого та підготовленого персоналу який дуже важливий з точки зору формування ринкової позиції даного закладу.

Навчання працівників підприємств гостинності дає багато переваг, зокрема:

- вказує співробітникам, що вони важливі для закладу;
- мотивують співробітників розширювати свої знання та використовувати нові навички;
- підвищується зацікавленість і відданість співробітників;
- збільшується ідентифікація працівників з готельним та ресторанним підприємством, так як люди краще розуміють принципи його функціонування;
- покращується комунікація між співробітниками, особливо коли самоорганізуються спільні управлінські та кадрові семінари, під час яких розробляються методи вирішення конкретних проблем;
- удосконалення навичок при навчанні та всі інші форми підвищення кваліфікації дають людям можливість братися за більш складні завдання, що вигідно не тільки для них, а й для підприємства.

Програми вдосконалення людських ресурсів у сфері гостинності повинні враховувати всіх працівників на двох рівнях: індивідуальному та груповому. Побудова свідомої співпраці індивідів і удосконалення групи потребує відповідної системи спілкування та взаємної підтримки.

Програма курсів повинна включати:

- загальні принципи обслуговування клієнтів,
- комунікаційні навички,
- техніки та стратегії роботи зі складними клієнтами,
- вміння вести ефективні телефонні розмови.

Навчальні програми знайомлять співробітників не тільки з мистецтвом продажу послуг, але й з історією готельного підприємства, маркетинговою політикою, особливостями ринку та конкурентів.

Навчальний процес починається з виявлення потреб, завдяки чому можна визначити термін і обсяг навчання. Потреба в навчанні, тобто ситуація при якій працівник має нижчий рівень знань і навичок для правильного виконання завдання, може бути результатом багатьох факторів:

- недостатнє виконання працівником покладених на нього завдань;
- зміни в організаційному положенні;

- організаційні зміни;
- впровадження нової техніки, законодавчі зміни тощо.

Важливим елементом діагностики є розпізнавання фактичних потреб у навчанні, які є результатом невідповідності компетенцій. Сигналами, що вказують на їх виникнення можуть бути результати періодичної оцінки результатів праці, повідомлення працівників про потреби в навчанні, зміни, що відбуваються на внутрішньому і міжнародному ринку, що можуть призвести до впровадження нових технологій та організаційних змін.

М. Боєлла визначив сім основних детермінантних симптомів необхідності проведення навчання. Це:

- відсутність задовільних фінансових результатів (передбачуваний прибуток);
- невдоволення гостей;
- повільне обслуговування;
- невідповідність до надзвичайних випадків;
- невідповідність до майбутніх змін;
- неможливість співпраці між окремими підрозділами підприємства;
- низький моральний дух співробітників і висока плинність персоналу [1, с. 157].

Вирішити проблеми якісної підготовки та професійного зростання персоналу необхідно за рахунок правильного вибору форм навчання. Причому вирішальне слово при цьому повинно належати саме працівникам, тому що примусове нав'язування керівництвом певних форм і методів може знизити результативність навчання працівників.

Враховуючи вищесказане можна запропонувати форми навчання персоналу готельно-ресторанного бізнесу з метою підвищення його кваліфікації та особистісного розвитку (рис.1).

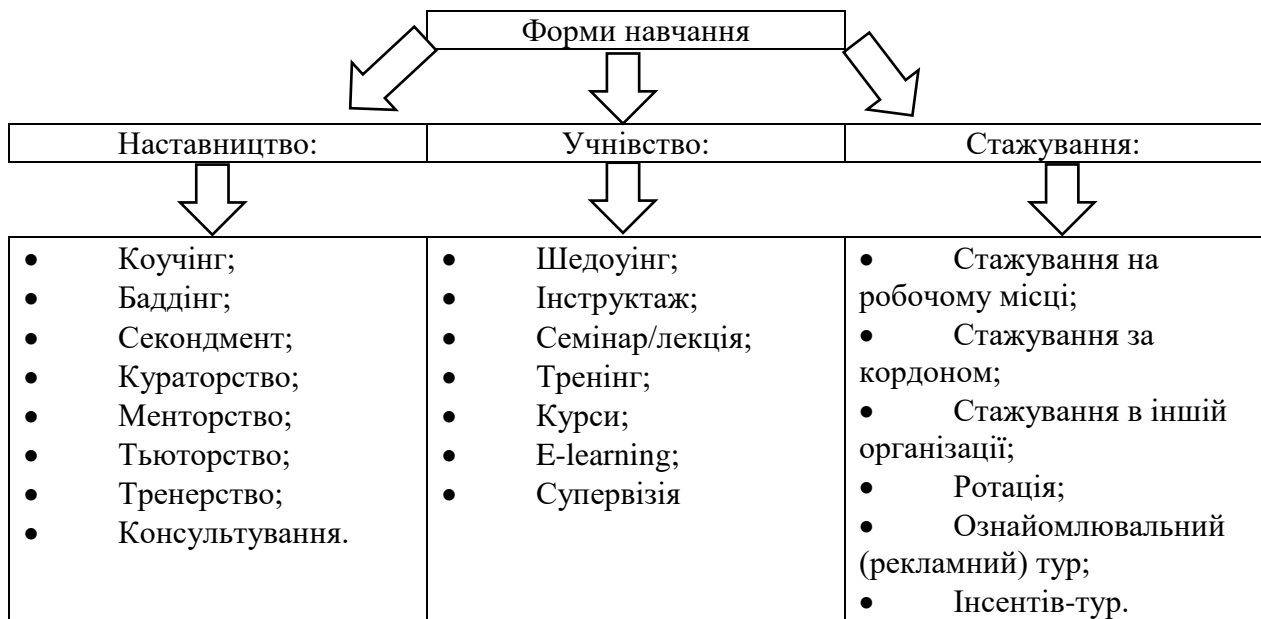

Рис. 1 Форми навчання персоналу готельного бізнесу для професійного розвитку

В країнах з ринковою економікою для підвищення професійного розвитку персоналу здійснюють певні капіталовкладення, причому витрати на персонал відносять до інвестицій. В Україні витрати на професійне навчання кадрів складають менше 1% фонду заробітної плати, охоплено близько 8% працівників, тоді як в країнах Європейського Союзу – не менше 20% .

В низці європейських країн, зокрема Німеччині, Данії та Нідерландах, реалізуються моделі, для яких характерна значна роль соціальних партнерів у сфері професійного навчання та розвитку кадрів, а держава лише визначає загальні рамки цієї роботи. У Сполучених Штатах Америки одними з найбільш ефективних форм підвищення кваліфікації працівників на базі готельного підприємства є групові заняття, конференції професійної майстерності, обговорення проблемних ситуацій, ділові ігри, психологічні тренінги [3, 23].

Людські навички в сучасній економіці є одними з найважливіших конкурентних переваги. Навчання працівників – це організований процес постійного професійного навчання персоналу для підготовки їх до виконання нових виробничих функцій, надання високоякісного обслуговування, професійного просування, формування майбутніх керівників та вдосконалення структури персоналу. Розвиток персоналу забезпечується заходами, пов'язаними з оцінюванням кадрів з метою виробничої адаптації та атестації

персоналу, плануванням трудової кар'єри робітників і фахівців, стимулюванням розвитку персоналу тощо.

Використання багаторічного досвіду розвитку та покращення кадрів у розвинених країнах світу сприятиме подальшому вдосконаленню системи підготовки, перепідготовки, підвищенню кваліфікації кадрів та конкурентоспроможності готельного господарства України.

Список літератури:

1. *Boella, M. (2013) Human Resource Management in the Hospitality Industry. England.*
2. Беляєва, С. (2017) Актуальні питання організації комплексних тренінгових програм навчання персоналу готелів. *Молодий вчений*. 12 (52), 564-571.
3. Килин О. В., Тимчишин Ю. В. (2018) Формування персоналу підприємства готельного господарства: вітчизняний та зарубіжний досвід *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 22(2). 20-24
4. Любарець В. В. (2013) *Особливості процесу виробничого навчання в готелі: методичні рекомендації*. Київ : КУТЕП.

**АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ: СУТНІСТЬ, СКЛАД ТА
ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ**

Побідинська Юлія Сергіївна

магістрант, спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет

Гордієнко Микола Іванович

кандидат економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

Анотація: У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування та обліку адміністративних витрат, визначено проблемні питання класифікації адміністративних витрат. З метою достовірного відображення адміністративних витрат в обліку запропоновано, визнати витрати як багатогранну категорію, що дозволить за допомогою своєчасних, виважених управлінських рішень забезпечити ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: адміністративні витрати, облік, класифікація, багатогранна категорія, ефективність діяльності.

Результати діяльності підприємств, незалежно від виду економічної діяльності, нерозривно пов'язані із процесом оптимізації бухгалтерського обліку, зокрема із оптимізацією та зниженням обсягу витрат, в тому числі і адміністративних витрат, без яких не можливе ефективне функціонування суб'єкта господарювання.

Адміністративні витрати, поряд із іншими витратами загальногосподарського призначення, мають суттєвий вплив на фінансові результати діяльності підприємства. Виходячи з цього, власники (засновники) мають дуже уважно підходити до необґрунтованого зростання рівня адміністративних витрат, знаходити оптимальні кроки підвищення

зацікавленості менеджменту підприємства у кінцевих результатах роботи, шляхи подальшого удосконалення процесу управління господарською діяльністю підприємства, тощо.

Як визначено НП(С)БО, всі витрати пов'язані з операційною (основною) діяльністю суб'єкта господарювання прийнято поділяти на витрати, що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

Класичне визначення собівартості продукції (робіт, послуг), наведено в Методичних рекомендаціях №132 – це витрати понесені підприємством, пов'язані з виробництвом продукції, виконанням робіт та наданням послуг [1].

Як відомо, основною метою обліку витрат та визначення собівартості продукції (робіт, послуг) є документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення фактично понесених витрат на виробництво продукції, для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Витрати відображаються у бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

Витратами відповідного звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Витрати визнаються витратами, певного звітного періоду одночасно із визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

Відповідно до пункту 2.22 наказу №132 [1] не відносяться на собівартість виробленої та реалізованої продукції, а покриваються за рахунок інших джерел: адміністративні витрати, витрати на збут, інші витрати операційної діяльності, фінансові витрати, втрати від участі в капіталі, втрати від надзвичайних подій, витрати внаслідок вилучення капіталу власниками.

Визначення поняття «адміністративні витрати» відсутнє на сьогодні у діючих нормативних документах України.

Ми вважаємо, що адміністративні витрати – це витрати загальногосподарського призначення, які безпосередньо пов'язані з операційною діяльністю підприємства, спрямовані на обслуговування та загальне управління підприємством і не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

На сьогодні на законодавчому рівні України діють два основні нормативні акти, де визначено перелік та склад адміністративних витрат сільськогосподарського підприємства, це НП(С)БО 16 «Витрати» та Методичні рекомендації №132 [1, 2].

Згідно з пунктом 18 НП(С)БО 16 адміністративні витрати, це загальногосподарські витрати, які спрямовані на обслуговування та управління суб'єктом господарювання, зокрема: загальні корпоративні витрати (організаційні, проведення річних загальних зборів, представницькі тощо); витрати на службові відрядження і утримання апарату управління та іншого персоналу загальногосподарського призначення; витрати на утримання основних засобів та інших матеріальних необоротних активів, зокрема це: страхування майна, амортизація, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, операційна оренда, послуги з охорони; винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, послуги з оцінки майна тощо); витрати пов'язані зі зв'язком (поштові, телефонні, телеграфні, телекс, факс тощо); амортизація нематеріальних активів загальногосподарського призначення; витрати на врегулювання спірних питань у судових органах; податки, збори та інші обов'язкові платежі передбачені чинним податковим законодавством, що не включаються до виробничої собівартості продукції (товарів, робіт, послуг); плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банківських установ, а також витрати пов'язані безпосередньо з купівлею-продажем валюти; інші витрати загальногосподарського призначення [2].

Названа стаття, викликала найбільше запитань, тому законодавець передбачив обов'язкову розробку та затвердження облікової політики підприємствами. Законом України №996-XIV визначено облікову політику, як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [4].

Таким чином, підприємство до інших витрат загальногосподарського призначення, мають право віднести витрати на поштові послуги, витрати на охорону праці, власна охорона адміністративних та загальногосподарських будівель та інших об'єктів, зокрема урожаю, створення резервів загальногосподарського призначення, витрати на інформаційні послуги, інші послуги сторонніх організацій, котрі направлені безпосередньо для управління підприємством та загальної підтримки його роботи.

Таким чином, адміністративні витрати – це сукупність усіх витрат підприємства, які не пов'язані прямо з виробництвом продукції, а пов'язані з управлінням підприємством. Тобто, зазначені витрати не додають додаткових цінностей продукції, але збільшують витрати підприємства, також слід констатувати, що без їх здійснення діяльність підприємства буде неможливою. Крім цього, адміністративні витрати, які прийнято називати витратами на управління, потребують своєчасного, повного, об'єктивного та документально підтвердженого відображення в обліку.

З метою правильного та достовірного відображення адміністративних витрат в обліку доцільно адміністративні витрати, розглядати як багатогранну категорію, це дозволить приймати виважені управлінські рішення для забезпечення ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Отже, необхідно розуміти, що адміністративні витрати це:

- витрати періоду;
- операційні витрати;
- непрямі витрати;
- невиробничі витрати;

- не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) та зменшують фінансовий результат звітного періоду.

Виходячи з особливостей багатогранної категорії «адміністративні витрати» на кожному підприємстві, як ми зазначали вище, повинен бути затверджений вичерпний перелік адміністративних витрат у відповідності до вимог чинного законодавства, Міжнародних стандартів фінансової звітності та з урахуванням умов роботи конкретного суб'єкта господарювання.

Список літератури

1. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 року №132. / Міністерство аграрної політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року №318. / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

3. Подмешальська Ю.В., Феофанов Л.К., Осетрова Г.Ю. Облік та аудит адміністративних витрат. *Агросвіт*. 2018. №23. С. 38-44.

4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року №996-XIV. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

LEGAL SCIENCES

УДК 340.12

CORRELATIONS OF PHIL PHILOSOPHY OF LAW ASPECTS CONCERNING EUTHANASIA AND ADJUDICATION AND THEIR IMPACT ON THE LIFE OF SOCIETY

Kovalenko Hanna,
PhD in Law,
Assistant Professor of the Department of Philosophy
of the Yaroslav Mudryi National Law University,
Kharkiv, Ukraine

Summary: solving complex issues that require state regulation requires the use of a rationally-based choice of situation between two or more alternatives to make the final choice. The theory of decision-making answers the question of how a person chooses a line of his behavior from several alternatives. This paper is devoted to the issues of practical choice logic and decision-making in US Supreme Court cases regarding the legal termination of life of patients with incurable illnesses.

Key words: bioethics, euthanasia, practical logic, human rights, decision making theory.

Modern processes in the state-legal sphere of our country have led to considerable interest in questions about the logic of decision-making in law enforcement practice. It is important that the theoretical and practical work of any lawyer is connected with constant decision-making. The emergence of a special logic is due to the logical analysis of the situation of choice and decision-making, which is reflected in certain statements. The logic of choice and decision-making is a direction of modern logical research that is constantly being improved.

The results of such research can be used to improve interpretation and decision-making in adjudication and law enforcement activities.

The world community of legal states encourages Ukraine to more in-depth study and discussion of many important issues for a developed state and social life, in particular the issue of bioethics.

Legal provisions concerning health care and transplantation of organs and other anatomical materials are already in force. Perhaps, in the future, more complex issues will become acute, which will necessarily require a philosophical and legal understanding with further state and legal regulation. One of these complex issues is the legal termination of life (euthanasia) of patients suffering from incurable diseases. This will require an analysis of international experience and its in-depth study not only from the legal aspect, but also from the philosophical, legal, and logical aspects. Reasonableness with the application of logical analysis when solving these issues in the realm of the logic of choice and decision-making, both at the stage of legislative initiative and during court proceedings regarding these issues. In this regard, it is worthy of attention to resolve the issue of correlation of philosophical and legal aspects regarding euthanasia and court decisions affecting public life.

The highlighting of the philosophical and legal approach in the consideration of cases by the US Supreme Court regarding euthanasia can be useful for legal theory and practice in a modern legal state. It should be noted that solving complex issues that require state-legal regulation requires the application of a situation of choice between two or more alternatives defined at the level of rationality to make the final choice.

When we talk about the modern theory of decisions, it is necessary to turn to Carlos Moya's book "Philosophy of Actions" [4]. What is important is that choosing as a preference differs from choosing for the sake of something. In choosing as a preference, two possibilities are compared and only one thing is chosen. Such a choice is similar to a simple voluntary action. In choosing for the sake of something, there is consideration of means and ends: costs and benefits are weighed. Choice as a preference is simply a consideration of alternatives and a comparison of benefits. Here, a person relies on a specific reasoning: ... "when we weigh alternatives and

choose what we prefer ... we articulate moral and practical categorizations and introduce moral and practical thinking into what we do" [4, p. 20].

Speaking about the logic of adjudication in the consideration of cases by the US Supreme Court on euthanasia (the legal termination of life of patients with incurable diseases), it is necessary to note the influence of Ronald Dworkin, through the use by members of the US Supreme Court of his arguments as one of the authors of "Assisted Suicide: A Philosophical Summary" on determination of the right of the dying to assistance in painless death. R. Dworkin's ideas had an impact on modern US public policy regarding the social and medical aspects of civil rights. At the request of the US Congress, he prepared the report "Philosophical problems of senile dementia" [3], in which he drew attention to the social and medical aspects of observing the civil rights of more than a million Americans suffering from senile dementia (senile dementia). R. Dworkin devoted the book "Queen of Life: An Argument for Abortion, Euthanasia and Personal Freedom" (1993) to the discussion of the issue of legal termination of life of patients with incurable diseases [2].

The conclusion of R. Dworkin's reflections on euthanasia became a joint with other famous US philosophers (Thomas Nagel, Robert Nozick, John Rawls and Judith Jarvis Thomson) "A Philosophical Summary of Assisted Suicide", published in The New York Review of Books on March 27, 1997. [1]. The authors request that this summary be considered as amicus curiae testimony to the United States Supreme Court, which was to hear two cases later that year, in which the main issue was the determination of the right of the dying to be assisted in a painless death.

In the introduction to this summary, R. Dworkin wrote that his goal is to provide arguments in defense of euthanasia based on the provisions of the Constitution.

R. Dworkin's position is based on his studies of the values of autonomy, benevolence and sanctity of life.

R. Dworkin talks about three groups of patients for whom decisions about hastening death are relevant: able-bodied people who have preserved consciousness,

permanently unconscious people, and conscious but incapacitated people, in particular, those who suffer from progressive and incurable dementia.

R. Dworkin considers the third group to be the most difficult challenge for developers of euthanasia policy. It is our critical interests that explain why we care about the last chapters of our lives. Although this concern originates in the desire to avoid experiential burdens, as well as in the desire to minimize worries for one's own family, there is another motive – the desire to avoid dying in circumstances that are dissonant with the nature of the previous stages of our lives. For most people, writes R. Dworkin, death has "...a special, symbolic meaning: they want their deaths, if possible, to vividly confirm the meaning of what they consider most important in their lives" [2, p. 211].

In earlier hearings, federal appeals judges took into account patients' descriptions of dying agony and agreed with the plaintiffs that the Constitution does not prohibit doctors from helping to end such hopeless and senseless suffering. Courts in the state of Washington and New York appealed these adjudication to the US Supreme Court. In addition, 60 more amicus curiae briefs were added to these petitions, including diametrically different content petitions, which urged the Court to either reverse the adjudication of the district courts – (from the American Medical Association and the US Catholic Conference) or affirm these adjudications (from the American Association of Students -doctors and Gay Health Crisis).

Judges have repeatedly cited both versions of the justifications, one theoretical and the other practical, referring to the slippery slope argument. (The "slippery path" argument indicates that even a relatively small first step leads to a chain of related events, the culmination of which will be an undesirable effect [5]).

Circuit courts have recognized the right to euthanasia only for competent patients who are truly dying in great physical suffering, and have accepted pills to end that suffering painlessly with life. Several judges questioned the basis on which the right, once granted, could be substantially limited to only competent patients. If this right is extended further, on what basis can it be denied to anyone who has

expressed a wish to die, say sixteen-year-olds who are seriously suffering from unrequited love?

The state may be allowed to prevent the suicide of a person who will very likely later thank the state for not letting him die.

An important barrier to legalized (assisted) suicide for poor patients could be better medical care for them while they live. After all, many patients simply do not receive adequate care. The Solicitor General [6], who at one time urged the US Supreme Court to overturn the the adjudications of the lower courts, still had to admit that 25% of terminally ill patients actually die simply from excruciating pain.

This appalling number is the result of several factors, including medical ignorance and fear of liability, insufficient funding for hospitals, and the refusal of insurance companies and health programs to cover the costs of special hospice care. As Justice Breyer noted, the number of patients could increase significantly as medical costs rise.

There are equally serious objections to one of the strategies outlined in this philosophical summary. This strategy recognizes a universal right to assisted suicide, but believes that the risks of allowing this right to be exercised are too great. As Judge Rehnquist (16th Chief Justice of the United States) said in a debate, if we recognize an interest in liberty, and at the same time say that assuming that interest, the state can prohibit liberty entirely, then we are faced with a conundrum.

The publication concluded that every person has the right to make "the most intimate and personal choices central to personal dignity and autonomy." This right includes the right to exercise some control over the time and manner of one's death. Patient-plaintiff George A. Kingsley (*Compassion in Dying v. Washington*, 850 F. Supp. 1454, 1456 (1994)); John Doe. *Id.* 1456-57; James Poe (*James Poe*). *Id.* 1457; *Jane Doe Quill v. Vacco*, 80 F.2d 716, 720 (2d Cir. 1996), those cases were mentally competent individuals in the final phase of a terminal illness who died within months of filing their claims.

The State cannot deny the liberty claimed by the patient-plaintiffs in these cases without giving them an opportunity to demonstrate in what way the State could reasonably think, wisely, and necessary for them to express a belief in an early death wish that is competent, rational, informed, stable and not forced from the outside. Affirmation of appellate court decisions establishes nothing more than a constitutionally protected right in principle. It merely establishes that some people whose decisions to kill themselves cannot be dismissed as irrational, foolish, or premature must be given a reasonable opportunity to prove that their decision to die was conscious and voluntary.

It is not necessary to decide exactly which patients are entitled to such an opportunity. If, on the other hand, this Court reverses the lower adjudication, its adjudication can be justified only by the important proposition a proposition flatly contrary to the spirit and letter of the Court's past adjudications that an American citizen has no right, after all, even in principle, to live and to die in the light of his own religious and ethical beliefs, his own convictions about why his life is valuable and where exactly his value lies.

Thus, one can see the consistency between the logic of choice and decision-making in US Supreme Court cases on the issue of legal termination of terminally ill patients and modern decision theory.

List of literature

1. Dworkin R. Assisted Suicide: the philosophers brief. The New York Review of Books. :URL: <http://www.nybooks.com/articles/archives/1997/mar/27/assisted-suicide-the-philosophers-brief/?pagination=false> [in English]. (2022, July, 04).

2. Dworkin R. Life's Dominion: An Argument About Abortion, Euthanasia, and Individual Freedom. New York : Alfred A. Knopf, 1993. – 273 p. [in English].

3. Dworkin R. Philosophical Issues in Senile Dementia. Washington, DC : U.S. Government Printing Office, 1987. – 82 p. [in English].

4. Moya C. J. The Philosophy of Action. Cambridge : Polity Press in association with Basil Blackwell, 1990. – 189 p. [in English].

5. Slippery slope. Wikipedia : the free encyclopedia. :URL: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Slippery_slope&oldid=555439992 [in English]. (2022, July, 04).

6. United States Solicitor General. Wikipedia : the free encyclopedia. :URL: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=United_States_Solicitor_General&oldid=554495313 [in English]. (2022, July, 04).

**ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДОГОВОРУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ В УКРАЇНІ**

Заболотна Людмила Володимирівна

к.ю.н., доцент

Васильківська Юлія Андріївна

студентка

Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Київ, Україна

Анотація: Договір комерційної концесії передбачає передачу права на використання об'єктів інтелектуальної власності (наприклад, комерційного найменування, торговельної марки, ноу-хау, навіть способу оформлення приміщення та інші форми брендування, що пов'язуються з торговельною маркою тощо). Відносини щодо об'єктів інтелектуальної власності є предметом правового регулювання саме цивільного права, а власне право інтелектуальної власності є підгалуззю цивільного права, якій у Цивільного Кодексу України присвячена окрема Книга.

Ключові слова: комерційна концесія, франчайзинг, франшиза, об'єкти інтелектуальної власності.

Україна в процесі переходу до європейських стандартів проводить широке удосконалення правового регулювання договору комерційної концесії, беручи до уваги досвід країн Європейського Союзу. У державах-членах Європейського Союзу франчайзинг почав розвиватись значно раніше, ніж комерційна концесія в Україні. Відповідно, і нормативно-правове закріплення і регулювання франчайзингу в державах-членах Європейського Союзу також з'явилося значно раніше, ніж вступив у дію чинний Цивільний Кодекс України.

Те, що Україні варто зосередитися на правовому досвіді Європейського Союзу у сфері регулювання договорів франчайзингу, обґрунтовується наступними чинниками:

1) по-перше, європейські держави мають більше досвіду у врегулюванні франчайзингових відносин;

2) по-друге, протягом останніх років Україна активно рухається в напрямку євроінтеграції та прагне приєднатися до Європейського Союзу;

3) по-третє, 16 вересня 2014 р. Україна ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, відповідно до положень якої найближчим часом поступово має відбуватись імплементація основних норм законодавств Європейського Союзу до законодавства України. Таким чином, з питань вдосконалення правового регулювання комерційної концесії в Україні варто звертатися виключно до досвіду Європейського Союзу та його окремих держав-членів у сфері правового регулювання договорів франчайзингу [4, с. 78].

Існують наступні проблеми відповідно до яких можливі певні шляхи удосконалення правового регулювання договору комерційної концесії в Україні:

По-перше, застарілість та непристосованість до міжнародної практики понятійно-категоріального апарату цивільного законодавства України в сфері комерційної концесії.

У зв'язку з обґрунтуванням необхідності заміни терміну «комерційна концесія» на «франчайзинг» у цивільному законодавстві України

Окрім заміни власне назви договору з комерційної концесії на франчайзинг, слід замінити й назви сторін – правоволодільця і користувача. Як свідчить дослідження законодавства країн Європейського Союзу та міжнародної практики, сторони в договорі франчайзингу називаються франчайзер та франчайзі. Франчайзером називається правоволоділець, а франчайзі – користувач.

Хоча зміст термінів франчайзер – франчайзі та франшизіар – франшизіат є однаковим, все-таки вважається доречнішим вживати та закріпити на законодавчому рівні за прикладом більшості розвинених держав саме назви франчайзер та франчайзі [6, с. 157].

По-друге, дублювання тотожних положень щодо договору комерційної концесії в Цивільному Кодексі та Господарському Кодексі України.

Під час вирішення зазначеної проблеми дублювання положень Господарського Кодексу та Цивільного Кодексу України слід звернути увагу на те, що Господарський Кодекс України не містить таких положень у сфері регулювання відносин комерційної концесії, яких би не було закріплено в Цивільному Кодексі України. Навіть навпаки – Цивільний Кодекс більш детально регламентує відносини за договором комерційної концесії та містить деякі проаналізовані вище положення, які спрямовані на захист прав користувача в договірних відносинах. Крім того, п. 1 ст. 4 Господарського Кодексу вказує, що Господарський Кодекс не регулюються відносини, які є предметом регулювання Цивільного Кодексу, а окремі види договорів регулюються саме цивільним законодавством та входять до його структури.

Крім того, договір комерційної концесії передбачає передачу права на використання об'єктів інтелектуальної власності (наприклад, комерційного найменування, торговельної марки, ноу-хау, навіть способу оформлення приміщення та інші форми брендування, що пов'язуються з торговельною маркою тощо). Відносини щодо об'єктів інтелектуальної власності є предметом правового регулювання саме цивільного права, а власне право інтелектуальної власності є підгалуззю цивільного права, якій у Цивільного Кодексу України присвячена окрема Книга четверта. Тож виходячи з правової природи договору комерційної концесії, слід вважати доречним саме віднесення цього виду договірних відносин до предмету цивільно-правового регулювання.

По-третє, недостатня визначеність та нечіткість у визначенні предмету договору комерційної концесії (франчайзингу) [3, с. 106].

Термін «франшиза» наразі використовується в українському законодавстві тільки у сфері страхування у значенні частини збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування [5].

Деякі юристи обґрунтовують необхідність запровадження в українське цивільне законодавство поняття франшизи та визначають його як сукупність об'єктів цивільних прав (продуктів творчої діяльності та результатів дій, що є відокремлюваними або невідокремлюваними від цих дій), які використовуються в підприємницькій діяльності з продажу товарів або послуг за системою, розробленою франчайзером та способом, вказаним франчайзером у певному франчайзинговому підприємстві, що передбачає значний і тривалий операційний контроль останнього.

По-четверте, відсутність чіткого переліку умов, які обов'язково мають бути зазначені в договорі комерційної концесії (франчайзингу).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144) . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 16.05.2022).

2. Цивільний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст.356). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 16.05.2022).

3. Босак І. П. Франчайзинг як форма організації підприємницької діяльності. Наукові записки. 2014. № 4. С. 234.

4. Дмитришин В. С. Міжнародний досвід правового регулювання відносин у сфері франчайзингу. Часопис цивілістики. 2012. № 13. 273 с.

5. Кравцова Ю. С. Особливості використання франчайзингу в Україні. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2013. 317 с.

6. Цеслів А. С. Комерційна концесія та суміжні договори: порівняльний аспект. Бізнес Інформ. 2013. № 6. - С. 351–355.

АУРОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПОМОЩИ В ЮРИСПРУДЕНЦИИ

Кмит Ярослав Михайлович,

доктор философии, ректор, профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Сергеев Вячеслав Михайлович,

к.м.н., доцент кафедры клинической медицины
Волынского национального университета
им. Леси Украинки
г. Луцк, Украина,
профессор, директор
«Институт здоровья и долголетия»
Университет «Львовский Ставропигион»
г. Львов, Украина

Бланк София Михайловна,

почетный профессор,
Университет «Львовский Ставропигион»,
г. Львов, Украина,
координатор Ноосферной,
Духовно-Экологической
Ассамблеи Мира (НДЭАМ)
г. Нью-Йорк, США

Аннотация: Сообщение, которое хотим сделать на конференции, не является чем-то относящимся напрямую к юридическим наукам и к юридической практике. Но знание тех новаций, которые принесла в жизнь человечества аураология, крайне важно для всех представителей юридических профессий: и судей, и адвокатов, и прокуроров, и следователей, и работников правоохранительных органов, и для тех, кто охраняет лишённых свободы людей и для самих заключённых.

Аураология – наука, которая раскрывает реальность существ Невидимого Мира, постоянно взаимодействующих с человеком, существеннейшим образом влияет на психику, поведение, на самоощущение, сознание человека, на его

самооценку и на его представления о жизни. Без знаний, которые открываются благодаря ауриологии документальным фотографиям – кирлианографиям, получаемым при съёмке на особом кирлиановском аппарате, жизнь человека, его представления очень узки. Мироззрение неполно и можно сказать, что любой человек без знаний, которые пришли вместе с ауриологии, является слепым. Так как воспринимает только видимую – материальную часть жизни. А рядом с нами и внутри нас людей кипит-бурлит, постоянно меняет наше и физическое, и психическое состояние жизнь невидимых существ, которые очень мощно, значительно влияют на психику, поведение, манеры, судьбу, жизнь, человека, как индивида, его семьи, его окружения, ну и в целом – человеческого сообщества. Потому, что человек живёт постоянно, соприкасаясь с другими людьми, постоянно испытывая воздействия социальной среды и влияя сам на эту среду.

Ключевые слова: ауриология, разрывы в ауре, Эффект Кирлиана, кирлиановские фотоснимки, кирлиановский прибор, биорезонансный прибор.

Что же предстоит узнать об этом содержании доклада? Фотодокументальные кирлиановские материалы (рис. 1) дают возможность убедиться в том, что человек – это тандем тела и поля.

Рис. 1. Кирлиановские снимки

Поле человека – это его энерго-каркас, это его электростанция, это его энергетическая защита от негативных влияний космоса, демонических существ и энергетических атак других людей.

Что же проявилось в ходе исследований? В ходе исследований, с которыми желающие могут познакомиться на Ютуб-канале, написав в строке запроса София Бланк и далее последовать по плейлисту с названиями видео, которые будут раскрывать различные аспекты исследований, человек, углубившийся в познание, увидит, что энерго-поле человека очень переменчиво и его норма или патология зависит от многих обстоятельств. В норме энергетическое поле человека представляет собой замкнутой кокон, который имеет несколько слоёв, и его окаймляет множество лучей, так называемых стримеров. Стримеры являются антеннами человека в космос, в окружающее пространство. Именно через них человек получает информацию, получает энергию, взаимодействует с другими людьми. Если все хорошо, аура человека – целостная, довольно широкая, имеет довольно длинные симметричные стримеры. Но, к сожалению, замкнутым поле у людей бывает довольно редко. Почему? Потому что на человека влияет множество факторов, разрушающих его поле по его собственной вине. Какие это факторы? Это ругань, это агрессия, это ревность, это жадность, это воровство, это наркотическо-алкогольная зависимость, это склонность криминального поведения, это суицидальное поведение, это страхи. Все эти факторы разрушают энерго-поле человека, и оно обретает множество разъемов, которые становятся коридорами для проникновения негативных энергий, а иначе говоря, для проникновения демонических существ. Так, как анонимности негативных энергий нет – обязательно присутствует носители этой энергии, и они то стремятся войти в человека. Для чего? Им постоянно не хватает энергии жизни, негативным существам. Значит, подпитываться они могут только от человека. И особенно для них желанные энергии агрессии, энергия страха, энергии отклонений от нормального поведения. Таких людей они видят и беспрепятственно входят в них потому, что они своим поведением создают вот эти самые коридоры входа.

И тогда человек становится общежитием для этих демонических существ. Исследования показали, что эти существа не только реальны, но и обладают способностью мигрировать из одного человека в другого при самых разных обстоятельствах. То есть человек, у которого есть разрывы в поле, является постоянной мишенью для проникновения демонических существ, обладающих довольно высоким уровнем интеллекта и высокой волей. Именно они подчиняют человека, в которого входят, своим прихотям.

Откуда у них эти прихоти? Довольно часто эти существа – это, так называемые, неприкаянные души. Души тех, которые ушли из жизни путём суицида или сами утопились. В общем, это люди, которые не прожили на Земле тот срок, которым было предназначено пробыть на Земле, и только после этого должен был решаться вопрос о том, какова их судьба в последствии, куда им предстоит уйти: в низшие миры для исправления, или в высшие миры для развития. Все это совершенно реально. Жизнь после смерти, после прихода в другой мир абсолютная реальность, и это тоже подтверждено кирлианографиями и не только ими. Так вот человек, который не получил должных знаний, не дали ему эти знания ни школа, ни родители, ни другие учебные заведения, живёт в слепоте. В непонимании того, как устроен мир, в непонимании того насколько, он зависим от существ, которое несут ему вред или благо. Благо человеку несут ангелические существа, святые, которые совершенно реальны, и это тоже подтверждено исследованиями в области ауриологии. Ну, поскольку ауриология не предмет предлагаемого доклада, поэтому предлагаю познакомиться с этими материалами до того, как вы углубитесь в изучение предлагаемого доклада.

Учитывая реальность этих существ, что в идеале должен делать юрист? Прежде всего, когда рассматривается в юридическом порядке, в судебном порядке вина человека, я думаю, что смягчающим обстоятельством должно быть то, что он не знает, что с ним происходило и происходит. В том, что так случилось в жизни этого человека, он не виноват. По большому счету, это огромная вина системы образования, а точнее – государственной системы,

которая не сумела передать человеку очень важные знания, которое могут определять его осознанное поведения.

Исследованиям, о которых идёт речь, уже более двадцати лет. С 2002 года книги Софии Бланк с результатами исследований начали печатать московские издательства, издательство в Ростове-на-Дону, в Киеве (Украина), в Санкт-Петербурге и во Львове (Украина). С этими книгами можно легко познакомиться и в свободном доступе на просторах Интернета, сделав запрос: «книги Софии Бланк».

Человек, не зная о том, что он является постоянной ареной атак демонических существ, не зная о том, каким образом от них защититься, является их жертвой. То есть с позиции Земного правосудия он – преступник, а с более высоких гуманных позиции – он, не столько преступник, сколько жертва собственной неосведомлённости, собственного невежества.

Мы знаем, во всяком случае думаем, что одной из главных задач системы образования государства является правильное широкое образование человека. Ну последние двадцать лет могли бы дать возможность людям познакомиться с тем, о чем идёт речь. Но пока, к сожалению, эти знания не обрели широкого распространения и не приняты, как обязательная или, хотя бы, внеклассная форма образования.

Очень важно знать обо всем этом и судьям, исследователям и всем прочим. Дело в том, что в аурическое поле человека записывается все то хорошее и плохое, что он сделал. То есть если по отношению к человеку, оказавшемуся волей обстоятельств за решёткой, не будет применён честный, гуманный, всеобъемлющий подход при проведении следствия, то вина ложится на юриста, который осуществлял юридические действия, и она записывается в его поле. Юристам наверно знакомо понятие того, как вершится страшный суд. Так вот, по свидетельствам людей, которые вернулись с того света, страшный суд – это не что иное, как прокручивание всех событий жизни человека и взвешивание того, чего он больше всего в жизни совершил: положительного или отрицательного. Очень важное, конечно, и самому юристу сохранить своё

доброе имя, свою чистую незапятнанную негативными поступками ауру. Сохранить своё доброе имя для того, чтобы его дальнейшая жизнь протекала не в мирах возмездия, а в высших мирах.

Очень советую всем, кто знакомится с этим материалом, посмотреть бразильский фильм Шеко Хавьера под названием «Наш дом». Из этого фильма вы поймёте о том, что и как происходит после, так называемой, смерти человека.

А теперь разберём то, что произойдёт с человеком, который окажется лишён свободы, и будет помещён в камеру, где два-три и так далее человек. Дело в том, что аура в разрывах у человека, который допускает нецензурную брань, а каждое слово нецензурной брани является именем демона. Человек произнёс нецензурное слово – это расценивается в тонком мире представителями демонического семейства, как приглашение. Допустим, кто-то нас позвал в окружении – мы тут же отзываемся и выходим на связь. Когда человек произносит нецензурные слова, то он, таким образом, призывает к себе существ из тёмного мира под этим названием. Значит, раз человек сам позвал это существо, обратившись к нему по имени, это существо беспрепятственно принимает приглашение, входит в поле этого человека, пользуются его энергией, провоцирует его на различные негативные действия, провоцирует его на наркоманию, проституцию, криминальные действия, а то и на убийства. Почему на убийство провоцирует? Потому, что для демонов всех рангов самое высшее удовольствие – это излучение эманации крови, которое появляется во время убийства. Поэтому идёт провокация человека на убийство. Мы довольно часто читаем и слышим, что человек не хотел убивать. Но вот, как будто это был не он. А это был не он потому, что он находился под воздействием воли демонического существа, и поэтому совершил неправомерное с точки зрения Земной юриспруденции действия. В камере собрались люди, которые чаще всего без матерных слов не общаются. Это значит, что у каждого из них дырявое поле. Это значит, что их поле и тело являются, условно говоря, общежитием для демонических существ, а поскольку они умеют перемещаться, то идёт

обмен демонами внуки камеры. Как от этого защититься, что надо делать? Люди не знают. Их этому нигде не обучали.

Аурология дала возможность понять, что является защитой для таких людей. Это все описано в книге Софии Бланк под названием «Зов к неравнодушным: познать, убедиться и передать факел!» [4] Эта книга вышла под таким названием в Украине. В России она вышла под названием «Как защитить ауру», но содержание одно и то же. И люди имеют возможность это все получить. В России купить в книжных магазинах. Книги Софии Бланк продаются в Украине, заказать их можно у Марии Богонос наложенным платежом. Многие книги Софии Бланк находятся в свободном доступе, их можно скачать с Интернета.

Оказавшись в тюрьме, оказавшись в тесном пространстве рядом с носителями негативных существ, человек становится ещё более широко населённым общежитием для демонов. Человек, подпадая под их волю, морально деградирует. И, по сути дела, поэтому в местах лишения свободы не может наступить исправление человека, ему никто не рассказывает о том, о чем речь идет в этом докладе, а также он не знает о том, что и как ему надо делать, чтобы выйти на волю без этих страшных подключений и содержаний.

Через моих знакомых городе Орле я пыталась передать книгу «Зов к неравнодушным: позвать, убедиться и передать факел» в тюрьмы [4]. Было обращение к ответственному за соблюдение прав, лишённых воли. Но он отверг, он не взял эту книгу. И, по сути дела, по-прежнему миллионы заключённых не знают, как им выйти из того жуткого состояния подселения, в котором они находятся. А все желающие смогут ознакомиться с этой книгой, и если будет на то ваше желание, вы можете обратиться на эмейл, сообщить свой эмейл, и книга вам будет переслана. Или заказать её в Москве, или во Львове, в Украине.

Без этих важных знаний мы теряли и будем продолжать терять трудоспособное, готовое к нормальной жизни население. Особенно, конечно, жаль и особое внимание нужно обратить на детей, которые находятся в

колониях, на людей, которые находятся в поселениях. Очень важно освоить новые знания не только тем, кто исполняет закон, так сказать государственный, не только следователям, адвокатам, прокурорам, судьям, но и тем, кто осуществляет охрану своих подопечных. Истинным методом возрождения защиты, наполнения полезной божественной энергией являются молитвы. И об этом многие книги Софии Бланк. Но, в частности, оперативным таким пособием является именно эта книга «Зол к равнодушным...», которую легко и самим освоить, и передать тем, кто находится в местах заключения. Очень важно эту информацию, содержание этой книги, передать и родственникам заключённых, которые тоже, поняв, как они могут помочь своим близким, изменят своё поведение и будут молиться о своих родных и друзьях.

Таким образом ауриология, не являясь юридической наукой, даёт возможность юристам всех уровней глубже понять те процессы психологические и полевые, которое происходят с людьми, ставшими на путь нарушения закона. И вообще следует переосмыслить догму «незнание закона, не освобождает от ответственности». Незнание закона, прежде всего божественного закона, виной которому является неправильно поставленное образование, вот корень зла. Если бы люди жили по божественным законам, они бы не переступали законы Земные. Поэтому, в лице юристов авторы доклада надеются обрести единомышленников и помощников в доведении важнейших знаний до широких масс людей с целью уменьшения, а в идеале – искоренение преступлений на просторах нашей Земли.

Список литературы

1. София Бланк. Ауриология и кирлианография как основа познания Невидимых Миров. Новые знания – в жизнь! – Амрита-Русь – 2020г. – 172с.
2. София Бланк. Невидимый мир вокруг и внутри нас. – США, г.Нью-Йорк –39с.
3. София Бланк. Знания, изменяющие жизнь. – США, г.Нью-Йорк – Октябрь, 2019г. –124с.

4. София Бланк. Зов к равнодушным: познать, убедиться и передать факел! – США, г. Нью-Йорк – г. Львов. – СПОЛОМ – 2019г. – 144 с.
5. София Бланк, Белявская О. В. Обреченные в любви на спасение. Тайны исцеления. – Сполом – 2019г. – 80 с.
6. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Небесная и земная медицина. Начало синтеза. – г. Львов – г. Нью-Йорк – Папуга – 2020р. – 268 с.
7. София Бланк, Вячеслав Сергеев. Невидимый Щит. Пути Обретения (сборник). – г. Нью-Йорк – г. Львов – 2021р. – 235с.
8. София Бланк. Энергия молитвы, свечи и кристалла. Исцеление на тонких планах. – Вектор – 2011г. – 192с.
9. София Бланк, Елена Смирнова. Ангелы в нашей жизни. – Свет – 2019г. – 136с.
10. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2006г. – 224с.
11. София Бланк. Увидеть невидимое. Ангелы вокруг нас. – Амрита-Русь – 2011г. – 160с.
12. София Бланк, Роман Доля. Уроки волшебства. Прикосновение к душе. – Амрита – 2008-2015г. – 240с.
13. София Бланк. Как очистить свою ауру и стать здоровым. Кирлианография в помощь каждому. – Амрита – 2018г. – 112с.
14. София Бланк. Увидеть невозможное. – Вектор – 2012г. – 160с.
15. София Бланк. Исцеляющая магия камня. – 2008г. – 224с.
16. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Вектор – 2004г. – 160с.
17. София Бланк. Благословение вселенной. – Вектор – 2077г. – 208с.
18. София Бланк. Молитвы исцеляют. – МСП – 2004г.
19. София Бланк. Ангелы. Невидимая реальность. – МСП – 2004г.
20. София Бланк. Мост в небеса. Электронная книга. – 2019г.
21. София Бланк. На крыльях света и любви. – Нью-Йорк – 2008г. Повторное. 2010г., 2012 г., 2014г., 2018г.
22. София Бланк. Набор кирлианографий в открытках. – 2008г., англ. и рус. версия 2010г.

23. София Бланк. Исцеление молитвами. – Вектор – 2008г.
24. София Бланк. Небесный код. Исцеление молитвами. – Феникс – 2011г.
25. София Бланк. Энергия свечи, молитвы, минералов. – Вектор – 2010г., переиздание: Амрита-Русь – 2019г. И продолжает издаваться по сей день.
26. София Бланк. Благословение небес. – Феникс – 2008г.
27. София Бланк. Слово исцеляет биополе. – Феникс – 2008г.
28. София Бланк. Если к вам пришла беда. – Нью-Йорк – 2018г. (рус., англ.)
29. София Бланк. Колокол Альпийской трагедии. – Нью-Йорк – 2018г.
30. София Бланк. Знать, верить, объединятся. Сборник духовных посланий с материалами Софии Бланк. – Нью-Йорк – 2010г.
31. София Бланк. Ангелы с нами и среди нас. – Феникс – 2011г., переиздано – Амрита-Русь – 2019г.
32. София Бланк, Е.С. Дубовая. Ангелы в дружбе с человеком. – Амрита-Русь – 2019г.
33. София Бланк. Увидеть невидимое. – Амрита-Русь – 2019 г.
34. Электронный ресурс Ютуб-канала Вячеслава Сергеева: https://www.youtube.com/channel/UCnuLN1tDP4freR37sXE6c_Q
35. Электронный ресурс Ютуб-канала Владимира Андреева: <https://www.youtube.com/c/VladimirAndreyev114847161432922481036>
36. Электронный ресурс Ютуб-канала SunGates_Media University <https://www.youtube.com/c/SunGatesRadioRU>
37. Электронный ресурс Ютуб-канала Милы Артюх: <https://www.youtube.com/channel/UCdW1Ib4zI9UFAUB3rqtRC3g>
38. Электронный ресурс Ютуб-канала Sungates Novgorod: <https://www.youtube.com/channel/UCvj9T4j5D9XsBt9eLrB0VZA>

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСОБУ У КІБЕРПРОСТОРИ

Рязанцева Ірина Миколаївна,
кандидат юридичних наук
Тулупов Володимир Володимирович,
кандидат технічних наук, доцент
Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна

На теперішній час основною проблемою захисту інформації про особу у кіберпросторі є швидкий розвиток інформаційних технологій та самого збільшення кіберпростору, а глобальна мережа Інтернет сьогодні стала структурою, вкрай необхідною для людської життєдіяльності.

Метою статті є аналіз проблем захисту інформації про особу у кіберпросторі, а саме право людини на захист та видалення інформації про особу у кіберпросторі які надалі стають найбільш проблемною сферою, адже нормативно-правове регулювання значно відстає від новітніх технологій та нових можливостей використання глобальної мережі.

Тому забезпечення недоторканності персональних даних особи в кіберпросторі потребує абсолютно нового підходу до його розуміння, ефективного контролю збору персональних даних, обробки, знищення та виправлення інформації про особу. Особа повинна знати, хто і де обробляє її персональні дані, кому вони можуть передаватися, де вони можуть зберігатися.

В сучасних умовах та реаліях сьогодення захист персональних даних кожного користувача або особи у кіберпросторі повинен трактуватися як один з аспектів забезпечення основоположного права людини на недоторканість її особистого життя, що є основою існування демократичного суспільства [1].

Право на захист персональних даних та конфіденційність є старим основоположним правом людини, яке отримало нову та особливу актуальність з поширенням і розвитком інформаційних технологій у світі. Головне полягає в

тому, що при використанні глобальної мережі Інтернет або мобільного зв'язку значні обсяги персональних даних часто зберігаються та передаються без явної згоди особи чи навіть знання про їх обробку, збереження та видалення [1].

На теперішній час у кіберпросторі існує думка, що видалити інформацію з глобальної мережі набагато складніше, ніж помістити її туди. Тому користувачеві потрібно застосувати спеціальні знання, терпіння та ресурси. Інформація, яку ми залишаємо про себе в мережі може бути використана також проти нас.

Нового значення набуває право людини на свободу вираження поглядів, що сьогодні безпосередньо переплітається з правилами гри в інформаційному суспільстві та неабияк пов'язане з правом на доступ до Інтернету. Таке право має свою давню особливу історію в традиційних засобах масової інформації. Наразі воно набуває нового значення у зв'язку з глобалізацією Інтернету. Не останню роль в сучасному інформаційному суспільстві відіграють такі відомі мережі як Facebook, Twitter та Youtube, за допомогою яких люди можуть висловлювати свої думки, ділитися ними з друзями та шляхом перепостів донести їх до всього світу.

При видаленні цифрових слідів користувачі мережевих ресурсів найчастіше переслідують три основні цілі, а саме:

1. Захист онлайн - репутації. Інформацію про особу в Інтернеті може знайти будь-хто без проблем і застосування спеціальних сервісів, наприклад потенційний роботодавець, бізнес-партнер або просто новий знайомий.

2. Безпека. Ваша домашня адреса, разом з геоміткою про те, що зараз ви знаходитесь, наприклад на відпочинку, можуть залучити потенційних грабіжників. Також доступ до персональної інформації робить вас легкою здобиччю сталкерів.

3. Небажання, щоб великі технологічні гіганти на кшталт Google та Facebook (Meta) знали про вас усе, а отже – керували тим, що ви бачите у мережі та заробляли на цьому [2].

Тому в ряді випадків переважно стоїть питання як знищити дані про себе або особу в Інтернеті. Багато заходів загалом зазвичай зводяться до чищення історії пошуку та відключенням збору даних.

Слід зазначити, що в деяких соціальних мережах сторінка видаляється не миттєво, адміністратори мереж залишають можливість логіну на відновлення на певний термін місяців після команди на знищення акаунту. Видалення сторінки наприклад, в Instagram, як і в Facebook, відбувається практично миттєво – користувачеві буде надано всього кілька днів на те, щоб передумати та відновити дані про себе.

Багато соціальних мереж відключають або «заморожують» сторінки користувачів на строк від декількох днів до кількох місяців перед їх остаточним видаленням. Це означає, що знайти людину або подивитися опублікований нею контент не вийде, проте всі фотографії та інші дані фізично ще зберігаються на серверах сервісів, прискорити їхнє знищення неможливо, але побачити їх ніхто не зможе (крім представників правоохоронних органів у передбачених законом випадках).

Висновки. Україні на теперішній час необхідно враховувати досвід іноземних держав, а саме Європейського Союзу, де вже давно розробляються основні принципи, кодекси й декларації з метою встановлення нормативної бази та спеціальних правил і кодексів поведінки для врегулювання всіх аспектів, пов'язаних з розвитком та глобалізацією інформаційного суспільства.

Список літератури

1. Проблеми захисту прав людини в інформсуспільстві // Юридична газета: веб-сайт. URL:<https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/problemi-zahistu-prav-lyudini-v-informsuspilstvi.html> (дата звернення 22.06.2022).

2. Тулупов В.В., Гончаров К.В. Деякі особливості видалення інформації про особу у кіберпросторі // Застосування інформаційних технологій у діяльності правоохоронних органів: матеріали круглого столу, м. Харків, 14 грудня 2021 р. / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2021. – С. 113-115.

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В ЗРАЗКОВИХ СПРАВАХ . ПРОБЛЕМИ ЇХ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИЗНАННЯ ДОПУСТИМИМИ

Сторожук І. О.

аспірант, Університет сучасних знань м.Київ

Науковий керівник:

Ведєрніков Ю. А.

кандидат юридичних наук (доктор філософії, PhD)

Анотація: у цій статті предметом дослідження є норми чинного законодавства, присвячені електронним доказам. Об'єктом дослідження є окремі проблеми, пов'язані з порядком отримання та дослідження електронних доказів через його ознаки. Розглянуто особливості доказування за допомогою електронних доказів. У статті приділено увагу характеристиці електронних доказів відповідно до чинного законодавства України. Розкрито основні проблеми, пов'язані з розумінням природи та застосуванням електронних доказів у адміністративному процесі.

Ключові слова: зразкова справа, адміністративне судочинство; докази; електронні докази; доказування; суди; процес доказування; підпис; інформація.

Враховуючи реалії сьогодення, можна говорити про те, що йде процес конкуренції цифри та класики. Електронне правосуддя безпосередньо впливає і на інститут доказування у судовому процесі, а сучасна процесуальна наука робить множинні зусилля у пошуку електронних доказів свого власного особливого законодавчого статусу. Вказана тема сьогодні, у часи коронавірусної кризи, є актуальною.

Юридичну силу будь-якого документа задає його відповідність певним вимогам. Вони встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, можуть відрізнятися залежно від виду та призначення документа. Такі документи повинні відповідати як загальним вимогам, що висуваються до будь-яких юридично значимих документів, так і спеціальним. Суди дедалі частіше

звертаються до електронних доказів або дозволяють сторонам та іншим особам, які беруть участь в адміністративному судочинстві, подавати електронні докази [6].

Електронні докази у багатьох відношеннях відрізняються від інших видів доказів, під час роботи з електронними доказами в судах виникають специфічні проблеми. Ці проблеми вказують на необхідність розширення знань про електронні докази та поліпшення використання електронних доказів в адміністративному судочинстві.

На доцільність запровадження електронного судочинства звернуто увагу у Рекомендації Rec(2001) 3 КМ РЄ державам-членам „Щодо надання громадянам судових та інших юридичних послуг з використанням новітніх технологій”, яка вказує на необхідність забезпечення можливості:

- 1) відкриття провадження за допомогою електронних засобів;
- 2) здійснення подальших процесуальних дій у рамках провадження в середовищі електронного документообігу;
- 3) отримання відомостей про хід справи шляхом одержання доступу до судової інформаційної системи;
- 4) одержання інформації про результати провадження в електронній формі .

Наявність електронного судочинства в іноземних країнах не є новим. Процес його створення для багатьох із них став доволі прогресивним, який позбавив органи правосуддя від виконання зайвої паперової роботи та дозволив використовувати у судовому процесі новітні технології. Більшість держав світу всебічно розвивають електронне судочинство. Зокрема, Туреччина впровадила таку систему, що дозволяє повністю забезпечити електронний документообіг [5].

Даний вид доказу не можна віднести до категорії письмового доказу, але учасники справи мають право подавати письмові докази в електронних копіях, посвідчених електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного

підпису відповідно до закону. Електронна копія письмового доказу не вважається електронним доказом.

Єдиною підставою для використання відеозапису у якості електронного доказу в судовому процесі є відсутність порушень закону під час його отримання. Тому, недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті судом процесуальних рішень.

Перші спроби уніфікувати електронні докази у цивільному процесі зробив вітчизняний вчений А. Ю. Каламайко, запропонувавши види електронних доказів в залежності від особливостей їхньої форми, а саме:

- 1) звуко- та відеозаписи;
- 2) електронні документи;
- 3) інша інформація в електронній формі;
- 4) інформаційні повідомлення.

На наше бачення електронні докази можливо класифікувати на наступні види, відокремивши в залежності від джерел їх надходження, а саме:

1) *електронні документи*, – під якими, відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону України

„Про електронні документи та електронний документообіг”⁵, слід розуміти документи, інформація в яких зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов’язкові реквізити документа.

2) інформація, отримана з відкритих джерел *мережі Інтернет* – найбільшої глобальної

комп’ютерної мережі, яка забезпечує допустимість доказу шляхом швидкого з’єднання між носієм

інформації та електронно-обчислювальною машиною (якою має користуватися суд під час

дослідження даного доказу);

3) *аудіо- та відеозаписи* – це широкий спектр технологій запису, обробки, передачі,

зберігання та відтворення візуального та аудіовізуального матеріалу на моніторах.

можна віднести до письмових або речових доказів, адже вони є предметами матеріального

характеру і складають окремий вид аудіовізуальної інформації. Їх особливість пояснюється тим, що

суд цікавить не сам носій, а інформація, що зафіксована на ньому. Використання такого виду доказів у судовому процесі можливо лише через застосування технічного обладнання;

4) *електронні повідомлення*: мультимедійні та голосові повідомлення – один із видів електронної інформації, яка складається з двох елементів: спілкування та передача відомостей. Зокрема, під мультимедійними можна розуміти повідомлення з мультимедійним змістом (зображення, звук тощо), які пересилаються між мобільними пристроями, а не тільки з текстовим наповненням, як у випадку з SMS. Їх також не можливо віднести до письмових або речових доказів.

Проблематика впровадження електронних (цифрових) доказів до національної судової системи привертала увагу багатьох вчених. Зокрема, в адміністративному судочинстві: В.Бевзенко, Н.Є.Блажівська, І.В.Казачук та інші. Однак, щодо такого особливого виду доказів як електронні, наразі не має в достатній мірі напрацювань, і особливо – стосовно їх застосування у сучасному судочинстві. З цих підстав, наукове дослідження одного із елементів електронного судочинства – електронних доказів та їх визнання належними і допустимими в судовому процесі є досить актуальним.

Список використаних джерел:

1. Конституція України Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Кодекс адміністративного судочинства від 06.07.2005 № 2747-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>

3. IV. Відомості Верховної Ради України. 2005 р. № 35. 35–37. С. 1358.
4. Ст. 446.
5. Адміністративне судочинство України: теорія та практика: монографія / кол. авт.; за заг. ред. О.М. Нечитайла. Київ : ВАІТЕ, 2015. 288с.
6. Вернидубов І., Белікова С. Електронні докази: поняття, особливості та проблеми щодо їх дослідження судом. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2018. Vol. 5, Iss. 2. С. 299–305.
7. Калмикова Я.С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. / Нац. ун-т «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Харків, 2013. 20 с.
8. Зразкові справи: веб-ресурс «Верховний Суд». URL : https://supreme.court.gov.ua/supreme/insh/zrazkovi_spravu/ (дата звернення 03.06.2022 року).

ДЕЛЕГОВАНА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ: ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Ярова Діана Валеріївна,
студентка Навчально-науковий інститут права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Законотворчість як основа діяльності парламенту як представницького органу за своєю природою є складним процесом, в основу якого покладено можливість узгодження воль різних політичних груп та акторів шляхом розробки, обговорення, прийняття та оцінки закону з можливістю його подальшого редагування [1, с. 97]. Звідси стає очевидним, що законодавчий процес є багатостадійним та довготривалим, а отже, інколи він може не відповідати миттєвим викликам, що постають перед державою.

Зважаючи на те, що українське суспільство вже не один рік стикається зі страшними загрозами, серед яких: анексія Автономної Республіки Крим, окупація східних територій, пандемія, а зараз ще й повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації — вкрай важливо розглянути нові механізми швидкого державного реагування на потенційні зміни в різноманітних сферах суспільних відносин. У таких умовах підвищується актуальність аналізу делегованої законотворчості, адже цей правовий інститут є достатньо поширеним у більшості зарубіжних країн, серед яких: Німеччина, Великобританія, Франція, Швеція, Італія, Іспанія тощо [2, с. 39]. Особливу увагу важливо звернути на досвід Сполучених Штатів Америки, оскільки саме ця держава уособлює ті цінності, до яких прагне Україна, серед яких: демократія, гендерна рівність, верховенство права тощо. На наш думку, з'ясування сутності делегованої законотворчості в Сполучених Штатах Америки надасть можливість окреслити шляхи розвитку та вдосконалення національної правотворчості. Відтак, обрана тема має не лише теоретичне та практичне значення, а й переконливу актуальність.

Зазначимо, що в основу Конституції Сполучених Штатів Америки 1787 року (далі — Конституція) було покладено політичні ідеї Ш. Л. Монтеск'є. Відповідно до праці філософа “Про дух законів” у кожній державі є три гілки влади: законодавча, виконавча, що відповідає за міжнародне право, та виконавча, що є відповідальною за цивільне право, яку, на думку Ш. Л. Монтеск'є, можливо назвати ще й судовою. Якщо всі види влади зосереджені в одній людині або установі, у такій державі не буде свободи, оскільки в населення завжди буде страх, що монарх або сенат створять тиранічні закони для того, щоб тиранічно застосовувати їх [3]. Концепцію Ш. Л. Монтеск'є конституційно в Сполучених Штатах Америки втілено в принцип розподілу влади на три гілки, що розкривається через нормативне закріплення законодавчих повноважень за Конгресом, виконавчих — за Президентом, а судової влади — за Верховним Судом [4]. Крім того, у Конституції закладено механізм стримувань та противаг, відповідно до якого кожна із гілок влади має можливість стримувати та нейтралізувати посягання іншої гілки на узурпацію влади, що забезпечується різними джерелами формування, різними термінами повноважень та можливістю впливу однієї гілки на іншу. При цьому слід зазначити, що принцип розподілу влади не є абсолютним у Сполучених Штатах Америки, адже в Конституції відсутня пряма заборона делегування повноважень, зокрема законотворчих.

Формування інституту делегованої законотворчості в Сполучених Штатах Америки пов'язано з Новим курсом Ф. Д. Рузвельта. Так, у 1933 році Конгресом було прийнято Національний Закон “Про відновлення промисловості”. Відповідно до пункту “а” частини 3 статті 1 вказаного акту “після звернення до Президента однієї чи кількох торгових чи промислових асоціацій чи груп Президент може затвердити кодекс чи кодекси чесної конкуренції для галузі торгівлі чи промисловості чи їх підрозділу, представлених заявником чи заявниками” [5]. Зазначений нормативний припис фактично засвідчує делегування законодавчих повноважень Президенту

Сполучених Штатів Америки, який, однак, згідно із Конституцією уособлює виконавчу гілку влади.

Як вдало зазначив Сесіл Карр, згадані вище Кодекси чесної конкуренції, які розроблялись сотнями для різних галузей промисловості від банківської справи до виробництва пудри, передбачали встановлену мінімальну заробітну плату для працівників, максимальну тривалість робочого часу та колективні переговори; забороняли дитячу працю та регулювали торговельну практику [6, с. 48]. Хоча, незважаючи ж на певну прогресивність згаданих нормативно-правових актів, факт їхнього прийняття викликав занепокоєння у Верховного Суду.

Так, однією з найважливіших справ у судовій історії Сполучених Штатів Америки щодо делегованої законотворчості є справа *Panama Refining Company v. Ryan*, відома також як “Справа гарячої нафти”. Зазначений кейс стосувався повноважень Президента відповідно до Національного Закону “Про відновлення промисловості” щодо обмеження міждержавної або іноземної торгівлі нафтою. Головний тогочасний суддя Чарльз Е. Г’юз тоді дійшов висновку, що указ Президента № 6199, виданий у відповідності до вже згаданого Закону, не відповідає Конституції. Верховний суд постановив, що Президенту були передані повноваження, які Конгрес не має права делегувати. Конгрес не може делегувати законодавчі повноваження іншим гілкам влади для підтримки демократичної системи правління. Коли Конгрес дозволяє виконавчій владі створювати правила, він повинен забезпечити політику та стандарти для їх формулювання. У регулюванні транспортування нафти цього не було, відтак, указ є неконституційним [7]. Однак слід звернути особливу увагу на окрему думку судді Бенджаміна Н. Кардозо, який стверджував, що вже існує достатньо стандартів, щоб вважати делегування влади Президенту конституційним, адже Президент по суті реалізує цілі Конгресу щодо регулювання міждержавної торгівлі, щоб запобігти недобросовісній конкуренції та нецільовому використанню ресурсів. Суддя також стверджував, що гнучкість уряду має вирішальне значення для того, щоб уряд продовжував

функціонувати, коли стикається з новими викликами. Крім того, Бенджамін Н. Кардозо навів приклади з минулого, коли Верховний Суд не втручався в процес делегованої законотворчості. Так, Президенту було дозволено підняти або знизити тарифні мита, щоб вирівняти різницю між собівартістю продукції в домашніх умовах і за кордоном у 1922 році, а в 1897 році Міністр сільського господарства був уповноважений зробити правила та норми лісового резервування [7].

Крім того, слід звернути увагу ще й на справу *A. L. A. Schechter Poultry Corp. v. United States* 1935 року, яка стосувалась згаданих вище Кодексів чесної конкуренції та була вирішена не на користь делегованої законотворчості. Тоді Верховний Суд висловив наступну позицію.

1. Надзвичайні умови, такі як економічна криза, можуть вимагати надзвичайних засобів правового захисту, але вони не можуть створити або розширити конституційну владу.

2. Конгрес не має права, відповідно до Конституції, відмовитись або передати іншим основні законодавчі функції, які на нього покладені.

3. Делегування законодавчої влади Президенту шляхом прийняття Національного Закону “Про відновлення промисловості від 16 червня 1933 року, є неконституційним, і сам Закон також є неконституційним, оскільки він перевищує повноваження Конгресу в регулюванні міждержавної торгівлі і вторгається у владу, віднесену виключно до Штатів [8].

Однак цікавим є той факт, що після ухвалення зазначених вище рішень почалися поступові зміни позицій суддів на користь делегованої законотворчості. Так, у справі *National Broadcasting Corporation v. United States* Верховним Судом було визнано правомірність делегування окремих законодавчих повноважень Федеральній Комунікаційній Комісії, аргументуючи це тим, що в цій справі є критерій “публічного інтересу”, а Закон, відповідно до якого відбувається делегування, не є настільки розмитим і невизначеним, щоб говорити про неконституційність [10].

Важливо також відзначити справу *Yakus v. United States*, в якій Верховний Суд визнав конституційним делегування законодавчих повноважень Конгресу новоствореному Офісу управління цінами для контролю за цінами та товарами під час війни [11].

Найважливішою справою, на наш погляд, для повноцінного становлення інституту делегованої законотворчості в Сполучених Штатах Америки була *Mistretta v. United States*. У своєму рішенні Верховний Суд зазначив, що оскільки суспільні відносини ускладнюються, Конгрес повинен делегувати повноваження за широкими загальними директивами. Широке делегування повноважень Комісії, безсумнівно, було “достатньо конкретним і детальним, щоб відповідати конституційним вимогам” [12]. Відповідно, Верховний Суд визнав делеговану законотворчість конституційним явищем, за умови якщо передання повноважень детально регламентовано законом.

Таким чином, можемо зробити наступний висновок. Зародження інституту делегованої законотворчості в Сполучених Штатах Америки припадає на початок ХХ століття, коли для вирішення економічних проблем, що поставали перед суспільством, держава потребувала нових механізмів. Певний проміжок часу делегована законотворчість розглядалась судами як така, що суперечить конституційному принципу розподілу влади, але згодом ускладнення суспільних відносин потребувало судового визнання делегованої законотворчості конституційним явищем, хоча й не передбаченим Конституцією. Вважаємо, що варто погодитись із думкою дослідника Бернарда Шварца, який зазначив, що “прагматичні міркування взяли гору над теоретичними заперечення” [9, с. 695].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ярова Д.В. Принцип парламентського суверенітету в Сполученому Королівстві: теоретичні аспекти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 97-99.
2. Грималюк П.О. Делегована правотворчість у зарубіжних країнах. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 39-43.

3. Монтескье Ш. Л. О духе законов. 1748. URL : Читать онлайн электронную книгу О духе законов - бесплатно и без регистрации! - LibreBook.me
4. The Constitution of the United States. 1787. URL : constitution_pdf2 (constitutioncenter.org)
5. The National Industrial Recovery Act (NIRA). 1933. URL : National Industrial Recovery Act (1933) | National Archives
6. Cecil T. Carr. Delegated Legislation in the United States. *Journal of Comparative Legislation and International Law*. 1943. Vol. 25, № 3/4. PP 47-54.
7. Panama Refining Co. v. Ryan, 293 U.S. 388 (1935). URL : Panama Refining Co. v. Ryan :: 293 U.S. 388 (1935) :: Justia US Supreme Court Center
8. A. L. A. Schechter Poultry Corp. v. United States, 295 U.S. 495 (1935). URL: A. L. A. Schechter Poultry Corp. v. United States :: 295 U.S. 495 (1935) :: Justia US Supreme Court Center
9. Mr. Abhijit B. and Ms. M. Vamsi Mohana. Delegated Legislation: A Study of Its History, Evolution, and Contemporary Position in India, United States of America and United Kingdom. *International Journal of Law Management & Humanities*. 2020. Vol. 3, Iss. 5. PP 690-706.
10. National Broadcasting Co., Inc. v. United States, 319 U.S. 190 (1943). URL: National Broadcasting Co., Inc. v. United States :: 319 U.S. 190 (1943) :: Justia US Supreme Court Center
11. Yakus v. United States, 321 U.S. 414 (1944). URL : Yakus v. United States :: 321 U.S. 414 (1944) :: Justia US Supreme Court Center
12. Mistretta v. United States, 488 U.S. 361 (1989). URL : Mistretta v. United States :: 488 U.S. 361 (1989) :: Justia US Supreme Court Center